

TÜRK-İSLÂM BİLİM KÜLTÜR MİRASI DİZİSİ: 36

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
Kitapçıklarında

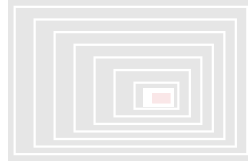
Türkiye Bilimler Akademisi

Dîvân-ı Hafî

HAZIRLAYAN: ERSEN ERSOY

TÜBA

Dîvân-ı Hafî

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

DİVÂN-ı Hafî

Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Dizisi: 36

Hazırlayan

Ersen Ersoy (Doç. Dr.)

Editör

Nihat Öztoprak (Prof. Dr.)

ISBN: 978-605-2249-66-6

Ankara, 2021

Yayın Sürecinde Emęi Geçenler

Elif Kanat

Tasarım ve Uygulama

Murat Acar

TÜBA Başkanı

Muzaffer Şeker (Prof. Dr.)

Proje Yayın Kurulu

Atilla Bir (Prof. Dr.)

Erhan Afyoncu (Prof. Dr.)

Hüseyin Sarıoğlu (Prof. Dr.)

M. Fatih Andı (Prof. Dr., Proje Yürütücüsü)

Muhittin Macit (Prof. Dr.)

Mustafa Çiçekler (Prof. Dr., Proje Yürütücüsü)

Mustafa Kaçar (Prof. Dr.)

Proje Yayın Koordinatörleri ve Danışmanları

Turgay Anar (Doç. Dr.)

Proje İdari İşler Sorumlusu

Duygu Erol

Baskı

Ankara Basım Yayın

Başak Mah. 1704 Sok. No: 2/9

Mamak / Ankara

© Türkiye Bilimler Akademisi 2021

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Yayıncının izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Kullanılan görsellerin yayın izinleri ile ilgili

maddi-manevi sorumluluklar eseri hazırlayanlara aittir.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

Vedat Dalokay Cad. No: 112 Çankaya 06670 ANKARA

bilimklasikleri@tuba.gov.tr

0 312 442 29 03

www.tuba.gov.tr

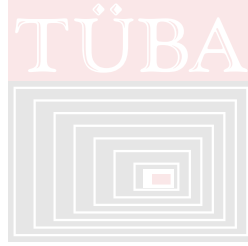
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Şifrelerinde

Dîvân-ı Hafî

Hazırlayan
Ersen Ersoy

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

Büyük gelecekle, büyük geçmişlerin bilgi ve birikimi üzerine inşa edilir.

Türkiye, ihtişamlı bir medeniyetin ve zengin bir tarihin meydana getirmiş olduğu büyük bir birikimin varisidir. Kökleri bilime, bilgiye, hikmete ve irfana dayanan bu birikim, ülkemizin geleceğinin inşası gayretlerinde de en önemli referansımız olmalıdır. Bu büyük birikimden yararlanmadığımız takdirde, geçmişimizi “müzelik bir emtia”ya dönüştürürüz, sağlıklı bir gelecek inşa edemeyiz.

Zira tarih, sadece geçmişte olup biten değil, aynı zamanda bugüne kalan, yarına da aktarılacak olandır. Milletler tarihte yalnızca geçmişlerini değil, geleceklerini de ararlar. Geçmişiyile barışmayan, tarihini yorumlayamayan, ecdadına yabancılaşan milletler, sağlıklı bir gelecek inşa edemezler.

Çağımıza ve geleceğe yapacağımız etki bakımından, sahip olduğumuz zengin mirası yeniden ve daha güçlü biçimde harekete geçirmemiz gerekiyor. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütölen “Türk-İslâm Bilim ve Kültür Mirası Projesi”ni, işte bu amaca yönelik bir çalışma olarak değerlendiriyorum.

Proje kapsamında, sosyal bilimler, İslâmî ilimler, Türkiyat, sağlık ve tabiat bilimleri ve teknik bilimler alanlarında hazırlanan eserlerin, bilim ve kültür hayatımıza kazandırılmasını takdirle karşılıyorum.

Bu vesileyle, eserlerin müelliflerini rahmet ve şükranla yâd ediyor, projenin hayata geçirilmesinde görev alan bilim adamlarımız ile TÜBA mensuplarını kutlıyorum.

Recep Tayyip Erdoğan

T.C. Cumhurbaşkanı

Takdim

Sürdürülebilir kalkınma; “güçlü makroekonomik politikalar” ile “rekabeti odağına alan yapısal reformların” bir arada uygulanması ile mümkündür. Rekabette söz sahibi olabilmek ise; bilimsel ve teknolojik gelişmelerden en iyi şekilde faydalanmak, bu gelişmeleri içselleştirmek ve bir sonraki adımı da tasarlamakla mümkün oluyor. Bunu başarabilen ülkeler gelişmişlik konusunda rakiplerini geride bırakıyor ve küresel ekonomide daha fazla söz sahibi olmaya başlıyor.

Bilimsel ve teknolojik gelişme “yeni”, “daha iyi” ve “keşfedilmemiş” olanı arama çabasıdır. Fakat bu çaba, geçmişten asla kopuk değildir. Geçmiş mirasın çok daha iyi anlaşılması, geleceğin daha sağlam inşası için bir zorunluluk olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye tam da bu noktada, bulunduğu coğrafya ve sahip olduğu eşsiz tarihi ve kültürel birikimiyle ciddi bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Türk-İslâm medeniyetinin kadim bir üyesi olarak; insanlığın bilimsel, teknik ve kültürel gelişimine çok somut katkıları olan bir medeniyetin mirasçısıyız.

Türk-İslâm medeniyetine ait eserlerin gün ışığına çıkarılması; yeni kuşakların geçmişten feyz alarak daha güçlü bir motivasyonla yola devam etmesine katkı sağlayacaktır. Bu eserler ayrıca, bilim, Ar-Ge ve yenilikçilik konusundaki politikalarımız için de girdi sunarak, farklı bakış açılarından faydalanma imkanı verecektir. Bu kapsamda, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, Türkiye

Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından yürütölen “Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi”ni çok değerli ve benzersiz bir adım olarak görüyorum. Proje; matematik, astronomi, tarih, coğrafya, edebiyat ve felsefe gibi alanlarda saygıdeğer İslâm âlimleri tarafından hazırlanan eserleri bilim dünyasına kazandırmayı amaçlıyor.

Yüksek himayeleri için Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı-
zı arz ediyorum. Başta TÜBA çalışanları olmak üzere, bu çok kıymetli proje için emeği geçen herkesi içtenlikle tebrik ediyorum. Eserlerin yazarlarını rahmet ve hayırla yâd ediyor, Projenin Milletimizin bilimsel ve topyekün kalkınması için yararlı olmasını diliyorum.

Mustafa Varank

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanı

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

Sunuş

Ülkelerin bilimsel ilerlemesi ve yenilikçilik performansı, topyekûn kalkınma ile uluslararası rekabette üstünlük sağlama bakımından stratejik öneme sahiptir. Toplumların geleceğinin güvenle inşası ve refahın toplumun tüm katmanlarına yayılması bilimin, bilimsel düşünce ve yaklaşımların önemsenmesi ve yaygınlaştırılması, gençlerin bilim ve araştırma alanına yönlendirilmesi, bilimsel çalışma ve başarıların teşvik edilmesi ile mümkündür. Bu konular, dünyadaki bilim akademilerinde olduğu gibi milli akademimiz Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) amaç ve görevleri arasında yer almaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak için sahip olduğumuz medeniyet birikimini iyi anlamak zorundayız.

Millet olarak, önemli bir bölümü gün ışığına çıkarılmayı ve değerlendirilmeyi bekleyen zengin bir bilim ve kültür mirasına sahip bulunuyoruz. Bu mirasın daha görünür ve yararlanılır kılınması, bugünkü ve gelecekteki bilimsel performansımız ve ulusal hedeflerimize ulaşmamız açısından büyük önem taşımaktadır. Tarihsel birikim ve mirasın ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi, diğer yararları yanında, bilimsel ilerleme ve yenilikçi çalışmalar için gerekli cesaret, özgüven ve motivasyona yapacağı katkı bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Ülkelerin ekonomik gelişmişlik ve kalkınma yarışında son iki yüzyıldır devam eden göreceli konumumuz ile geleceğe yönelik yüksek amaçlarımız dikkate alındığında, bireysel ve toplumsal düzeyde sağlıklı bir benlik/kimlik ve özgüven inşası ile güçlü bir ekosistem ve kültürün oluşturulmasına gerek olduğu ve bu konuda her Türk kurumunun katkı ve destek sağlamasının ulusal bir görev olduğu açıktır.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi, ülkemizin millî bilimler akademisi olma sorumluluğu ile Kalkınma Bakanlığı'nın mali desteğiyle 2014 yılında başlatılmıştır. Proje kapsamında Türk-İslâm medeniyeti havzasında, fen, mühendislik, Türkiyat, sosyal bilimler, dinî ilimler gibi alanlarda eski-farklı Türk lehçeleri ile diğer dillerde üretilmiş, uzman bilim insanlarımızca seçilen 100 eserin, imkân ve ihtiyaca göre transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi yapılarak yayımlanması yoluyla bilim ve kültür âleminin ve gelecek kuşakların istifadesine sunulması hedefi doğrultusunda yayınlarımız devam etmektedir.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projemiz, çok sayıda paydaşın doğrudan ve dolaylı katkı ve desteklerinin eseridir. Projemizin başlangıçtan beri Sayın Cumhurbaşkanımızca desteklenmesi ve 2018 yılı başından itibaren resmen Cumhurbaşkanlığı himayelerine alınmış olması, Akademimiz açısından büyük bir onur ve teşvik kaynağı olmuştur. Bilime ve projemize verdikleri çok değerli destek ve yüksek himayeleri için Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a kalbî şükranlarımızı arz ediyorum.

Bugüne kıyasla oldukça kısıtlı koşullarda bilimsel mirasımızı oluşturan eserleri kaleme alan bilim ve kültür tarihimizin kahramanlarını rahmet ve şükranla yad ediyorum. Bu eserlerin çoğaltılması, saklanması ve bugüne ulaşmasında rol alan isimsiz kahramanları da saygıyla anıyorum.

Eserlerin transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi ve tahlilini yaparak günümüzün ve geleceğin okuyucu ve araştırmacılarına ulaşmasını sağlayan bilim insanlarımıza müteşekkirimiz. Yayına hazırlık ve basım sürecinde rol alan Akademi üyelerimiz, bilim insanlarımız ve çalışanlarımız ile projeye katkı sağlayan tüm paydaşlarımıza da teşekkür ediyorum. Ayrıca, Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi'nin hayata geçirilmesinde katkılarından ötürü Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a minnettarız.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi kapsamında yayımlanan eserlerin milletimizin bilimsel ilerlemesi ve topyekûn kalkınması ile medeniyet ihyası/inşası süreci bakımından yararlı olmasını diliyorum.

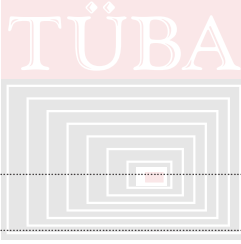
Prof. Dr. Muzaffer Şeker

TÜBA Başkanı

İçindekiler

Takdimler ve Sunuş

Önsöz	13
Kısaltmalar	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
Hafî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği	17
Hayatı	17
Eserleri	19
Edebî Kişiliği	21
İKİNCİ BÖLÜM	
Hafî'nin Divan'ının Tanıtılması	53
Nazım Şekilleri	53
Divan Nüshaları	56
Şiir Mecmualarında Hafî	57
Metnin Kuruluşunda Tutulan Yol	59
Kaynakça	61
Metin	65
Dizin	283

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Önsöz

Edebî mirasımızın önemli bir kısmını Arap harfleriyle yazılmış olan metinler teşkil eder. Bunların bir kısmı Latin harflerine çevrilerek yayımlanmış olsa da hala üzerinde durulmamış önemli eserlerin mevcudiyeti yadsınamaz bir gerçektir. Bunun en önemli sebebi de dil, tarih ve edebiyatımızın en önemli kaynaklarından kabul edilen yazma eserlerin dünyanın muhtelif yerlerine dağılmış olmasıdır. Kütüphaneler ve kataloglar tarandıkça, yazmalar etüt edildikçe bibliyografik kaynaklarda zikredilen pek çok dil ve edebiyat yadigârımızın ortaya çıkacağı muhakkaktır. Bu bağlamda Türkiye dışındaki kütüphanelerde bulunan Türkçe yazma eserlerin kopyalarının ülkemize getirilerek araştırmacıların istifadesine sunulması büyük bir hizmet olarak addedilecektir.

Önemli metinlerin neşredildiği bundan sonra metinle uğraşmanın gereksiz olduğunu düşünen araştırmacılar olsa da hala Türkiye’de ve yurt dışındaki muhtelif kütüphanelerde dil, kültür, edebiyat tarihimiz açısından önemli pek çok gün yüzüne çıkmayı beklemektedir. Bunun için öncelikle bütün Türkçe yazmaların envanterinin çıkarılması, akabinde henüz katalogu olmayan ya da eksik olan koleksiyonların detaylı katalogların hazırlanması, bütün yazmaların dijital kopyalarının bir bankada toplanması gibi faaliyetlerin öncelikli olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Fatih Devri Şairlerinden Hafî ve Dîvânı başlıklı bu çalışmamızın yukarıda da bahsedilen henüz yayımlanma imkânı bulamamış Arap harfli edebî bir eserin neşrinden ibarettir. Bu eserin ortaya çıkması

kolay olmadı. Çünkü mezkûr kitabın mevcut olan her iki yazma nüshası da yurt dışındaki kütüphanelerde bulunmaktadır. Tarihi metinlerle ilgili çalışma yapanlar yurt dışındaki koleksiyonlardaki eserlerin kopyalarına ulaşmanın ne kadar müşkül, meşakkatli ve maliyetli bir iş olduğunu iyi bilirler. İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya dışındaki ülkelerde bulunan yazmalardan istifa etmek kolay değildir. Bu vesile ile yurt içinde ve yurt dışındaki Türkçe yazmaların tamamının dijital bir bankada toplanarak hem korunması hem de araştırmacıların ilgisine sunulmasının gereğini bir kere daha vurgulamak isterim.

Türk Edebiyatının tarihine yazımına mütevazı bir katkı olacağını düşündüğümüz bu çalışmamızla birlikte Fatih Sultan Mehmet devri şairlerinden Edirneli Hafî'nin Dîvân'ı konuyla ilgilenenlerin dikkatine sunulmuştur. Dîvân'ın tespit edebildiğimiz Zagreb ve Saint Petersburg nüshaları ile kimi mecmualardan istifade ederek karşılaştırmalı metnimizi hazırladık.

Çalışmamız iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde biyografi kaynaklarının verdiği bilgilerden ve şairin eserlerinden hareketle Hafî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği değerlendirilmiştir. İkinci bölümde Divandaki nazım biçimleri ele alınmış ve yazma nüshalarla Hafî'nin şiirlerinin yer aldığı kimi mecmualar tanıtılmıştır. En sonunda şiirlerin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Atalarımız beşer şaşar demişler. Araştırmacıların ve konuyla ilgilenenlerin dikkatine sunduğumuz elinizdeki çalışmamızda çeşitli hataların varlığı muhtemeldir. Araştırmacıyı aşağılamayan, hakaret etmeyen her türlü yapıcı eleştirinin çalışmamızın tekâmülü açısından yararlı olacağını düşünüyoruz.

Çalışmamın çeşitli aşamalarında Prof. Dr. Nihat Öztoprak, Doç. Dr. Ozan Yılmaz, Doç. Dr. Ümran Ay, Doç. Dr. Muvaffak Eflatun, Dr. Öğretim Üyesi Halit Biltekin, Dr. Kemal Karabuçak'ın yardımlarını gördüm. Kendilerine teşekkürü borç bilirim.

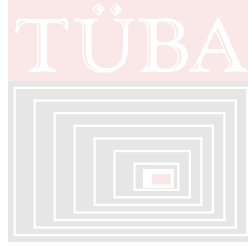
Ersen Ersoy

Kütahya 2019

KISALTMALAR

- a** : Yazma eserlerde yaprağın sağ (ön) yüzü.
- AE** : Ali Emirî Manzum 674 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- b** : Yazma eserlerde yaprağın sol yüzü.
- CN** : Morkoç, Yasemin Ertek (2003), *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmîu'n-Nezâir'i (Metin ve Mecmau Gelenęi Üzerine Bir İnceleme)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- E** : Erzurum Atatürk Üniversitesi 116/MMK/SÖ numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- EE** : Süleymâniye Kütüphanesi Es'ad Efendi 3418 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- F** : Süleymâniye Kütüphanesi Fatih 4078 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- FR** : Paris Milli Kütüphane Ancien Fonds 295 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- FR2** : Fransa Bibliotheque National Supplement Turcs 270 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- G** : Gazel.
- Haz** : Hazırlayan.
- HE** : Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi İlavesi 244 numaralı şiir mecmuası.
- İÜ** : İstanbul Üniversitesi ty 5466 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- Ks** : Kaside.
- MC** : Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet k 479 numarada kayıtlı şiir mecmuası.
- MN** : Köksal, M. Fatih (2017), *Edirneli Nazmî Mecmau'n-Nezâir*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10721,edirneli-nazmi-mecmaun-nezairpdf.pdf?0>. Erişim Tarihi: 09.08.2018.

- Ms** : Musammat.
- PB** : Pervane Bey, *Mecmûatü'n-Nezâir*, Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Bağdat, Nu. 406.
- SP** : Hafî, *Dîvân*, Saint Petersburg Rusya Millî Kütüphanesi DLXIX numaralı Türkçe Yazma.
- vd** : Ve diğçerleri.
- Z** : Hafî, *Dîvân*, Hırvatistan Bilim ve Sanat Akademisi Kütüphanesi OZJA 28 numaralı Türkçe yazma.
- ZB** : Süleymâniye Kütüphanesi Zühdî Bey 607 numarada kayıtlı şiir mecmuası.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

BİRİNCİ BÖLÜM

Hafî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği

Hayatı¹

Dönemi

Hafî'nin hayatı ile ilgili bilinenler sınırlıdır. Aslında biyografi ve bibliyografya alanlarında kaleme alınmış muhtelif kaynaklarda şair zikredilmektedir. Fakat ne yazık ki onun ile ilgili söylenenler birkaç cümlenin tekrarından öte geçmemiştir.

Hafî, Fatih Sultan Mehmet devri şairlerindedir. (Canım 2000: 249, Hasan Çelebi 1989: 345, Fâizî: 30^a, İsen 1994: 135, Gökyay 1996: 335) Fatih Sultan Mehmet, edebiyat ve sanata çok ihtimam göstermiş bir sultandır. Onun zamanında klasik Türk edebiyatı önemli bir gelişme kaydetmiştir. Fatih Sultan Mehmet devrinde 185 şairin bulunduğu, bunlardan otuz kadarının maaşa bağlandığı bilinmektedir (Babinger 2002: 401). Hafî'nin Fatih Sultan Mehmet ile tanıştığı, sultanın Edirne'de bulunduğu zamanlarda şairi huzuruna çağırıp şiirlerini okuttuğu kaydedilir. Padişahın bu meclislerde şaire yüklü miktarda caizeler verdiği de belirtilir (Zülfe 2011:158). Dîvân'da Fatih sultan Mehmet'i metheden bir kaside mevcuttur. Bu kasidede şair, padişahın adını şu şekilde zikreder:

Sultân Mehemmed ibn-i Murâd hân-ı pâk-zât
Her kılu bir vilâyetedür mîr ü pādşâ (Ks. 3/10)

.....

¹ Birinci bölüm şu makalemizin genişletilmiş şeklidir: Ersoy, Ersen (2013), "Fatih Devrinde Cinaz Ustası Bir Şair: Hafî", *Dîvan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, XI, 196-2016.

Adı ve Mahlası

Kaynaklarda Hafî'nin adı ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Hafî Arapçada gizlilik anlamına gelen hafâ kelimesinin sıfatı olup gizli anlamına gelmektedir. Gerek klasik kaynaklarda gerekse akademik çalışmalarda şairin mahlasıyla ilgili dört farklı okunuş tercih edilmiştir. Bunlar Haffî, Hafî, Huffî ve Huffî'dir. Şairin mahlasının farklı okunuşlarına ilk olarak dikkati çeken ve doğru okunuşun Hafî olması gerektiğini vurgulayan M. Fatih Köksal olmuştur. Daha sonra İsmail Ünver de bu konuda bir makale kaleme almıştır. Ünver, mezkûr çalışmasında Köksal'ın doktora tezine işaret ederek vezin, iştikak bilgisi ve anlam gibi hususiyetlerden mahlasın doğru okunuşunun Hafî olması gerektiğini belirtmiştir (Ünver 2003: 14).

Memleketi

Muhtelif kaynaklar Hafî'nin Edirneli olduğunu belirtirler (Canım 2000: 249, Hasan Çelebi 1989: 345, Fâizî: 30^a, İsen 1994: 135.). Şair de *Divanda* Edirne'den ve bu şehirden akan Tunca nehrinden bahseder. Edirne bağlarının servi boylu güzellerle süslediğinden beri gözyaşlarının Tunca gibi akarsuya döndüğünü söyler:

Zeyn olalı serv-i bālâlarla bāğ-ı Edrene
Yaşını âb-ı revân eyledi gözüm Tunca-vār

Mesleği

Şairin mesleği ayakkabıcılıktır. Halk ağzında kavaflık biçimine dönüşmüş olan kelime kaynaklarda haffâflık şeklinde geçer. Sehî Bey, Hafî'nin "*kifâf-ı nefis için dükkanda oturup haffâflık*" yaptığını söyler (Kut 1978: 200). Latîfi, Kınalızade Hasan Çelebi ve Gelibolulu Âlî de şairi tanıtırken onun haffâf olduğunu belirtirler (Canım 2000: 249, Hasan Çelebi 1989: 345, İsen 1994: 135).

Ümmiliği

Hafî'den bahseden kaynakların ittifak ettiği konulardan biri de şairin ümmiliğidir. Sehî Bey, şu ifadelerle bu konuyu dile getirir: "*Ulûmdan çendân behremend ve fenn-i ma'ânî ve bedî kısmından ol denlü sûdmend degül ulûm-ı mükteseben ârî ve fûnûn-ı*

ma'ârif-i eş'ârdan berî bir kimesne idi" (Kut 1978: 200). Kınalızade Hasan Çelebi Hafî'nin ümmî olduğunu belirttikten sonra elif harfini sevgilinin boyuna benzetmesinden, kâf harfini rakibin boyu gibi eğri olmasından anladığını belirtir. Ancak erbâb-ı kemâl ile bir arada bulunmasından dolayı ilmi onlardan öğrendiğini belirtir (Hasan Çelebi 1989: 345). Latîfî de benzer cümleleri söyledikten sonra onun kâmil ve fazıl kimselerle dostluğu sayesinde ilim öğrenme hususunda çok ilerlediğini kitapsız ve deftersiz bir müftü ve müderrise benzediğini anlatır (Canım 2000: 249).

Yeterince tahsil alamadığı bu yüzden de kamil ve fazıl kişilerle dostluk kurarak bilgisini arttırdığı anlaşılan Hafî'nin şüirlerinde yazıyla ilgili kavramlara bolca yer vermesi dikkat çeken bir özelliktir. Onun gazellerinde yazıyla ilgili hat, devât, hâme, kalem, yazmak, levh, sahife gibi kelimeler sıkça geçer. Zaman zaman Sayrafî (ö. 1345'ten sonra) ve Yâkût (ö. 1299) gibi meşhur hattatları zikreder. *Mutavvel*, *Mufassal* ve *Maksud* gibi kitap isimlerini zikreder. *Divan*daki yüz yirmi üçüncü gazel hat rediflidir. Bu şüirde genellikle yazıyla ilgili kelimelerin sıkça geçtiği görülür. Yüz altmış dokuzuncu gazel, kalem rediflidir. Bu gazelde de yazı ile ilgili ıstılahlar yer almaktadır. Her ne kadar ümmî olsa da şairin yazı ve kitapla ilgili literatüre geniş bir vukufunun bulunduğu anlaşılmaktadır.

Klasik Türk edebiyatında Hafî'den başka Cemîlî, Çakşırıcı Şeyhî, Enverî, Râyî, Tâlibî, Siyâbî, Bîdârî, Meşrebî, Vâlihî gibi ümmî divan şairlerinin mevcudiyeti bilinmektedir (Kurnaz 1993: 367-376).

www.tuba.gov.tr

Ölümü

Kaynaklarda Hafî'nin doğumu, ölümü ve ailesi ile ilgili herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Hafî'nin elimizdeki iki eserinden birisi olan *Zâdü'l-Meâd* adlı çalışması 1483 senesinde tamamlandığına göre onun bu tarihten sonra vefat ettiği söylenebilir (Tural 2011:7).

Eserleri

Zâdü'l-Meâd

Dokuz bin dokuz yüz doksan üç beyitten müteşekkil, mesnevi şeklinde nazmedilmiş bir eserdir. Fâilâtün fâilâtün fâilün vezniyle yazılmıştır. Hz. Muhammed'in şefaatine mazhar olunmak gayesiyle kaleme alınmıştır. Ahiret azığı

anlamına gelen kitabın konusu Hz. Peygamberin hayatı ve mucizeleridir. Hicretin sekiz yüz seksen sekizinci senesi Şaban ayının on ikisinde (15 Eylül 1483) tamamlanmıştır. O dönemde yaşayan başka bir Hafî bilinmediğinden dolayı şimdilik her iki eserin de aynı şaire nispet edilmesi gerekir. Eser Türkçe'nin XV. Yüzyıl dil özelliklerini yansıtmaması bakımından dikkate değerdir. Merhum Necla Pekolcay'ın hususi kütüphanesinde yer alan mezkûr eser Şecaattin Tural tarafından e-kitap olarak yayımlanmıştır (Tural 2011)

Eserde besmele ve tevhit bölümlerinden sonra sebab-i telif kısmı gelir. Burada şair, Hz peygamberin şefaatine nail olma isteğinden bahisle kalbine bir ilham geldiğini ve ölmeden önce böyle bir eser telif etme arzusunun ortaya çıktığını söyler (Tural 2011: 25).

Topkapı Sarayı Müzesinde bin otuz beyitlik eksik bir nüshası daha olup bu nüsha *el-Kevebü'd-Derîyye fî Mevlidi Hayri'l-Berîyye* adını taşımaktadır. Diğerine göre oldukça eksik olan bu nüsha, bir yüksek lisans çalışmasına konu olmuştur (Samsakçı 2010).

Divan

Klasik dönem biyografi kaynaklarından Latîfî (Canım 2000: 249) ve Kafzade Fâizî Hafî'nin *Divan* sahibi bir şair olduğunu belirtirler. Hatta Fâizî, *Divan*'ı gördüğünü ve oradan tezkiresine aldığı söyler (Fâizî: 30^a). Şair kendisi de bazı beyitlerde *Divan*'ma atıfta bulunur:

Hüsnüñü mecmû'asından iy perî-peyker Hâfî
Ter ğazeller cem' idüp dîvân u hem defter yazar

...

Olalı hüblaruñ medh ü şenâ-h'ânî Hâfî
Heves ider işiden görmege dîvânın anuñ

...

Hâfî dîvâne bir dîvân idüpdür zülfüñüñ vaşfın
Ki olur dîvâne her 'âkîl nazar kılsa bu dîvâna

...

Çün yüzüñ mecmu'asından bağladı defter Hâfî
N'ola tercîh itse dîvânın devâvîn üstine

Hafî'nin şiir yeteneğini sergilediği ve bu hususta kabiliyetini gösterdiği en önemli eseri *Divân*'ıdır. Hafî'den bazı edebiyat tarihlerinde, biyografik sözlüklerde ve ansiklopedilerde bahsedilmekle birlikte hiçbir kaynaktan divanının günümüze ulaştığından söz edilmez. Oysa biri 1852 (Dorn 1852: 516) diğeri 1984 (İsen 1984: 132) tarihlerinde hazırlanan iki katalog çalışmasından divanın iki nüshasının günümüze ulaştığı anlaşılmaktadır.

Topkapı Sarayı arşivinde bulunan ve II. Bayezit'in kitaplığı için 909/1503 tarihinde hazırlanmış olan katalogdaki kayda göre padişahın kütüphanesinde Hafî'nin *Divan*'ı bulunmaktadır (Erünsal 2008: 257). Bu kayıttan hareketle şairin divanının 1503 tarihinden önce derlendiğini söyleyebiliriz. Bu nüshanın kütüphaneye Fatih zamanında mı yoksa II. Bayezit zamanında mı dâhil olduğunu bilmiyoruz. Ancak burada, kaynakların verdiği Fatih'in Hafî'yi çok sevdiği ve zaman zaman ona ihsanlarda bulunduğu bilgisini hatırlatmak yerinde olur.

Hafî *Divan*'ının Zagreb Bilim ve Sanat Akademisi Kütüphanesi ve Saint Petersburg'da bulunan Rusya Milli Kütüphanede olmak üzere iki nüshası günümüze ulaşmıştır. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi katalogunda *Gazeliyyât-ı Haffî* başlıklı bir eser görünmektedir (Dağlı vd 2001: 105). Bir divançe niteliğindeki bu eseri incelediğimizde bizim çalışmamızın konusunu teşkil eden Hafî ile herhangi bir ilgisinin olmadığını gördük.

Edebî Kişiliği

Kaynakların Hafî'nin Şairliği İle İlgili Görüşleri

Kaynaklarda Hafî'nin edebî şahsiyeti ile alakalı az da olsa değerlendirmelere tesadüf edilmektedir. Ancak bazı kaynakların şairin mahlasını dahi tespit edebilecek kadar şiirlerini görmediği anlaşılmaktadır. Mahlasın ilk hecesinin bütün şiirlerde açık okunması gerekirken bunun farkına varılamamış olması yapılan değerlendirmelerin basmakalıp ifadeler olduğunu düşündürmektedir. Genel olarak kaynaklarda önce şairin memleketi söylenmiş, sonra Fatih devrinde yaşadığı ifade edilmiş, bunların ardından da onun ümmî olduğu belirtilmiştir. Ümmî olmasına rağmen âlim, fazıl ve kâmil kimselerle oturup kalkarak ilmi öğrenmiştir. Bu meclislerde bulunmak onun iyi bir şair olmasına sebep olmuştur.

Sehî Bey, Hafî'nin şiir fenninden berî olmasına rağmen yeteneği sayesinde latif ve gönlü cezbeden şiirler söylediğini belirtir. Şiirlerinin çoğunun özellikle

matlarının hoş olduğunu ifade eder. Cinas sanatına düşkün olduğunu vurgular. Nazmını şirin ve lafızlarını rengin olarak nitelendirir (Kut 1978: 200).

Latîfi, Sehî Bey'e benzer cümleler kurduktan sonra şairin halk arasında ümmî olarak tanınmasına rağmen fesahat ve belagatiyle şöhret bulduğunu anlatır. Onun kabiliyetli bir kişiliğe sahip olduğu için bütün sözlerinin fasih ve sahih olduğunu söyler. Hafî'nin mürettep ve müdevven Dîvân'ının makbul ve övgüye layık olduğunu, şiiirlerinin halk arasında şöhret bulduğunu beyan eder. II. Murat ve Fatih Sultan Mehmet devirlerinde gazellerinin yaygın ve muteber olduğunu vurgular. Özellikle cinas sanatına düşkün olduğunu söyler (Canım 2000: 249). Hamdî-i Kadîm maddesinde de Hafî ve Hamdî'yi karşılaştırarak Hamdî'nin daha üstün olduğu kanaatine varır.

Kınalızade Hasan Çelebi ise Hafî'nin ibarelerinin sahih, kelimelerini belîğ ve fasih olarak nitelendirerek onu över (Hasan Çelebi 1989: 345).

Gelibolulu Âlî Hafî'nin gazellerinin dinlemeye layık olduğunu belirterek adı geçen nazım biçimindeki maharetini vurgular (İsen 1994: 135).

Sonuç olarak Hafî'den bahseden bütün kaynaklar şairin ümmî olmasına rağmen ilmi âlimlerin meclisinde bulunarak öğrendiğini, kelimelerinin fasih, şiiirlerinin gönül alan ve meşhur olduğu hususunda ittifak ederler.

Hafî'nin Kendi Şairliği İle İlgili Görüşleri

Klasik devrin diğer şairleri gibi Hafî de âşıklık ve söz mahareti konusunda te vazuu bir kenara bırakarak ileri derecelerde olduğu düşüncesindedir. Örneğin aşağıdaki manzumede “her ne kadar divaneye kalem yoktur deseler de divane Hafî'nin sözlerini altın kalemle yazmalı” diyerek sözlerinin altın kalemle yazılacak kadar kıymetli olduğunu düşünür. Divane halimizle bile altın kalemle yazmaya layık şiiirler söylüyoruz diyerek kendi şiiirini beğenir:

Hafî dîvānenüj altun kalemle yazmalu sözün

Sözine gerçi kim dîvānenüj dirler kalem yokdur (G. 92/7)

Şair, sevgilinin dudağını anlattıkça kendi dudağından şekerler döküldüğünü söylediği şu beytinde sözlerini istiare yoluyla şekerle benzeter:

Lebi şerhin itdükçe söz yirine

Hafînüj dilinden şekerler yağar (G. 106/6)

Aşağıdaki beyitte sözlerinin yakıcılığını vurgulayan şair, meclisin çalgıcısına seslenerek aşk ateşiyle meclisi ısıttığını, eğer onun sözlerine saziyle eşlik edecek olursa sazının yanacağını ifade eder:

Muṭrıbâ sūz-ı Ḥafî meclisi germ itdi bugün
Sāzuṅı yaqar anuṅ sözi-le çalmalı degül (G. 155/5)

Hafî, bir başka gazelde kendi şiirini ferahlatıcı olarak nitelendirir. Mecliste şarkılar okuyan hanendenin Hafî'nin şiirlerini okudukça ferahlayacağını söyler:

Nazmuṅa nice müferriḥ dimesünler ki Ḥafî
Oḳuduṅınca olur şi'rüñi ḥ'ânende ferağ (G. 26/7)

Şair kendi şiirlerini çok beğenir. Bir maktada kendi şiiri ile çağdaşı Fenâyi'nin şiirini karşılaştırır. Nasıl ki âlim ağız açıp konuşmaya başlayınca cahilin nutku tutulursa, Hafî'nin şiirlerini işiten Fenâyi'nin de hayran olup kaldığını ifade eder:

Ḳaldı dem-beste Ḥafî nazmuṅ Fenâyi işidüp
Kim dehân açduḳça dānâ nuṭḳ-ı nâ-dân bağlanur (G. 61/7)

Şu beyitte şiir meydanına Rüstem gibi ayak bastığından beri onun devrinde kimsenin şiirden dem vurmadığını vurgular:

Rüstemâne uralı meydân-ı nazm içre ḳadem
Kimse devrinde anuṅ dem urmadı eş'ardan (G. 176/5)

Şair şiirlerinin renkli görünmesi, nazımının da güzel olması için sevgilinin dudaklarının ve dişlerinin vASFedilmesi gerektiğini düşünür:

Şerḥ eylegil Ḥafî leb ü dendāni vaşfını
Rengīn görüne şi'rüñ ü nazmuṅ ola ḥasen (G. 205/5)

Hafî başka şairlerin kendi şiirine nazire yazamayacağı düşüncesindedir:

İy Ḥafî bu şi'r-i şūr-engīz[e] kim disün cevāb
Ḥāmuş ol kim rüzgāruñ ḳulağı kerdür bugün (G. 208/5)

Etkilendiği Şairler

Hafî iki şiirlerinde Fenâyi ve Şeyhî olmak üzere iki şairi zikreder. Kendi şiirlerini işiten Fenâyi'nin şaşırıp kalacağı düşüncesindedir (G. 61/7). Şeyhî'ye gelince, Hafî kendisine seslendiği bir beyitte şiirlerinin Şeyhî'nin şiirleri gibi

olması için gayret etmesi gerektiğini böylece onların selis bulunup güzel kabul edileceklerini söyler:

Şeyhî şî'ri gibi sa'y eyle Hâfi şî'ründe
Ki selâset bulunup hûb u hoş-âyende ola (G. 258/7)

Şeyhî'nin şiirlerini estetik bir model olarak gördüğü anlaşılan Hâfi'nin onun şiirlerini beğendiği ve onun gibi yazmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Şeyhî'nin *Dîvân*'ı ile karşılaştırdığımızda aynı vezin, redif ve kafiyede yazılan şiirler şunlardır:

Şeyhî²:

Nedür iki cihânda 'izzet ü câh
Eşer-i lâ-ilâhe illâ'llâh (Ks. 1/1)

Hâfi:

İrdi cân sem'ine bihamdillâh
Hâber-i lâ-ilâhe illallah (Ks. 3/1)

Şeyhî:

Yâ hâteme'r-risâleti yâ eşrafe'l-verâ
Ente'llezi teferrade bi'l-fazli ve'l-ula

Hâfi:

Ol zıll-ı Hâk ki sâyesine reşk ider hüma
Âyîne-i cemâline câm-ı cihân-nümâ

Şeyhî:

Hüsni h'vânı ni'metinden gün yüzün açsa niķâb
Sofrasında sebze degmez ķurş-ı mâh u âftâb (G. 6/1)

Hâfi:

Her kaçan ol meh-liķâ ref'ide yüzünden niķâb
Hâcletinden zerre-veş dîtrer felekde âfitâb (g. 5/1)

.....

² Şeyhî'nin şiirleri şu kaynaktan alınmıştır: Biltekin, Halit (2003), *Şeyhî Dîvanı*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şeyhî:

Andan berü ki şaldı gözüme hayâli dost
Aldı kararî tenden ü cāndan mecālî dost (G. 11/1)

Hafî:

Şād ol gönül kim oldı müyesser vişāl-i dost
Luṭf-ıla cān gözine göründi cemāl-i dost (G. 9/1)

Şeyhî:

Aç alnuṅı yüzini cihānuṅ münevver it
Çöz zülfünjî dimaḡını cānuṅ mu'aṭṭar it (G. 12/2)

Hafî:

Şal sāyesini sünbülünjün ḡāki 'anber it
Ṭamlat lebünj zülālını her ābî kevşer it (G. 17/1)

Şeyhî:

Sen cāna gözüm kılalı bir kez nazār iy dost
İtdi bu gönül iki cihandan güzer iy dost (G. 13/1)

Hafî:

Her dem ki çözer zülfünjî bād-ı seḡer iy dost
Yillere virür niçe dil ü cān u ser iy dost (G. 10/1)

Şeyhî:

Ne bir dem ol büt-i ra'nā bizümle hem-dem olur
Ne bir nefes bu gönülde firāḡı_odı kem olur (G. 22/2)

Hafî:

Ne cāna miḡnet ü derd-i ḡamuṅla hem-dem olur
Beşāret-ile geçer 'ömr şād u ḡurrem olur (G. 49/1)

Şeyhî:

Lālenünj çihresini gül yanaḡuṅ ḡāk eyler
Ġoncenünj zehresini la'l-i lebünj çāk eyler (G. 57/1)

Hafî:

Gül işitdükçe yüzün vaşfın özin hâk eyler
Gonca anđuqça dehânuñ yaqasın çäk eyler (G. 68/1)

Şeyhî:

Kimün ki cemâlün kamerine nazarı var
Hergiz başarı yoq güneşe dirse feri var (G. 69/1)

Hafî:

Şol yirde ki_anuñ izi tozınuñ eşeri var
Ol yirde gözümün dahı haqq-ı nazarı var (G. 56/1)

Şeyhî:

Ĥaddün şahîfesinde ‘aceb kim yazar ĥat
Kim müşg-i ter bigi koĥar ol müşg-bâr ĥat (90/1)

Hafî:

Yäkütün üzre kim yazılıdur ġubâr ĥat
Devr-i kamerde andan ider iftiĥar ĥat (G. 123/1)

Şeyhî:

Ne cān kim dilberi vaşlın müyesser kıldı devr anuñ
Ĥoş olsun vaqti ‘ālemde ki zevkın sürdi devrānuñ (G. 100/1)

Hafî:

Şu kim cānını yolına nişār itmeye cānānuñ
Teninden dilerem ayrıla tiz günde o cān anuñ (G. 149/1)

Şeyhî:

Rāstī hoş çeşmedür āb-ı revānı çeşmümün
Sır iderse n’ola serv-i büstanı çeşmümün (G. 101/1)

Hafî:

Ĥurmadın her dem aqar yaşıyla qanı çeşmümün
Yummağa kirpüklerin fermānı qanı çeşmümün (G. 138/1)

Şeyhî:

Göñül bu zülf-i kâfir-kîş olalıdan berü dînün
Şalupsım özüñi iy kim ğamına ol büt-i Çînün (G. 105/1)

Hafî:

Hıtâya iltse bûyından şabâ bû zülf-i pür-çînün
Yüregi kıan tola hacletden ol dem nâfe-i Çînün (G. 144/1)

Şeyhî:

Almış mı şabâ yili saçunıñ haberinden
Kim cân қоһusu gelür eserken eserinden (G. 135/1)

Hafî:

İltdükçe şabâ ire anıñ hâk-i derinden
Dürler döker ü nem ider ol hâki derinden (G. 206/1)

Şeyhî:

Ne haber virdi şabâ zülf-i perîşanunıñ için
Ki beneşe kıara yaşlu görünür anıñ için (G. 136/1)

Hafî:

Ğonca çâk itdi yaķasın gül-i handânunıñ için
Geydi sünbül kıaralar zülf-i perîşanunıñ için (G. 197/1)

Şeyhî:

Beneşe zülfüne her dem hezâr aķsent iy meh-rû
Kim anı sünbül ü 'anber ğulâm olmuş eli baĝlu (G. 149/1)

Hafî:

Cigerden kim gelüp yaşum gözümde hem kıılır busu
O busudan çıkup bir ğün beni ğarķ idiser bu su (G. 213/1)

Şeyhî:

Yaralı baĝrumı ger derdile yaram kime ne
Yâra yâr olmaĝ için câna kıyaram kime ne (G. 152/1)

Hafî:

Tîğ-i derdiyle yüregümi yararam kime ne
Ġamzesi okları peykânın ururam kime ne (G. 227/1)

Şeyhî:

Rahm it iy dost oda yakma inen cânumuzı
Ġod bilürsin ki kimün boynındadır çanumuzı (G. 183/1)

Hafî:

Yakmadın âteş-i fûrkat ‘acabâ cânumuzı
Ġağ müyesser ide mi vuşlat-ı cânânuzı (G. 287/1)

Şeyhî:

Ġoş-Ġıramân şalınur nâz ile ol serv-i sehî
Güzer itse n’ola büstânuzı gâh gehî (G. 186/1)

Hafî:

Kaşı mihrâbına baş ursa gönül gâh gehî
N’ola çün kıblesidür her kişünün secdegehi (G. 288/1)

Şeyhî:

Zahidi gör ki gezer ‘ışk ile mey-Ġaneleri
Görelî sendeki ol nergis-i mestâneleri (G. 195/1)

Hafî:

N’iderem sâkî götür bâde-i peymâneleri
Beni mest itdi anuñ nergis-i mestâneleri (G. 289/1)

Şeyhî:

Düşeli gönlüme sen cân u cihânuñ hevesi
Kalmadı tende çarâr itmege cânuñ hevesi (G. 202/1)

Hafî:

Ġonca-veş gönlümi teng itdi dehânuñ hevesi
Kemerün gibi bilüm bükdi miyânuñ hevesi (G. 283/1)

Şeyhî:

Görmedi kimsene bu resm ile nesl-i beşeri
Ki kıla gökde hacil ta'at-ı şems ü kâmeri (G. 204/1)

Hafî:

Şem'-i ruhsârunu 'uşşâka 'ıyân it a perî
Tâ ki pervâne gibi yandurular bâl ü peri (G. 263/1)

Nazire mecmuları da şairlerin edebî kişiliklerinde kimlerin etkili olduğu konusunda bilgi vermektedir. Nazire mecmularıyla ilgili çalışmalara bakıldığında Hafî'ye ait Edirneli Nazmî'nin *Mecma'û'n-Nezâ'ır*'inde 55 (Köksal 2017: 38), Pervane Bey'in derlediği *Mecmû'atü'n-Nezâ'ır*'inde 63 (Gıynaş 2017: 34), Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmiu'n-Nezâ'ır*'inde 133 şiiri yer alır (Morkoç 2003: LXIII).

Hafî'nin Edirneli Nazmî'nin derlediği *Mecma'û'n-Nezâ'ır*'de Ahmet Paşa'ya 8 (Köksal 2017: 29), Şeyhî'ye 10 (Köksal 2017: 30), Ulvî'ye 3 (Köksal 2017: 31), Nizâmî'ye 6 (Köksal 2017: 31), Ahmedî'ye 3, Nesimî'ye 3, Atâyî'ye 1 (Köksal 2017: 32) naziresi bulunmaktadır.

Pervane Bey'in derlediği *Mecmû'atü'n-Nezâ'ır*'e göre Hafî'nin Adnî Mahmut Paşa'ya 2 (Gıynaş 2017: 11), Ahmet Paşa'ya 8 (Gıynaş 2017: 12), Ahmedî'ye 4, Atâyî'ye 2 (Gıynaş 2017: 11), Avnî'ye 1 (Gıynaş 2017: 14), Cemâlî'ye 1 (Gıynaş 2017: 15), Gubârî'ye 1, Harimî'ye 1 (Gıynaş 2017: 16), Kemâl-i Zerd'e 1 (Gıynaş 2017: 19), Muhibbî'ye 1 (Gıynaş 2017: 20), Necâtî'ye 2, Nizâmî'ye 3 (Gıynaş 2017: 22), Safî'ye 2, Sâfi'ye 3 (Gıynaş 2017: 24), Şeyhî'ye 7 (Gıynaş 2017: 26), Tâcîzâde Cafer Çelebi'ye 1 (Gıynaş 2017: 27), Visâli'ye 1 (Gıynaş 2017: 28) naziresi bulunmaktadır. Her üç mecmuada da şairin zemin şiirinin az, naziresinin çok olmasından hareketle Hafî'yi bir nazire şairi olarak nitelendirmek mümkündür.

Hafî'nin Etkilediği Şairler

Hafî daha çok nazire yazarı olarak karşımıza çıksa da bazı şiirleri tanzir ve tahmis edilmiştir. Bu da onun şiirlerinin okunup beğenildiği anlamına gelir. Örneğin XVI. yüzyılda yaşayan ve tamamen nazirelerden meydana gelen bir *Dîvâna* sahip olan Muhyî mahlaslı Fenarîzâde Muhyiddin Hafî'nin 16 şiirini tanzir etmiştir. Hafî, adı geçen eserde şiirine nazire yazılan 22 şair arasında 9.

sıradadır (Arslan 2006: 60). Muhyî şüirlerinin başında kime nazire yazdığını belirtmiştir. Muhyî'nin Hafî'ye ve diğer şairlere yazdığı nazirelerde dikkat çeken bir husus da bir gazele birden fazla nazire yazmış olmasıdır. Hafî'nin zemin şüirlerini ve Muhyî'nin nazirelerini şu şekilde gösterebiliriz:

Hafî:

Ol iy dil cân-ıla Āyās-ı Maḥmūd
Ki Maḥmūduḡ olur āyāsı maḥmūd (G. 28/1)

Muhyî:

Cihānda çok güneher eyledüm sūd
Vücūh-ı beyzâ eyler her biri sūd? (Arslan 2006: 112)
Cihāna gelmeden çün 'aşk maḡşūd
Degül bî- 'aşk olan ma'nide mevcūd (Arslan 2006: 112)
Cemāl esbābı kim dilberde ma'dūd
Kemāl ü vech ile hep sende mevcūd (Arslan 2006: 112)
Çü ḡüsñüḡ gibi ḡulḡuḡ oldu maḡmūd
Saḡa ḡul 'aşk ile biḡ Şāh Maḡmūd (Arslan 2006: 112)
Ruḡ-ı tābuḡ dil ü cān yaḡıcı od
Olur yandıḡça ḡaḡ andan çıkan dūd (Arslan 2006: 112)

Hafî:

Ol boyı serv-i revānuḡ yüzi bir ḡülzārdur
Kim ḡacildür ḡonca andan lāle vü ḡül zārdur (G. 99/1)

Muhyî:

Çeşmi Rūm ilinde olmuş āhū-yı Tātārdur
Nāfesidür zülfi şanmaḡ Çinde misli vardur (Arslan 2006: 112)

Hafî:

Süzmeyince pūte-i dil içre cān itme ḡıyās
Ġill u ḡışdan arınup ḡalb-i muşaffā ola nās (G. 122/1)

Muhyî:

Mihr ile meh revzeninden aña eylerler sipās
Rûz u şeb rûşen yüzünden nûr iderler iltimās (Arslan 2006: 112)

Ol münevver mâhı sâyir mehlere itme kıyās
Kim güneş her gün anuñ nûrından eyler iktibās (Arslan 2006: 112)

Hafî:

Şikeste dillerüz dildârumuz yoğ
Belâlu bülbülüz gülzârumuz yoğ (G. 130/1)

Muhyî:

Cihânda 'aşğdan yig kârumuz yoğ
Aña da senden özge yârümüz yoğ (Arslan 2006: 113)

Ġam-ı 'aşğ ile zâruz yârümüz yoğ
İşimüz Ġam yimek Ġam-h'ârumuz yoğ (Arslan 2006: 113)

Hafî:

Kirpükler oğın kaçuñuñ atarsa kemānı
Dil sine siper eyleye ħurbān ide cāmı (G. 265/1)

Muhyî:

Dil mezra'ına ekmiş idüm toğm-ı emānı
Ekl itdi belâ zâğları bitmeden anı (Arslan 2006: 113)

Yoğdur büt-i Ġinüñ dehenüñ gibi dehānı
Ger olsa da sūdı niçün olmaya zebanı? (Arslan 2006: 113)

Sevdüm yine bir şivesi çoğ şuğ-ı cihānı
Bir Ġamzesi biğ cān alıcı āfet-i cāmı (Arslan 2006: 113)

Terk itdüm o cānānum iğün iki cihāmı
Yıgdür kişiy e iki cihandan dağı cāmı (Arslan 2006: 113)

Şunsaydı lebi rûze-i hecrinde nihānı
Bozaydum o ħelvā-y-ile ben ol ramazanı (Arslan 2006: 113)

Pervâne Bey'in derlediği *Mecmû'atü'n-Nezâ'ır*'de Hafî'ye ait 21 zemin şiir bulunmaktadır. Bu şiirlere 221 nazire yazılmıştır. Hafî'yi tanzir eden şairleri ve şiir sayılarını şu şekilde gösterebiliriz: Âhî, Ahmed Paşa, Ahmedî, Amrî (3), Ânî, Âşık Çelebi, Ayânî, Azizî, Basîrî, Behiştî (2), Bekâyî, Belîğî, Ca'ferî, Câmî, Câmî'î, Cebrî (2), Celilî (5), Cem Sultân, Cemâlî, Cenâbî, Derdî, Ecrî, Elâyî, Emrî Çelebi, Fakîrî (2), Fasîhî, Fehmî (2), Ferdî, Fevrî, Figânî, Fütûhî, Gedâyî (2), Hâkî, Harîmî (2), Hasan Çelebi, Hasbî, Hâverî, Hayâlî (3), Hayretî (5), Hecrî (2), Helâkî (2), Hilâlî (2), Hudâyî, İshâk Çelebi (3), Kâdirî (3), Kâmî, Kâtibî, Kemâl Paşa-zâde (5), Kemâl-i Zerd (2), Kıvâmî, Kıyâsî (2), La'li-i Selef, Lâmi'î (4), Latîfî, Mahremî (2), Makâlî, Mâtemî (2), Me'âlî (5), Mehemed Çelebi, Mesîhî (4), Mîhrî, Mu'îdî, Muhibbî (8), Münîrî (5), Nasûhî (3), Nazmî (12), Necâtî (5), Necmî, Nefîsî, Nehârî (2), Nesîmî, Neşâtî, Nevâlî, Nihâlî, Nizâmî, Özrî, Rahmî, Râyî, Refikî (3), Remzî, Resmî, Revânî (6), Rızâyî, Sabâyî (2), Sâbirî (3), Sâdık (2), Sâlikî, Sebzî, Sehâbî, Sehî Bey (3), Selikî (3), Selmân, Sevdâyî, Sinânî, Sun'î, Sûzî, Sühâyî, Sürûrî (4), Şâhidî, Şâkirî, Şâmî (2), Şehdî, Şem'î (2), Tâbi'î, Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi (3), Ümidî, Vefâyî, Visâlî (2), Zarîfî, Zâtî (14), Zekâyî, Zeyneb Hâtun, Zihnî (Gıynaş 2017: 16)

Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ü'n-Nezâ'ır* adlı eserinde ise Hafî'ye ait altı zemin şiir bulunmaktadır. Bu gazellere 106 nazire yazılmış olup şairleri ve nazire sayıları şu şekildedir: Abdî, Âhî, Ahmed Paşa, Ârifî, Atâ, Bihiştî, Ca'fer Çelebi (Tâcî-zâde) (2), Câmî-i Emin, Celilî (5), Cinânî, Derûnî, Emrî, Enverî, Fakîrî, Fasîhî, Ferîdî (2), Gülâbî, Hadîdî, Hafî (2), Harîmî (Sultân Korkud), Hasbî, Hayâlî, Hayretî (2), Hıfzî, Hızrî Beg Çelebi, Hicrî, Hilâlî, İshâk Çelebi (3), Kemâl Paşa-zâde, Kemâl-i Zerd, Kıyâsî, Lâmi'î (3), Mâtemü Acem, Mesîhî, Mîhrî, Muhibbî (7), Münîr, Nazmî (11), Nihâlî, Rahîkî, Rahmî, Razî, Refikî (2) Remzî, Remzî-i Âmidî, Revânî (3), Sehî, Selikî (5), Subhî-i Kâdî (2), Sun'î-i Gelibolî, Sun'î-i Pîr, Sühâyî, Sürûrî-i Müderris, Şâhidî (2) Şem'î, Şemsî (2), Şevkî (2) Tal'atî, Usûlî, Vafî, Vechî (2), Yakînî, Zâtî (4), Zihnî (Köksal 2017: 33)

Muhibbî mahlasını kullanan Kanuni Sultan Süleyman, Hafî'yi Pervane Bey'e göre 8, Edirneli Nazmî'ye göre 7 gazelinde tanzir etmiştir. Şairin *Dîvân*'ının bir nüshasının saray kütüphanesinde bulunduğu daha önce değinilmiş idi. Padişah muhtemelen Hafî'nin şiirlerini okumuş ve bunları beğenmiş olmalıdır. Muhibbî Hafî'nin şiirlerine nazire yazmakla kalmamış bir gazelini de tahmis etmiştir. Hafî'nin gazeline yazılan tahmis şöyledir:

I

Bağrumı hûn eyleyen bir çeşmi kâfirdür bugün
 Rağmı yokdur hâlüme şan şalbi mermerdür bugün
 Dil yanar ışk âteşine sîne micmerdür bugün
Cānuma cev̄r eyleyen bir fitne dilberdür bugün
ʿAklumu tārāc iden cām-ıla sâğardur bugün

II

İy tabîbi-i dil didüm ben hastaya eyle devā
 Çünkü olmuşdur lebün derd ehline dārü'ş-şifā
 Didi zülfümde benüm vardur hezārān mübtelā
Bend-i zülfünden meger kim bir girih açmış sabā
Bâğ u bostān dil ü cānuş mu'attardur bugün

III

Gün yüzine eyledüm bilmezlig-ile ben nigāh
 Ol sebebden oldu bülbül gibi işüm āh u vāh
 Dîni ayru kâfire de virmesün hālüm İlāh
İy dirîgā Hindü-yi hālîne anuş cāygāh
Berg-i güldür başa hār u hāra bisterdür bugün

IV

Şalınur ağıyār-ıla her lahza ol serv-i hürām
 Yād olanlar dem-be-dem yanında bulur ihtirām
 İñlerem ben hasretiyle uyhu gözüme hārām
Ehl-i dil kan ağlasa tañ mı sürāhī-veş müdām
Bir gör āhîr ʿayş iden şāh-ıla kimlerdür bugün

V

Āh kim devrān elinden oldu bu bağrum kebāb
 Gözlerüm yaşı şarāb u sînem olmuşdur rebāb
 Oldı eglence bu demlerde Muhibbîye kitāb
İy Hafî bu şî'r-i şūr-engîz[e] kim disün cevāb
Hāmuş ol kim rûzgārūş kulağı kerdür bugün (Yavuz 2016: 93)

Hafî'nin Dili

Hafî, XV. asırda Edirne'de yetmişmiş düzenli bir eğitim almamış, ümmî bir şairdir. İlim erbabıyla oturup kalkmış ve ilmi onların meclisinden öğrenmiştir. Dolayısıyla şairin dili yetiştiği asrın özelliklerini yansıtmaması gerekir. Hafî'nin dilinin Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıttığını söyleyebiliriz.

Hafî'nin dili ile ilgili ifade edilmesi gereken noktalardan birisi şairin dönemine göre daha sade bir Türkçe kullanmasıdır. Bunda hiç şüphesiz ümmiliğinin de rolü olmalıdır. Aşağıdaki beyitlerde yer alan kelimelerin neredeyse tamamı Türkçedir:

Ḥafî diler güle virdi dilin dile diye lîk
Kömaz dimege dilin bağlar ağzı yarî anuḡ (G. 150/5)

...

Öldürmege beni çün el uzatduḡ iy nigâr
Şîga bileklerüḡ yeḡüḡe kân bulaşmasun (G 198/4)

...

Yüregi yarîla kim görse yüregüm yarasın

Derde boyana kime kim söyler isem derdümi (G 300/4)

Şairin dili ile ilgili belirtilmesi gereken bir başka husus da Farsça tamlamalarda Türkçe kelime kullanmaktan kaçınmamasıdır. Farsça tamlamalarda Türkçe kelime kullanmak bir kusur kabul edilse de şair bu tür kullanımları rahatlıkla yapmaktadır.

Bûy-ı saçuḡla bâd-ı şabâ müşk-bâr olur
Şevk-ı ruḡuḡla rûy-ı zemîn lâle-zâr olur (G 50/1)

...

Yüzini düzd-i nazardan gözi ḥıfz itmek için
Kûşe-i kaşî ider tîr ü kemân ile kemîn (G 190/2)

...

Aḡa virildi sancaḡ-ı İslâm u ḡabl-ı dîn
Aḡa şunuldu nuşret-ile seyf-i Muştafâ (Ks. 3/12)

Her ne kadar sade bir dille şiir yazsa da bazen sonraki dönemlerde daha sık görülecek olan Farsça zincirleme tamlamalara da tesadüf edilir. Ancak bu durum genellikle kasidelerde görülür. Memduhun ihtişamını anlatmak için böyle bir yola başvurduğunu düşünüyoruz:

Mihr-i sipihr-i mülk ü meh-i burc-ı saltanat
Sultân-ı taht u baht şeh-i şuffa-i şafâ (Ks 3/2)

Sesbilgisi İle İlgili Bazı Özellikler

Hafî'nin yaşadığı dönemin en bariz hususiyetlerinden birisi hem kelimelerde hem de eklerde yuvarlaklaşmanın görülmesidir. (Timurtaş 1994: 27). Dönemin özelliklerini yansıtan bazı hususları şu şekilde gösterebiliriz³.

Kelimelerde Yuvarlaklaşma: Ağu (Msm 1/13), kapu (198/4), saru (G. 146/3), aru (Msm 4/8), karşı (G 84/2), altun (G 122/5), berü (G 46/2), girü (G 121/2), delü (G 218/6, 79/2), kendü (G 53/2), incü (G 176/3), kirpük (G. 48/4), eyü (G. 160/4), degül (G. 120/5, 136/6), tapu (258/1), ayruğ (G. 37/3), sayru (G. 186/4) .

Eklerde Yuvarlaklaşma:

-Up, UbAn Zarf Fiil Eki: gelüp (G. 204/3, G. 213/1), girüp (G. 260/3), varup (G. 239/6, G. 251/5), arınup (G. 222/1), irişüben (G. 178/3), çekişüben (G. 187/5), akuban (G. 215/4), yaquban (G. 260/4), uruban (Ks 3/20), oluban (G 46/3).
-dUr Ettirgenlik Eki: bildür (G. 302/1), aqdurur (G. 42/1, 2, 3), karşıdurur (G. 141/4).

-Ur Ettirgenlik Eki: irümedi (G. 230/5), irürse (G. 231/1), geçüre (g. 253/4), yitüre (G. 218/6).

-sUn, -sUnlAr Emir Eki: gelsün (G. 56/4, G. 115/6), qalsun (G. 254/1), dime-sünler (26/7).

-dUr Bildirme Eki: gitmemişdür (G. 36/6), düşmişdür (G. 51/4), muhaqqakdur (G. 60/2), bî-nevâdur (G. 72/5).

-durur Bildirme Eki: ne durur (Ks 1/10), kırk üç, kırk dört ve kırk beşinci gazellerdeki rediflerin tamamı bu ekle meydana getirilmiştir.

-(U)m, -(U)muz İyelik Ekleri: yaşum (G. 74/3), 'aynum (G. 74/3), çeşmüm (G. 77/4), içüm (G. 83/4), bāzārumuz (G. 125/3), gülzārumuz (G. 130/1), dilümüz (G. 174/3), hālümüz (G. 186/8).

.....

³ Madde başlarını Timurtaş'ın çalışmasından aldığımız bu kısımda her bir başlığa birkaç örnek vermekle yetinilecektir.

-(U)ŋ İyelik Eki: yaŋağuya (G. 2/7), tudağuy (G. 3/5), müşgînüyle (G. 4/1), bezmüji (G. 10/7).

-Uŋ, nUŋ Tamlayan Eki: ruhuŋuy mihri-le (G. 13/1), şāhuŋ işiginde (G. 14/1), dişüŋüŋ nazmın (G. 14/5), dimāğımı dehrüŋ (G. 17/2).

-IU Sıfat Yapma Eki: bahtlu (22/1), kanlu (G. 23/5), lezzetlü (Ks. 1/18), himmetlü (G. 126/2).

-sUz Sıfat Yapma Eki: vefāsuz (G. 143/1), bularsuz (G. 156/7), şübhesüz (G. 229/4), şeksüz (G. 87/5).

-dUm Görülen Geçmiş Zaman Eki: bulmadum (G. 128/2), kıldum (G. 142/5), bilmedüm (G. 171/1), didüm (G. 171/4).

-dUŋ Görülen Geçmiş Zaman Eki: kılduŋ (G. 132/7), bildüŋ (G. 110/13), itmedüŋ (G. 122/4).

-duŋ, -dük Görülen Geçmiş Zaman Eki: bildük (G. 148/1), virdük (G. 219/4), varduk (G. 125/3).

-Uz Birinci Çoğul Şahıs Bildirme Eki: şağuz (G. 186/6), Şikeste-dillerüz (G. 130/1).

-Ur Geniş Zaman Eki: gelür (G. 141/4), alur (G. 146/6), yaturdı (G. 187/5), virür (G. 215/3), kıllur (G. 234/3).

-U Zarf Fiil Eki: diyü (G. 239/4), sürinü (297/7), ağlayu (235/5), inleyü (G. 110/15).

Düz Vokalli Ekler: Bazı ekler kökü ne olursa olsun daima düz vokal taşırılar (Timurtaş 1994: 36). Bundan dolayı düzlük yuvarlaklı uyumuna uymazlar.

-I Akuzatif Eki: gönlümi (G. 168/2), la'lüŋi (G. 181/2), kanuŋı (G. 184/4).

-I İyelik Üçüncü Tekil Şahıs Eki: nürmı (G. 107/1), hüşnıne (g. 107/4), odım (G. 117/3).

-Dı Görülen Geçmiş Zaman 3. Şahıs Eki: gördi (G. 123/3), öldi (G. 179/1), oldı (G. 179/5).

-Mı Soru Eki: ruŋ mıdur (G. 212/4), uşlanur mı (G. 254/2).

-sI İyelik Eki: kapusı (G. 280/4), koşusmı (G. 17/2), kendüsü (G. 297/4).

- Cı İsimden İsim Yapım Eki: yağmācıdur (G. 93/2).
- In Dönüşlülük Eki: idindi (G. 285/5).
- mİş Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki: tolmışdur (G. 4/1), konuşmuş (G. 8/2), olmuş (G. 16/4), ölmüş (G. 39/1).
- sIn 2. Tekil Şahıs Fiil Çekim Eki: görürsün (G. 110/7), bilürsün (131/3).
- sIn 2. Tekil Şahıs Bildirme Eki: Sen Süleymān-ı serir-i hüsnsün (G. 61/5).
- sIz 2. Çoğul Şahıs Fiil Çekim Eki: Bilesiz (G. 304/4).
- gIl 2. Tekil Şahıs Emir Eki: Bu ekin özelliği emrin teşdididir. Yani katmerli emir diyebiliriz. Bazı örnekler şunlardır: eylegil (G 17/3), sürgil (G 122/5), bilgil (G 129/1), virmegil (G 197/4), bilgil (G 270/7), virgil (G 284/5).

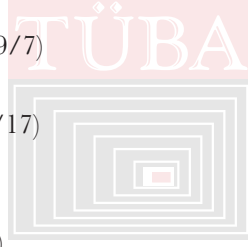
Deyimler

Bilindiği üzere atasözleri ve deyimler Türkçenin zenginliğini gösteren önemli hususlardandır. Başka bir deyişle Türkçe atasözleri ve deyimler açısından oldukça zengin bir dildir. XV. yüzyılda İvazpaşazade Atâyî, Sâfi mahlaslı Cezerî Kâsım Paşa ve Necâtî Bey şiirlerinde bol bol atasözü ve deyim kullanmışlar ve durum onların üsluplarını tayin eden amillerden biri haline gelmiştir. Bu sayede klasik edebiyat sahasındaki şairler, dönemlerinde kullanılan atasözü ve deyimlere şiirlerinde yer vererek bunların unutulmamasını ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlamışlardır. Bugün de aynen kullanılan veya kısmen değişmiş olan atasözü ve deyimlerin XV. asır metinlerinde tanıklanmış olması dilimizin devamlılığını ve gücünü göstermesi açısından ehemmiyet arz etmektedir.

Hafî'nin şiirlerinde dönemindeki eğilime paralel olarak deyim kullanımının yaygın olduğunu söyleyebiliriz. Şair, şiirlerinde deyimi meydana getiren kelimelerin hem gerçek hem de mecazî anlamlarını kastetmeye gayret gösterir. Bunun yanında zaman zaman vezin icabı deyimlerde tasarrufa gider. Örneğin camı ağzına gelmek yerine canı lebe gelmek der. Şiirde deyim kullanımına düşkün olmak, Hafî'nin şiirlerini zenginleştirmiş, mana yönünden katmanlı bir şiir dünyasına sahip olmasına sebep olmuştur. *Divandan* tespit edebildiğimiz deyimler şunlardır:

- Ağına düşmek (G. 31/5)
- Ağız ağıza vermek (G. 105/2)

- Ağzı sulanmak (G. 79/4)
 Ağzını aramak (G. G. 84/6, 159/3)
 Ağzını bağlamak (G. 62/8, G. 150/5)
 Ah eylemek (Mf. 3)
 Aklını yitirmek (G. 262/2)
 Âlemden (Dünyadan) elini çekmek (G.181/5)
 Âlem gözüne dar olmak (G. 117/3)
 Alıp başını gitmek (G.186/8)
 Aralarından su sızmamak (G. 259/5)
 Ayağa düşmek (G. 31/2, G. 48/1, G. 79/3)
 Ayak basmak (G. 149/7)
 Bağrı yanmak (G. 54/2)
 Baş koşmak (G. 62/3, G. 39/7)
 Baş koymak (G. 80/5)
 Başını aşığa salmak (Ks. 3/17)
 Baş üzre tutmak (Ks. 3/3)
 Baş vermek (Ks. 3/21)
 Başından aşmak (G. 168/4)
 Beli bükülmek (Msm. 4/IX)
 Bıçağa düşmek (G. 79/5)
 Bir çöpe değmemek (Ks. 3/24)
 Boynuna yük bırakmak (Ks. 3/14)
 Can atmak (G. 74/4)
 Can u baş oynamak (G. 68/6)
 Can vermek (G. 35/3)
 Camı lebe gelmek (G. 173/1)
 Cefâ çekmek (G. 264/4)
 Çeri çekmek (G. 49/5)
 Dağlara düşmek (G. 158/3)
 Defterini dürmek (G. 16/4)
 Dem vurmak (G. 234/6)
 Dile düşmek (G. 303/2)
 Dile gelmek (G. 303/2)
 Dile getirmek (G. 79/7, G. 254/5)
 Dili varmamak (G. 38/4, G. 159/4)
 Diline almak (G. 37/3)
 Dilinden şeker yağmak (G. 10/8)

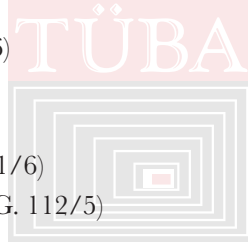

TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ
 TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

- Diş bilemek (G. 42/6, G. 277/3, 280/3)
 El çekmek (K. 3/39, G. 179/2)
 El bir etmek (G. 64/3)
 El ermek (G. 32/6)
 El yumak (G. 71/2)
 Elden gitmek (G. 132/3)
 Eli yetişmek (G. 77/6)
 Eseri kalmamak (G. 263/8)
 Eşiğine yüz urmak (sürmek) (G. 258/1)
 Gam yemek (G. 48/5, G. 251/5)
 Gönül almak (G. 35/3)
 Gönül bağlamak (G. 62/1)
 Gönül vermek (G. 216/3, G. 37/5)
 Gönül germ olmak (Msm. 4/2)
 Göz ucuyla bakmak (G. 221/2)
 Gözü kamaşmak (G. 198/3)
 Gözüne çöp kadar gelmemek: (G. 5/2)
 Gözüne zerrece gelmemek (G. 13/2)
 Güşuna halka olmak (Kulağına küpe olmak) (G. 14/5)
 Haber almak (G. 84/6)
 Haber vermek (G. 261/3)
 Hacletinden (Utancından) yere geçmek (G. 193/3)
 Hâk (toprak) eylemek (Ks. 3/25)
 Hayali gözden gitmek (G. 32/6)
 Hayrette kalmak (G. 27/1)
 Hoş görmek (G. 45/4)
 İçi yanmak (G. 54/2)
 İkide bir (G. 65/5)
 İmana gelmek (G. 54/4)
 İmana getirmek (G. 61/3)
 Kahrını çekmek (G. 267/1)
 Kan ağlamak (G. 121/5)
 Kan dökmek /G. 64/3)
 Kan yutmak (Msm. 3/1, G. 27/3)
 Kanı kurumak (G. 306/4)
 Kanına susamak (G. 213/5)
 Kanını içmek (G. 52/5, Ks. 3/20)

- Kapı açılmak (G. 80/5)
 Karşu varmak (G. 154/4)
 Kendinden gitmek (G. 49/3, G. 161/2)
 Kıyamet kopmak (G. 34/5)
 Kirpiklerini yummak (G. 210/5)
 Kucağına düşmek (G. 31/6)
 Kulağına düşmek (G. 31/4)
 Kulağına girmek (G. 246/1)
 Kulak tutmak (G. 126/5)
 Kurban olmak (G. 239/5)
 Mat etmek (G. 260/1)
 Murada ermek (G. 32/4)
 Ne vech (yüzle) ile (G. 38/6)
 Nispet etmek (G. 29/3)
 Ocağına düşmek (G. 31/7)
 Ocağına su kuymak (G. 171/6)
 Parmak ısırarak (G. 69/5, G. 112/5)
 Revân olmak (G. 21/4)
 Takat getirmek (G. 20/5)
 Tuş olmak (G. 60/4)
 Tuzağa düşmek (G. 79/4)
 Uykuya varmak (G. 210/5)
 Ümidini kesmek (G. 213/5)
 Yanıp tutuşmak (G. 168/4)
 Yalan çıkmak (G. 70/4)
 Yas tutmak (G. 121/1)
 Yay Yasmak (G. 121/2, 294/1)
 Yele vermek (G. 10/1, G. 88/2)
 Yerlere geçmek (G. 19/2)
 Yok yere (G. 120/7)
 Yol gözlemek (G. 210/3)
 Yolunu bağlamak (G. 139/2)
 Yolunu şaşırarak (Msm. 4/8)
 Yüreği kopmak (G. 30/4)
 Yüreği taşmak (G. 20/5)
 Yüreğine su serpmek (G. 187/6)
 Yüreğinin (içinin) yağı erimek (G. 65/1)

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
 TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
www.tuba.gov.tr

Yüz bulmak (G. 175/4)
 Yüz döndürmek (G. 58/4, G. 60/2)
 Yüz sürmek (G. 294/5)
 Yüz vermek (G. 219/4)
 Yüz vurmak (G. 83/6)
 Yüz suyu (G. 55/4)
 Yüz yüze olmak (G. 114/2)
 Yüzü kara olmak (G. 111/6)
 Yüzü kızarmak (G. 149/6, 179/5)
 Yüzü suyunu yere dökmek (Ks. 3/9)
 Yüzü var (G. 120/7)
 Yüzüne vurmak (G. 65/5)
 Yüzüne kir götürmek (G. 35/4)

Atasözü ve Özlü Sözler

Hafî *Divanında* deyimlerin aksine atasözlerine fazla yer verilmemiştir. *Divanda* kullanılan birkaç atasözünün yanında, atasözüne dönüşebilecek özlü sözler de bulunmaktadır. Deyimlerde olduğu gibi atasözlerinde de kimi zaman bazı tasarruflar görülür. Örneğin *su içene yılan bile* dokunmaz atasözünü şair, vezin gereği *su içerken ejder urmaz* şekline dönüştürmüştür. Atasözü ve özlü sözlerden tespit edebildiklerimiz şunlardır:

Altın ne kadar toprakta yatsa da rengi (değeri) eksilmez:

Bu beyzüm şarusı gitmez yüzümden yüz yıl olursa
 Kem olmaz rengi altunuş ne deñlü yatsa toprakda (G. 252/2)

Devlet (saadet), kaza (kader) yanındadır:

İtme iy dil ğamzesi ħavfın revān var la'line
 Kim meşeldür söylenür devlet kaçā yanındadır (G. 36/7)

Divaneye kalem yoktur: Akli başında olmayanların eylemlerinden sorumlu olmadığını ifade eden Farsça “*Divane-râ kalem nîst*” sözünün tercümesidir.

Ħafî dīvānenüñ altun kalemle yazmalu sözün
 Sözine gerçi kim dīvānenüñ dirler kalem yoğdur (G. 92/7)

Her ne kadar İsa'ya yoldaş olsa da eşek yine eşektir:

İy Hâfi şanma habîb-ile enîs ola raķîb
Yine ĥardur ne kadar 'İsiyle yoldaş ola ĥar (G. 90/6)

İssını (sahibini) ağırlayan itine kemik atar:

Yārūñ Hâfi raķîbini gördükçe 'izzet it
Ki_İssın ağırlayan itine üstühvân atar

Kul azmayınca Allah bela yazmaz:

Çünkü raķîb ezâ ide saña Hâfi Ĥudāya şal
Ķul azıcaķ meşel durur Tañrı aña belâ virür (G. 47/5)

Kula ne gelirse Mevla'dan gelir:

Mecnûna bu âşüftelik bil zül-i Leylâdan gelür
Her kula iy 'âķil ne kim gelirse Mevlâdan gelür (G. 52/4)

Su içene yılan bile dokunmaz:

Lebüje teşneyem zülfüje hey di
Ki şahş şu içer iken ejder urmaz (G. 120/3)

Kişinin rızķına mani olan hayâdır:

Büse virdi la'lüñ almağa ĥicâb itdi Hâfi
Kişinüñ rızķını men' iden hayâdur dōstum (G. 162/7)

Bugün Az Kullanılan, Anlamı Değişmiş Ya Da Kullanılmayan Türkçe Kelimeler

Divandaki kimi kelimeler bugün kullanım sıklığı bakımından az kullanılmakta, bazı kelimeler bugünkünden farklı bir anlamda kullanılmakta, bazıları da artık kullanılmaz olmuştur. Bu türdeki kelimelerden tespit edebildiklerimiz şunlardır:

Ağ-: Yükselmek, yukarı çıkmak (G. 39/4)

Aķça: Para (G. 156/3)

Aşşı: Fayda, kâr (G. 23/2)

Aşak: Alçak gönüllü, mütevazi (126/2)

Ayak: Kadeh (G. 57/5)

Ayruķ: Artık, bundan sonra, daha fazla (G. 37/3)

Artuķ: Başkası (G. 148/7)

Baş: Yara (G. 42/3)

- Bigi: Gibi (G. 49/4)
 Bile: Beraber (G. 53/2)
 Depret-: Hareket ettirmek, kımlıdatmak (Msm. 1/15, G. 11/2)
 Degme: Sıradan (23/3)
 Döşen-: Döşek edinmek (195/6)
 Döy-: Dayanmak, tahammül etmek (G. 156/7)
 Dün: Gece (Msm. 3/5)
 Dütün: Duman (G. 146/7)
 Em: İlaç (G 4/4, G. 15/1)
 Esrü-: Sarhoş olmak (G. 292/2)
 Eyin: Sırt (G. 23/4)
 Eyt-: Söylemek, demek (Msm 1/1)
 Göynü-: Yanmak (G. 54/2)
 Gözgülü: Ayna (G. 76/6)
 Günü: Haset, kıskançlık (G. 13/3)
 Irak: Uzak (G. 79/6)
 Ir-: Ayırmak, uzaklaştırmak (G. 205/3, 252/5)
 Is: Sahip (G. 74/6)
 İnçende: Çokça (G. 22/3, 93/1)
 İрте: Sabah (G. 167/6)
 İrür-: Erdirmek, ulaştırmak (G. 196/7)
 İv-: Acele etmek (G. 66/3)
 İye: Sahip, malik (G. 22/3)
 K̇abak: Kadeh (G. 98/3)
 K̇abak: Göz kapağı (G. 40/5)
 K̇açan: Ne zaman (G. 111/3)
 K̇aқи: Öfkelenmek, kızmak (G. 307/1)
 K̇amu: Hep, Bütün (G. 46/1)
 K̇anda: Nerede (G. 11/1, G. 60/4)
 K̇atı: Çok, çok fazla (G. 33/3)
 K̇ıya bak-: Öfkeyle öldüresiye bakmak (G. 67/5)
 Kimesne/Kimsene: Kimse (G. 25/2, G. 156/3)
 K̇ondur-: Misafiri ağırlamak (G. 44/4)
 K̇op-: Ortaya çıkmak (G. 77/2)
 K̇uş-: Kucaklamak, sarılmak (G. 78/1)
 K̇uy-: Dökmek.
 Nice: Nasıl (G. 2/12)

- Niçe: Ne kadar, ne kadar çok, -dıkça (Msm 1/4, Ks 3/30, G. 10/1, G 10/4, G 22/3, G 23/1, G. 27/)
- Niçe bir: Daha ne kadar (Msm 2/8, 9, Msm 3/1,)
- Oñul-: Yaranın iyileşmesi (G. 170/3)
- Oñürdi: Önce (G. 24/7)
- Şarlan-: Bürünmek, Sarınmak (G. 23/4)
- Şayru: Hasta (G. 186/6)
- Şı-: Kırmak, savaşta galip gelmek (Ks 1/21, Msm. 2/10)
- Tam-: Damlamak (G. 62/6)
- Tamu: Cehennem (G. 176/2)
- Tañla-: Şaşırmak, garipsemek (G. 184/1)
- Tañ: Şaşılacak şey (G. 8/3)
- Tapañça: Darbe, sille tokat (Msm. 4/7)
- Tapu: Kat, huzur, nezd, hizmet (G. 159/1)
- Taş: Dış (G. 100/7)
- Tuş ol-: Rastlamak, karşılaşmak (G. 60/4)
- Segir-: Koşmak, koşturmak (G. 184/2)
- Sin: Mezar (G. 10/6, G. 54/1)
- Sor-: Emmek (G. 118/6)
- Sorağ: Eser, iz, nişane, haber (G. 54/1)
- Suvar-: Sulamak (G. 197/3)
- Süci: Şarap (G. 156/3)
- Uç: Sebep (G. 33/2)
- Uğru: Hırsız (G. 42/6)
- Ur-: Vurmak (66/3)
- Uş: İşte (G. 51/4)
- Ut: Utanma, hayâ (G. 19/2)
- Ün: Ses (G. 13/4)
- Üş-: Toplanmak, üşüşmek (G. 96/6)
- Üşen-: Sakınmak, çekinmek, korkmak (G. 160/3)
- Yeg: Daha iyi, tercih edilebilir (G. 175/6)
- Yacan-: Çekinmek, kaçınmak, korkmak (G. 221/2)
- Yaluğ: Alev (G. 116/3)
- Yar: Su, ağız suyu (G 2/6)
- Yaşar-: Gizlemek, Saklanmak (G. 60/3, 4)
- Yaşın-: Gizlenmek (G. 185/7)
- Yas-: Bükmek (G. 121/2)

Yasdan-: Yaslanmak, yastık edinmek (G. 5/7)

Yaz-: Iskalamak, isabet ettirememek (G. 65/1)

Yıl-: Rüzgâr gibi hızlı hareket etmek, acele etmek (G. 1/6)

Yu-: Yıkamak (G. 71/2)

Ahenk Unsurları

Tezkirelerde ve divan dibacelerinde âhengi sağlayan unsurları ifade etmek için elfâz, edâ, mevzun, selis ve selâset gibi kavramlar kullanılır (Macit 2005: 1). Hafî de Şeyhî'nin şiirlerini selis bulur. Şiirlerinin kulağa hoş gelmesi yani ahenkli olması ve güzel kabul edilmesi için Şeyhî'nin şiiri gibi yazması gerektiğini düşünür:

Şeyhî şi'ri gibi sa'y eyle Hafî şi'ründe
Ki selâset bulunup hûb u hoş-âyende ola (G. 258/7)

Klasik Türk Edebiyatında ahengi sağlayan temel unsurlar vezin, kafiye ve redif kullanımıdır.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Vezin

Şiirin ahenkli olmasını sağlayan en önemli hususlardan birisi vezindir. Başarılı bir şekilde kullanılan vezin, şiirin daha kolay ezberlenmesine ve daha çok akılda kalmasına sebep olur. Hafî, yeterli eğitim görmemiş bir şair olmasına rağmen bütün şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır. Zaman zaman iki ünlünün birbirine ulanması sonucu ortaya çıkan tasarrufları, imale ve zihaf gibi kusurları olsa da şiirlerinin bütünü değerlendirildiğinde şairin aruz veznini Türkçeye uydurma noktasında bir sıkıntı çekmediğini söyleyebiliriz.

Arapça ve Farsça kelimelerdeki kısa ünlüleri uzun okumak aruz kusuru kabul edilmektedir. Aşağıdaki beyitlerde geçen çiğer ve neheng kelimelerinin ilk heceleri kısadır. Ancak şair vezne uydurmak için ilk heceleri uzatarak imale yapmıştır.

Çiğerümde dâğ-ı hasret yüregümde nâr-ı fûrkat
Üzerümde bâr-ı miñnet nice kıddüm olmasun ham
Yine dide oldı pür-hûn ne tarj eşküm ola Ceyhûn
Kim ecel nehengi bir gün çekiser beni urup dem

Hafî *Divanı*nda yer alan manzumelerin aruz kalıplarına göre dağılımını bir tablo halinde şu şekilde gösterebiliriz:

Aruz kalıpları	Kaside	Murabba	Müstezat Gazel	Gazel	Kıt'a	Tuyuğ	Toplam
fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	-	-	-	76	-	-	76
fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	-	3	-	42	1	-	46
mef'ülü mef'ilü mef'ilü fe'ülün	-	-	-	41	-	-	41
mef'ülün mef'ülün mef'ülün mef'ülün	-	-	-	37	-	-	37
mef'ülü fâ'ilâtü mef'ilü fâ'ilün	1	-	-	31	-	-	32
mef'ülün fe'ilâtün mef'ülün fe'ilün	-	-	-	28	-	-	28
mef'ülün mef'ülün fe'ülün	-	-	-	20	-	-	20
fe'ilâtün mef'ülün fe'ilün	2	1	-	7	-	-	10
mütef'ülün fe'ülün mütef'ülün fe'ülün	-	-	-	6	-	-	6
mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	-	-	-	5	-	-	5
müfte'ilün mef'ülün müfte'ilün mef'ülün	-	-	-	5	-	-	5
fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	-	-	-	-	-	4	4
müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	-	-	-	4	-	-	4
fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül	-	-	-	2	-	-	2
mef'ülü mef'ülün fe'ülün	-	-	-	1	-	-	1
mef'ülü mef'ilü mef'ilü fe'ülün mef'ülü fe'ülün	-	-	1	-	-	-	1
<i>Toplam</i>	3	4	1	305	1	4	318

Tablodan da anlaşılacağı üzere Hafî *Divanı*nda üç yüz on sekiz manzume için on altı farklı aruz kalıbı kullanılmıştır.

Aruz ilminde tek bir tef'ilenin tekrarından meydana gelen vezinlere yeknesak ya da muttarid, yeknesak vezinlerin sondan bir hece eksiltilerek oluşturulanlarına düz ya da basit, iki çeşit tef'ilenin birbirini takip etmesi sonucu ortaya çıkan vezinlere almaşık ya da mütenâvib vezinler denir. Farklı tef'ilelerin karışık bir şekilde sıralanmasıyla meydana gelen vezinler de karışık ya da muhtelit vezinler diye isimlendirilir (Şafak 2000: 187). Hafî, yeknesak, mütenâvib ve karışık vezinlerin farklı kalıplarında şiir yazmış bir şair olarak değerlendirilebilir.

Kafiye ve Redif

Şiiri ahenkli kılan diğer bir husus da kafiye ve rediftir. *Divanda* bulunan üç kasideden hiç birisinde redif bulunmamaktadır. Bunlardan bir adedinde mücerred, diğer ikisinde mürdef kafiye kullanılmıştır.

Hafî *Divanında* mevcut olan yegâne müstezat gazelde da redif bulunmamakta, uzun mısradaki müesses kafiye kısa mısradaki mücerret kafiye vardır. Gazeller kafiye bakımından değerlendirildiğinde toplam üç yüz altı manzumenin yüz kırk dokuzu mücerret, yüz elli beşi mürekkep kafiye ile yazılmıştır. İki şiirde hiç kafiye bulunmamaktadır. Bu sayısal verileri şu şekilde bir tablo halinde de gösterebiliriz:

Mücerret Kafiye	Mürekkep Kafiye	Kafiyesiz Redifli
149 %48.69	155 %50.65	2 %0.65

Mürekkep kafiyeleri kendi içerisinde değerlendirecek olursak, bunların yüz kırk yedi tanesinin mürdef kafiye, beş adedinin müesses kafiye, üçünün mukayyet kafiye olduğunu görürüz. Bu sayıları şu şekilde tablo haline getirebiliriz:

Mürekkep Kafiye 155		
Mürdef Kafiye	Müesses Kafiye	Mukayyet Kafiye
147 %94.83	5 %3.22	3 %1.93

Şairin gazellerindeki kafiye ve redif dağılımı incelendiğinde iki yüz yirmi yedi gazelin kafiye+redifli, yetmiş yedisinin sadece kafiyeli, ikisinin kafiyesiz redifli olduğunu görürüz:

Kafiye-Redif Dağılımı		
Kafiye- Redifli Gazel	Kafiyeli Gazel	Kafiyesiz-Redifli Gazel
227 %74.18	77 %25.16	2 %0.65

Hafî'nin redif kullandığı iki yüz yirmi dokuz gazel değerlendirildiğinde doksan beş şiirde redifin ek ile, elli yedisinin kelime ile, elli üçünün ek+kelime ile, on beşinin kelime grubu ile, yedisinin ek+kelime grubu ile gerçekleştirildiğini görürüz. Bu durumda redif çeşitlerinin oransal dağılımı şu şekilde olur:

Redifler 227									
Ek Redif		Kelime Redif		Ek+Kelime Redif		Kelime Grubu Redif		Ek+Kelime Grubu Redif	
95	%41.85	57	%24.22	53	%23.34	15	%6.60	7	%3.08

Doksan beş gazelde kullanılan ek redifler şunlardır: -Idur (2), -dUr (7), -lAr (3), -UndUr (1), -sIdUr (2), -sİz (1), -Un (7), -lErÜn (1), -Em (1), -dEn (4), -sından (1), -larından (1), -ından (1), -masun 1, -A 5, -umuza (1), -dE (3), -ına (7), -ile (4), -ya (4), -inde (1), -I (22), InI (6), -di (1), -sI (2), -umuzu (1), -leri (2), -yı (1), -sını (1), -sıdı (1).

Elli yedi gazelde görülen kelime redifler şunlardır: dost, yâkût, it, gurbet, üstindedür, benzedür, ider, andadur, virür, olur (3), gelür (2), var, bağlanur, bağlar, eyler, yatur, atar, ditrer, gösterür, öper, açılır, yazar, yokdur, söyleşür, görünmez, gelmez, urmaz, hat, diriğ, yok, gerek, anun, şem'ün, zülfeynün, degül (2), gül, dostum, etegin, Hasen, lü'lü', içinde, üstine (2), gonca, kaşuna, ola, arasında, didi, olmayaydı, gibi (2), hevesi, eyledi. Bu listeden de anlaşılacağı üzere şair kelime rediflerde redifin Türkçe olması hususunda hassasiyet göstermiş ve daha çok Türkçe kelimeleri tercih etmiştir. Sadece kelime ile meydana getirilen rediflerin köken olarak incelendiğinde şöyle bir sonuç varırız:

Türkçe		Arapça		Farsça	
45	%78.94	8	%14.03	4	%7.01

Elli üç gazelde görülen ek+kelime ile yapılan redifler şunlardır: -dan geç, -de ferah, -ına düşüpdür, - e benzer, -ler durur, -un durur (2), -a virür, -den (dan) gelür (2), -dan kaçır, -ı n'iderler, -a gelür, -a çıkar, -den geçer, -ısa yiter, -lar kopar, -a düşer, -ı tolanur, -ı gör, -ı var, -a gider, -a güler, -ını bilmez, -ı görünmez, -i yok, -ımız yok, -ından anun, -sı zülfünün, -ı gönlümün, -ı çeşmümün, -i anun 2, -i Ahmedün, -in Hasanun, -malı degül, -ı degül, -dur dostum, -de görmemişem, -sın bilmedüm, -a irmedüm, -a yakın, -dur diyen, -un için, -dür bugün, -a gide, -e gele, -me diye, -e gelmedi, -ı göreydi, -sına dahı, -de buldı, -e düşdi. Bu türdeki rediflerde yer alan kelimelerin köken dağılımını şu şekilde gösterebiliriz:

Ek+Türkçe Kelime		Ek+Farsça Kelime		Ek+ Arapça Kelime	
48	%90.56	3	%5.66	2	%3.77

On beş gazelde birden çok kelime ile redif yapılmış olup bunları şu şekilde sıralayabiliriz: iy dost (3), alur gider, andan kaçar, itmek gerek, imiş bildük, ister gönül, varsun yürüsün bir zamân, gidelüm bâri şehründen, olmak neden, ide bir gün, dil ü cân, gelür diyü, çâre ne. Bu türdeki rediflerin kelimelerinin köken dağılımı şu şekildedir:

Türkçe + Türkçe	Türkçe+ Farsça	Türkçe+ Arapça	Arapça+ Farsça
8 %53.33	5 %33.33	1 %06.66	1 %06.66

Ek+birden çok kelime şeklini yedi gazelde görürüz. Bu türdeki redifler: -ya iy dost, -üm iy dost, -dür iy dost (2), -a ta'n ider, -i kim demek olmaz, -em kime ne. Yukarıda sıralamış olduğumuz bütün redifler göz önünde bulundurulduğunda şairin rediflerde en çok Türkçe kelimeleri seçtiğini söyleyebiliriz.

Cinasa Düşkünlük⁴

Cinas, yazılışı aynı veya benzer olan fakat anlamca farklı olan lafızların bir arada kullanılması sanatıdır. Cinasa daha çok halk şairleri tarafından kullanılan bir sanat olmakla birlikte bilhassa Klasik Türk edebiyatının kuruluş dönemlerinde Divan şairleri tarafından da sıkça kullanılmıştır. Cinasa sadece Osmanlı sahasında değil Azeri, Çağatay ve Irak Türkmen edebiyatlarında da çok rağbet görmüş bir sanattır (Horata 1998: 68, 89). Kadı Burhaneddin ve Nesîmî gibi şairlerin şiirlerinde cinasa çokça tesadüf edilir. Osmanlı sahası Klasik Edebiyatta Münîrî ve Gedizli Kabûlî (Erdoğan 2013: 187-192, Pala 2000: 197-203) gibi şairlerin cinasa sanatına düşkün oldukları bilinmektedir.

Hafî'den bahseden bütün kaynakların özellikle vurguladıkları en temel nokta şairin cinasa sanatına düşkünlüğüdür. Hakikaten, şiirlerine bir göz gezdirilecek olsa bu düşkünlük kolayca görülür. Bir hususun üslup özelliği kazanabilmesi için çokça tekrar edilmesi gerekir. Şairin cinasa sıkça başvurması bu sanatın onun üslup özelliklerinin arasına girdiğinin göstergesidir. Hafî'nin ümmî bir şair olduğu iddialarına daha önce değinmiştik. Ümmî şairler ve halk şairleri kulağa hitap eden bir sanat olduğundan dolayı cinasa kullanımına sıkça başvurmuşlardır. Çalışmamıza konu ettiğimiz şairin de bu sanatı sıkça kullanması

.....

⁴ Bu bölüm kısmen şu çalışmamızdan alınmıştır: Ersoy, Ersen (2013), "Fatih Devrinde Cinasa Ustası Bir Şair: Hafî", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, XI, 196-2016.

şairin ümmi olduğu iddialarının gerçek olabileceğini akla getirmektedir. Şairin *Divanını* taradığımızda cinasların daha çok matla beyitlerinde bulunduğunu görüyoruz. *Divan*daki bütün cinasların burada arz edilmesi çalışmamızın sınırlarını zorlayacaktır. Bundan dolayı bütün örnekleri burada vermeyeceğiz. Hafî'nin cinas sanatındaki maharetini göstermesi açısından türlerine göre tasnif edilmiş cinaslardan bazılarını şu şekilde gösterebiliriz:

Tam Cinas: Cinas ilk olarak tam ve tam olmayan cinas olmak üzere iki ana kategoriye ayrılır. Cinası oluşturan lafızlar, harflerin cinsi, sayısı, hareketi ve sıralanışı bakımından bir uyum içerisinde iseler bu tür cinaslara tam cinas adı verilir (Coşkun 2010: 252). Tam cinası oluşturan kelimeler isim veya fiil gibi aynı gramer kategorisinde iseler *mümâsil* cinas, cinası oluşturan kelimelerden birisi isim diğeri fiil ise *müstevfâ* cinas adını alır (Öztoprak 1999: 156). Tam cinas yapıları bakımından *basit* ve *mürekkep* olmak üzere ikiye ayrılır. Cinaslı kelimelerden her ikisi de tek kelimedenden oluşuyorsa buna *basit* cinas adı verilir. Eğer cinaslı kelimelerden her ikisi veya biri birden fazla kelimedenden meydana geliyorsa buna *mürekkep* cinas adı verilir (Coşkun 2010: 253). Hafî *Divanında* cinas meselesi tek başına ayrı bir çalışma olabilecek niteliktedir. Şair, daha çok tam cinası tercih eder. Bunlardan bir kısmını şöyle gösterebiliriz:

Cü dil derdine la'lün *emdir* iy dost
Anı biz hastalara *emdir* iy dost (Basit, müstevfâ, G. 15/1)

Diğer bazı örnekleri: (G. 14/1, G. 14/2, G. 58/4, G. 60/1, G. 63/2, 4, G. 64/1, G. 51/1, G. 108/1, G. 97/3, G. 103/1, G. 109/1, G. 114/1, 2, G. 121/1, G. 304/1, G. 297/1, G. 291).

Tam Olmayan (Nâkıs) Cinas: Cinası meydana getiren lafızlar arasında harflerin cinsi, sayısı, hareketi ve sıralanışı gibi benzerliklerden birinde farklılık olursa buna tam olmayan cinas denir. Hafî'nin *Divân*'ında tam olmayan cinaslara tam olanlara göre daha az rastlanır. Tam olmayan cinasın da muhtelif şekilleri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Nâkıs Cinas: Cinaslı kelimelerden birinde harf fazlalığı varsa buna nâkıs cinas adı verilir. *Divan*dan seçtiğimiz birkaç örnek şunlardır:

Sürmedin naç' üzre ferzîn ü piyâde fil ü at
İtdi iy gül-ruḥ felek Leclâcı niçe şâh *mât* (G. 23/1)

Diğer bazı örnekler: (G. 82/5, G. 102/3, G. 110/1, G. 281/1).

Mütekârib Cinas: Cinaslı kelimelerdeki harflerden biri farklı ise buna mütekârib cinas adı verilir. Seçtiğimiz birkaç örnek şunlardır:

Oldı ruḥuḥuḥ mihrile rūṣen *günüm* iy dost
Alnuḥ ḳameri nūrıla enver *dünüm* iy dost (G. 13/1)

Diğer bazı örnekler: (G. 25/5, G. 63/1, G. 83/3, G. 107/1, G. 124/4, G. 300/1)

Mükerrer Cinas: Genelde kafiyede bulunan bu cinas çeşidi kelimenin son kısmının tekrar edilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bazı örnekler şunlardır:

İy ağzı şadef dişleri dūr lebleri *yākūt*
Ne baḥtlu şol cān kim aḥa la'lūḥ ola *kūt* (G. 22/1)

Diğer bazı örnekler: (G. 44/1, G. 29/1, G. 111/1, G. 296/1, G. 288/1)

Muharref Cinas: Cinası oluşturan kelimelerin yazılışları aynı hareketleri farklı ise buna muharref cinas denir. Bu tür cinasların içinden seçtiğimiz birkaç örnek şunlardır:

Her bī-başıret ol şanemüḥ ḥaṭṭ u ḥāline
Müşk-i *Huā* didükleri baḥa *ḥatā* gelür (G. 53/3)

Diğer bazı örnekler: (G. 57/1, 2, G. 92/4, G. 95/4)

İKİNCİ BÖLÜM

Hafî'nin Divan'ının Tanıtılması

Nazım Şekilleri

Edirneli Hafî'nin *Divan*'ını hacimli bir divan olarak değerlendirmek mümkün değildir. *Divan*'da üç kaside, dört murabba, biri müstezat gazel olmak üzere üç yüz altı gazel, bir kıt'a, dört tuyuğ, mevcuttur. Nazım şekillerinin dağılımına bakarak şairin gazel biçimine ilgi duyduğunu ve bu nazım şeklinde daha başarılı örnekler verdiğini belirtebiliriz.

Kasideler

Hafî *Divan*'ında üç kaside bulunmaktadır. Birincisi 36, ikincisi 17, üçüncüsü 31 beyitten teşekkül etmiştir. Aynı dönem şairlerinin kasideleriyle karşılaştırılınca Hafî'nin kasidelerinin beyit sayısı bakımından daha kısa olduğu anlaşılmaktadır. İlk iki kaside tevhit türünde yazılmıştır. Üçüncü kaside Fatih Sultan Mehmet'in övüldüğü bir methiyedir. Bu şiirde daha çok Fatih'in kahramanlığı ve cömertliği övülürken, düşmanlarının padişahı ne kadar çok korktukları üzerinde durulur. Padişahın Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olduğu belirtilir. Tevhit türünde kaleme alınan ilk iki kasidede ve methiye türündeki üçüncü kasidede nesib, girizgah, fahriye bölümleri bulunmaz. İlk kaside tamamen tevhitte bahseder. Üçüncü kasidede şair doğrudan sultanı överek söze başlar. Bu şiirde ilk yirmi sekiz beyti methiye, yirmi dokuz ve otuz birinci beyitler de dua kısmını oluşturmaktadır. Hafî'nin kasidelerini genel olarak değerlendirecek olursak o kuralları belirli olan bu biçimin doldurma bölümleri olan teşbib kısımlarını gereksiz görür ve doğrudan konuya girmeyi tercih eder. Gelibolulu

Âlî (İsen 1994: 135), Mü'minzade Hasîb (Coşkun 2002:102) ve Pervane Bey'in (Zülfe 2011:158) ifadelerinden hareketle Hafî'nin Fatih Sultan Mehmet övgüsünde yazdığı methiyelerin daha fazla olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda yazılan şiirler muhtemelen edebî bir ortamda irticalen söylenmiş ve yazıya geçirilmemiş olmalıdır. Yazıya geçirildiyse de günümüze ulaşmadığı anlaşılmaktadır.

Murabbalar

Çalışmamızın konusunu teşkil eden *Dîvân-ı Hafî* adlı eserde dört adet murabba bulunmaktadır. Murabba biçiminde yazılan şiirlerin tamamı mütekerrir murabbadır. Murabbalardan ilki on beş, ikincisi on bir, üçüncü ve dördüncüsü sekizer bentten meydana gelmiştir. Birinci murabba Allah'ın varlığı ve birliğini ele almaktadır. Yani tevhit türünde yazılmış bir şiirdir. Şair mezkûr şiirinde tevhit zikrinin ehemmiyetini vurgulamaktadır.

İkinci murabbada insanın zayıflığı, dünyanın geçiciliği anlatılır. Gaflet uykusundan uyanılması ve gönül gözünün açılması için Allah'a yalvarılır. İnsanın ahirete hazırlıksız olduğunun anlatıldığı manzumede, gözyaşı dökmenin öneminden, bütün canlıların öleceğinden bahsedilir.

Üçüncü murabba bir şikâyetnamedir. Bu şiirde felekten şikâyet edilmektedir. Eğridirli Hacı Kemal'e göre bu murabba Hafî'nin zemin şiiri olup Nasîbî mahlaslı bir şair ona nazire yazmıştır (Morkoç 2003: 1331).

Son murabbada da gönülden şikâyet konusu ele alınmaktadır. Zikri geçen murabba, Fatih devri şairlerinden Ahmet Paşa'nın şiirine nazire olup aynı şiire Hafî'den başka Kemal ve Melihî mahlaslı şairler de nazire yazmışlardır (Morkoç 2003: 1262-1267).

Gazeller

Divan şiirinin en lirik manzumeleri gazellerdir. Şairler maharetlerini genellikle gazel şeklinde gösterme eğilimindedirler. Çalışmamız neticesinde Hafî'ye ait üç yüz altı gazelin mevcut olduğunu gördük. Bunlardan bir adedi müstezat gazeldir. Divan nüshalarında gazeller arasında yer aldığı için müstezat da gazeller arasına dâhil edilmiştir. Diğer nazım şekilleri ile karşılaştırıldığında Hafî *Divan*'ının en hacimli kısmının gazellerden meydana geldiği görülür. Konu

olarak gazellerin çok büyük bir kısmı aşk hususunda yazılmıştır. Böyle gazelerde daha çok sevgilinin güzellik unsurları üzerinde durulur. Aşk temasından başka ayrılık (G. 6), gurbet (G. 18), hikmet (G.128, G. 130, G. 148, G. 174), şikâyet (G. 1, G. 124, G. 125, G. 172, G. 173), tasavvuf (G. 24), yazı alet edevatı ve yazmak eylemi ile ilgili konulardan da (G. 86, G. 123, G. 169) bahsedilir.

Hafî *Divanı*nda gazellerin kafiye harflerine göre dağılımını tablo halinde, şu şekilde gösterebiliriz:

ا	4	د	2	ض	0	ک	20
ب	3	ذ	0	ط	1	ل	11
ت	16	ر	84	ظ	0	م	13
ث	0	ز	8	ع	0	ن	34
ج	1	س	2	غ	1	و	5
ح	2	ش	0	ف	0	ه	46
خ	0	ص	0	ق	6	ی	48

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere şair, Türkçede kafiye ve redif imkanının daha kolay olduğu râ, nûn, he, ve yâ harflerinde çok sayıda gazel yazmıştır. Kafiye ve redif bulma imkânının az olduğu harflerde ise gazel yazmamayı tercih etmiştir.

Divanda gazeller beş ila dokuz beyit arasında olmakla birlikte iki manzume mutavvel gazel olarak değerlendirilebilir (G. 2, G. 110). Divanda iki gazel, musammat yani iç kafiyeli gazeldir (G. 185, G. 186).

Müstezat

Müstezatın sözlük anlamı artmış ziyadeleşmiş çoğalmış demektir. Uzun dizelere kısa bir dize ya da dizeler ekleyerek elde yazılır (Dilçin 1997: 204). Hafî *Divanı*nda 1 müstezat bulunmaktadır. Adı geçen şiir hem Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmiu'n-Nezâiyir* adlı mecmuasında hem de Hüseyin Ayvansarâyî'nin derlediği *Eş'ârname-i Müstezâd* adlı çalışmasında bulunmaktadır (81^b).

Kıt'a

Hafî Divanında üç beyitlik *fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün* vezniyle yazılan bir kıt'a bulunmaktadır.

Tuyuğlar

Tuyuğ, malum olduğu üzere sadece Türk Edebiyatında görülen bir nazım biçimidir. Daha çok Azerbaycan ve Çağatay sahalarında tesadüf edilen bir şekildir. Bununla birlikte az da olsa Osmanlı şairlerinin de tuyuğ yazdıkları vakidir. Hafî *Divanında* dört adet tuyuğ vardır. Bu tuyuğların tamamı *fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün* vezniyle yazılmış olup musarra yani kendi içinde kafiyelidir.

Divan Nüshaları

Katalog taramalarımız neticesinde Fatih devri şairlerinden Edirneli Hafî'nin Divanının iki nüshasının günümüze ulaştığını tespit ettik. Her iki nüsha da yurt dışında bulunmaktadır. Bunlardan ilki Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'de bulunan Bilim ve Sanat Akademisi Kütüphanesinde diğeri Rusya'nın Saint Petersburg şehrindeki Rusya Millî Kütüphanesindedir. İlk nüsha diğere göre oldukça muahhardır ve özensiz bir müstensihin elinden çıkmıştır. İkinci nüsha, XVI. asırda kopya edilmiş olması, müstensihinin nisbeten daha özenli olması gibi hususlardan dolayı daha mevsuktur. Türkçe el yazmaların çok geniş bir alana yayılmış olması, Türkçe el yazması ihtiva eden kütüphanelerin tamamının envanter ve kataloglama çalışmalarının nihayete erdirilmemiş olmasından dolayı şaire ait yeni bir nüshanın gün yüzüne çıkma ihtimali her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Nüshaları bizzat görme imkânını bulamadık. Bu yüzden nüsha tavsiflerini nüshalardan bahseden kaynaklar ve dijital kopyalar üzerinden gerçekleştirmek zorunda kaldık.

Zagreb Nüshası (Z)

Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'de bulunan Bilim ve Sanat Akademisi Kütüphanesi OZJA 28 numarada kayıtlıdır. Bu nüshadan öncelikle Mustafa İsen, Zagreb Bilim ve Sanat Akademisinde bulunan Türkçe bazı el yazması edebi eserleri listelediği makalesinde bahsetmiştir (İsen 1984: 132). Yetmiş varaktan meydana gelen bu nüshanın satır sayısı ortalama on beştir. Ölçüsü

15,5*20,7'dir. Derviş Hacı Muhammed isimli biri tarafından 1264/1848 tarihinde Travnik şehrinde istinsah edilmiştir. Muahhar bir nüsha olup yazıda tutarsızlıklar vardır. Özensiz bir şekilde kaleme alındığı görülmektedir. 1^b ve 2^a yaprakları yaldızlı cetvellidir. Diğer yapraklarda cetvel yaldızlı olmayıp kırmızı mürekkeple çizilmiştir. 1^b'de bir mihrabiye olup *Divan-ı Hafî* serlevhası vardır. Yazma *Erdî cân sem'ine bihamdillâh/Haber-i lâ-ilâhe illâllâh* beyitle başlar ve *Kîm kamer devri durur âhir zamân/Fitneler baş kaldıruş oldu ayân* beytiyle sona erer. Elimizdeki dijital kopyada ciltle ilgili herhangi bir resim bulunmadığından bu konuda bir şey söyleyemiyoruz.

Zagreb nüshasında üç kaside, dört murabba, bir müstezat gazel, 259 gazel, bir kıt'a, üç tuyuğ bulunmaktadır.

Saint Petersburg Nüshası (SP)

Saint Petersburg'da bulunan Rusya Milli Kütüphanesi DLXIX numarada yer alan yazmadır. Saint Petersburg nüshası, Boris Dorn tarafından 1852 yılında yayımlanan katalogta tanıtılmıştır (Dorn 1852: 516). Bu nüsha, seksen dokuz yapraktan müteşekkil olup 964/1556 senesinde istinsah edilmiştir. Metnin başında ve sonunda "*el-kanâatü kenzün lâ yefnâ*" yazılı mühür basılmıştır. Talik hat ile yazılmıştır. Mihrabiye, serlevha, cetvel ve yaldız gibi hususlar bulunmamaktadır. Her sayfada ortalama on üç satır bulunmaktadır. Nüsha, *Erdî cân sem'ine bihamdillâh/Haber-i lâ-ilâhe illâllâh* mısralarıyla başlar ve *Deryâda iken geldi semek sâhile düşdi* mısraıyla sona erer. Metnin sonunda "temmet kitâbü Hafî bi-nûr-ı Muhammed Ali" şeklinde kayıt bulunmaktadır.

Saint Petersburg nüshasında üç kaside, dört murabba, bir müstezat gazel, 290 gazel vardır.

Şiirlerin sıralanmasında farklılık bulunması, bir nüshada olan bir şiirin diğerinde bulunmaması, nüsha farklarının bulunması gibi sebeplerden her iki nüshanın farklı kollardan geldiğini düşünmekteyiz.

Şiir Mecmualarında Hafî

Hafî *Divan*'ının tenkitli metnini hazırlarken bazı mecmualarda şiirlerinin yer aldığı tesbit etik. Bunlar arasında bilhassa nazire mecmuaları önemli bir yer tutar. Nazire mecmualarında Hafî'nin çok sayıda şiiri bulunmaktadır. Hatta

Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmiü'n-Nezâir*, Pervane Bey'in *Mecmûatü'n-Nezâir* ve Edirneli Nazmî'nin *Mecmau'n-Nezâir*'indeki şiiirler bir araya getirilerek bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır (Dinçer 2010). Çalışmalarımız sırasında Hafî'nin şiiirlerine rastladığımız mecmualar şiiunlardır:

1. *Câmiü'n-nezâir (CN)*: Eğridirli Hacı Kemal tarafından derlemesi 1512 senesinde tamamlanan ve Türk Edebiyatı Tarihinin ilk dönemlerine ışık tutan bu önemli mecmuada Hafî'ye ait bir müstezat, üç murabba, iki kaside, yüz on yedi gazel vardır (Morkoç 2003: LXIII).

2. *Mecmau'n-Nezâir (MN)*: Edirneli Nazmî'nin derlediği bu nazire mecmuasında Hafî'den elli beş gazel vardır. Bunlardan altısı zemin şiiir mahiyetindedir (Köksal 2017: 61, 43).

3. *Pervane Bey Nazireler Mecmuası (PB)*: XVI. Asırda Pervane Bey tarafından derlenen *Mecmûatü'n-Nezâir*'de şiiairin elli yedi gazeli vardır.

4. *Erzurum Atatürk Üniversitesi 116/MMK/SÖ (E)*: Erzurum eşrafından Karahanoğlu ailesi tarafından Atatürk üniversitesi kütüphanesine bağışlanmış olan bir yazmadır (Karahanoğlu 1986: 131). Bu yazmada Hafî'ye ait yirmi dört gazel vardır. Nüshada onun şiiirlerinden sonra Ömer Bin Mezîd'in *Mecmûatü'n-nezâir*'inin ikinci bir nüshası vardır.

5. *Süleymâniye Kütüphanesi Es'ad Efendi 3418 (EE)*: XV. ve XVI. yüzyıllarda yaşamış olan şiiairlerin kasidelerini ihtiva eden bu mecmuada Hafî'ye ait üç kaside bir murabba vardır. (13a, 14a, 14b, 256a)

6. *Süleymâniye Kütüphanesi Zühdi Bey 607 (ZB)*: Bu mecmuada Hafîye ait bir gazel vardır. (13^a)

7. *Süleymâniye Kütüphanesi Tahir Ağa Tekkesi 285 (TA)*: Bu mecmuada Hafîye ait bir gazel vardır. (109^b)

8. *Süleymâniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa 1031 (HHP)*: XVI. Yüzyılda yaşamış şiiairlerin nazirelerinin yer aldığı bir mecmuadır. Yani derleyeni bilinmeyen bir nazire mecmuasıdır. Bu mecmuada Hafî'nin dokuz gazeli vardır. (23^a, 70^b, 71^a, 114^b, 161^b, 165^a, 181^a, 216^a, 281^a)

9. *İstanbul Üniversitesi ty 5466 (İÜ)*: Hüseyin Ayvansarâyî'nin tertip ettiği meşhur müstezâd mecmuasıdır. Bu mecmuada Hafî'ye ait bir müstezâd vardır (81^b). Ayvansarâyî, bu müstezadı Hacı Kemal'in *Câmiü'n-Nezâir* adındaki mecmuasından almış olmalıdır.

10. *Süleymâniye Kütüphanesi Fatih 4078 (F)*: XV. ve XVI. yüzyıllarda yaşayan şairlere ait gazelleri ihtiva eden bu mecmuada Hafî adına kayıtlı dokuz gazel vardır (7^b, 10^a, 25^a, 27^b, 32^a, 37^a, 41^b, 93^b, 96^a)

11. *Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet k 479 (MC)*: XVI. yüzyılda tertip edilmiş olup şairlerle ilgili biyografik bilgiler veren çok önemli bir mecmuadır. Bu mecmuada Hafî'nin bir gazeli vardır (30^b).

12. *Milli Kütüphane Yz 8839 (MK)*: XV. Asır şairlerinin nazirelerini ihtiva eden bir mecmuadır. Burada Hafî adına kayıtlı bir gazel vardır (73^b). Ahmet Mermer, bu mecmuayı tanıtmış ve zikri geçen mecmuada yer alan Visâî'ye ait şiirleri yayımlamıştır (Mermer 2002: 77).

13. *Paris Milli Kütüphane Ancien Fonds 295 (FR)*: Atâyî, Mihrî, Cafer, Şâhî (Çağatay), Nesîmi gibi kadim şairlerin şiirlerinin bulunduğu bir mecmuadır. Hafî'nin şiirleri *Ez-Dıvan-ı Hafîst* başlığıyla yazmanın doksan ikinci yaprağında başlar. Mecmuada Hafî'nin bir murabbai, altmışaltı gazeli, iki tuyuğ ve bir müfredi vardır. Hafî'nin şiirleri 92^b'de başlayıp 110^b yaprağında sona erer.

14. *Ali Emîrî Manzum 674 (AE)*: XV ve XVI. asırlarda yaşamış şairlerin nazirelerini ihtiva eden bir mecmuadır. Bu mecmuada Hafî'nin beş gazeline tesadüf ettik (47^a, 109^a, 159^a, 190^b, 200^a).

15. *Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi İlavesi 244 (HE)*: XV ve XVI. Yüzyıl şairlerinin şiirlerini ihtiva eden bu mecmuada Hafî'ye ait bir gazel vardır (272^a).

16. *Fransa Bibliotheque National Supplement Turcs 270 (FR2)*: Tamamını incelemek imkânı bulamadığımız bu mecmuada Hafî'ye ait bazı şiirler mevcuttur.

Metnin Kuruluşunda Tutulan Yol

Hafî *Divan*'ının metni, tespit edebilen iki el yazması nüsha ve yukarıda zikri geçen mecmualara dayanmaktadır.

Şiirlerin sıralanışında Saint Petersburg nüshasına bağlı kalınmıştır.

Nüsha farkları aparatta gösterilmiştir. Nüsha farklarının gösterilmesinde herhangi bir nüsha esas alınmamış, vezin, anlam ve şiirsellik gibi hususlar göz önünde bulundurularak kendi tercihimiz metne dâhil edilmiştir.

Farklar gösterilirken önce beyit numarası, ardından metne alınan şekil yazılmıştır. Akabinde iki nokta üst üste (:) konularak karşısına tercih edilmeyen şekil

yazılmıştır. En sonunda tercih edilmeyen şeklin geçtiği nüshanın kısaltması yazılmıştır.

Akuzatifin hemze ile gösterildiği durumlarda bu kelimeler hemze ile değil yâ harfi ile gösterilmiştir.

Metin tamirine ihtiyaç duyulan yerlerde vezin ve anlamı dikkate alarak teklif ettiğimiz kelime ya da kelimeleri köşeli ayraç [ ] içerisinde gösterilmiştir.

Metinde iki ünlünün birbirine ulandığı ve vezin gereği bir hecenin düştüğü yerleri Fatih Köksal'ın önerisine uyarak alt çizgi işareti ( ) ile gösterdik (Köksal 2012: 72).

Arapça ve Farsça kelimeleri bu dillerin sözlüklerindeki yaygın imla şekilleri ile almaya gayret edilmiştir.

İktibas edilen ayet ve hadisler italik yazı ile dizilmiştir.

Metin yazılırken ilmî eserlerde genel kabul görmüş transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

Her şiire bir numara verilmiştir. Aparatta o şiirin nüshanın ya da mecmuaların hangi sayfasında bulunduğunu belirtilmiştir.

Divanda şiirlere başlık konulmamıştır. Nazım şekillerinin değiştiğini ifade eden başlıklar tarafımızdan konulmuştur.

Her şiirin başında aruz kalıbı yazılmıştır.

Kaynakça

- Abdurrahman Hibrî (1999), *Entsü'l-Müsâmirîn*, Haz. Râtip Kazancıgil, İstanbul: Edirne Valiliği Yayınları.
- Babinger, Franz (2002), *Fatih Sultan Mehmet ve Zamanı*, Çev. Dost Körpe, İstanbul: Oğlak Yay.
- Coşkun, Menderes (2002), *Manzum Bir Şairler Tezkiresi: Hasîb'in Sîlkü'l-Leâli Âl-i Osmân'ındaki Şair Biyografileri*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Coşkun, Menderes (2010), *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Dağlı, Yücel ve diğerleri (2001), *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmaları Kataloğu*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilçin, Cem (1997), *Örnekle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dinçer, Sedanur (2010), *Hafî Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dorn, Boris, *Catalogue des Manuscrits et Xylographes Orientaux de la Bibliothéque Imperiale Publique de Saint Petersburg*, Saint Peterburg: Imprimerie de l'Academie Imperiale des Sciences.
- Erdoğan Mustafa (2013), *Gedizli Kabûlî ve Divanı*, Gediz: Gediz Belediyesi Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay.
- Erünsal, İsmail (2008), *Türk Edebiyatının Arşiv Kaynakları*, Harvard: Harvard Üniversitesi Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Fâzî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Edirne Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi 2201.
- Gıynaş, Kamil Ali (2017), *Pervane Bey Mecmuası*, Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 09.08.2018.
- Gökyay, Orhan Şaik (1996), *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Hafî, *Divan*, Zagreb Bilim ve Sanat Akademisi Kütüphanesi OZJA 28.
- Horata, Osman (1998), “Ses Bütünlüğü ve Gazel-i Tecnisler”, *Doğu Akdeniz*, I, 65-75.
- İsen, Mustafa (1994), *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İsen, Mustafa (1984), “Zagreb Bilimler Akademisindeki El Yazmaları,” *Türk Dünyası Araştırmaları*, XXIX, 128-136.
- Karahanoğlu Müştak Hatifi, Fahrettin Kırzioğlu (1986), *Karahanoğlu Aile Tarihçesi ve Karahanoğlu M. Muhtar'ın Şiirleri*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Katip Çelebi 1971, *Keşfü'z-zünûn 'an Esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn*, Haz. Şerefeddin Yaltkaya, Rifat Bilge, İstanbul: MEB Yayınları
- Kınalızade Hasan Çelebi (1989), *Tezkiretü'ş-Şuarâ I*, Haz. İbrahim Kutluk, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kurnaz, Cemal (1993), “Ümmî Divan Şairleri”, *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, XVII, 367-391.
- Köksal, M. Fatih (2017), “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”, *Eski Türk Edebiyatında Tenzîl ve Teorî*, İstanbul: Kesit Yayınları, s. 63-81.
- Köksal, M. Fatih (2017), *Edirneli Nazmî Mecmau'n-Nezâir*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10721,edirneli-nazmi-mecmaun-nezairpdf.pdf?0>. Erişim Tarihi: 09.08.2018.
- Latîfî (2000), *Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabstratu'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Camm, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Levend, Agah Sırrı (1953), “Fatih Devrinde Türk Dili ve Edebiyatı”, *Türk Dili*, 2/20, 495-505.
- Macit, Muhsin (2005), *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Morkoç, Yasemin Ertek (2003), *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmiu'n-Nezâiri (Metin ve Mecmau Geleneği Üzerine Bir İnceleme)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztoprak, Nihat (1999), “Halk ve Divan Şiirinde Cinaz Sanatının Karşılaştırılması Üzerine Bir Deneme”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, I, 155-174.
- Pala, İskender (2000), “Bir Cinaz Ustası: Gedizli Kabûli”, *Kütahyalı Şairler Sempozyumu I (Bildiriler)*, Kütahya: 197-203.
- Samsakçı, Seda Yeşildal (2010), *Hafî'nin Mevlidi (El-Kevebü'd-Dürriyye fî Meclidi'l-Hayri'l-Berriyye) ve Tahlili*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Çalışması.
- Şafak, Yakup (2000), “Fars ve Türk Aruzlarında Yeknesak ve Almaşık Vezinler” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, VII, 187-232.

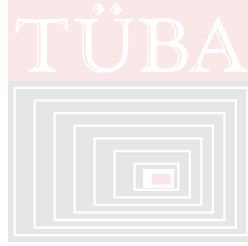
- Tansel, Selahattin (1999), *Fatih Sultan Mehmet'in Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Tekin, Gönül (Tarihsiz), "Fatih Devri Türk Edebiyatı", *İstanbul Armağanı I Fetih ve Fatih*, Haz. Mustafa Armağan, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları.
- Tural, Şecaattin (2011), *Hafı Zâdü'l-Meâd (Kitâbu Mevlâdü'n-Nebî)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10717,zadul-mead-secaattin-tural-pdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 02.04.2018.
- Ünver, İsmail (2003), "Bir Mahlasın Değişik Okunuşları Üzerine", *Ankara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, XVI, 9-18.
- Yavuz, Kemal (2004), "Fatih Döneminde Türk Dili ve Edebiyatı" *Fatih ve Dönemi*, İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.
- Yavuz, Kemal ve Yavuz, Orhan (2016), *Muhibbi Dîvânı Bütün Şiirleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Zülfe, Ömer (2011), "Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, XVIII, 151-169

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

Metin

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

TÜBA

KASİDELER

[1]¹

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

- [1] İrdi cān sem‘ine biḥamdillāh
Ḥaber-i lā-ilāhe illallāh
- [2] Ol ḥaberdən ḳalup durur dilde
Eşer-i lā-ilāhe illallāh
- [3] Her kelāmı ki söyler ehl-i lisān²
Bihteri lā-ilāhe illallāh
- [4] Ḥ‘āb-ı ḡafletde_olan nedür ne bilür
Seher-i lā-ilāhe illallāh
- [5] ‘Ālem-i rūḥı ḳıldı nūrānī
Ḳamer-i lā-ilāhe illallāh
- [6] Şeb-i zülmetden itdi ‘ālemi pāk
Seḫer-i lā-ilāhe illallāh³

●●●●●●●●

¹ SP 1^b, EE 13^b, Z 1^b, CN 2022, FR2: 209^b.

² lisān: kemāl CN.

³ seḫer-i sefer-i Z, seḫer-i FR2.

- [7] Nefsi anlar zebûn ider ki çeker
Hancer-i lâ-ilâhe illallâh
- [8] Bürümüŝdür bu yidi eyvâmı⁴
Çâder-i lâ-ilâhe illallâh
- [9] Şafhası oldu levh-i maĥfûzuĥ
Maĥzar-ı lâ-ilâhe illallâh
- [10] Ne durur ‘âlem içre âteş-i ‘ışk
Şerer-i lâ-ilâhe illallâh
- [11] Bildi cevher-ŝinâs olan ki nedür⁵
Cevher-i lâ-ilâhe illallâh
- [12] Baĥr-i cândan süzüldi geldi dile
Dürer-i lâ-ilâhe illallâh
- [13] Bezedi ĥâne-i dil ü câmı
Zîver-i lâ-ilâhe illallâh
- [14] Dîde-i cân u dil nazargehidür
Manzar-ı lâ-ilâhe illallâh
- [15] Ravza-i dîni eyledi ser-sebz⁶
Kevşer-i lâ-ilâhe illallâh
- [16] Sidreden müntehâ vü a‘lâdur
Şecer-i lâ-ilâhe illallâh
- [17] Çemen-i cânâ virdi neŝy ü nemâ
Maĥar-ı lâ-ilâhe illallâh
- [18] Her fevâkihden oldu lezzetlü
Semer-i lâ-ilâhe illallah
- [19] Cân dimâĝımı ĥoŝ mu‘aĥtar ider
‘Anber-i lâ-ilâhe illallâh

●●●●●●●●

⁴ bürümüŝdür: bezemiŝdür Z.

⁵ Olan: o ĥod Z.

⁶ ravza-i: cennet-i Z, CN/eyledi ser-sebz: itdi ser-te-ser Z, CN.

- [20] Hâne-i Çîn-i dilde naķş oldı
Şuver-i lâ-ilâhe illallâh
- [21] Şıdı cünd-i şeyâtinünj ƙalbin
Leşker-i lâ-ilâhe illallâh
- [22] Buldı vaĥdet denjizi ğavvâşı
Güher-i lâ-ilâhe illallâh
- [23] Feth ideĝör ki hoş vilâyetdür
Kışver-i lâ-ilâhe illallâh
- [24] Başa tıĝ-i belâ inerse şavar
Miĝfer-i lâ-ilâhe illallâh
- [25] Gelse tır-i ƙazâyı def eyler
Siper-i lâ-ilâhe illallâh
- [26] Küfr ü şirk olmaz ol göñülde ki olur
Eşer-i lâ-ilâhe illallâh
- [27] Hoş mu‘attar idüpdür âfâķı
Micmer-i lâ-ilâhe illallâh
- [28] Nâme-i küfri dürdi açılalı
Defter-i lâ-ilâhe illallâh
- [29] Düşicek ĥâki kimyâ eyler⁷
Nazar-ı lâ-ilâhe illallâh
- [30] İtdi yine göñül göginde tülû‘
Aĥter-i lâ-ilâhe illallâh
- [31] ‘Arşa pervâz ider kimünj ki olur
Şehper-i lâ-ilâhe illallâh
- [32] Pâdişâh-ı cihândur ol ki ola
Çâker-i lâ-ilâhe illallâh
- [33] Buldı ‘izzet şular ki bağlandı
Kemer-i lâ-ilâhe illallâh

⁷ ĥâki: ĥâke CN/nazar: maĥzar Z, CN.

- [34] İy Hafî eyle kim mübârekdür
Sefer-i lâ-ilâhe illallâh
- [35] Toğru yoldan seni Hâķa iledür
Rehber-i lâ-ilâhe illallâh
- [36] Ağzumi itdi telh iken şîrîn
Şeker-i lâ-ilâhe illallâh

[2]⁸

fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- [1] Oldı fetğ iy göñül bihamdillâh
Ma‘den-i lâ-ilâhe illallâh
- [2] Eylegil hâne-i dil ü cāmı
Mağzen-i lâ-ilâhe illallâh
- [3] Ger dü kevnî virür-iseñ olmaz
Semen-i lâ-ilâhe illallâh
- [4] Her neyi kim ḥasen dir-iseñ anuñ
Aḥseni lâ-ilâhe illallâh
- [5] Dil ü cān tñlınuñ ğıdāsı durur
Leben-i lâ-ilâhe illallâh
- [6] Pür ider geldüģince ķand-ıla her⁹
Deheni lâ-ilâhe illallâh
- [7] ‘Andelîb-i dili ider ğüyâ
Ĝülşen-i lâ-ilâhe illallâh
- [8] Ravza-i cāmı eyledi tezyîñ
Semen-i lâ-ilâhe illallâh¹⁰

●●●●●●●●

⁸ SP 4^a, EE 14^a, Z 2^b, CN 2021.

⁹ ķand-ile her: ķand ü ‘asel Z

¹⁰ semen: çemen EE.

- [9] Ravza-i şahın-ı cennete açılır
Revzen-i lâ-ilâhe illallâh
- [10] Olmasa hulle dikmez-idi İdrîs¹¹
Sûzen-i lâ-ilâhe illallâh
- [11] Göge çıkmağa 'İsîye_öldi sebeb
Resen-i lâ-ilâhe illallâh
- [12] Bir etekdür ki tutan irdi Hâka
Dâmen-i lâ-ilâhe illallâh
- [13] Müf'min oldur ki oldı kalbi anuğ
Mesken-i lâ-ilâhe illallâh
- [14] Kâalbe virdi sürür u sürdi kamu
Hâzeni lâ-ilâhe illallâh
- [15] Hâzrete eyledi yakın Veys-i
Kâreni lâ-ilâhe illallâh
- [16] Ölmese cân Hafî tutardı diri
Bu teni lâ-ilâhe illallâh
- [17] Sevdürür Hâkka kendüyi cândan
Seveni lâ-ilâhe illallâh

www.tuba.gov.tr

[3]¹²

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Ol zıll-ı Hâk ki sâyesine reşk ider hümâ
Âyîne-i cemâline câm-ı cihân-nümâ
- [2] Mîhr-i sipîhr-i mülk ü meh-i burc-ı saltanat
Sulţân-ı taht u baht şeh-i şuffa-i şafâ
- [3] Anuğ ser-i livâsına olduğı-çün şebîh
Mâh-ı nevi baş üzre tutar çarh dâyimâ

●●●●●●●●

¹¹ olmasa: almasa CN.

¹² SP 4^b, EE 256^a, Z 4^b.

- [4] Her gice alnı ‘ağsi virür aya nür u fer
Her gün yañağı şavkı virür güneşe ziyâ
- [5] Tâb-ı cemâli virmesedi nür-ı rüşeni
Bulmazdı böyle kevkebeyi kevkeb-i semâ
- [6] Oğur cebîni üzre kaşı *nûn ve’l-kalem*
Yazar cemâli muşhafına haţtı *ve’d-duhâ*
- [7] Ger âfitâb tâb-ı ruşına nazâr kıla
Çarhuş gözine görine şems-i duhâ sühâ
- [8] Haddiyle gördi kaddini didi hıred başa¹³
Ol âfitâb-ı devlet ü bu haţ-ı istivâ
- [9] Geçse yolını şulamadın ebr-i bi-hayâ
İrer yüzi şuyın yire döker anuñ şabâ
- [10] Sulţân Mehemmed ibn-i Murâd hân-ı pāk-zât
Her kulu bir vilâyetedür mîr ü pādşâ
- [11] Kâlb-i laţîfi gibi birûmı şafî vü pāk
Vech-i cemîli gibi derûmı tolu şafâ
- [12] Anı virildi sancağ-ı İslâm u taht-ı dîn
Anı şunıldı nuşret-ile seyfi-i Muştafa¹⁴
- [13] Kânkı diyâra kim yüriye devlet-ile olur¹⁵
Nuşret kılavuz u zafer ü feth pîşvâ
- [14] Tîği ‘adûsı boynına bir yük bırağdı kim
Cân virdi itdügi-çün anuñ gavrnını edâ
- [15] Eyler rikâbı küşesine mâh-ı nev hâsed
Reşk ider atı mîhına seyyâre-i semâ
- [16] Kâlb-i ‘adûda şadr-nişîn oldı nîzesi
Toğru olana şadr-nişînlik olur revâ

●●●●●●●●●●

¹³ kaddini: haţımı SP.

¹⁴ şunıldı: verildi SP.

¹⁵ devlet-ile olur: devlet ile ol SP/feth: feth ü SP.

- [17] Korkup şalar başın aşığa cümle ehl-i küfr
Çekse kaçan kılıcın idüp niyyet-i ğazā
- [18] Bîġānelikle gerçi urur düşmene oķı
Öz cānına irüben olur kendü āşinā¹⁶
- [19] Kaçmaġla kırtulam dir oķından ‘adū velī
Ardından öjine geçer irer diyince hā
- [20] Olduķça hūn-ı düşmenine teşne deşnesi
İçer şu gibi dem uruban niteki ejdehā
- [21] Medyūn-ıdı kılıcına baş virmege ‘adū
Boynından urdı eyledi ol deynini edā
- [22] Şol dem ki bāz-ı heybeti haşm üzre per açar¹⁷
‘Anķā-yı kāf olursa eger döndürür kafa
- [23] Çekdügi dāyire kamu taķdīre geldi rāst
Pergār-ı rāyı merkez-i tedbīre urdı pā¹⁸
- [24] Dīvār-ı ‘adline_arķa virüp fāriġ oldı kāh
Bir çöpe degmez oldı zamānında keh-rübā¹⁹
- [25] Bāb-ı şehāda Hātemi hāk itdi cūd-ıla
Nūşin-revānı ‘adl yolında_eyledi hebā
- [26] İrdükçe āb-ı cūdına dil-teşneler kanar
Anđuķça h‘ān-ı luţfimi germ olur iştihā
- [27] İhşān hazīnesine ki miftāħdur eli
Devrinde olmadı daķı beste der-i ‘aķā
- [28] Āb-ı şehā-y-ıla söyünüp faķr odı Hāfı²⁰
‘Ahdinde ol şehūñ fuķarā oldı aġniyā
- [29] Künc-i şenāda mu‘tekif ol ġayrdan çek el
Eyle devām-ı devletine rüz u şeb du‘ā

••••••••••
¹⁶ irüben: uruban EE, ayruban Z.

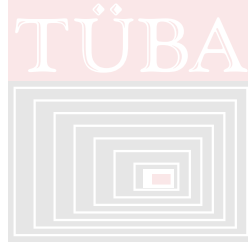
¹⁷ bāz-ı heybeti haşm üzre per açar: bāz-ı ‘azm şuta haşm üzre yüz SP.

¹⁸ rāyı: zātı EE/urdu: ki_urdu SP.

¹⁹ oldı: olur SP

²⁰ āb-ı: ebr-i Z.

- [30] Evc-i felekde niçe ki devr ide mihr ü mäh
Ya niçe kim gele gide bu şubh-ıla mesâ
- [31] ‘Avn ü ‘ināyeti dilerem kim ola haķuñ
Her yirde ki_ola rehber ü her yolda reh-nümâ

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

MUSAMMATLAR

[4]²¹*fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün*

I

Yād idüben günāhımız geh gāh
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh
 Tā ki ‘afv ide cürmümüzi ilāh
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh

II

Didi Qur‘ān içinde Hayy u ‘Alīm
 Ki i cān ol durur Kelām-ı Qadīm
 Ki keremdür hemişe kār-ı kerīm
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh

III

Devrini zikr-ile ider eflāk
 Hālıkı halk anuñla ider idrāk
 Gönül āyinesin ol eyler pāk
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh

IV

Niçe kim ide devrini devrān
 Kıla seyyāre burcını seyrān
 Niçe kim dil bize ola fermān
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh

V

Zikr-i Hağdur çü çeşme-i hayvān
 Taleb it anı Hızr-veş iy cān
 Ger dilerseñ hayāt-ı cāvīdān
 Eydelüm lā-ilāhe illallāh

.....

²¹ SP 2^a, EE 14^b, Z 3^b, CN 319^b

VI

Şeb-i zulmetde zıkrdür mişbâh
 Baħr-i ħayretde zıkrdür mellâh
 Maħzen-i ğayba zıkrdür miftâh
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

VII

Çü zıkrdür ğdâ-yı rûhânî
 Terk itmez ħayırlu rûh anı
 Gelüñ imdi âşikâr u pinhânî
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

VIII

Zıkr miftâh-ı bâb-ı cennetdür
 Zıkr ħağdur kişie rahmetdür
 Koma zıkrı ki ‘ayn-ı devletdür
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

IX

Dermend olana devâ oldur
 Bî-nevâ olana nevâ oldur
 Marâz-ı ħalbe hem şifâ oldur
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

X

Yandırıp ‘ışk odına cānı çü ‘ūd
 İñjleyelüm gönülde eyle ki ‘ūd
 Olmağ isterseñ āħirüñ maħmūd
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

XI

Baħr-i ‘ışk içre olalum ğavvâş
 Bulalum ol deñizde gevher-i ħâş
 Oқыup dilde şüre-i İhlâş
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

XII

Seni hırcına sürmedin devrân
 H'âb-ı ğafletden aç gözüñ iy cân
 Olmuş-iken saña dilüñ fermân
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

XIII

Saňa aġu içürdi bu eflâk
 Zehri şekkerden itmedüñ idrâk
 Zıkr-i Hâkdur bu zehr için tiryâk
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

XIV

Çün getürdüñ Muhammede imân
 Dilde ne küfr kaldı ne tuġyân
 Gelüñüz bārī iy müselmânân
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

XV

Zikri dilden Hâfi koma bir dem
 Tâ ki kalmaya dilde guşsa vü ğam
 Dilüñi depret olmaġıl ebkem
 Eydelüm lâ-ilâhe illallâh

[5]²²

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

I

Gerçi bir gün ne şusuz olduġ 'âlemde ne aç
 Lîk eksüldi kuvâtdan vü za'îf oldı mizâc
 Bizi yâ Rab koma bu derd-ile sen eyle 'ilâc
 H'âb-ı ğafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

.....

²² SP 12^b, Z 10^a, FR 94^a, FR'de ilk iki dörtlük vardır.

II

Meded it bize belâ dāmına efkende iken
 ‘Aqlumuz bir yire cem‘ eyle perākende iken
 Dilerüz senden İlahî daḥı cān tende iken
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

III

Bilmezem āhirete varıcağuz n‘em buluna
 Beni yakmağa meger nār-ı cehennem buluna
 Bunda-ken ağlayayum bārī gözüm nem buluna
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

IV

Yaradılmış çü vuḥūş ile tuyūr ins ü melek
 Kimi ḥāk oldı vü kimisi daḥı olsa gerek
 Meded it bizi de ḥāk eylemedin işbu felek
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

TÜRKİYE AKADEMİSİ OF SCIENCES

Çüridür ‘ömri geçer sāl-ile māh u şeb ü rüz
 Eridür berfi nitekim gelür eyyām-ı temüz
 Bizi ḥāk eylemedin ḡahr-ıla bu dehr-i ‘acüz
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

VI

Çarḥ-ı kej-rev bizi cevr-ile zebūn eylemedin
 Elif iken boyumuz derd-ile nūn eylemedin
 Dehr-i dūn bağrumuzı ḡahr-ıla ḥūn eylemedin
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

VII

Nefs-i emmāre hevāsına niçe bir uyalum
 Şimdiden girü bu sevdāları elden ḡoyalum
 Yüzümüz kirini bu tevbe şuyıyla yuyalum
 H‘āb-ı ḡafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

VIII

Niçe bir bu dil-i ğam-gīnūme hem hem-dem ola
 Ya niçe bir gözümüñ yaşına hem-dem dem ola
 Kıruya gide ne yaş kıala vü ne dem dem ola
 Hı̄'āb-ı ğafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

IX

Seng-i 'iŝyān ŝıdı bu ŝiŝe-i nāmūsımı çün
 Eridüp nār-ı nedāmetle idelüm anı bütün
 Dilegümüz bu durur senden İlahī dün ü gün
 Hı̄'āb-ı ğafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

X

Kullaruñuñ bu Hı̄fı̄ bende günehkārı durur
 Mücrim ü hı̄'ār günehkār u dil-efġārı durur
 Sen kerem eyle anuñ gerçi güneh kārı durur
 Hı̄'āb-ı ğafletden uyar göñlümüzi gözümüz aç

TÜBA

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
 [6]²³ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

www.tuba.gov.tr

I

Niçe bir tās-ıla kıan yudam elinden felegün
 Ya niçe bir ola dil der-hem elinden felegün
 Bükülüp kıaddüm olupdur kıam elinden felegün
 Bilmezem kim ne kılam n'idem elinden felegün

II

Her ŝeher kıaңcer-i bürrānımı şevkı-ıla biler
 ŝerkıa ŝerkıa yüregüm yarar u baġrumı deler
 Kıaңcerine bulaŝan kıamı etegine siler
 Bilmezem kim ne kılam n'idem elinden felegün

.....

²³ SP 44^b, Z 39^b, CN 1330.

III

‘Ömrümün her gün ekinin çü biçer dâs-ı felek
 Hürmenin anuñ ecel yili-le şavursa gerek
 Zehrem ol havf-ıla çäk oldı yarıldı yürek
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

IV

Gerçi kim naḥs anıñlar encüm arasında Zühâl
 Olmaz lîk nuḥûsetde sitâremle bedel
 Ne belâ gelse felek baña görür oldı maḥal
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

V

Āsyâb-ı felegün devri yaşum nehriledür
 Kendümi keşü-i cebrle aña bu nehr iledür
 Dün ü gün inçledigüm zâr anuñ qahrı-ladur
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

VI

Yaradılmış bu cihân içre bilürem ne ki var
 Bu felek döne döne inçiledüpdür iy yâr
 Beni de bir gün eline alısar âḫir-i kâr
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

VII

Ġurbete şaldı felek beni yine nâme bigi
 Giderem yaş döke baş üzre düşüp ḥâme bigi
 Ortaya_atdı götürüp âlet-i hengâme bigi
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

VIII

İy Hafî gayra baķup ḥâlüme kim şükr iderem
 Dilde ol şükr ile Ḥaķķı dün ü gün zıkr iderem
 Cem’ idüp ‘aql u dili her nice kim fikr iderem
 Bilmezem kim ne kılam n’idem elinden felegün

[7]²⁴*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

I

Hasretün-den senün̄ iy serv-i dil-ārāy göñül
 Eyledi kendüsini 'āleme rüsvāy göñül
 İñler ü nāle kılar derd-ile dir vāy göñül
 Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy göñül

II

Yine germ oldı göñül şoñbet-i cānāne diler
 Lebleri yādına nūş itmege peymāne diler
 Mu'tekif olmağ-ıçün kūşe-i meyhāne diler
 Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy göñül

III

Göñül āzāde-y-iken yine diler bende ola
 Vara bir serv-қadūñ zūlfine efkende ola
 Dilemez kim gele bir lahza dañı bende ola
 Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy göñül

IV

Göreliden berü ol gözleri şehlāy göñül
 Cān virür zūlfi hevāsına bu sevdāy göñül
 Gör nice şatun alur başına ğavgāy göñül
 Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy göñül

V

Nazar itdükçe başa ğamzeleri-y-ile o yār
 Şanki hañçerleri-le sīnemi yir yirin oyar
 Saña kim didi göñül fitneyi uyñudan oyar
 Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy göñül

.....

²⁴ Z 41^a, CN 1439, FR 101^b, SP 50^a.

VI

Delü bigi tutuban tağ yaqasını gönül
Virdi fūrkat eline kendü yaqasını gönül
Bilmedi hecr odı cānımı yaqasını gönül
Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy vāy gönül

VII

‘Ömr naqdin bu gönül itdi hebā yire telef
Yüzümi dehr tapançalarına tıtdı çü def
Eyledi cevr ü cefā tırine cānumı hedef
Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy vāy gönül

VIII

Yine başuma belā arusın üşürdi gönül
Beni bir seng-dilüj çengine düşürdi gönül
Bilümi bükdi Hafî yolumu şaşurdi gönül
Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy vāy gönül

TÜBA

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

GAZELLER

[1]²⁵*mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] Neşv ü nemā virür güle gerçi hevā vü mā
Bir ay u iki haftada yine ider hebā
- [2] Şekker virürken ādeme zehr içirür felek
Evvelde mihr gösterür āhir ider cefā
- [3] Yüzin kimünü ayağına hāk eyledi bu yir
Kim anı āhir itmedi 'ālemde hāk-i pā
- [4] Kānın yüzine sürdi kılıç kime virdi yüz
Oğ urdu sinesine kime arka tutdı yā
- [5] Gördün nevā taleb kılar-iken niçeleri
Çürütdi 'ömr naqdini vü kaldı bī-nevā
- [6] Nefsüm yolında bī-ser ü pā niçe yıl durur
Yıl gibi yıldırür beni başumdaki hevā
- [7] 'Ömrün çü biçdi dās-ı felek kıştını Hāfi
Kendümi dāne bilürem ü çarhı āsiyā

www.tuba.gov.tr[2]²⁶*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Bünyād olıcağ hāne-i dil 'ışık idi bennā
Hem sengi hevā vü heves idi gili sevdā
- [2] Gün gibi anuñ manzarasından gelüp itdi
Bir mäh-liķā mihr-i ruḥı pertevin ilķā
- [3] Bir zerredür anuñ yüzi şem'î şererinden
Bu çarḥ-ı çehārümdeki mihr-i felek-ārā

●●●●●●●●

²⁵ Z 7^a, SP 6^a.²⁶ Z 6^a, SP 7^a, FR2 111^b.

- [4] ‘Âlemde eger olmasadı âyine hergiz
Göstermez-idi kimse anuñ hüsline hemtâ
- [5] Vaşfını bedî‘ ola beyân eylemek anuñ
Ger baħr midâd ola vü münşî ola eşyâ
- [6] Dil-teşne-y-idi leblerinüñ yarına kevseri²⁷
Reşk eyler-idi kâmet-i refârına Tübâ
- [7] Tübâ-boyuğa serv diler kim ola bende²⁸
Gül-yağauğa lâle diler kim ola lâlä
- [8] Remz-ile kaçî gözlerine kılsa işâret²⁹
Bir laħzada yüz biñ dil ü cân eyleye yağmâ
- [9] Kılırsa cemâline nazâr ehl-i cinân ger³⁰
Düzaħ görine gözlerine cennet-i Me‘vâ
- [10] Gül yüzine_özin nisbet idermiş zihî yüzsüz
Nergis gözine öykünür-imiş zihî a‘mâ
- [11] Göz kararı-y-ıla görüben dâne-i hâlin
Tutuldu saçî dâmina murğ-ı dil-i şeydâ
- [12] Dil sidre boyına nice nisbet ide servi
‘Âlemde kaçan bir ola a‘lâ ile ednâ
- [13] Güftâra gelüp luḫ-ıla kim la‘l-i revân-baħş
İtdi dil ü cân mürdelerini yine ihyâ
- [14] Bilmezdi Hafî neydüğüñi bezm-i belâda
İşitmesedi nâlerñi ger ol büt-i ra‘nâ

●●●●●●●●●●

²⁷ yarına: yâdına SP.

²⁸ bende: hemtâ Z.

²⁹ kılsa: kıla Z.

³⁰ cemâline nazâr ehl-i cinân: nazâr ehl-i cinân ‘arızına Z.

[3]³¹*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Muḥyī lebi dil-mürdeleri kim ider iḥyā
Ta'lim alur andan gelüp enfās-ı Mesihā
- [2] Gülşende görelî yüzün ol gönca-dehānuḡ
Kızardı ḥayāsından utanup gül-i ḥamrā
- [3] Tübā boynunḡ bendesidür serv ü şanavber³²
Pervīn dişinüḡ çākeridür lü'lü'-i lālā
- [4] İştise lebi vaşfını Ferhād ola Şirīn
Görse şacı zünnārını Mecnūn ola Leylā
- [5] Mercān tudaḡuḡ dūr dişünüḡ reşkine cānā³³
Gözüm aқıdup kanlu yaşın eyledi deryā
- [6] Lutf eyle leb-i la'l-i şeker-bāruḡı 'arz it
Güftāra gelüp tūṭī-i dil tā ki_ola gūyā
- [7] Kaşuḡ kim ura ḡamzeḡ oқın cānna ḡayruḡ
Kāddini Ḥafinüḡ büküben ḡayret ider yā

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

[4]³⁴*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] 'Anberīn zülfünḡden urdı dem meḡer bād-ı şabā
Kim serāser būy-ı müşḡinüḡle ṡolmuşdur hevā³⁵
- [2] Ay hilālīn kaşuḡuḡ ḡördükçe iy meh maḡv olur
Gün cemālünḡ āfitābınunḡ katında bir Sühā

●●●●●●●●

³¹ Z 6^b, SP 7^b, PB 20^b, MN 271, FR2 212^a.

³² bendesidür: degmesidür PB.

³³ cānā: gūya SP.

³⁴ Z 7^a, SP 7^b, ZB 13^a, PB 13^a, FR 93^a, MN 4, FR2 212^a.

³⁵ müşḡinüḡle: müşḡin ile SP.

- [3] Ebr bārān dökmesün bād itmesün hergiz güzer³⁶
Yoluña yüzüm çü ferrāş oldu gözlerüm saķā
- [4] Haste-diller derde em şorduğı la'linden bu kim
Pür-şifādur bir cevābından bulunur bin devā³⁷
- [5] Çün haramī gözine kanın helāl itdi Hafī³⁸
Leblerinden şer^c-ile şordum buyurmaz hün-behā

[5]³⁹

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Her kaçan ol meh-likā ref' ide yüzinden niķāb
Hacletinden zerre-veş ditrer felekde āfītāb
- [2] Kaddini kim görse Tübā çöpçe gelmez gözine⁴⁰
Yüzini görmege ider hūr cennetden şitāb
- [3] İteli Çine saçuñ bŷyın nesīm-i şubh-dem
Düşdi şahrāya_ oldu sevdāyī_ ol hevādan müşğ-i nāb
- [4] Lāleyi yakdı oda iy gönca-leb şevkuñ odı⁴¹
Kıldı lŷ'lŷ'i dişuñ reşki şadef ķarmında āb
- [5] Derdine em şordı la'linden devā içün göñŷl
Ol tabīb-i derd-i dil virdi devā-y-içün cevāb⁴²
- [6] Dilberā la'lŷn meyinden mest olalı cān u dil
Āteş-i ışķa ider bağrını nuķl-içün kebāb
- [7] Ol habībŷn ışģin yaşdan iti gibi Hafī⁴³
Kim saña andan olur bir gün olursa fetħ-i bāb

●●●●●●●●●●

³⁶ Hergiz: ayrıķ FR, PB/yüzüm: gözüm Z.

³⁷ bin: yüz PB, FR, SP.

³⁸ gözine: çeşmŷne MN, FR, PB, gözŷne SP.

³⁹ Z 7^b, SP 8^a, CN 91, PB 51^a, MN 346, FR2 212^b.

⁴⁰ gözine: 'aynıma PB/hūr: hŷri PB.

⁴¹ iy gönca-leb şevkuñ odı: şevķ-ı ruķuñ iy gönca-leb CN, PB

⁴² devā-y-içün: şifā içün PB

⁴³ yaşdan iti gibi: yaşdanur şimdi PB/

[6]⁴⁴*mefā'ilün/fe'ilâtün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Yağup firâk odı virdi külüm yile çü türâb
Bu ıurfadur ki henüz gözlerümde mevc urur âb
- [2] Firâkı yazularında bu teşne-dil nite kim
Şu diyü vardısa çıkdı meşâresinde serâb
- [3] Bu hecr odı yine şol resme yağıdı bağrumı kim⁴⁵
Tolardı 'âleme âh itdügümce bÿy-ı kebâb
- [4] Bu bezm-i ğamda neyem ben ki sÿzuma demsâz
Olup ider-idi ney nâle inçler-idi rebâb
- [5] Müjem hayâl-i 'izârıyla oldı tâze vü ter
Belî kenârımı 'aynuñ hemişe sebz ider âb
- [6] İdeli hâne-i çeşmi hayâl-i hâli vağan
Gelür gider utanur gözlerüme girmege h'âb
- [7] 'Ömr çü bir nefes imiş Hafî nice idesin
Bu mâh u sâli şumâr u nehâr u leyli hisâb

[7]⁴⁶www.tuba.gov.tr*mefā'ilün/fe'ilâtün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Bugün habîb ile iden çemende 'ayş u ıarab
Ne cennet isteye yarın ne hÿr kıla taleb
- [2] Olalı dil leb-i meygün şevkı-y-ıla çü mest
Çıķup durur bu gözümden hayâl-i âb-ı 'ıneb
- [3] Oyardı fitne-i âhîr-zamânı uyħudan
Ne siħr ider yine devr-i ķamerde 'aym 'aceb

●●●●●●●●

⁴⁴ Z 7^b, SP 8^a, CN 92, FR2 212^b.⁴⁵ bağrumı: cānumı SP/Tolardı 'âleme: Tıutardı 'âlemi CN.⁴⁶ Z 7^b, SP 8^b.

- [4] Hâyâl-i zülfini maḥv itdi gözde şevk-ı ruḥı
Belî gider gelicek nûr-ı mihr zulmet-i şeb
- [5] Hafî dimiş-idi gözleri öldürem bir gün
‘Aceb bu ḥayr işi te‘hîrine neyiki sebeb⁴⁷

[8]⁴⁸

mef‘ülü/mefâ‘ilü/mefâ‘ilü/fe‘ülün

- [1] Cân bülbüli gün yüzüne eyler heves iy dost
İllâ nidelüm oldı aña ten kâfes iy dost
- [2] Hâlünî leb-i şîrînüñ üzre gören eydür
Tûtî gibi bir şekkere konmuş meges iy dost⁴⁹
- [3] Ğayret dikenî bağrumı tañ mı yaralarsa
Kim tutdı gülün çevresini ḥâr u ḥas iy dost
- [4] Virmeye iki ‘âlemi ‘arz eyleseler ger
Gözüm yüzüne bağıdığını bir nefes iy dost
- [5] Yaklaşdı Hafî kâfile-i ‘ışka kim ire
İrişdi kulağına çü bâng-i ceres iy dost

[9]⁵⁰

mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- [1] Şâd ol gönül kim oldı müyesser vişâl-i dost
Luṭf-ıla cân gözine görindi cemâl-i dost
- [2] Merdümleri yaşum gibi gitdi revân çıkup
Mihmân geleli ḥâne-i çeşme ḥâyâl-i dost

●●●●●●●●

⁴⁷ ḥayr işi: ḥayrlu şey’ Z/neyiki: neyki Z.

⁴⁸ Z 8^a, SP 9^a, CN 189, FR 93^b.

⁴⁹ bir: yir FR.

⁵⁰ Z 8^a, SP 9^a, CN 178.

- [3] Dil murğı gitdi kendüme gelmez meger anı
Şayd itdi dām u dāne ile zülf ü hāl-i dost
- [4] Her şey'e gerçi nağme-i Dāvūd hoş gelür
Yegdür bu vech-ile baña andan maqāl-i dost
- [5] Her baş üzere kıya ğubāruñ qādem Hāfı⁵¹
Ger kend'özünjı eyler iserj pāymāl-i dost

[10]⁵²

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Her dem ki çözer zülfünjı bād-ı seher iy dost
Yillere virür niçe dil ü cān u ser iy dost
- [2] Kırbān olalı cān qaşuñ yayına itdüm⁵³
Kırpüklerün okına sīnem siper iy dost
- [3] 'Uşşāquñ işidürse erür āhım āhen⁵⁴
Āh-ı seherinden bularuñ kıl hāzer iy dost
- [4] Dest urduğı müşğın qaçuña şāne ne müşkil
Kim niçe dil-i miskin ayağa düşer iy dost⁵⁵
- [5] Pervāne gibi şem'-i ruhuñ şevkına her dem
Yanmağa açar cān ü göñül bāl ü per iy dost
- [6] Sīnemdeki hecr odı gerek yandura anı
Sīnümdeñ öliceğ kim iderse güzer iy dost
- [7] Bezmünjı görüp Zühre ider zehresini çāk
Mıhrüñe olur müşterī Şems ü Kıamer iy dost
- [8] İtdükçe Hāfı şehd-i lebünj şerhını tekrār
Dilinden anuñ qānd-i mükerrer yağar iy dost

•••••
⁵¹ qādem Hāfı: Hāfı qādem SP.

⁵² Z 8^b, SP 9^a, MN 547, AE 47^a, CN 159, PB 78^a.

⁵³ itdüm: anda MN/ cān qaşuñ yayına: kıra qaşuñ yāsına CN, SP.

⁵⁴ işidürse: işidüp AE/erür: erıye AE.

⁵⁵ niçe: bunca MN/ne müşkil: budur kim SP.

[11]⁵⁶*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] Her dem ki gözümden dökülür hün-ı dil iy dost
Hiç kanda bulur bilmezem ol hūmı dil iy dost
- [2] Ağzında sözi ol dem olur kand-i mükerrer
Kim leblerünjüñ zıkrine depretse dil iy dost
- [3] Kim noқта dir ise dehenünjüñ haqqına başın
Kaṭ' eyle kalem gibi dilin iki dil iy dost
- [4] Ağladuğımı tā ki görüp gülmeye düşmen
Merdümlük idüp yaşımı yijünjle sil iy dost
- [5] Hāk itdi Hafı yüzini göz yaşına kardı
Ol durur işigünjde biten āb u gil iy dost

[12]⁵⁷*mef'ülü/fā'ilātün/mef'ülü/fā'ilātün*

- [1] Gönlümi şaldı zülfünj dām-ı belāya iy dost
Kılca teraḥḥum itmez bu mübtelāya iy dost
- [2] Ka'be işigünjüñ dil eyler ṭavāfına sa'y
Merve haqı-çün anı irür şafāya iy dost
- [3] Müşg-i Hıṭā haṭuṇa ki_ider özini nisbet
Sehv idüp ol siyeh-rū irer haṭāya iy dost
- [4] Dil 'andelīb-i gūyā olur nevāya başlar
Sünbüllerünj gül üzre şalduqça sāye iy dost
- [5] Bir buse kan-behā al dimişdüñ öldürürsem
La'lünj kefil olupdur ol kan-behāya iy dost

●●●●●●●●

⁵⁶ SP 9^b, CN 194.⁵⁷ SP 10^a.

- [6] Senden Hıfı rakıbi dūr itmek idi kaçdı
Mağsūdı hāşıl oldu minnet Hıudāya iy dost

[13]⁵⁸

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Oldı ruñuñ mihri-le rüşen günüm iy dost
Alnuñ qameri nūrı-la enver dünüm iy dost
- [2] Bir zerrece gelmez gözüme encüm ü eflak
Alnuñla yüzüñ olalı ay u günüm iy dost
- [3] Gördükçe senüñ ile rakıbi günüm artar⁵⁹
Bir gün beni āh öldüriser bu günüm iy dost
- [4] Bu taht-ı şerādan irişür fevq-ı 'alāya
Sem'üñe 'acebdür ki irişmez ünüm iy dost
- [5] Vaşluñ haqı-çün Ka'be yüzüñ olalı kıblem
Bir yaña dañı dönmemişemdür yönüm iy dost⁶⁰
- [6] 'Arz it ruñ u zülfüñ baña luñf eyle Hıfıyem
'İd eyleyüben günümi qadr it dünüm iy dost

www.tuba.gov.tr

[14]⁶¹

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Şanursın ola cān u gönül bendedür iy dost
Sen şāhuñ işiginde bular bendedür iy dost
- [2] Görüp leb-i cān-bağşuñı göz dikdüği dil bu
Tūñ nazarı qanda ise qandadır iy dost

●●●●●●●●

⁵⁸ SP 10^a, CN 173, FR 93^b.

⁵⁹ günüm: künüm FR.

⁶⁰ bir: bu FR/dönmemişemdür: tutmamış idüm FR.

⁶¹ SP 10^b, CN 191.

- [3] Her sū gözümün ābı revān oldı vü gitdi
Bulmağa boyuñ servini cüyendedür iy dost
- [4] Gülşende görüp yüzünñ kızardı hayādan
Gül ğarķ-ı ‘araķ oldı vü şermendedür iy dost
- [5] Pervīn dişününñ nazmın işidürse Hafīden
Güşına daķup halka olur bendedür iy dost

[15]⁶²

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

- [1] Çü dil derdine la‘lün emdür iy dost
Anı biz hastelere emdür iy dost⁶³
- [2] Göñül ğuşşanla şād olur hemişe
Ğamuñla cān u dil hurremdür iy dost
- [3] Egerçi cāna ğamzenj urdı zaķmı
Yine bu zaķma ol merhemdür iy dost
- [4] İçüm yandı firāk odına ğāyet
Gözüm hasret yaşıyla nemdür iy dost
- [5] Perīşān zülfün ucından Hafīnün
Şikeste hātırı der-hemdür iy dost

[16]⁶⁴

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

- [1] ‘Aceb bu leb mi ya la‘l-i Bedaķşān mı ya ter yāķüt
Ki kān içre anuñ zıkrin idinür ķüt her yāķüt

●●●●●●●●

⁶² SP 10^b, CN 170.

⁶³ biz: bu SP.

⁶⁴ SP 11^a.

- [2] Dişün den utanur lü'lü' yağağundan hacil lālā
Tutağun 'aķsi şevkından alupdur reng ü fer yâķüt
- [3] İştîdî leblerün vasfın kızardı beñzi hacletden
Kızıl ķān içre ğarķ olup yatur hūnīn-ciger yâķüt
- [4] Cemālün dürcini gördi muħaķķaķ defterin dürdi
Mişāl olmış durur reyhān haţun dan meşķ ider Yâķüt
- [5] Hāfî la'lün hayāline dökeli eşk-i hūnīni
Şecer tutup beķam rengini ola her hacir yâķüt

[17]⁶⁵

TÜBA

mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Şal sāyesini sünbülünün hāķi 'anber it
Tamlat lebün zülālını her ābî kevşer it
- [2] Gönder saçun koķusını bād-ı şabā-y-ile
Ol büy-ıla dimāğını dehrün mu'aţtar it
- [3] Keşf eylegil niķābuñı yüzün den iy ķamer
Nūr-ı cemālün ile cihāni münevver it
- [4] İrmez tavāf-ı Ka'be-i hūsnî şafāsına
Zāhid gerekse sa'y-ıla biñ hacc-i ekber it
- [5] Ger 'āşık iseñ irmege ma'şūķa iy Hāfî
'İşķi bu yolda ceħd ile sen saña rehber it

[18]⁶⁶*mütefā'ilün/fe'ülün/mütefā'ilün/fe'ülün*

- [1] Ne bilür muķīm olan kim nicedür diyār-ı ğurbet
Ya nice yaķar ğarībün yüregini nār-ı ğurbet

●●●●●●●●

⁶⁵ HHP 70^b, SP 11^a, CN 117.⁶⁶ E 39^b, SP 11^b.

- [2] Gözüm içre hûn-ı dilden yaşum olur idi gül-gün
Cigerümi dem-be-dem kim deler idi hâr-ı ğurbet
- [3] Nice gün toĝa ğarībün başına ki gözlerine
Vaşamı gicesi bigi görünür nehâr-ı ğurbet
- [4] Eşer eylemez cihân ger olur ise cümle tiryâk
Şularuñ ki cânına kâr ide zehr-i mâr-ı ğurbet
- [5] Çü nebî sefer hakkında didi *kat'atün mine'n-nâr*
'Aceb olmaya cehennem olur ise dâr-ı ğurbet
- [6] Nice cem' ola Hâfînün bir araya aklı yâ Rab
Ki_anı târ u mâr idüpdür yine kâr u bâr-ı ğurbet

[19]⁶⁷

mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Sözi hâlâveti kand ü nebâti eyledi mât
Yüzi leâfeti berg-i güle kıomadı şebât
- [2] Lebi zülâlini gördi eridi hacletden
Utandı yirlere geçdi udından âb-ı hayât
- [3] Şafâ vü Merve haķı-çün cihânda sa'yüm odur
Ki_işigin idem anuñ Ka'be küyımı 'Arafât
- [4] Pür oldı hânesi nûr-ı tecellî şevkı-y-ıla
Zücâc-ı çeşmüm olalı cemâline mir'ât
- [5] Hâfi çü ruħ ruħa kıodı cemâl naţ'ında
Bu naşb-ıla ide Leclâc olursa haşmını mât

[20]⁶⁸*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] Fettân kaşı kim eyleye remz-ile işâret
Kılır dil ü cân milkini cādū gözi ğâret
- [2] Ol ğonca-dehānuñ sözi luḫfi yüzi rengi⁶⁹
Şekkerde ḫalâvet ḫomadı gülde melâḫat
- [3] Bād ilteli ḫaddi ḫaberin sem'ine servüñ
Berg oldu perâkende vü bulmadı iḫâmet⁷⁰
- [4] Pervâne gibi yan ruḫı şevḫına yiridür
İy dil saña kim didi ki var cānuñ oda at
- [5] Ger tağ Ḥafî görse yüregüñdeki dāğı⁷¹
Yüregi taşa tağıla getürmeye ḫâḫat

[21]⁷²*mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Leb-i la'lün den itdükçe rivâyet
Şafâ bulur bu cân u dil be-ğâyet⁷³
- [2] Gelür mihr-i felek her gün o mâhuñ
Düşer pâyına ister isti'ânet
- [3] Çemende sâye şalmasaydı ḫaddi
Çenâr u serv bulımazdı_istikâmet
- [4] Gözüm âbı revân olup revâne
Kenâre gelmedi ol serv-ḫâmet

●●●●●●●●

⁶⁸ Z 9^a, SP 12^a, PB 83^b.⁶⁹ ğonca-dehānuñ sözi: ğonca-lebüñ sözleri PB, SP.⁷⁰ iḫâmet: ifâḫat SP.⁷¹ dāğı: tağı SP.⁷² Z 9^a, HHP 23^a, SP 12^a, PB 87^a, CN 114.⁷³ bulur bu: bulurdu SP.

- [5] Añar ‘uşşākımı cevr ü cefādan
İder rā‘iyyetin ol şeh ri‘āyet
- [6] Anuñ cevrine hadd olmaz egerçi
Benüm de şabruma yoқdur nihāyet
- [7] Çekem cevrin Hāfî ölince yārūñ
Varup kimseye kılmayam şikāyet

[22]⁷⁴

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

- [1] İy ağzı şadef dişleri dür lebleri yāķūt
Ne bahtlu şol cān kim aña la‘lūñ ola ķūt
- [2] Sihr-ile gözūñ çāh-ı zenehdānuña şaldı⁷⁵
Cān-ile dili niteki Hārūt ile Mārūt
- [3] İñende gurūr itme şehā hüsñüñe bu çarķ
‘Ālemde niçe hüsñ iyesin eyledi fertūt
- [4] Reyhān-ı haķūñ gördi gönjül bildi muħaķķaķ
Kim nesh olısar kanda ki_ola nüşha-i Yāķūt⁷⁶
- [5] ‘Ālemde Hāfî cevr ü cefā çekmek içün mi
Yaratmış ola seni ‘aceb hāzret-i Lāhūt⁷⁷

●●●●●●●●

⁷⁴ Z 9^b, SP 12^b, CN 147.

⁷⁵ gözūñ: gözi Z.

⁷⁶ ki_ola: ki var SP.

⁷⁷ Yaratmış: halk eylemiş CN/ aceb: ol CN.

[23]⁷⁸

fā' ilātün/fā' ilātün/fā' ilātün/fā' ilün

- [1] Sürmedin naṭ' üzre ferzîn ü piyāde fil ü at
İtdi iy gül-ruḡ felek Leclācı niçe şāh māt
- [2] Hızr-veş āb-ı ḡayāt içdüñ tūt iy cān aşşı ne⁷⁹
Çün bilürsin her ḡayātuñ kim şoñı olur memāt
- [3] Degmeden iy dil kerem umma Kerīmi gözle kim
Şehd gelmez her mekesden qand virmez her nebāt
- [4] Büriyāya şarlanup şahrāda ditrer ney-seker
Şoğanuñ egninde dībā cübbesi var qat qat
- [5] Mācerāmı qanlı yaşumla yüzüm üzre Hıfı
Her qaçan yazsam müjemdür ḡāme çeşmümdür devāt

[24]⁸⁰

mefā' ilün/mefā' ilün/mefā' ilün/mefā' ilün

- [1] Dilerseñ iy göñül sen derdini yārüñ devādan geç⁸¹
Ki bī-derd eyleyen seni devādur ol devādan geç
- [2] Maqām-ı qurb-ı *ev ednā* müyesser olmaq iseterseñ
Özüñi mā vü menlikden berī it māsivādan geç
- [3] Melekden çün ki ekremsin mücerred ol Mesihā-veş
Ta'alluqdan müberrā ol 'urūc eyle semādan geç
- [4] Qanā'at ihtiyār eyle ki oldur *kenz-i lā-yefnū*
'Abā-pūş ol otur künc-i qanā'atde qabādan geç
- [5] Didi *el-fakru fahrī* çün resül-i seyyid-i kevneyn
Faqır olup dahı faqrı qabül eyle ġınādan geç

●●●●●●●●

⁷⁸ Z 9^b, SP 12^b, HHP 71^a, MN 513, PB 74^b.

⁷⁹ cān aşşı ne: cān-ı cihan Z, şāh-ı cihān HHP.

⁸⁰ Z 9^b, SP 13^b.

⁸¹ dilerseñ; bilürseñ SP/seni; yarı Z.

- [6] Senünle Hâk arasında riyâ sed oldu iy zâhid
Senüñdür vaqt ol ihlâşla yıķ seddi riyâdan geç
- [7] Hayât-ı cavidân istersen ölmezdin öñürdi öl
Eger dâr-ı beķâyı ister-iseñ var fenâdan geç
- [8] Huzûr ister-iseñ anda kuşuruñ olmasun bunda
‘İmâret eyle kaçruñı bu köşk-ile serâdan geç
- [9] Bugün her bî-nevâ gerçi nevâ ister bu ‘âlemde
Hafî sen bî-nevâlığı kabûl eyle nevâdan geç

[25]⁸²

mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/fe‘ülün

- [1] Yine baħr oldu bâde mevc urur râh
Kadeh zevraķ olupdur sâķi mellâh
- [2] Riyâ vü zerķi ķo zâhid müdâm iç
Ki zerķ ile kimesne bulmaz iflâh
- [3] Dimâğuş şüfiyâ varmış fesâda
Şarâb-ı şâf ile kıl anı ıslâh
- [4] Muķaffel ķıldı ğam göñlün sarâyın
Teķadduħdur bilürsin aña miftâh
- [5] Şabâh oldu çü sâķi şun şabûhı
Ki oldur râħat-ı cân ķüt-ı ervâh
- [6] Maķâm idin Hâfî meyhâne küncin
Ki her bâbı saña fetħ ide Fettâh

[26]⁸³*fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/ fe'îlün*

- [1] Olmadum görmeyeli sen şehi ben bende feraḥ
Ġam-ı hicrān ḳomadı zerre ḳadar bende feraḥ
- [2] 'Arza ḳıl la'l-i ŧeker-bāruḳı kim tūṭı-i cān
Ola güftāra gele bu ḳafes-i tende feraḥ
- [3] Söylesün gül yüzüñ evṣāfın açup ğonca dehen
Eylesün bülbül-i ŧūrıdeyi gülŧende feraḥ
- [4] Gerçi ğam olduĝı göñülde feraḥ olmaz anuḳ
Ġam-ı zülfi-le bulur bu dil-i efkende feraḥ
- [5] ŧād bil bende-i ğam-ĝını iŧiginde anuḳ
Ḳiŧi ĝurbetde melül olur u meskende feraḥ
- [6] Dil ḫaṭuḳ geldüĝine ŧāhā sevindüĝi budur
Ḳi 'atıḳnāmesi yazılsa olur bende feraḥ
- [7] Nazmuña nice müferriḫ dimesünler ki Ḥafı
Oḳuduĝınca olur ŧi'rüñi ḫ'ānende feraḥ

www.tuba.gov.tr

[27]⁸⁴*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] İltdüḳçe çemen ŧaḫnıma ḳaddüñ ḫaberin bād
Ḥayretde ḳalup ditrer a cān serv-ile ŧiṣṣād
- [2] Deryāda ider lü'lü' diŧüñ nazmını tekrār
Ḳān içre ḳılır la'l lebüñ zıkrini evrād
- [3] ŧūrın lebüñüñ yādı-la iy ḫüsrev-i ḫübān
Her küŧede ḳan yudup ölüpdür niçe Ferḫād

●●●●●●●●●●

⁸³ Z 10^b, SP 14^a.⁸⁴ Z 11^a, SP 14^b.

- [4] Göñlümi saçuñ bende şalup eyledi bende
Bu bende düşen bende ‘aceb ola mı âzād
- [5] Ğamzeñ ne içün deldi yüregini Ğafinüñ
Ki_ideydi kapuñda giceler nāle vü feryād

[28]⁸⁵

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

- [1] Ol iy dil cān-ıla Āyās-ı Maḥmūd
Ki Maḥmūdun olur āyāsı maḥmūd
- [2] Cihānuñ pādişāhidur şular kim
Anuñ çākerlerinden ola ma‘dūd
- [3] Muṭavvel ü mufaşşal itdüğinden
Dehānyla saçı şerhiydi maqşūd⁸⁶
- [4] Vücüdi yoğ vefā tek ağzınuñ hıç⁸⁷
Müsemmāsı ‘ademdür ismi mevcüd
- [5] İşitdi nāle vü feryād u āhum
Delindi bağıri nāyuñ inledi ‘ūd
- [6] Boyadı āsmāniye_āsmāni
Bu āhum āteşinden yitişen dūd
- [7] Ğafî ḥavf itme āhından raqıbüñ
Ki kār itmez Ğalile nār-ı Nemrūd

●●●●●●●●

⁸⁵ Z 11^a, SP 14^b, PB 113^a.

⁸⁶ PB -/mufaşşal itdüğinden: muḥtaşar dinüldüğinden SP/ Dehānyla saçı: dehānuñla saçuñ SP.

⁸⁷ PB -.

[29]⁸⁸

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Ol mehüj қаşı hilāli ki_āfitāb üstindedür
‘Anberīn sünbüllerinüj pīçi tāb üstindedür
- [2] ‘Aqs-i ruhsārı yüzüm üzre düşerse tañ mıdur
Ki_āfitābuñ pertevi her dem türāb üstindedür ⁸⁹
- [3] Nisbet itme leblerin āb-ı hayāta yārümüj⁹⁰
Ki_ol türāb altında vü bu la‘l-i nāb üstindedür
- [4] Şuffa-i Firdevsi n’itsün hūr-ı ‘ini n’eyesün
Yār-ıla şol kimseler kim cāme-h‘āb üstindedür
- [5] Bañr olupdur hūn-ı dil her dem gözümde mevc urur
Yaşumuñ her kaťresi hūnīn habāb üstindedür
- [6] Hāne-i çeşmüme gelmege hayāli havf ider
Pāyidār olmaz bilür bünyādı āb üstindedür
- [7] İşiginde hāk olanlaruñ gubārı zerre-veş
Mihri şevkından ‘uruc eyledi tāb üstindedür ⁹¹
- [8] ‘Uqde-i zülfi şumārında tağıtsa ‘aqlını
Dil ‘aceb midür Hafī müşkil hisāb üstindedür

[30]⁹²

fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

- [1] ‘Arz idüp ruñların ol lāle-‘izār
Güli şermende kıldı lāleyi zār

●●●●●●●●

⁸⁸ Z 11^b, SP 15^a, HHP 165^a, E 33^b, MN 1235, PB 169^b.

⁸⁹ tañ mıdur: tañ degül F, HHP, İÜ, CN/her dem: dāyım SP.

⁹⁰ leblerin āb-ı hayāta yārümüj: lebleri barın anuñ MN, SP.

⁹¹ tāb: bāb SP.

⁹² Z 30^b, SP 15^b.

- [2] Gördi servi boyı tarâvetini
 Ƙodı el arƘasını yirde çenâr
- [3] Gireli dâyire-i 'ıŖka gönjül
 Pây-ı pergâra çevre oldu mezâr
- [4] Ƙaddi vaŖfın ki_ide Ŗanavber yâd⁹³
 Ditrer endâmı vü yüregi Ƙopar
- [5] Nâfe-i Çın piyade_olur ŖaçınuŖ
 Bûyı ki_esb-i Ŗabâya ola süvâr
- [6] Zülf ü ruŖsârına nigârınuŖ
 Bâd meŖŖâta âb âyînedâr
- [7] Bâğ-ı vaŖla irem dir idi Hâfi
 Lâk Ŗâh-ı ümîdi virmedi bâr

[31]⁹⁴

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

- [1] Sünbül Ŗaçı kim lâle yaŖağına düşüpdür
 Sevdâsı anuŖ nâfe dimâğına düşüpdür
- [2] Bir zerre izi tozımı alanuŖ o mâhuŖ⁹⁵
 HırŖîd-i felek yüz kez ayağına düşüpdür
- [3] Hâl-i siyehi kim yatur anuŖ ruŖı üzre
 Pervâne durur hüsni çerâğına düşüpdür
- [4] Deryâ n'ola Ŗermende iderse düri pinhân
 Kim lü'lü' diŖüŖ nazmı Ƙulağına düşüpdür
- [5] Göz Ƙarası-la dâne-i hâlin görüp anuŖ
 Dil murğı Ƙara zülfünün ağına düşüpdür

●●●●●●●●

⁹³ vaŖfın: vaŖfın Z.

⁹⁴ Z 11^b, SP 15^b, CN 371.

⁹⁵ alanuŖ: alınca SP.

- [6] Sa'ý itdi hezār almağa bülbül almadı
Gül tflını kim hār kucağına düşüpdür
- [7] Şāf eyle Hāfi qalbünji şal püte-i mihre
'Işk āteşi çün gönjlün ocağına düşüpdür

[32]⁹⁶

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Tavāf-ı haccuñ iy zāhid şevābı gerçi a'lidür
Velî gönjül tavāf itmek bilesin andan a'lidür
- [2] Şular kim 'āşık-ı didār olupdur cenneti n'itsün
Ki hür-ı Kevşer anlaruñ bilesin kim tufeylidür
- [3] Gönjül Tūrında iy cān gel münācāt eyle Mūsî-veş
Kim anda görinen 'ayne'l-yaqīn nūr-ı tecellidür
- [4] Gel iy hāqqı isteyen tālib murāda irmek istersen
Gönjülden iste kim gönjül maqām-ı sırr-ı Mevlidür
- [5] Kişi kim her neyi sevse ol olur zikri vü fikri
Nite kim dilde Mecnūnuñ dün ü gün zikri Leylidür
- [6] El irmez vaşlma çünkim hayāli gitmesün gözden⁹⁷
Hāfñün gönjli bir pāre anuñ ile tesellidür

[33]⁹⁸

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Zülfi zencīrin görelden bu gönjül mecnündür
Ġamzesinün sihrine biñ cān u dil meftündür

••••••••••

⁹⁶ Z 12^b, SP 16^a, CN 358.

⁹⁷ gözden: dilden Z.

⁹⁸ Z 12^b, SP 16^a.

- [2] Cân perîşân zülfün ucından müşevveş her gice
Kıla döndi ğamdan inceldi katı maḥzûndur
- [3] Her ki derdin ‘ışkınuḡ cân virüp almadı şatun
‘Işk bāzârında ol kimse katı maġbûndur
- [4] ‘Aql u cân u dil olısdur yine mest ü ḥarâb
Kim bugün meclisde sâkî ol lebi mey-gûndur
- [5] Serv-ḡaddûḡ der-kenâr itmek için iy serv-zâd
Gözleri yaşı Ḥafinûḡ Dicle vü Ceyḥûndur

[34]⁹⁹

TÜBA

mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- [1] Ruḡuḡ lâle dişüḡ lü‘lû‘ lebün yâḡût-ı aḡmerdür
Ḥaḡuḡ reyḡhân u ḡaddûḡ ḡül boyuḡ serv ü şanavberdür
- [2] Mu‘anber şünbülün büyı mu‘aḡḡar ḡıldı âfâḡı
Kim anuḡ ḡoḡusından her diyâruḡ ḡâkî ‘anberdür
- [3] Ne rüşen şem‘ olur yâ Rab cemâli nûri ol mâhuḡ
Ki kem pervânesi yanmaḡda anuḡ şems-i ḡâverdür
- [4] İşġi Ka‘bedür ehl-i şâfâya Merve ḡaḡkı-çün
Bugün sa‘y eyle ḡurbân ol ki iy cân ḡacc-ı ekberdür¹⁰⁰
- [5] Eger ol ḡâmet-i ra‘nâ ḡıyâm itse ḡıyâmından
ḡıyâmet ḡopa ‘âlemde şanalar rûz-ı maḡşerdür¹⁰¹
- [6] Ḥafî bir şâha ḡul oldu ki ‘âlem içre ol mâhuḡ¹⁰²
Ayaġı topraġı şehler başına tâc u efserdür
- [7] Demidür ‘ayş u nüş itmek na‘ım ehlî gibi ‘uşşâḡ
Ki dilber ḡür aġaç Ḥübâ çemen cennet şu kevşerdür

●●●●●●●●

⁹⁹ Z 12^b, FR 94^a, SP 16^b.¹⁰⁰ ol: ḡıl FR.¹⁰¹ şanalar: diyeler FR.¹⁰² mâhuḡ: şâhuḡ SP.

[35]¹⁰³*mefā'ilün/mefā'ilün/fe'ülün*

- [1] Kimün kim hem-demi ol gönca-lebdür
Müdüām işi anuñ 'ayş u ıarabdur
- [2] Leb-i la'li meyini nüş ideli
O meyden el yudum ki_āb-ı 'mebdür
- [3] Göñül almağ dilerse göz ü cān vir¹⁰⁴
Kim aña cān virmek müstecebdür
- [4] İñen yüz virdi haıttına o meh-rū
Yüzine kir getirmezse 'acebdür
- [5] Göñül mihmān iken yārünñ hayāli
Gözünge_uyhu getürmek bī-edebdür
- [6] Ne yüzden ola gözüm yaşı sāyıl
Ki merdüm-zādedür 'ālī-nesebdür
- [7] Hafı yāri görüp ağıyar-ıla dir
Bu güyā Ahmed ü ol Bū-lehebdür

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[36]¹⁰⁵ www.tuba.gov.tr*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Nāzil olan āyet-i hüsn ol perī şānındadır
Kim dil-i 'uşşāk anuñ zülf-i perīşānındadır
- [2] Gevheri kānda bulunmaz dir dil-i cevher-şinās
Ol nezāket kim anuñ la'l-i dür-efşānındadır
- [3] Yāsemīn ü lāle vü nesrīn ü gülde görmedüm
Reng ü bū kim ol mehünñ gül-berg-i handānındadır

●●●●●●●●

¹⁰³ Z 30^a, SP 16^b.¹⁰⁴ dilerse: dilersenñ Z.¹⁰⁵ Z 13^a, PB 198^a, SP 17^a.

- [4] Nür u zulmet kim ruḥ u zülfinde var şevkı anuḡ
Kâfirüḡ küfrinde vü mü'minler îmânındadır
- [5] Zülf-i müşgînini çevgân eylemiş top urmaḡa
Ḥâl-i 'anber-bârı kim ḥüsn meydânındadır
- [6] Çeşm-i ḥün-rîzi ki 'uşşâkuḡ döküpdür kanımı
Gitmemişdür daḡı ol kan tîr-i müjgânındadır
- [7] İtme iy dil gâmzesi ḥavfin revân var la'line
Kim meşeldür söylenür devlet kazâ yanındadır
- [8] Dâmen-i vaşla Ḥafî dil bulmayısar dest-res
Dest-i fûrkat nitekim anuḡ giribânındadır

[37]¹⁰⁶

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

- [1] Ol ḥüsrev-i ḥübân ki anuḡ adı Şafâdur
Şîrîn lebinüḡ zikri dil ü câna gıdâdur
- [2] Sa'y-ıla tavâf itmek anuḡ Ka'be-i küyın¹⁰⁷
Ḥuccâc-ı dile Merve ḡaḡı 'ayn-ı şafâdur
- [3] İy misk-i Ḥıḡâ diyen utan ḡaḡına yârüḡ
Ayrıḡ bu sözi dilüḡe alma ki ḡaḡâdur
- [4] Gülşende görüp gül yüzün ol ḡonca-deḡanuḡ
Ḳızarsa 'aceb olmaya kim ehl-i ḡayâdur
- [5] Dil irdi Ḥafî vaşlına çün bilmedi ḡadrin
Fûrkat ne cezâ ider ise aḡa sezâdur

●●●●●●●●

¹⁰⁶ Z 13^b, SP 17^b.

¹⁰⁷ küyın: ḡüsnin Z.

[38]¹⁰⁸*mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] La'lüñi şol ki çeşme-i hayvâna beşzedür
Ehl-i nazâr olan amı hayvâna beşzedür¹⁰⁹
- [2] Kaddün ki müntehâ görünür sidreden anı
Sehv ider ol ki serv-i hıramâna beşzedür¹¹⁰
- [3] Beşzer hâcer durur dili ol taş bağırlunuñ¹¹¹
Kim leblerüñi la'l-i Bedahşâna beşzedür
- [4] Ağzuña gonca dimege kimün varur dili
Ya kim 'izârıñı gül-i handâna beşzedür
- [5] Kâfir saçı siyâhını beşzetti küfre lîk
Mü'min cemâli nürını îmâna beşzedür¹¹²
- [6] Günden şular ki yüzini rüşen görür anuñ
Bilsem ne vech-ile meh-i tâbâna beşzedür
- [7] Ol dilberün Hafı leb-i dendâmı 'aqsını
Gören gözümde lü'lü'-i mercâna beşzedür

[39]¹¹³ www.tuba.gov.tr*müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün*

- [1] Muhyî lebün bir demde kim biñ ölmüşi ihyâ ider
'Âlemde bu i'câzı ne Mûsâ vü ne 'İsâ ider
- [2] Cân-bahş la'linden göñül em şorduğı bu kim anuñ
Bilür devâsın derdinün ol la'l-i rûh-efzâ ider

●●●●●●●●

¹⁰⁸ Z 13^a, SP 17^b, E 39^a.¹⁰⁹ anı: nice E.¹¹⁰ ider: itdi Z.¹¹¹ dili: yüregi Z.¹¹² Nürını: yüzini E.¹¹³ Z 13^b, SP 18^a, E 35^a, CN 504.

- [3] İy lâle-ḥadd ü gonca-leb ‘arz it cemâlün gülşenin
Kim gülleri anuḡ bu cān bülbüllerin gūyā ider
- [4] Zülfün hevāsı başuma ağduḡça cānā göñlüme
Şol deñlü sevdālar ṡolar kim ‘aḡlumı şeydā ider
- [5] ‘Işḡuñ bu göñlüm şeħrini aldı musaḡḡar eyledi
İrdi maḡabbet leşkeri cān milkini yaḡmā ider
- [6] Ḥaddüñe ḡaṡṡuñ ḡāmesi bir nāme yazdı müşḡ-ile
Kim gördi bir münşī ki bu vech-ile ḡoş inşā ider
- [7] Çün ‘ışḡa baş ḡoşduñ Ḥafī göñlüñ selāmet gözleme
‘Işḡuñ melāmetdür işi ‘ışḡ ehlini rüsvā ider

[40]¹¹⁴

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

- [1] Nāy inleyüben nāle iderken neye beñzer
Şol oda ṡutuşuḡ yana ṡurur neye beñzer¹¹⁵
- [2] Dehr eli defün yüzine urduḡça ṡapança
Çıñ çıñ öter ü ṡaş gibi yüzi ḡaya beñzer¹¹⁶
- [3] Key itmiş idi nergisi keḡḡāl-i zamāne
Farḡındaḡı şol ḡāl-i siyeh ol keye beñzer
- [4] Germ iken ider bir söz ile meclisi yaḡ-dān
Bād-ı nefes-i serdi raḡībünḡ deye beñzer
- [5] Beñzer ki Ḥafī sāḡī durur bezm-i belāda
Ḳanlu yaşı gözi ḡabaḡında meye beñzer

•••••
¹¹⁴ Z 30^a, SP 18^a.

¹¹⁵ yana: yine Z.

¹¹⁶ ḡaba: ḡaya Z.

[41]¹¹⁷

mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Kıddün nihâli serv-i hıramâna ta'n ider
La'lün zülâli çeşme-i hayvâna ta'n ider
- [2] Ārâyişi işiginün ol hür-çehrenün
Bâğ-ı behişt ü ravza-i rıdvâna ta'n ider
- [3] İzüñ tozı cevâhirini gözüm iy şanem
Sürme ideli kuhl-i Şifâhâna ta'n ider
- [4] Pür-nür itdi 'âlemi rüşen dili-y-ile
Hüsñün çerâğı kim meh-i tâbâna ta'n ider
- [5] Tâ gördi gonca la'lini ol gül-izârumun
Cân bülbülü Hafî gül-i handâna ta'n ider

[42]¹¹⁸ TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TÜRKISH ACADEMY OF SCIENCES

fā'ilätün/fā'ilätün/fā'ilätün/ fā'ilün

- [1] *Leyletü'l-kadrî* bize bu zülf-i evbâş aındurur
Kabe kavseynün rumûzı sırrını ol kaş aındurur
- [2] Rişte-i dil âteş-i şevkında yanup şem'-veş
Sırrımı her dem ider nâ-maḥreme fâş aındurur
- [3] Ağlamak vaktinde her dem dîde-i giryânuma
Kıanlı yaş aıtmağı bağrumdağı baş aındurur
- [4] Zülfini ol meh kamer devrinde çevgân eylemiş
Yine 'âşıklarına top itmege baş aındurur
- [5] Ra'd u berka âteş-efşânlığı âhum öğredür
Ebre bārân dökmeği gözümdeki yaş aındurur

.....
¹¹⁷ Z 14^a, SP 18^b.

¹¹⁸ Z 14^a, SP 18^b, E 39^a, F 37^a, CN 540, İÜ 80^b.

- [6] Diş biler la'lüñe kılmaz düzd-i ğamzeñden hâzer
Bu dil-i dîvâneyi gör ki_ugruya taş añdurur
- [7] Kıl kalem baĝladı zülfinüñ hayâlindeñ gözüñ
Nağşını cân levhine yazmaĝa nağğâş añdurur
- [8] Görmedin dil tāk-ı ebrûsın kaçan bayram ider
Kim hilâl-i ğidi şavm ehline ol kaç añdurur
- [9] Vaşlı hânından cüdâ kılp Hâfî bî-çâreyi
Fürkat ü ğam maṭbahında dem-be-dem aş añdurur

[43]¹¹⁹

TÜBA

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Bilsen 'aceb bu diş mi ya dür-dâneler durur
Kim gözde_anuñ hayâli-y-ile dür dâneler durur
- [2] Bu murğ-ı cân u dil ki uçar bâl ü per açup
Şem'ci ruḥına yanıcı pervâneler durur¹²⁰
- [3] Zülfi selâsilin dil ü cân boynına taḫup¹²¹
Zencire çek buları ki dîvâneler durur
- [4] Mey-gün lebün şafâsı-la nûş itmege müdâm
Gözde hayâl-i bâde vü peymâneler durur
- [5] Üns tutdı gözde merdüm-i çeşmüm hayâlünçe
İnsânı gör ki perîyle hem-hâneler durur
- [6] Cân u cihân u cennet ü hürî nedür Hâfî
Anuñ murâdı dünyede cânâneler durur

●●●●●●●●

¹¹⁹ 38: Z 14^b, SP 19^a.¹²⁰ ruḥma: ruḥuḡa SP.¹²¹ zülfi: zülfüñ SP/taḫup: şalup SP.

[44]¹²²*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Fitne_iden devr-i kâmerde 'ayn-ı fettānuḡ durur
Şūr ŧer-i āḫir-zamān iġre ki var anuḡ durur¹²³
- [2] Dāne vü dām-ıla ŧayd iden dil ü cān murġını
'Anberīn ḫālūḡle bu zūlf-i perīŧānuḡ durur
- [3] Yüzüḡ alnuḡ nūrı-la dūn-gün mūnevverdūr cihān
Maḫla'-ı ŧems ü kâmer senüḡ ġirībānuḡ durur
- [4] Geldüġince ḫāne-i ħeŧme ḫayāl-i ḫālını
'İzzet-ile kōndur iy merdūm ki miḫmānuḡ durur
- [5] Baŧuḡı ḫōp eyle ŧal meydān-ı 'ıŧk iġre ḫafī
Zūlf-i ħevġān oynasun ol ḫōp bu ħevġānuḡ durur

[45]¹²⁴*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/ fā'ilün*

- [1] ġoncayı dil-teng iden ġül-berg-i ḫāndānuḡ durur
Serve reftār öġreden kadd-i ḫirāmānuḡ durur
- [2] Siḫr idüp Hārūt-ile Mārūtı ħāḫ-ı Bābile
Düŧüren devr-i kâmerde 'ayn-ı fettānuḡ durur
- [3] 'Aks-i ruḫsāruḡ durur ŧüret viren āyīneye
ŧanma anda ġörinen ol naḫŧ kim anuḡ durur
- [4] Geldüġince_ıy merdūm-i ħeŧmüm ḫayāl-i ḫālını
ḫōŧ ġör insāniyyet it ḫāneḡde miḫmānuḡ durur
- [5] ġül yüzüḡ vaŧfın ḫafī ġülŧende bülbül-veŧ n'ola
Söyleye iy ġonca-leb murġ-ı ḫōŧ-elḫānuḡ durur

●●●●●●●●

¹²² 37: Z 14^b, SP 19^a, FR 94^b.¹²³ Ki var: ki_olur FR.¹²⁴ Z 15^a, SP 19^b.

[46]¹²⁵

mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Kimünj ki_o sâķi-i meh-rü eline bâde virür
Ne varsa ħırmen-i 'aķlını ķamu bâda virür
- [2] Şarâb-ı şâf ile şüfi berü gel it ıřlâĥ
Dimâġuġı ki hevâ-yı riyâ fesâda virür
- [3] Şarâba virmek için aķçasını zâhid-i serd
Çıķardı germ oluban ħırķasın mezâda virür
- [4] O kimsenüġ ki_ola ġuşında pend-i pîr-i muġân
Aġa naşîĥat-i vâ'iz ne istifâde virür
- [5] Bugün Ĥafî içelüm bâdeyi bizi yarım
Bu dehr ĥâk ider ĥâkümüzi bâda virür

[47]¹²⁶

müfte'ilün/mefâ'ilün/müfte'ilün/mefâ'ilün

- [1] Yüzini görmek ol mehünj gözlerüme ziyâ virür¹²⁷
Âyinesine ġöġlümünj şayķal urur cilâ virür
- [2] Öldürür ise ġözleri ġam yime şâd ol iy ġöġül
Ki_aġa kefil olup durur lebleri ĥün-behâ virür
- [3] Ĥatı ķaçan çeri çeküp kişver-i Rûma yürise
Nuşret ü feth-i bâb için zülfi aġa livâ virür
- [4] La'l-i şarâb-ı şevķına zâhid-i serd germ olup
Rehn-i mey itmege varup ħırķasını rızâ virür¹²⁸
- [5] Çünki rakîb ezâ ide saġa Ĥafî Ĥudâya şal
Ķul azıcaķ meşel durur Taġrı aġa belâ virür

•••••

¹²⁵ Z 15^a, SP 19^b.

¹²⁶ Z 15^a, SP 20^a.

¹²⁷ o: ol Z/ ġözlerüme ziyâ: ġözüme rüşenâ Z.

¹²⁸ varup: dürüp Z.

[48]¹²⁹

müfte'ilün/mefâ'ilün/müfte'ilün/mefâ'ilün

- [1] Zülfüne şâne urmağıl boynuğa çok vebâl olur
Kim niçe cân u dil düşüp ayağa pâyımâl olur¹³⁰
- [2] Alnuñ-ıla kaçuñ görüp her gice taña qalır ay¹³¹
Gâh özini bedr ider geh göresin hilâl olur
- [3] Hür u melek perî beşer görmedi mişlün iy şanem
Dimediler bu vech-ile bizde de hoş-cemâl olur
- [4] Kırpügünjüñ oqından uş yüregi kanı 'aşıkun¹³²
Tamladıgınca düşüben ruhları üzre hâl olur
- [5] Fırkat e şol ki şabr ide 'ışk yolında iy Hafî
Kısmeti 'âkıbet anuñ ğam yimesün vişâl olur

[49]¹³³

mefâ'ilün/fe'ilätün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Ne cânâ miñnet ü derd-i ğamuñla hem-dem olur
Beşâret-ile geçer 'ömr şād u hurrem olur
- [2] Bu kanlı yaşı qapıñdan ırâğ eyleme kim¹³⁴
Harîm-i Ka'be çü Zemez şuyıyla ekrem olur
- [3] Cebîni bedrini añduqça kendüden gider ay
Qaşı hilâlini gördükçe mäh-ı nev ham olur
- [4] Cemâli vaşfım gülşende işidür bülbül
Tiz ağızını yumuban ğonca bigi ebsem olur

●●●●●●●●

¹²⁹ Z 23^a, SP 20^a, FR 94^b.

¹³⁰ Cân u dil: dil ü cânlar Z.

¹³¹ qalır: qalup SP.

¹³² oqından: ucından SP.

¹³³ Z 23^b, SP 20^b.

¹³⁴ kanlı yaşı qapıñdan ırâğ eyleme kim: yaşlu gözi qapıñda eyle kim ırmağ SP.

- [5] Çerî çeküp yürüdügünce haţtı hüsñ iline
Livā-yı kıddine zülf-i siyāhı perçem olur
- [6] Kimesne cismine hemtā bulmadı dirmiş
Yüze yüz eyleñ anı āyineyle mülzem olur
- [7] Hafi bugün tatalum cennet olmuş ola çemen
Yanuçca ki_olmaya bir serv-ķad cehennem olur

[50]¹³⁵

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Büy-ı saçuñla bād-ı şabā müşğ-bār olur
Şevķ-ı ruhuñla rüy-ı zemīñ lālezār olur
- [2] Şahn-ı çemende ķāmetüñüñ vaşfin iy şanem
İşitdügünce serv-i sehī şermsār olur
- [3] Cādū gözi bu devr-i kamerde ne sihr ider
Kim zülf-i gāh kejdüm olur gāh mār olur
- [4] Haţtı 'izārı dāyiresin tıtsa ne 'aceb
Ābuñ kenārı kıanda ise sebzezār olur
- [5] Gülzār-ı hüsñi güllerin ol lāle-çihrenüñ
Bir kez görürse cāñı Hıafinüñ hezār olur

[51]¹³⁶

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Bād-ı rüñ-efzā ki her dem zülf-i cāñāndan gelür
Bu ten-i bī-cāna dāyim büy-ı cāñ andan gelür.¹³⁷

●●●●●●●●

¹³⁵ Z 23^b, SP 20^b, MN 1741, FR 95^a, PB 209^b.

¹³⁶ Z 24^a, SP 21^a, FR 95^a.

¹³⁷ bī-cāna: bu cāna SP.

- [2] Şâne dest urdı meger müşgîn saçuğa cān u dil
İñleşürler nāle vü āh u figān andan gelür
- [3] Hāsretinden la'lüñüñ pür-hūn olup durur ciger
Göz yaşıyla kim aķar her dem bu ķan andan gelür.¹³⁸
- [4] Cānuma hecr odı düşmişdür tutuşup yanar uş
Derd-ile her dem ki āh itsem duhān andan gelür
- [5] Kānumı 'ayne'l-yaķın gördüm gözünj dökdi velī
Kān belürmez ğamzeñ ucından gümān andan gelür
- [6] Bizi her dem bu zemīn üzre ki eyler pāymāl¹³⁹
Ol felekdür kim każā-yı āsmān andan gelür
- [7] Dilber-i şīrīn-lebüñ zıkrin ider dilde Hāfi
Olduğı nazmı anuñ şekker-feşān andan gelür

[52]¹⁴⁰

müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün

- [1] Bu bād-ı rūh-efzā ki ol zülf-i semen-sādan gelür
Her mürdeyi ihyā ider nuķ-ı Mesihādan gelür
- [2] Deşt-i Hutende nāfe-i āhūya bū ol dilberünj
Bād-ıla zülfi sāyesi düşdügi şahradan gelür
- [3] Her nehr kim 'ālemde var deryāya varurlar ķamu
Benüm yaşum nehri 'aceb budur ki deryādan gelür
- [4] Mecnūna bu āşüftelik bil zülf-i Leylādan gelür
Her ķula iy 'āķil ne kim gelürse Mevlādan gelür
- [5] Gözleri ķanunj içmege kaşd eylemişlerdür Hāfi
Her ne ki dirlerse inan ki_ol mest-i şeydādan gelür

●●●●●●●●

¹³⁸ her dem bu: merdümde F.

¹³⁹ bu zemīn; yüzümüz Z/ki eyler: kim ider SP.

¹⁴⁰ Z 16^a, SP 21^b.

[53]¹⁴¹*mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] Ma'sûkdan ne deñlü ki cevr ü cefâ gelür¹⁴²
Virür şafâyı 'aşıkâ luṭf u vefâ gelür
- [2] Bile varam diyü dil ü cān kendüden gider
Zülfi girihlerimi ki çözer şabâ gelür
- [3] Her bî-başıret ol şanemüñ ḥaṭṭ u ḥâline
Müşg-i Ḥıṭâ didükleri baña ḥaṭâ gelür
- [4] Kâddini gerçi sidreye teşbîh ider gören
Togrusı sidreden baña ol müntehâ gelür
- [5] Gerçi felekde neyyir-i a'zamdur âfîṭâb
Yüzüñ görenlerüñ gözine ol Sühâ gelür
- [6] Tañ mı işigünde beni rakîbüñ âzârlasa
Kim it ürer kaçan ki kapuya gedâ gelür
- [7] Göñlüm tavâf-ı Ka'be-i vaşlma_anuñ Ḥafî
Sa'y eyledügi Merve ḥaқи-çün şafâ gelür

www.tuba.gov.tr[54]¹⁴³*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Sinde şorağ-ıla bu göñlüme cānâ ne gelür
Kend'özinden gider işitse ki cānâne gelür
- [2] İşidür nây seḥer nâle vü efgānımuza¹⁴⁴
Özi göynür delinür bağı içi yana gelür

●●●●●●●●

¹⁴¹ Z 16^b, E 33^b, F 96^a, CN 818 FR 95^b, İÜ 7^a.¹⁴² ma'sûkdan: ma'sûkadan E, Z, SP.¹⁴³ Z 16^b, SP 22^a.¹⁴⁴ efgānımuza: feryādumuza SP.

- [3] ‘Ahd ider gözleri dökmeklige anımlı dirö¹⁴⁵
Yine bir lazanu içinde peimâne gelür
- [4] Balsa mü’min acı zünnârımı balar biline
Görse kâfir yüzünü nûrını imâna gelür
- [5] em‘-i rusârına cem‘ oldu cânâ dil ü cân
Bu ki her anda ki bir em‘ ola pervâne gelür
- [6] İrdi gül bâde çü mül oldı gel iy tevbe-iken
‘Ahd ü peymânuı vir bâde ki peymâne gelür
- [7] öyle germ oldu gönü la‘li adıına Hıafı
Ki sözi vâ‘ız-i serdü aa efsâne gelür

[55]¹⁴⁶

mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- [1] Bâd-ı abâ ki zülfüne_ irer bû alur gider
Her cân u dil ki yile varur bû alur gider
- [2] Ben bir ılma cân virürem âne zülfine
Dest urduınca deste ile mü alur gider
- [3] Ezhâre kühl-i çem için ol gül-ruu hemân¹⁴⁷
İzi tozun seer yili her sû alur gider
- [4] Yüzüm uyun gözüm yaı dökse ‘aceb mi kim
anda_urasa urur uyı_aar u alur gider
- [5] Yüzün eline_alup apua kim varur Hıafı
Pâk itmege iigini cârü alur gider

●●●●●●●●●●

¹⁴⁵ gözleri: amzesi SP.

¹⁴⁶ Z 17^a, SP 22^a.

¹⁴⁷ hemân: gelür SP.

[56]¹⁴⁸*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] Şol yirde ki_anuñ izi tozunuñ eñeri var
Ol yirde gözümün dañı haqq-ı nazarı var¹⁴⁹
- [2] Tutmuş lebinüñ dâyiresini haat-ı sebzi
Bir tütüdüñ ağızında şanasın şekeri var
- [3] Ne alnuñ ayı gibi kamer bedr olur iy meh¹⁵⁰
Şemsün ne yüzün günü gibi nūr u feri var
- [4] Gönderme hayālün gözüme göñlüme gelsün¹⁵¹
Deryā seferin eylesün kim haatı var
- [5] Cān atdı ruñuñ şevkına düşdi dil-i miskīn
Pervāne gibi yaqdı ne kim bāl ü peri var
- [6] Bir dem bu benüm nāleme hem-dem olmaz nāy
Bilinde egerçi niçe gayret kemeri var
- [7] Şunlar ki Hafı yanmadı bu fūrkat odına¹⁵²
Hālün ne bilür senden anuñ ne haberi var

[57]¹⁵³*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Dilberā bir gül durur yüzün içinde gonca var
Kimseler fehmiñ itmez anı gülmeyince gonca-vār¹⁵⁴
- [2] Bülbül-i cān gülşen-i hüsnünde itdükçe niyāz
Aña karşı_ıy gonca-leb sen luft-ıla gül ğunca var¹⁵⁵

●●●●●●●●

¹⁴⁸ Z 17^a, SP 22^b, MN 1648, CN 878, PB 175^a.¹⁴⁹ Ol yirde gözümün: andan gözümüzün CN, SP.¹⁵⁰ PB -.¹⁵¹ Göñlüme gelsün: gelmesün iy dost PB.¹⁵² Şunlar: anlar PB.¹⁵³ Z 17^b, SP 22^b, CN 898, FR 95^b.¹⁵⁴ Kimseler fehmiñ itmez anı: kimse fehmiñ itmez anı tā SP.¹⁵⁵ Aña karşı: şād olup FR/sen luft-ile gül: gül gibi anı FR.

- [3] Gerçi gün nūriyla rūşendür cihān iy meh-cebīn
Nūrı hūsnūy āfitābınuy senūy yüz günce var
- [4] Zeyn olahı serv-i bālālarla bāğ-ı Edrene
Yaşını āb-ı revān eyledi gözüm Tūnca-vār
- [5] İy Hāfī çün muhtesib geldi der-i meyhāneye
Sen ayağuy götür al bādey elünje künce var

[58]¹⁵⁶*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Ne'm var ne diyem dilde gam u dīdede nem var
Budur görinen gözde gönülde dağı n'em var
- [2] Geldi yüregüm gamzeleri tīğ-la deldi
Çekdi dem urup hūnī gözi kanda ki dem var
- [3] Haṭṭı yiridi kişver-i ḥaddi_üzre çekildi
Öñince ne ser-leşker ü ne ṭabl u 'alem var
- [4] Zülfün gibi yüz döndürenün emr-i haṭṭundan
Dilin iki dil başını kaṭ' eyle kalem-vār
- [5] Haste_öldi Hāfī görmege çün gelmedün iy dost
Öñince_öliecek bārī anuy bir ki kadem var

[59]¹⁵⁷*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Kanda görse 'aşığı şanmağ ki yār andan kaçar
'Andelibidür kaçan ol gül-'izār andan kaçar
- [2] Gözleri ḥavfi-la gitdi kendüden āhū-yı dil
Pes ne yirde görse şayyādı şikār andan kaçar

●●●●●●●●

¹⁵⁶ Z 17^b, SP 23^a, CN 882, F 95^b, FR 96^a.¹⁵⁷ Z 18^a, SP 23^a, PB 190^b.

- [3] Kim kemend-i zülfi-le görse kemân ebrûsını
Rüstem-i Zâl ola ger Sâm-ı süvâr andan kaçar
- [4] Zülfi düşmandan aşup gitdi göz ucında anuñ
Kanda kim âhü qarâr eyleye mâr andan kaçar
- [5] Tîğ-i müjgânın ‘Alî çekse Hâfî tırmaz raķīb¹⁵⁸
Zü’l-feķârı kanda görse zü’l-ħumâr andan kaçar

[60]¹⁵⁹

fâ’ilâtün/fâ’ilâtün/fâ’ilâtün/fâ’ilün

- [1] Şol şafâsuz bî-ħaber kim cevri-i cânândan kaçar
Gönül istikrâh ider gördükçe cân andan kaçar
- [2] Zülfi yüz döndürse haţtından ta’accüb eyleme
Bu muħaķķaķdur ki kejdüm büy-ı reyħândan kaçar
- [3] Āh u yaşum görüben yüzin gözümden yaşarur
Kimde kim şem‘ ola lâ-büd bād u bārândan kaçar
- [4] Yaşarursa yüzini gözden ‘aceb mi ol şanem
Kim perî her kanda kim tuş ola insândan kaçar
- [5] Şâne urmaz zülfine egleşmesün dir cân u dil
Girmesün dir sem‘ine feryād u efğândan kaçar
- [6] Yine şüfi tevbe-i mey it dir-imiş dünde çün
Kurtulımaz niçe ki_ol bî-çäre bühtândan kaçar
- [7] Çözme zülfün görmesün çâh-ı zeneħdânıñda dil
Destine düzdün resen virme ki zindândan kaçar
- [8] Hamlüñe tırmaz Hâfî senün raķīb-i Bū Leheb
Kim Muħammed devridür kâfir müselmândan kaçar

●●●●●●●●●●

¹⁵⁸ müjgânın ‘Alî: müjgânını yal.

¹⁵⁹ Z 18^a, E 34^b.

[61]¹⁶⁰*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Merdümān-ı çeşmi ki_anuñ tığ-i müjgān bağlanur
Bī-niyām ol resme seyfi kañğı insān bağlanur
- [2] Dem-be-dem kim ğamze-i hūn-rīzi hañçerler çeker
Kañ kırur havfindan anuñ hem dem-i cān bağlanur
- [3] Yüzinüñ nūrını kāfir görse imān getirür
Zülfinüñ zünnārını bulsa müselmān bağlanur¹⁶¹
- [4] Bir ğazel yazdum yine mecmū'asından hūsninüñ
Kim hayālātundan anuñ niçe dīvān bağlanur
- [5] Sen Süleymān-ı serīr-i hūsnsin kim dem-be-dem¹⁶²
İns ü cinden iy perī karşıña dīvān bağlanur
- [6] Nice sedd olsun yüzüm gözümün ağan yaşına¹⁶³
Bir avuç toprakla kaçan rāh-ı 'ummān bağlanur
- [7] Kaldı dem-beste Hāfı nazmunı Fenāyī işidüp
Kim dehān açduqça dānā nuṭk-ı nā-dān bağlanur

www.tuba.gov.tr[62]¹⁶⁴*fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün*

- [1] Hām-ı ğisūlarına niçe ki cān dil bağlar
Görmedüm dir dağı bu resm-ile müşkil bağlar
- [2] Gördi cān bağladığım zülfine dir ehl-i hured
Gör bu sevdā-zedeyi geldi kıla kıl bağlar

●●●●●●●●

¹⁶⁰ Z 18^b, SP 23^b, MN 1303, E 34^a, CN 755, FR 96^a, PB 203^a.¹⁶¹ Kāfir görse: görse kāfir MN, SP/getirür: gösterür MN/bulsa: görse MN.¹⁶² Dem-be-dem: her zaman Z.¹⁶³ Olsun: olmasun FR/gözümün ağan yaşına: gözümünden ağan yaşa MN.¹⁶⁴ Z 18^b, E 36^b, SP 23^b.

- [3] Baş koşar halka-i gîsûsı hevâsına göñül
Zihî divâne ki boynına selâsil bağlar
- [4] Zülfi zencîrini boynına raķîbüñ ki şalar
Şan melek mâh-ı şıyâm içre ‘Azâzil bağlar
- [5] Zülf-i Leylî dil-i Mecnûmî esîr itdi-y-ise
Zülfi_anuñ bir kıl-ıla biñ dil-i ‘âķil bağlar
- [6] Yüzüm üzre ne ‘aceb tursa gözüm yaşı düşüp
Şu ki hâk üzre tamar dâyiresin kil bağlar
- [7] Yaşumuñ ayağına düşdügi her laħza budur
Kim kerîm olsa kişi yolını sâyil bağlar
- [8] Gül yüzüñ vaşfım gülşende Hâfiden ki_işidür
Ėonca-veş yumuban ağızını belâbil bağlar

[63]¹⁶⁵

mef’ülü/fâ’ilâtü/mefâ’ilü/fâ’ilün

- [1] Ėamzen Ėadengi sîneme urduķça yâreler
Düşmen Ėasedden iy perî kendüyi pâreler
- [2] Ėaşuñla Ėunî gözlerüñ itdiler ittifaķ
Kim dökeler bu ķanumu toprağa ķaralar
- [3] Bir od biraķdı cânuma hecrüñ ki şemmesin
Görse şu gibi erür-idi seng-i Ėâreler
- [4] Zülfüñüñ ile ruĖlaruñuñ ‘aķsidür şehâ
Bu gözlerümde görinen aķlar u ķaralar
- [5] Senüñ Hâfî bulunmaya fevķuñda kimsene
Ger cem’ olursa bir araya bî-sitâreler

[64]¹⁶⁶*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Yüzlerinden ref' idicek burqa' ol meh-päreler
Mihri şevkından bularuñ yüzini meh päreler
- [2] İzlerine bunlaruñ yüz sürmek için her gice
Dökülürler yire gökden encüm ü seyyäreler
- [3] Kaşları vü gözleri kirpükleri el bir idüp
Kim döküp nā-ħağ yire toprağa qanum qaralar
- [4] Gel perīşān zülfünjün sevdası-la 'uşşāķı gör
Kim nice āvāre olup yürür ol bī-çāreler
- [5] Gözleri kim şu gibi her dem içerler qanımı
Qanmadılar mı henüz qanuma ol ħün-ħ'āreler
- [6] Cān u dil ditrer şabā depretdügince zülfini
Qorqar ol bī-çāre miskīnler ki bile varalar¹⁶⁷
- [7] Ölicek sine bilesine ilediser Ĥafī
Sīnesine ġamzeñjün ki_urur sīnāmı yaralar

[65]¹⁶⁸ www.tuba.gov.tr*fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün*

- [1] Ğamzesi cānuma her laħza atar nāvek ü tīr
Qorqaram yaza diyü yüregimüñ yağı erir¹⁶⁹
- [2] Gördi alnuñla yüzüñ ay-ıla gün oldı ħacil
Gün zevāle varuban çekdi ayuñ yüzine kir
- [3] Nereden kılsa güzer zülfi hevāsıyla şabā
'Anber iderdi türābımı ġubārımı 'abīr

●●●●●●●●

¹⁶⁶ Z 19^a, SP 24^a, CN 735, MN 1135, FR 96^a.¹⁶⁷ bile: yile PB.¹⁶⁸ Z 27^b, SP 24^b.¹⁶⁹ yaza: yara SP.

- [4] Vech-i bî-mişline hemtâ bulmaz kimse anuñ
Gösterürse_aña meger âyîne göstere nazîr
- [5] Müşge beñzetdüm idi bûy-ı haṭuñ bād-ı sabâ
Yüzüme karşı urur anı Ḥafî ikide bir

[66]¹⁷⁰

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

- [1] Kıldukça gözi 'âşıka hışm-ıla nazarlar
Cânına urur ğamzeleri tîr-i seherler¹⁷¹
- [2] Zülfeynüñ-ile ruḥlaruñuñ zıkrını dilde
Cân-ıla göñül vird idinür şâm u seherler
- [3] 'Uşşâkı urur gerçi ki öldürmege ğamzen¹⁷²
Andan bular ölmege daḥı bedter iverler
- [4] Yañakları üstinde düşüp beñler olurdu
Kırpügi oḥından dökülen hûn-ı cigerler¹⁷³
- [5] Yüz süre ayaklarına toprağı Ḥafinüñ
Şol dem ki mezârına güzer kıla püserler¹⁷⁴

●●●●●●●●

¹⁷⁰ Z 19^b, SP 25^a, FR 96^b.

¹⁷¹ hışm-ile: çeşm-ile FR/ġamzeleri: ġamzelerün FR, SP.

¹⁷² urur: iver SP.

¹⁷³ olurdu: olupdur Z/kırpügi: kırpügüñ SP, kırpükler FR/oḥından: ucından FR, SP.

¹⁷⁴ püserler: o perler FR.

[67]¹⁷⁵

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Dördün var-iken dünyāda dermānı n'iderler
La'lün var-iken çeşme-i hayvāmı n'iderler
- [2] Kıddünle haṭuṅ zülf ü ruḥuṅ var-iken iy dost¹⁷⁶
Serv ü semeni sünbül ü reyḥāmı n'iderler
- [3] İy gönca-dehen gördi cemālünü çü 'uṣṣāk¹⁷⁷
'Älemde daḥı bāğ u gülistānı n'iderler
- [4] Cānā dil ü cān zülf ü zeneḥdānuṅı ister
Bī-çāreler ol bend-ile zindānı n'iderler
- [5] Gözüṅ çü kıya bakuban öldürdi Ḥafiyi
Şerḥa idüben gānzelerün anı n'iderler

[68]¹⁷⁸

fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün

- [1] Gül işitdükçe yüzün vaşfın özin ḥāk eyler
Gönca anḍukça deḥānuṅ yaḫasın çāk eyler
- [2] Leb-i la'lün ne müferriḥ durur iy rūḥ-ı revān¹⁷⁹
Kim anuṅ zıkrı dil ü cānı feraḥnāk eyler
- [3] Gönjül āyīnesinün jengini şol ki_itmedi pāk
Yüzi māhiyyetini nicesi idrāk eyler
- [4] Ḥālī ḥaddinde ider zülfini cārüb-ı cinān
Ḥaremi şan ki Bilāl-i Ḥabeşī pāk eyler

175 Z 19^b, SP 25^a, CN 731, FR 96^b.

176 haṭuṅ: ḥadün SP.

177 gördi: görse Z.

178 Z 20^a, SP 25^b, HHP 114^b, E 38^b, MN 1441, CN 721, İÜ 6^a, PB 119^a.

179 MN: -.

- [5] Şacı eḫsî ne ğam zaḫm ura ger cān u dile
Aĝzı yarımı anuḫ zehrine tiryāk eyler¹⁸⁰
- [6] Kişi ne denlü zaʿif olur-ise ʿışkuḫ anı
Cān u baş oynamaĝa çābük ü çālāk eyler
- [7] Meh-liḳālardan iden dūr sitāreḫ mi ola
ʿAcabā yoḫsa Ḥafî gerdiş-i eflāk eyler

[69]¹⁸¹

feʿilātün/feʿilātün/feʿilātün/feʿilün

- [1] Tābişi ruḫlaruḫ mihr-i dıraḫşāna gelür
Sāyesi ḳāmetüḫüḫ serv-i ḫırāmāna gelür
- [2] Faḫr ider āb-ı ḫayāt içdüĝine Ḥızr anuḫ
Aĝzı yarım görelî çeşme-i ḫayvāna gelür
- [3] Aĝzuḫüḫ yüzüḫüḫ evşāfımı gülşende_ışidüp
Taʿn ider göncaya bülbül gül-i ḫandāna gelür
- [4] İzinüḫ sürme idineli tozı cevherini
Merdümi gözlerümüḫ küḫl-i Şifāḫāna gelür
- [5] Ol şehüḫ ḫātem-i laʿlîn görelî Āşaf-ı dil
İşirup barmaĝımı mühr-i Süleymāna gelür
- [6] Dürd-i derdini anuḫ nüş ideli ḫaste göḫül¹⁸²
Serzenişler ider ü şıḫḫat ü dermāna gelür
- [7] Ḥafî ol server-i ḫübān ışığı bendesidür
Kim anuḫ küyî gedāsı şeh-i Īrāna gelür

●●●●●●●●

¹⁸⁰ yarımı anuḫ zehrine: yarıla anuḫ zehrini MN.

¹⁸¹ Z 20^a, SP 25^b.

¹⁸² derdini: rüyımı Z.

[70]¹⁸³*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Kaçan ki_o serv-i revān seyr-i büstāna çıkar
Hemān şu bülbüle beñzer ki gülsitāna çıkar¹⁸⁴
- [2] Firākı odı gönülde şu resmedür ki gelür
Hayāli kūyma girer hānesine yana çıkar
- [3] Boyar bu atlas-ı çarhı siyāh ider her şeb¹⁸⁵
Duḥān-ı āteş-i āhum ki āsmāna çıkar
- [4] Raķibi her ne yalan söyler ise gerçek olur¹⁸⁶
Anuñ katında benüm gerçegüm yalana çıkar
- [5] Hafı kim öle kapuñda kamu bu 'uşşāka
Şalā idüp şanemā anı 'aşıkāna çıkar¹⁸⁷

[71]¹⁸⁸*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Kūyuñı mesken iden Firdevs-i a'lādan geçer
Bes yitişen menzil-i a'lāya ednādan geçer¹⁸⁹
- [2] Ḥaddün ü qaddün leb-i la'lün zülālını gören¹⁹⁰
Cennet ü kevşerden el yur şāḥ-ı Tübādan geçer
- [3] Muşḥaf-ı ḥaddünde reyḥān ḥattūña yüz sürmege¹⁹¹
Dest-res bulan qalem gibi ser ü pādan geçer

●●●●●●●●●●

¹⁸³ Z 20^b, SP 26^a, PB 149^b.¹⁸⁴ Hemān şu bülbüle beñzer ki gülsitāna çıkar: Gözümün ābı yolna olur revāne çıkar SP.¹⁸⁵ boyar bu: beyāzlıu PB.¹⁸⁶ raķibi: raķib Z, ḥasūd PB.¹⁸⁷ kamu bu: bu kamu SP/'aşıkāna: āsmāna PB.¹⁸⁸ Z 20^b, SP 26^a, F 41^b, HHP 161^b, E 37^a, CN 642, PB 190^b, İÜ 59^a.¹⁸⁹ bes: Kim İÜ/yitişen: irişen HHP, yitişse İÜ.¹⁹⁰ F: -.¹⁹¹ HHP, PB: -.

- [4] Zâhid ü ‘âbid lebünj devrinde oldı mey-perest
Terk idüp şavm u şalâtı zühd ü takvâdan geçer
- [5] Düşse tañ mı ‘aqs-i ruhsârıñ gözümden göñlüme
Ki_âfitabuñ pertevi cām-ı mücellâdan geçer
- [6] Dem-be-dem ki_ider hayâl-i zülfi gözümden güzer
Bir neheng durur yüzüp güyâ ki deryâdan geçer¹⁹²
- [7] Levh-i dilden naqşı yu naqqâşı bulduñsa Hafî
Kim dil-i Mecnûn ki_ire Mevlâya Leylâdan geçer

[72]¹⁹³

fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilün

- [1] Başa müşğîn saçıñıñ büyü hevâ-y-ısa yiter
Dile zülfünj şikeni dām-ı belâ-y-ısa yiter
- [2] Yüzüm üzre çü qâdem başdı şalup sâye qadünj
Gölgesi başa anıñ zıll-ı hümâ-y-ısa yiter
- [3] Yañılıp sehv-ile dil misk-i Hıtâ dir hañıña
Depelesün anı gamzeñ ki hañâ-y-ısa yiter
- [4] İzinüñ tozına sürem yüzüm irerse elüm
Gözüme nūr-ı başar kühl-i cilâ-y-ısa yiter
- [5] Bî-nevâdur bu Hafî gerçi nevâ istemez ol
Bî-nevâlık aña bu yolda nevâ-y-ısa yiter
- [6] İçdüğüm hün-ı cigerdür yidüğüm guşşa vü gam
Baña şerbetse hemîn ola gıdâ-y-ısa yiter

●●●●●●●●●●

¹⁹² neheng durur: neheng-i bañrdur CN, PB, SP.

¹⁹³ Z 21^a, SP 26^b.

[73]¹⁹⁴*fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün*

- [1] Ruḥı üzre ki düşüp zülfi perākende yatur
Ḥaste sünbül döşenüp läle-i gülşende yatur
- [2] Görelî gül yañağı rengini ol gönca-lebüñ
Ḥacletinden kızarayor yüzi şermende yatur
- [3] Müşterî ol mehüñ ister ayağı toprağını
Ele cān virmek-ile şandı ki yanında yatur
- [4] Göñül āzāde idi bende iken şimdi anuñ
Vardı zülfinde esir oldı düşüp bende yatur
- [5] Kanda yatduğın anuñ kirpügi oқи ne bilür
Ol ne bilür ki yüregümde anı kanda yatur
- [6] Dil şacı küşelerin mesken idineli Ḥafı
Bu ki her kanda ki şām olsa garīb anda yatur

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[74]¹⁹⁵*mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] Kaşuñ kemānı ğamzeñ oқın kim revān atar
Dil aña qarşu sine tutar ol revān atar
- [2] Kirpüklerüñ ki yüregüme ura ḥançerin¹⁹⁶
Ol dem tamarlar içre gelüp cūşa kan atar
- [3] Yaşum gözümde eyle ki şıçradı [her] gören
Şanurdu 'aynum içre ki şādurrevān atar
- [4] Dil murğı bāl ü perrini pervāne-veş açup
Dilber cemāli şem'ine yanmağa cān atar

●●●●●●●●

¹⁹⁴ Z 21^a, SP 26^b.¹⁹⁵ Z 21^b, SP 27^a, PB 152^a.¹⁹⁶ kirpüklerüñ ki: kirpükleriyle Z.

- [5] Kırup kaşı kemânını vü tîri ğamzesin
Tırup kemînde gözler ü her dem nihân atar¹⁹⁷
- [6] Yârün Ğafî rakîbini gördükçe ‘izzet it
Ki_ıssın ağırlayan itine üstühvân atar¹⁹⁸

[75]¹⁹⁹

mefâ’ilün/mefâ’ilün/mefâ’ilün/mefâ’ilün

- [1] Nesîm-i şubh-dem zülfün kaçan depretse cân ditrer
Ne cân kim tende reşkinden serâser üstühvân ditrer
- [2] Ne envâr-ı tecellîdür cemâlün pertevi iy meh
Kim anuñ mihri şevkından zemîn ü âsmân ditrer
- [3] Şabâ beñzer ki kıddün den haber virüp durur serve
Ki hayretde çalup şahñ-ı çemende her zamân ditrer
- [4] Gözüñ cellâdı çekdüğçe demâdem ğamzeñün tîrin
Düşer endâmuma lerze tamarlar içre çan ditrer
- [5] Görün ol çeşm-i mañmürin nigârün tîz ider hañçer
Çalupdur cânı ‘uşşakun çemende her zamân ditrer
- [6] Bu gözüm den ağan yaşum ne tañ mevc ursa âhumdan
Ki elbette kaçan kim bād ese âb-ı revân ditrer
- [7] Ğafî la’l-i lebün vaşfın nice şerh itsün iy dilber
Ki anğduğça anı her dem dehân içre zebân ditrer

●●●●●●●●

¹⁹⁷ gözler ü: gözleri PB.

¹⁹⁸ itine: segine PB.

¹⁹⁹ Z 21^b, SP 27^b, E 37^b, CN 564, PB 174^b, FR 97^a.

[76]²⁰⁰*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Her kaçan kim ğamzenjüj cellādı hançer gösterür
Cān u dil fermān alup gerden tutar ser gösterür²⁰¹
- [2] Cem' idüp Hindüj sipāhımı yörür hattun şehā
Rūmı ğāret itmege şaf tutdı leşker gösterür
- [3] Halka-i zülfin ruhu üzre şalup ol meh-cebīn
Çenber-i çarh içre şan hürşid-i hāver gösterür²⁰²
- [4] Her kaçan kılsa tebessüm luğ-ıla ol ğonca-leb
Hoğka-i yāķūt içinde lü'lü'-i ter gösterür
- [5] Nice ğüyā olmasun tütü-i dil kim dembedem
Şol leb-i şirīnün aña şehd ü şekker gösterür
- [6] Görmek isterseñ nazirüj nazar kıl gözğüye
Hüs-n-i bī-hemtāña ancak gözğü hem-ser gösterür
- [7] Söz ile kimse Hıafı şayd eylemez dilberleri
Bunlarun meyli aña kim sīm ile zer gösterür

[77]²⁰³ www.tuba.gov.tr*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Gördüğince ğamzenjüj cellādını cānlar kıpar
Çekdüğince hançerin ol hūnī eğānlar kıpar
- [2] Çeşm-i fettānundan iy meh öğrenürler fitneyi
Ne kıdar kim bu kıamer devrinde fettānlar kıpar
- [3] Şānenüj dendānı irdükçe perişān zülfüje
Cān u diller inleşür feryād u eğānlar kıpar

●●●●●●●●

²⁰⁰ Z 22^a, SP 27^b, E 35^b, CN 537, FR 97^a.²⁰¹ alup: olup Z, SP.²⁰² içre: üzre CN.²⁰³ Z 22^a, SP 28^a, CN 592, FR 97^b.

- [4] Baħr olur ‘âlem serâser mevc urur tâ şark u ğarb
Dem-be-dem çeşmüm seħâbından ki bārânlar ҡopar
- [5] Görmeyen tūfân-ı Nūhı ‘aynuma ҡılsun nazâr
Қаtresinden yaşumuı ğörsün ne tūfânlar ҡopar
- [6] Dâmen-i vaşla yitişmez cidd ü cehd idüp bir el
Fūrķat elinden niçe yüz biı ğiribânlar ҡopar
- [7] Būstân-ı cânda seyr itdükçe ol rûħ-ı revân
Sâyesinde ҡaddinüı serv-i ħurâmânlar ҡopar
- [8] Ğöldüğince ħoķķa-i yâķüt açup dūr ğösterür
Söyledükçe leblerinden la’l ü mercânlar ҡopar
- [9] Çeşme-i ħayvâna beızer dirler ağzı yarını
Billah insân şüretinde ğör ne ħayvânlar ҡopar
- [10] Ğül yüzi şevķıyla bülbül-veş Ħafı ğüyâ olup
Қanda kim ğülzâr ola murğ-ı ħoş-elĥânlar ҡopar

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

[78]²⁰⁴

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

mef’ülü/fâ’ilâtü/mefâ’ilü/fâ’ilün

- [1] La’lini ol mehün yine dürr-i şemîn öper
Hem sünbülünü lâle ҡuçar yâsemîn öper
- [2] Yâ Rab nedür bu meh ki anuı her seħer ğelür
Ħurşid-i âsmân elinden zemîn öper²⁰⁵
- [3] Ħaııı deħâmı üzre ki bağladı dâyire
Emr itdi mûra şanki Süleymân niğin öper
- [4] Meclisde taıı mı ağzı şulana şurâĥinün
Kim ҡarşusunda câmı leb-i şekkerin öper
- [5] Taħsîn anuı sitâresine bu cihânda kim
Bir lâle-ħadd ü mihr-ruħ u meh-cebîn öper

●●●●●●●●●●

²⁰⁴ Z 22^b, SP 28^b.

²⁰⁵ nedür bu meh ki: ne meh durur bu ki SP/elinden: iğende SP.

- [6] Cism-i laṭīfin ancaḡ anuḡ pīrehen ḡuḡar
Dest-i kerīmin öper ise āstīn öper
- [7] La'lin Ḥafī šu vech-ile medḡ itdi kim görüp²⁰⁶
Gevher-šinās aḡa idüp āferīn öper

[79]²⁰⁷*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Ḳaçan ki sāye-i serv-i bülendi bāḡa düşer
Çenār u serv šikeste olur ayaḡa düşer²⁰⁸
- [2] Götürdüḡince yüzinden çemende burḡa'mı
Delü olur ruḡı ševḡıyla lāle daḡa düşer²⁰⁹
- [3] šaçna šāne el urdukça ṡaḡ mī iḡlese dil
Bu miskīnün başa varmıš işi ayaḡa düşer
- [4] Ruḡında ḡālīni gördi dolašdı zülfine dil
Ki murḡ dāne ucından varur duzaḡa düşer
- [5] Ḳaçan ki çešmi urur cāna tīḡ-i ḡamzesini
Raḡīb ölür ḡasedinden varur bıçaḡa düşer²¹⁰
- [6] Nicesi ḡaçmaḡ-ıla hecr odından olam emīn²¹¹
Yaḡın olur dil ü cān ten niteki_ıraḡa düşer
- [7] Göñülde rāzuḡı šaḡla Ḥafī getürme dile
Ne söz ki lā-büd aḡızdan ḡıḡar ṡudaḡa düşer²¹²

●●●●●●●●

²⁰⁶ la'lin: la'lün Z/görüp: anuḡ Z.²⁰⁷ Z 22^b, SP 28^b.²⁰⁸ olur: olup SP.²⁰⁹ ruḡı: daḡı Z.²¹⁰ urur: çeḡer SP/bıçaḡa: bacaḡa Z.²¹¹ Nicesi: nece ki Z.²¹² rāzuḡı: razımı Z/ne: ki Z.

[80]²¹³*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Yüzinden ol şanemüñ zülfi çün niķāb açılır²¹⁴
Şanuram ebr olur zāyil āfitāb açılır
- [2] Şaçı girihlerini çözdüñce bād-ı şabā
Yile virür dil ü cānlar çü pīç ü tāb açılır²¹⁵
- [3] Birine beñzemedi ħüsni bāğı güllerinüñ
Bu ğoncalar ki gülistānda bī-ħisāb açılır
- [4] Kāçan tebessüm ide ol şanem ħayāl-ile
Gözümde dürr-ile pür dürc-i la'l-i nāb açılır
- [5] İşigi iti-le anuñ ħoduñ çü bir yire baş
Ĥafī saña göresin kim yine ne bāb açılır

[81]²¹⁶*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Murğ-ı dil kim ħüsñüñüñ bāğın nihānī tolanur
Bülbül-i şūrīdedür kim gülsitānı tolanur
- [2] Yüzüñ alnuñ pertevi 'aķsi durur iy meh-cebīn
Mīhr ü meh her rüz u şeb kim āsmānı tolanur
- [3] Dil ħümāyün zülfini gördi 'izārından didi
Cilve-i tāvūs-ı ħudsīdür cinānı tolanur²¹⁷
- [4] Baña 'uşşāk içre işbu mertebe yiter ki_anuñ²¹⁸
Diyeler kūyına varduķça fülāmı tolanur

●●●●●●●●

²¹³ Z 23^a, SP 29^a.²¹⁴ yüzinden: yüzinde Z.²¹⁵ virür: varur SP.²¹⁶ Z 15^b, SP 29^a.²¹⁷ cilve-i şan ki Z/ħudsīdür: ħuşıdur Z.²¹⁸ baña: yine Z.

- [5] Mûy-ı zülfinden Hâfi bû almağa bād-ı şabâ²¹⁹
Ġamze-i hûn-rîz havfindan nihânî tolanur

[82]²²⁰

fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

- [1] Tâ çemen şahının cemâli 'aqsı kıldı lâle-zâr
Gül yüzinden şermsâr oldu ruğundan lâle zâr
- [2] 'Arza kılalı kad-i bālâsın ol serv-i revân
Şındı serv-i büstânıñ qaddi pest oldu çenâr
- [3] Nuḡka geldükçe dehâmı tañ mı bî-dad olsa qand²²¹
Kim bu mevcûdât-ı eşyâ cümle yoqdan oldu var
- [4] Târmâr olsa ne tañ 'aqlum ki kılduqça nazâr
Gözüme su'ban saçınur görünür her târı mâr
- [5] Varam öldürem dimiş ġamzeñ Hâfi bî-çâreyi
Korqaram ol gelmedin öldürmeseydi intüzâr²²²

[83]²²³

www.tuba.gov.tr

mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

- [1] Lebinden remz-ile râz-ı femin kim itdüm istifsâr
Didi bilmez anuñ sırrını illâ vâkıfu'l-esrâr²²⁴
- [2] Hevâ-yı büy-ı zülfinden Hütende ol büt-i Çinüñ²²⁵
Olup sevdâyî şahrâya düşüpdür nâfe-i Tâtâr

•••••

²¹⁹ mûy-ı: büy-ı Z.

²²⁰ Z 15^b, SP 29^b, MN 893, PB 157^a.

²²¹ Bî-dad: peyda PB.

²²² intüzâr: rûzgâr PB.

²²³ Z 16^a, SP 29^b.

²²⁴ bilmez: bilemez Z/sırrını: sırrın Z.

²²⁵ büt-i: lebi Z.

- [3] Göñülde âteş-i mihrün gözümde şevk-ı ruhsaruñ
Yanaram şem'-veş her dem taşum pür-nür içüm pür-nâr
- [4] Tolaşsa lebleri devrinde zülfi kıddine taş mı
Ki elbette raţab vaqtinde her nahle tolaşur mâr
- [5] Mu'atţar kıtur âfâkı nesim-i şubh büyından
Çözülmişdür meger yine kim ol gīsū-yı 'anber-bâr
- [6] Metâ'-ı vaşlı cân virmekle alınmaz gerçi cānānuñ
Hele sa'y eyle iy dil var yüz ur az dir ü çok yalvar
- [7] Hâfî la'l-i lebün vaşfın ider iy hüsrev-i hübân
Niçe şîrîn-zebāndur gör bu tûti-i şeker-güftâr

[84]²²⁶

mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Çemende seyr ider iken bugün şikeste vü zâr
Tuş oldu gözüme bir serv-kadd ü lāle-izâr
- [2] Cemāli 'aksini seyr itmege o māhuñ çarlı
Tutardı karşıusına âfitābı âyinedâr
- [3] Eline kıl kalem aldı muhakkak ol şanemün
'İzārî levhine zülfi yazardı haţt-ı gubâr
- [4] Hütende zülfi hevâsıyla nāfe yile varup²²⁷
Çemende lāle ruhı şevkı-y-ıla oda yanar
- [5] Niçe ki dil şemeri vaşlın umdı ol māhuñ
Sitâresinde dıraht-ı ümîd vermedi bâr
- [6] Dehāmı varımı her dem şorar lebinden anuñ
Henüz haber alımaz dil niçe ki ağzın arar
- [7] Senüñ anuñ gibi elüñde bir gülüñ dağı yok
Hâfî senüñ gibi anuñ hezâr bülbülü var

●●●●●●●●

²²⁶ Z 16^a, SP 30^a, CN 849.

²²⁷ varup: virüp Z.

[85]²²⁸*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] O meh çün oldı cemāl-i cemili-le meşhūr
Yazarsa nāme-i hüsne ne taş taş menşūr²²⁹
- [2] Livā-yı kıddine *naşrun minallāh* āyetini
Yazalı Bārī olupdur mużaffer ü manşūr²³⁰
- [3] Göreydi vech-i cemilini meclisinde anuñ
Ne-y-ise kendü kuşurn bilürdi cennet ü hür
- [4] Nice_ ide pertev-i mihr-i ruhuñ göñül pinhān
Sırāc olur mı cihānda zücāc-ile mestūr
- [5] Çü seng-i mihr-ile bennā-yı ışık urdı binā
Hafnün eyledi vīrāne göñlüni ma'mūr

[86]²³¹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] La'l-i nāb üzre ki haţtı süre-i kevşer yazar
Anı Yākūtun muhaqqıkdur haţından ter yazar
- [2] Kıl kalemle kâtib-i zülfi cemâli muşhafın
Haţtı i'râbında hiç itmez hatâ ezber yazar
- [3] Haţtı-ı reyhâni cemâli şafhası üzre revân
Zülfi miskîn rîsmân-ile çeküp mıştar yazar
- [4] Haţtını haddinde zülfi yazduğın gördi hîred
Süre-i nürdur didi niçün anı kâfer yazar
- [5] Şüret-i naķşında hayrân kaldı naķķâş-ı hayâl
Resm idemez levh-i dilde niçe kim bozar yazar

●●●●●●●●

228 Z 30^a, SP 30^a.

229 nāme-i hüsne ne taş taş menşur: nāme-i hüsne taş taş degül menşur Z.

230 Bārī: yārı Z.

231 Z 24^a, SP 30^b, CN 601.

- [6] Cevri ço şāhā vefā kıl kim ne ki_itsen hayr u şer
Bir melek vardur Kirāmen Kātibīn dirler yazar
- [7] Hüsünüñ mecmū'asından iy perī-peyker Hāfi
Ter ğazeller cem' idüp dīvān u hem defter yazar²³²

[87]²³³*mefā'ilün/mefā'ilün/fe'ülün*

- [1] Yazılmış hüsni-i haṭla āyet-i nūr
Muḥaḳḳaḳ muşḥaf-ı ḥaddinde_okınur²³⁴
- [2] Ruḥı şevkım göñül nice_ide pinhān
Zücāc-ile olur mı şem' mestūr
- [3] Özin dildār zülfine_itdi ber-dār
Yitişdi nuşret-i Hāḳ oldu Manşūr
- [4] Gözümden gitmesün ḥālün hayāli
Göñülden vird-i derdün olmasun dūr²³⁵
- [5] Hāfi ölse bugün tūr-i müjeñden²³⁶
Yarın şeksüz olur merḥūm u mağfūr

[88]²³⁷*fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Dil ü cān zülfi mübtelāsıdur
Dü cihān bir kılı behāsıdur

●●●●●●●●

²³² Hem defter: defterler CN.²³³ Z 24^b, SP 30^b, MN 1565, PB 205^b.²³⁴ ḥaddinde: hüsünüñde Z.²³⁵ vird-i: derd-i SP.²³⁶ tūr-i: zahm-ı Z.²³⁷ Z 25^a, SP 31^a.

- [2] Misk-i Çîni yile viren her dem
‘Anberîn zülfinüñ hevâsıdır
- [3] Sidreden geçdi irdi kâmetine
Nazîrûñ ol ki müntehâsıdır
- [4] Yürisün yüzüm üzre izi tozi
Gözümün kühl-i rûşenâsıdır
- [5] Pâdişâh-ı cihândur anlar kim
Kûymuñ iti yâ gedâsıdır
- [6] Lebleri zıkrin eyle dilde Hıfî
Kim anuñ zıkrî cân gıdâsıdır

[89]²³⁸

mef‘ülü/mefâ‘ilü/mefâ‘ilü/fe‘ülün

- [1] İy ruhları lâle yüzi gül gözleri ‘anber
Tübâ boyuñuñ bendesidür serv-ile ‘ar‘ar
- [2] Zülfünle boyuñ sâyesini gün yire şaldı
Serv itdi nebâtını kamu hâkîni ‘anber
- [3] Utandı yüzün gördi gül âb oldı hayâdan
İşitdi sözüñ oldı hacil kând-i mükerrer
- [4] Mey-gün lebiñüñ âyîne de ‘aqsini gördi
Mest oldı gözün câna çeker tûğ-ıla hançer
- [5] Keşf itdi meger burka‘ı yüzinden o meh-rû
Kim oldı cihân nûrı-la uş yine münevver
- [6] Başında şehâ devleti var ise Hıfîñüñ²³⁹
Yüz sürüp işigünje kapuñda ola çâker

●●●●●●●●

²³⁸ Z 25^a, SP 31^a, CN 924.

²³⁹ şehâ: eger Z.

[90]²⁴⁰*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] İreli zülfün қоһusından dimâğına eser
Bu nesîm-i şubḥ-dem âşüfte-ḥâl olup eser
- [2] Таңа қалур her gice iy meh görüp alnuḡ қаşуḡ
Geh tamām bedr ider özin geh hilâl eyler қamer²⁴¹
- [3] Dişlerün 'aқsin yaşum içre gözüm gördükçe dir
Қанда var buncılayın deryâ anuḡ gibi güher
- [4] Gözlerün ki_atar қаşуḡ yâsıyla kirpükler oқın
Cân olur yâsına қurban oқına sînem siper
- [5] Raḥm ideydüḡ bu dil-i miskîne bilseḡ her gice
Kim perîşân zülfün ucından ne derd-i ser çeker
- [6] İy Hafî şanma ḥabîb-ile enîs ola raқîb
Yine ḥardur ne қadar 'İsîyle yoldaş ola ḥar

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TUBA
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[91]²⁴²*fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Қаşları gözi-le idüp el bir
Fitne қалмаға itdiler tedbîr
- [2] Қурuban қаşları kemânın urur
Kirpügi yüregüme nâvek-i tîr
- [3] Dir imiş ğamzeḡ öldürem bir gün
Ḥayr işdür bu itmesün te'ḥîr
- [4] Alnuḡuḡ bedrin aḡduğı-çün ayuḡ
Geldi noқşân özine yüzine kir

●●●●●●●●

²⁴⁰ Z 25^b, SP 31^b, MN 860, PB 165^b.²⁴¹ tamām bedr ider özin: tamam-ı bedr özin geh MN/PB -.²⁴² Z 25^b, SP, 31^b.

- [5] Kim idüpdür bu hatt-ı reyhām
Berg-i gül üzre müşg ile tahrīr
- [6] Nürdan minber üzre hālī ider
Muşhaf-ı hüsnüñ āyetin tefsīr
- [7] Şaçı zünnārını kuşanmayana
Ne kadar mü'min ise_ider tekfir
- [8] Kıl Hafı yolına fedā yārüñ
Elde ne'ñ var ise kılal ü keşir

[92]²⁴³

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Göñülde dilberüñ 'ışkı ğamından muhterem yoğdur
Ki ŝād olmaz cihānda o göñüller ki_anda ğam yođdur²⁴⁴
- [2] O meh şol dilde kim ŝevķum var anda ğuŝŝa yoğdur dir
Benüm de ŝöyledür kim bu deli göñlüme ğam yođdur²⁴⁵
- [3] Yörüdi hattı Dāvüdi zırıhla çün gelüp ğadden
Anı hergiz dağı tır-i nazardan hiç elem yoğdur
- [4] Kıdem baŝmaduđı yire güzer kılmaz ŝabā eydür
Anuñ yüzi tozu olmaduğı yirde kıdem yoğdur
- [5] 'Aceb bu hün-ı dil kıandan gelür ki gözüme yā Rab
Ki anda bu yaşum kıana bulaŝmaduđı dem yođdur²⁴⁶
- [6] Ğayālī gözüme gelmege ne'mden incinür ŝoruñ
Eger nemden dise göñlüme gelsün anda nem yoğdur
- [7] Hafı dīvānenüñ altun kıalemle yazmalu sözin²⁴⁷
Sözine gerçi kim dīvānenüñ dirler kıalem yoğdur

•••••
²⁴³ Z 29^a, SP 32^a.

²⁴⁴ ki ŝād: küŝād SP.

²⁴⁵ de ŝöyledür kim bu deli göñlüme ğam: dağı bu göñlümde anuñ-çündür ki hem SP.

²⁴⁶ bu hün-ı dil kıandan gelür ki: kıandan gelüp durur bu hün ki Z/bulaŝmaduđı: boyanmaduğı SP.

²⁴⁷ yazmalu: yaza mı Z.

[93]²⁴⁸*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Ol kemân-ebrû vü şehlâ-çeşm ki_işen yâcıdur
Cân u dil anuñ hadeng-i gamzesi âmâcıdur
- [2] Kaşı derbendinde oldı gözi kuttâ'-ı tarîk
Kârbân-ı cân u dil gözler ki_ura yağmâcıdur
- [3] Kim raķibi öldürüp yâr ışigin kıla tavâf
Mezheb-i 'ışk içre ol hem gâzî vü hem hâcıdur
- [4] Baħr olupdur ol güher-dendân firâkından yaşum
Ėarķa viren beni her laħza anuñ emvâcıdur
- [5] Kim Hâfî naţ'-ı cemâlinde komazsa ruħ ruħa
Ol hemân şeh-mât olur ger 'âlemünj Leclâcıdur

[94]²⁴⁹*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Kırpügi tîr-i kazâdur u kaşı kavs-i kader
Ne zırh katlanur ol tîre ne cevşen ne siper
- [2] Geldügince nereye konduracağım bilemez
Merdüminde bu gözüm hâli hayâlin bekler
- [3] Ditreyüp yüz kere izi_üstine sürdi yüzini
Kaŋı yirde ki şabâ görse_izi tozından eşer
- [4] Ol perînüñ ki yüzin göre gözüm merdüminüñ
'Aķlı zâyil olur u yüzine yaşum şu seper
- [5] Ėâfil olma ki saçın dâm idüben hâli Hâfî
Dil ü cân murgımı şayd itmek için dâne döker

●●●●●●●●

248 Z 29^a, SP 32^b.249 Z 28^b, SP 32^b, MN 1398.

[95]²⁵⁰*mef'ülü/fā'ilātün/mef'ülü/fā'ilātün*

- [1] Āyīne-i cemālūñ bir nūra oldı mazhar²⁵¹
Ki_ol nūr kāyinātuñ 'aynına oldı manzar
- [2] Māh-ı felek cemālūñ ayına nisbet itdi
Māhiyyetini anuñ bilmedi ol bed-añter
- [3] Çün yād ider çemende kıddūñ şanavberin bād
Birbirine baķısar serv ü çenār u 'ar'ar²⁵²
- [4] Hüsñüñ kebüterini şayd idiser muħaķķaķ
Bāz-ı hañuñ çü müşgīn bāl açdı 'anberin per
- [5] Her şeb sevād-ı zülfüñ kıılır leyālī tārīk
Her gün beyāz-ı hüsñüñ ider nehāri enver
- [6] Zülfi-şalibi_o māhuñ ħaddi_üzre dāmen örter²⁵³
Dīn üzre küfr taķdīm eyler ü Ĥaķķı örter
- [7] 'Uşşāķ defterine yazmaz aduñı ma'sūk
'Işķuñ Ĥafī yolına terk-i ser itmesün ger

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[96]²⁵⁴*fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün*

- [1] Şaçmuñ Çīne şabā ilteli būyından eşer
Nāfe-i Çīnūñ o bū daħı dimāğında düter
- [2] Ķāmetin serve lebin la'le nice nisbet idem
Serv bī-bār şecer la'l ise bir kırı ħacer
- [3] Çemene vaşf-ı ruħ u zülfi neşim ile ki_ire
Açılır lāle bulur neşv ü nemā sünbül-i ter

●●●●●●●●●●

²⁵⁰ Z 28^b, SP 33^a.²⁵¹ oldı mazhar: olur mazhar SP.²⁵² baķısar: toķınur: SP.²⁵³ dāmen örter: dāmenini SP.²⁵⁴ Z 29^b, SP 33^a, MN 1399.

- [4] Ol mehûj levh-i ‘izârına raqamlar çeküben
Haṭı da‘vetle gelüpdür ki_ide teshîr-i kamer
- [5] Gözlerümde leb ü dendâni hayâli getürüp
Dürç-i yâķüt ile ķodı yine pür lü‘lü‘-i ter²⁵⁵
- [6] Lebi devrinde görüp bejlerüñi_eydür dil ü cân
Bizler aġu yudaruz Şekkere sinekler üŐer
- [7] İy Hafî dost hayâli geliserdür gözünj aç²⁵⁶
Ki bilürsin ķademi gelse gözünj üzre başar

[97]²⁵⁷

TÜBA

müstef‘ilün/müstef‘ilün/müstef‘ilün/müstef‘ilün

- [1] Bu hûb-rûlar içre gel ol server-i hûbâni gör
Anuñ elif ķaddi-le nûn ķaŐında olan ânı gör
- [2] İnşa idicek nâme-i hûsnini münşi-i ezel
Ol haṭı-ı reyhân üzre Şol resm itdüġi ‘unvâni gör
- [3] Ben utanuram çeşme-i cândur dimege la‘line
Sen âb-i hayvâna ânı nisbet iden hayvânı gör
- [4] Yârünj seg-i kūyıyla seyr ider yine gördüm raķıb
Dânâlar ile baş ķoŐar çün gelmiş ol nâdâni gör
- [5] Őûrîn lebünj Şerhin ider dilinde tûṭı-veş Hafî
Nice Şeker-güftâr olur bu murġ-ı hoş-elhâmı gör

●●●●●●●●

²⁵⁵ gözlerümde: gözlerüm kim Z/pür; çok Z.²⁵⁶ geliserdür gözünj aç: geliser aç gözünj MN.²⁵⁷ Z 26^b, SP 33^b.

[98]²⁵⁸*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Ziyā bu āyīne-i mihr ü mehde kim görünür
Cebīni 'aḳsi-le anuḡ cemāli pertevdür
- [2] O serv-i sīm-berüḡ ḳılmaḡa yolına niṣār
Çemende kīse-i zerden getürdi ḡoncayı mihr
- [3] Ḥayāl-i ḡamze-i mest ü ḡumārı yazmaḡ için
Gözüm ḳabaḡın idüpdür ṣarāb-ı nāb-ıla pür
- [4] Şurāhī olsa 'aceb mi devā-yı fūrḳatdür
Ki iy dil ekşeri zīrā devānuḡ olur mur
- [5] Bu diṣ midür ya fem-i ḡonca içre jāle yaḡod
Meh üzre 'ıḳd-ı Şüreyyā ya dürc-i la'l-ile pür
- [6] Dil intizār-ı viṣāle ne-y-idi ṣabr itmek
Ḥafī vefā ḳılacaḡın eger bile-y-idi 'ömr

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[99]²⁵⁹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Ol boyı serv-i revānuḡ yüzi bir ḡülzārdur
Kim ḡacildür ḡonca andan lāle vü ḡül zārdur
- [2] Yüz ḡüneş nūri yitişmez şevḳına rüşen budur
Ḳanḡı dilde ol mehüḡ bir zerre mihrı vardur
- [3] Zülfi yüz urup ruḡı üzre sücüd itdüḡi bu
Kāfir-i āteş-perestdür nūr şanur nārdur
- [4] Ḥaḡ mı ḡadduḡdaḡı ya cünd-i Ḥabeş Rūm üzre ya
Ḳişver-i İslām üzre leşker-i küffārdur
- [5] Cān virüp derd aldı dil bāzār-ı 'ıṣḳ içre Ḥafī
Degmeye olmaz müyesser bu da bir bāzārdur

●●●●●●●●●●

²⁵⁸ Z 26^b, SP 33^b.²⁵⁹ Z 27^a, SP 34^a.

[100]²⁶⁰*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Lebün̄de süre-i kevser̄ haṭ-ı ğubāruṅdur
Muḥaḳḳaḳ ola ki cennet senüṅ 'izāruṅdur²⁶¹
- [2] Ğamuṅla şād olur iy cān bu dil-i miskīn
Ğamuṅdan anı ayırma ki ğam-ğüsāruṅdur²⁶²
- [3] Bu kūh-ı ḳāf-ı maḥabbetde yine 'anḳāsın
Çün ol hümā bugün iy dil senüṅ şikāruṅdur
- [4] Ḳaçan ḥayāli göñül şehrine gelür iy cān
Du'ālar it yolna var ki şehr-yāruṅdur
- [5] Yaşını çün ki revān itdi gözlerüm iy serv²⁶³
Kenāre gel kerem eyle ki_o cüybāruṅdur
- [6] Ḥutende nāfenüṅ iden yüregini pür-ḥün
Hevā-yı bŷy-ı haṭ u zŷlf-i müşg-bāruṅdur
- [7] Hafı ḥabīb itne 'izzet it ki işiginüṅ
Taşında sensin içinde o hem-civāruṅdur

[101]²⁶⁴*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Ayağı tozını kim mihr anuṅ külāh idinür
Şeh-i sipihr oluban encümi sipāh idinür
- [2] Yüzinde kāfir ü tersā görür çü ḥaḳ dīni²⁶⁵
Niçün ol oda ṭapar bu büti ilāh idinür

●●●●●●●●

²⁶⁰ Z 27^a, SP 34^a, CN 383, MN 1779, PB 211^a.²⁶¹ Ola: oldı SP, MN.²⁶² Bu: çü MN/ğamuṅdan anı ayırma: ğamuṅda anı unutma Z.²⁶³ Yaşını çün ki revān itdi gözlerüm iy serv: Yaşın revāne idüpdür gözüm i serv-i revan MN.²⁶⁴ Z 27^a, SP 34^b.²⁶⁵ kāfir ü tersā: küfr dutarsa Z.

- [3] Ne müntehā durur anlar ki zıll-i sidreyi qor
Nihāl-i kâmetinüñ sāyesin penâh idinür
- [4] Kim ölse mihr-i ruḥı şevkı-la_üstülḥ'ânın anuḡ
Kimin piyâde düzer vü kimini şâh idinür
- [5] Ruḡ üzre zülfi çü tāvūs per ü bālin açuḡ
Cemāli gülşenini ya'nī cilvegāh idinür
- [6] Şu resme zerd ü nizār olmışam Ḥafî ğamdan
Ki kehrübâsı yüzümüñ tenümi kâh idinür.²⁶⁶
- [7] Göziyle qaşını görelî rind ile zâhid²⁶⁷
Yirin bu meygede düzer o ḥânkâh idinür

[102]²⁶⁸

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Ol meh-liqâ ki milk-i behâ pâdişâsıdır.²⁶⁹
Mihr-i sipihr-i ḥüsni zekât-ı gedâsıdır
- [2] 'Uşşâkı gerçi kirpüğü oқıdır öldüren
Bini depeleyen qaşınuḡ yayqarasıdır
- [3] Bālâsı_öninde çöpçe görünmez belâ budur
Sidre egerçi her şecerüñ müntehâsıdır
- [4] Şabrum dükendi irdi yaşum intihâsına²⁷⁰
Anuḡ henüz cefâlarınıḡ ibtidâsıdır
- [5] La'li ḥadîşi zikrini ol dilberüñ Ḥafî
Dilden qoma ki zikri anuḡ cân ğidâsıdır.²⁷¹

●●●●●●●●

²⁶⁶ tenümi: özümü Z.

²⁶⁷ Z -.

²⁶⁸ Z 27^b, SP 35^a, PB 209^a, FR 94^b.

²⁶⁹ meh-liqâ: dil-rübâ PB/behâ: cihân SP.

²⁷⁰ yaşum: benüm Z, SP.

²⁷¹ anuḡ: lebi PB.

[103]²⁷²*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Hâyâli kim kâdemin gözümün içine başar
Şığışamaz ferahdından gözüm içinde başar
- [2] Vişâl-i bezmi müyesser olursa ol şanemün
Cemâli şem'ine dil cânı şem' bigi yaçar²⁷³
- [3] Şabâ yili güzer itdükçe yollarından anuñ²⁷⁴
İzine yüz sürüben kırdı hâk-i pâyine ser
- [4] O gül-ruhuñ dehenin gördigünce gülşende
'Arūs-ı gönca utanur elin yüzine dutar
- [5] Yüzünla alnuñı 'arz eyle görsün anlar kim
Dir idi bedr iken olmaz karîb şemse kamer
- [6] O gönca-leb gözümün havf iderse yaşından
Di büse nezr ide kim nezr mâcerâyı şavar
- [7] Dehâmı sırrını şordum lebinden ol şanemün
Dil ile cân lebe geldi Hafî alınca haber

[104]²⁷⁵*mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] Göñlüm ferahdadur yine gâyet sürürü var
Yâr ışiginde mu'tekif oldu huzürü var
- [2] Kūyımı cennete nicesi nisbet eyleyem
Ki_anuñ katında cennetün anca kuşürü var
- [3] Ol meh-liķâ bugün meger âyineye bakup
Yine cemâli 'aķsini gördi gurürü var

●●●●●●●●

²⁷² Z 28^a, SP35^a.²⁷³ bigi: gibi Z.²⁷⁴ yollarından: yollarını Z.²⁷⁵ Z 26^a, SP 35^b.

- [4] Ne iştibâhı var kamerüñ alnı ayına²⁷⁶
Şemsüñ ya yüzi günü katında ne nûrı var
- [5] Teshîr iderse tañ mı Hâfî bu perîleri
Da'vet ider çü micmer-i dilde buhûrı var

[105]²⁷⁷

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- [1] Şûfî cem' olduğça mescidde şalâhı söyleşür
Rindler meclisde germ olduğça râhı söyleşür
- [2] Hüm dibinde hünî ucından ne kanlar yutduğın
Câmla ağız ağıza virüp şurâhî söyleşür
- [3] Cân u dil çâh-ı zenehdânında olmuşdur esîr
Ne tarîk ile bulam diyü felâhı söyleşür
- [4] Kırpügi okıyla kaşı yayın öger gözleri
Kim sipâhî kanda cem' olsa silâhı söyleşür
- [5] Tañ midur zülfinde cân u dil yüzün anşa Hâfî
Hasteler uzun gicelerde şabâhı söyleşür

[106]²⁷⁸

fe'ülün/fe'ülün/fe'ülün/fe'ül

- [1] Gözüm kılsa iy meh yüzüñe nazar
Nazardan n'olur âynaya ne zarar
- [2] Şaçun fikridür zikrümüz her gice
Yüzün vaşfidur virdümüz her seher

••••••••••
²⁷⁶ ayına: nûrna Z.

²⁷⁷ Z 29^b, SP 35^b.

²⁷⁸ Z 26^a, SP 36^a.

- [3] Lebünjden ne remz ile şordısa dil
Alımadı rāz-ı femünjden haber
- [4] ‘Aceb seni taşdan mı halk itdi Hâk
Lebin la’le iy nisbet iden hâcer
- [5] Tamarsa yire ağzı yarı ide
Şuyı āb-ı hayvān nebātı şeker
- [6] Lebi şerhın itdükçe söz yirine
Hafinüj dilinden şekerler yağar

[107]²⁷⁹*mef’ülü/mefā’ilü/mefā’ilü/fe’ülün*

- [1] Dîdarıñ-ıla dîde olupdur yine pür-nür
Gözümden anıñ nürnı Hâk eylesün dür
- [2] Tārık oluban zulmet-i ğayretde kalaydı²⁸⁰
Görseydi anıñ zülfi sevādın şeb-i deycür
- [3] Dārında göñül zülfinüj olmasadı ber-dār
Ne çekdüğini bilmez idi ol dil-i Manşür
- [4] Kıldukça nazār āyinede ‘aqs-i cemālin
Görüp olur ol māh-liķā hüsüne mağrūr
- [5] Mî’mār-ı ğam-ı ‘ışkı anıñ urmasa bünyād
Olmazdı Hafinüj dil-i vîrānesi ma’mūr

●●●●●●●●●●

²⁷⁹ Z 24^b, CN 938.²⁸⁰ ğayretde: hayretde CN.

[108]²⁸¹*mef'ülü/mefā'ilün/fe'ülün*

- [1] Kim virdi şabā yiline destūr
Var zülfine şāne gibi dest ur
- [2] Zıkr eylese gönca la'lin anuñ
Gül şuyı-la evvel ağzını yur
- [3] Bir kılna zülfinüñ el ursa
Ber-dār oladı hezār Mañşūr
- [4] F'ıl-cümle_ıdedüm gözine nisbet
Nergisde başiret olsa ya nūr
- [5] Gözüñe mi batdı şāñ-ı Tübā
İy kıddini serve beñzeden kūr
- [6] Dil sāye-i zülfine_irmek ister
Şayd eyleye mi hümāyı 'uñşūr
- [7] Hāk olmaz iseñ Hāfi yolında
Sa'yüñ olmaz hebā-i menşūr

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

[109]²⁸²*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Ārzüm ol serv-қaddüñ la'l-i şekker-bāridur
Kim şekker anuñ nihāli kıametiniñ bāridur
- [2] Naқsımı büt-hāne naқsı şanma_anuñ iy büt-perest
Ki_andağı taşvır-i Mānīdür bu naқs-ı Bārīdür
- [3] Bağrı dendāmi firāқından delindi çün dürüñ
Varsun ol māhuñ bināğüşından aşsun bāridur

.....

²⁸¹ Z 24^b.

²⁸² Z 28^a.

- [4] Gündüz iy bülbül açup gördün gülün çün defterin
Şebnem ebter olmasun ahşâm olunca bāridur
- [5] Dışleri nazmın Hafî yād itse deryāda şadef
Kaṭre-i nīsānı ider yād anuñ bāridur

[I I 0]²⁸³*mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün*

- [1] Gözümün çanlı yaşından ser-ā-ser bu cihān nemdür
Baña bāğ-ı behiştı bu cihānuñ şan cehennemdür
- [2] Boyanmışdur göge gökler yine āhum duhānından
İçimde hiç bilimedüm ki dutuşup yanan ne'mdür²⁸⁴
- [3] Ciger-mecrūh u dil-ḥaste yaturken künc-i fūrkatde²⁸⁵
Dün ü gün içdügüm hūn-ı cigerdür yidügüm ğamdur
- [4] Budur kânūn-ı ḥikmet kim şifā ire eṭıbbādan
Baña niçün ṭabībūmden devā derd oldı em semdür
- [5] Yanaram şem'-veş 'ışkuñ odına gerçi şevkum yok
Anuñ için bu gönlümde gözümde rüşenā kemdür
- [6] Belā yükinün altında bükülmişdür bilüm dirseñ²⁸⁶
Nazar kıl bār-ı ğamdan gör nice puşt-ı felek ḥamdur
- [7] Ğubār olup bu bād öñince tozan ḥāki görürsin
Kimi Kisrā kimi Kaşşer kimi İskender ü Cemdür
- [8] Ecel cāmın içiserdür ne kim var yırde vü gökde
Eger Müsī'bn-i 'İmrāndur vü ger 'İsī'bnı Meryemdür
- [9] Kara geyüp felek mātem dutar her şeb zemīn üzre²⁸⁷
Düşen bu encümün gözi yaşıdır şanma şebnemdür

●●●●●●●●

²⁸³ F 32^a, Z 5^b, E 33^a, FR 92^a, İÜ 78^b, SP 6^a, FR2 211^b.²⁸⁴ yanan: biten Z.²⁸⁵ yaturken: yaturam E, FR.²⁸⁶ bilüm: kadüm F, İÜ.²⁸⁷ Kara geyüp felek: felek kara geyüp F/şeb: dem F.

- [10] Cihānda çarḥ-ı lu‘bet-bāz oyunlar oynamışdur kim
Hezārān Bū ‘Alī Sīnā anuḡ oynunda mülzemdür
- [11] Günāhuḡ defterin açuḡ nazar kılduḡça her laḡza
Gözünüḡ yaşı-la ter kıl kurutmaḡıl anı nemdür
- [12] Bu çarḡuḡ tūr-i zaḡmından kim olmışdur ciger-pür-ḡūn
Çıḡup her laḡza gözümde aḡan yaşımla ol demdür
- [13] Eger biḡ yıl ola ‘ömrüḡ ü ger bir gün tefāvüt ne
Çü bildüḡ öḡi aḡlamaḡdur anuḡ şoḡı mātemdür
- [14] Cihān bir pīre-zendür iy cüvān maḡrem idinme_anı
Ki Ḥaḡ dīdārına maḡrūm olur ol ki_aḡa maḡremdür
- [15] Ḥafī şanma ki çarḡ ancak seni iḡletdi ‘ālemde
Cihānda iḡleyü gitdi şular kim nesl-i Ādemdür

[111]²⁸⁸

mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

- [1] Şabā yiline uyar dil diyār-ı yāra gider
Ki yār ḡanda olursa dil ol diyāra gider
- [2] Uyuban itine ‘uşḡaḡ gitdi küyına şan
Buluşdı kelb ile aşḡāb-ı Kehf ḡāra gider
- [3] ‘Aceblerem gözüme kim nihān gelür yaşımla
Ḥaḡan çıḡup gide peydā vü aşḡikāre gider
- [4] Raḡīb aḡladalı beni çıḡdı gözümde
Ki baḡr cūş idicek ḡār u ḡaş kenāra gider
- [5] Eline nīze aluḡ ḡamzeleri ‘uşḡaḡuḡ
Girüben içine ḡalbinde yara yara gider
- [6] Ḥafī şu kim göre bir yüzi aḡı yüz çevire
Ḥaḡan ki āḡirete gide yüzi ḡara gider

[112]²⁸⁹*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Tâbişi ruhlarınun mihr-i dırağşâna güler
Sâyesi kâmetünün serv-i hürâmâna güler
- [2] Ağzunun yüzünün evsâfını gülşende işidüp
Ta'n ider goncaya bülbül gül-i handâna güler
- [3] Fahr ider âb-ı hayât içdüğine Hızr anun
Ağzı yarım görelî çeşme-i hayvâna güler
- [4] İzinün sürme idineli tozu cevherini
Merdümi gözlerümün kühl-i Şifâhâna güler
- [5] Ol şehün hâtem-i la'lin görelî Aşaf-ı dil
İşirup barmağını mühr-i Süleymâna güler
- [6] Hafî ol server-i hübân işigi bendesidür
Kim anun küyü gedası şeh-i İrâna güler

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[113]²⁹⁰*mef'ülü/mef'ülü/mef'ülü/fe'ülün*

- [1] Hâk eyledi la'lün güheri kim dimek olmaz
Mât itdi sözün gül-şekeri kim dimek olmaz
- [2] Kılalı yüzün âyinesine nazar iy dost
Arındı gözüm nûr u ferî kim dimek olmaz²⁹¹
- [3] Şordı dehenün sırrını remz ile lebünden²⁹²
Dil aldı yine bir haberi kim dimek olmaz
- [4] Pervâne gibi şem'-i ruhun şevkına cânâ
Yağdı bu gönjül bâl ü peri kim dimek olmaz

●●●●●●●●

²⁸⁹ CN 677.²⁹⁰ Z 31^a, SP 36^a, F 10^a, İÜ 74^a.²⁹¹ arındı: eritdi SP.²⁹² şordı: şordum SP.

- [5] Yürüdi ھاۗtuŋ kişver-i Rūmı ki_ide yağmā²⁹³
Çekdi gelür ol deŋlü çeri kim dimek olmaz
- [6] N'itsün bu gözüm kühl-i Şıfāhām kim anuŋ
Bir sürme durur ħāk-i deri kim dimek olmaz
- [7] Ğamzeŋ sıhırı yaralarından bu Ğafınüŋ
Ķan-ıla ٲolupdur cigeri kim dimek olmaz

[114]²⁹⁴

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Cemālün bağınuŋ her kim gül-i gülzārını bilmez
Nice zār itse bülbül-tek anuŋ gül zārını bilmez
- [2] Yüzün ayına āyine yüze yüz olmaŋ istermiş
‘Aceb ol bī-ħayā bilsem niçün miğdarını bilmez
- [3] Dehāmı varımı ‘aqlım sözinden gerçi fehm eyler
Göŋül ħayretde ħalmışdur miyānı varımı bilmez
- [4] Şu kim bāzār-ı ‘ışkuŋda virüp cānını derd almaz
Ol ‘āşık olmadı ‘ışkuŋ nedür bāzārını bilmez
- [5] *Ene'l-Ħaħ* sırrını göŋlüm yine Mansūr-veş ħalka
Diler fāş eyleye beŋzer ki zülfüŋ dārını bilmez
- [6] Ne mü'mindür ne kāfirdür ne zāhiddür ne ‘ābiddür
Yüzün nūrı-la şol kim şaçuŋuŋ zünnārını bilmez²⁹⁵
- [7] Ğafınüŋ göŋlüni ‘ışkuŋ gelür bīmār ider gider²⁹⁶
Çü bīmār itmesün bilür niçün tımārını bilmez

●●●●●●●●

²⁹³ yürüdi: bürüdi SP/Rūmı: Rūma SP.

²⁹⁴ Z 31^a, SP 36^b, CN 846, FR 98^a.

²⁹⁵ nūrıla: şevkıyla Z.

²⁹⁶ ‘ışkuŋ: gözün Z.

[115]²⁹⁷*mütefâ'ilün/fe'ülün/mütefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Göreli cemâlini cân gözine cihân görünmez
İreli vişâline dil ne cihân ki cân görünmez²⁹⁸
- [2] Toğunahı pertevi_ıy meh senüñ alnuñuñ semâya
Felegüñ gözine hergiz meh-i âsmân görünmez
- [3] Nice fark ide miyânuñ kişi müdan iy şanem kim
Tolaşursa aña bir mü gözine miyân görünmez
- [4] Gözi bir dem içre biñ kan ider ol nigâruñ ammâ
Yine kirpügi ucında bu 'aceb ki kan görünmez²⁹⁹
- [5] Bu firâk odıyla yanıp kül olup durur dil iy dost
Anuñ için âh-ı dilden eşer-i duhân görünmez
- [6] Yine burka'ın götürdi o şanem Hafî yüzinden
Kamı gelsün ol dinilür ki perî 'ayân görünmez

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[116]³⁰⁰*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Sözi anuñ işidilür dehâni görünmez
Ne tırfadur kemeri var miyâni görünmez
- [2] Perî gibi gelir insâna karşı ol şanemüñ
Gezer hayâli gözümde nihâni görünmez³⁰¹
- [3] 'Aceblerem bu içümde yanan firâk odını
Ki yalunı göge çıkdı duhâmı görünmez

●●●●●●●●

²⁹⁷ Z. 31^b, SP 36^b.²⁹⁸ cemâlini: cemâlünji SP/vişâline: vişâlüne SP.²⁹⁹ ucında: ucndan Z.³⁰⁰ Z 31^b, SP 37^a.³⁰¹ gezer: girür SP/gözümde: gözüme SP.

- [4] Yolında yaşımı āb-ı revān itdi gözüm
Kenāre gelmez o servi revāmı görünmez
- [5] Cefā oқına tūtupdur Ḥafī seni ol yār
Ki tīri cāna geçer kim kemānı görünmez

[117]³⁰²

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Yār bulunmaz cihānda iy göñül ağyārsuz
Kim 'ayıbsuz yār isterse kalur ol yārsuz³⁰³
- [2] Gülsitānın 'ālemün geşt itdi ser-tā-ser hezār
Bulmadı bir şāḥ kim gül bite anda ḥārsuz³⁰⁴
- [3] Ger ser-ā-ser encüm ü eflāk olursa āfitāb
Ṭar olur 'ālem gözüme ol güneş-ruḥsārsuz
- [4] Cehd idüp cānānesüz bir laḥza cān itmez karar
Pend alup bir dem dil ārām eylemez dildārsuz³⁰⁵
- [5] Nice beñzedem lebin la'le ya ḳaddin serve kim³⁰⁶
Bir ḥacerdür la'l ü serv bir şecerdür bārsuz
- [6] Dide bir dīdāra ḳalmışdur iki 'ālemde pes
Cenneti 'arz itseñ almaz 'aynına dīdārsuz³⁰⁷
- [7] 'Işḳ odına yanmayan göñülde şevḳ olmaz Ḥafī
Zire her şem'i görürsin nūrı olmaz nārsuz

●●●●●●●●

³⁰² Z 32^a, SP 37^a, HHP 181^a, MN 1806, CN 1017, PB 247^b, FR 98^a.

³⁰³ isterse kalur ol: isteyen ḳalurmış MN.

³⁰⁴ şāḥ kim gül: şāḥ-ı gül kim Z.

³⁰⁵ cān: dil FR/pend alup: bend urup Z, pend idüp FR, SP.

³⁰⁶ nice beñzedem: ben mi beñzetedüm Z.

³⁰⁷ itseñ almaz 'aynına dīdārsuz: itseler 'aynına gelmez yārsuz MN, PB.

[118]³⁰⁸*mef'ülü/fâ'ilâtün/mef'ülü/fâ'ilâtün*

- [1] Haṭṭuñ gibi Hutenden bir müşg-i nâb gelmez
Dişüñ gibi 'Adenden dürr-i hoş-âb gelmez
- [2] Cân kim şarâb-ı la'lüñ aṇup olur revâne
Dem yoğ durur kim iy dost mest ü ħarâb gelmez
- [3] Cânâ bu ħaste göñlüm em şordı leblerinden
Pes ol ṭabîb dilinden niçün cevâb gelmez
- [4] Yaşum gözümde deryâ olmışdı âhum odı
Ḳurutdı şimdi hergiz bir kaṭre âb gelmez
- [5] Müstâk-ıdum ki seni bir gice düşde görem
Ĥâlüñ ħayâli_ucından gözüme ħ'âb gelmez
- [6] Zülfi ħayâli ħavfin itme Ĥafî lebin şor
Ṭüṭi şeker yir iken bil kim ħurâb gelmez

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[119]³⁰⁹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Açıpdur murğ-ı dil bâl ü perin şol resme kim şehbâz
Hümâyün zülfinüñ şaydı hevâsından ider pervâz
- [2] Dil ağzı sırrın ol mâhuñ lebinden remz-ile şordı
Didi keşf olmamışdır ħiç aşlâ kimseye bu râz
- [3] Büküldi çeng-veş ħaddüm bilüm ħıl gibi inceldi
Kim açsa perdeyi 'uşşâħ o meclisde ide şehnâz
- [4] İştıdı nâlemi bezm-i ħamında neydiğüm bildi
Düzüpdür çengini Zühre olupdur sözüme dem-sâz

●●●●●●●●

308 Z 32^b, SP 37^b.309 Z 32^b, SP 38^a, CN 948.

- [5] İşitse senden ol gül-ruh Hafı kũyındasın bilũr³¹⁰
Ki bũlbũlden niyāz itmek gelũr gũlřende gũlden nāz

[120]³¹¹

mefā'ĩlũn/mefā'ĩlũn/fe'ũlũn

- [1] Ayağuş tozına her kim ser urmaz
Sa'adetden başına efser urmaz
- [2] Lebũnden øzge ğamzeņ zaşmına dil
Cihānda merhem-i cān-perver urmaz
- [3] Lebũne teşneyem zũlfũne hey di
Ki şaşş şu içer iken ejder urmaz
- [4] Gønjũl var mı ki tũrraņ tũre kılmaş
Ciger var mı ki ğamzeņ řaņęer urmaz
- [5] Degũl hũsni-le mānend saņa hũrā
Meger yũzine āb-ı kevşer urmaz
- [6] İzāruņa gũl øykũnmiř ne olsun
řabā anı řabanęayla ger urmaz
- [7] Søzi yaşı bigi durur Hāfinũņ
Yũzi var yok yire lāf-ı zer urmaz

••••••••••

³¹⁰ işitse: yaşma Z.

³¹¹ CN 999.

[121]³¹²*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Bize ger rāh-ı fūrkatde Hızırılık itmeye İlyās
Ölürsem irmedin vaşla bu mātem-çün tatar il yas³¹³
- [2] Delüp sīnem çü kirpüklerünj oқи cānuma geçdi
Қашуңуң iy kemān-eb rū var andan girü yāsın yas³¹⁴
- [3] Hāyālünjle cihānda merdüm-i çeşmümden özge hiç³¹⁵
Enīs olduğını insān perīyle görmemişdür nās
- [4] Şehā zülfünjde ber-dār it beni қatl itme kim tā ki
Bulaşup ğamzeñünj tūġine қanum eylesesün pās
- [5] Hāfī dil-teşneyi idüp zülāl-i vaşlma hāşret
Felek қan aġladurduñ yutdururduñ aġular tās tās

[122]³¹⁶*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Süzmeyince pūte-i dil içre cān itme kıyās
Ġıll u ġışdan arıñup қalb-i muşaffā ola nās³¹⁷
- [2] Görmedi bir kimse cān göziyle cānān yüzini
Tā göñül āyinesinden gitmeyince jeng ü pās
- [3] Nefsüm öldürdüm diyü zāhid қара geydi velī
Kāfir öldüġine mü'min midür ol kim tuta yas
- [4] Çünki hālīş itmedünj şūfī riyādan қalbünj
Hırқаña gerekse şūf yama gerek ise pelās³¹⁸

●●●●●●●●

³¹² Z 32^b, SP 38^a, CN 1048.³¹³ ölürsem: ölürdük SP.³¹⁴ yāsın: yayın Z.³¹⁵ hāyālünjle cihānda: cihānda hāyālünjle CN.³¹⁶ Z 33^a, SP 38^a, HHP 216^a, CN 1049, AE 109^a, PB 293^b, FR 98^b.³¹⁷ süzmeyince: sızmayınca Z, HHP, AE, sermeyince SP/arıñup: eritüp FR, SP/қalb-i muşaffā: қалби сафада FR.³¹⁸ şūfī: zāhid CN.

- [5] Ol habîbün ħāk-i pâyine yüzün sürgil Ĥafî
Ĥâlîş altun olur iricek çü kîmyāya nühâş

[123]³¹⁹

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Yâķütün üzre kim yazılıdur ğubâr ĥaṭṭ³²⁰
Devr-i ķamerde andan ider ifühâr ĥaṭṭ
- [2] Ĥaddün şaĥîfesinde ķomış idi noķtalar³²¹
Ĥâlün henüz yazılmadı iy ğül'-izâr ĥaṭṭ
- [3] Ğördi cemâli dürcini Yâķût u Şayrafî
Didi bu resme ğörmemişem âbdâr ĥaṭṭ³²²
- [4] Efşân idüp bu ĥâlünġi evrâķ-ı ĥüsnünġe
Ķudret eliyle yazar inġen ol Ķirdġâr ĥaṭṭ³²³
- [5] Bir ĥaṭ kim anı yazmış ola münşi-i ezel³²⁴
'Älem içinde ancılayın kim yazar ĥaṭṭ
- [6] Ĥaddünġde ġördi ĥaṭṭunġi ĥacletden eridi
Şaçdı başına toprak olup şermsâr ĥaṭṭ
- [7] Zülfi eline şâm u şeĥer kıl ķalem alup
Levh-i 'izârı üzre yazar müşġ-bâr ĥaṭṭ
- [8] Şan cennet idi yüzi lebi ĥavz-ı Kevseri
Tutmuş kenârı dâyiresin sebzezâr ĥaṭṭ
- [9] Ķodı diyâr-ı Şâmı Ĥafî çekdi leşkerin
İķlîm-i Rûma ġeldi ki_ola şeĥr-yâr ĥaṭṭ

●●●●●●●●

³¹⁹ Z 33^a, SP 38^b, E 36^a, CN 1089, MN 2209.

³²⁰ yazılıdur: yazılıpudur SP.

³²¹ ĥaddün: ĥaṭṭun CN.

³²² ġörmemişem âbdâr: yazmadı kimse_âbdâr E.

³²³ yazar inġen: yazdı yine Z, E.

³²⁴ MN: -.

[124]³²⁵*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Âh kim 'aḳsine devr itdi yine devrân dirîḡ
Eyledi beni sitârem gibi ser-gerdân dirîḡ
- [2] Bu denî dünyâda dânâ ḡam yir ü ḡanlar yuḡar
'İzz ü nâz ile geḡer her câhil ü nâdân dirîḡ
- [3] İtdi her ḡorî 'Azîz-i Mıḡr u Ya'ḡûbî ḡazîn
Yûsuf-ı Ken'an yatur zindânda nâlân dirîḡ
- [4] Ol Süleymân-ḡadr ile dîv-i raḡîbî görüben
Dir feleklerde melekler yirde ins ü cân dirîḡ
- [5] Leḡker-i ḡam şöyle yıḡdı göḡlümün şehrîn Ḥafî
Kim 'imâret olmaz artuḡ ḡalısar vîrân dirîḡ

[125]³²⁶*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Sîne bu ḡarḡ-ı sitemkârın olup tîrine varḡ
Uş yüregümde yatur her tîr oluban ḡana ḡarḡ³²⁷
- [2] Baḡuma bârân-ı miḡnet yaḡdruban ebr-i ḡam
Cânuma hem âteş-i fûrḡat urupdur ra'd u berḡ
- [3] Bir 'aceb bâzârumuz oldı bugün bir şüfile
Biz naşîḡat almaḡa varduḡ o bize şatdı zerḡ
- [4] Ḥalkı şayd itmek için beḡzer ki dâm u dânedür
Bunların elindeki tesbîḡ ü eḡnindeki delḡ
- [5] Farḡı evvel ḡalka-i a'mâl ileydi bunların
Ḥırḡasıyla şimdi tâcından olunur oldı farḡ

●●●●●●●●

³²⁵ Z 33^b, FR99^a, SP 39^a.³²⁶ Z 33^b, SP 39^a.³²⁷ oluban: olup Z.

- [6] Geh semender gibi fūrkat odı içreyem müdām
Geh semek gibi oluram eşkümün baħrinde ğarķ
- [7] İy Ğafī dervīş-isen ğa'n eyle ğalkuñ ğa'nına
Kim bular ğalk olalı ğa'ne ide geldi bu ğalk

[126]³²⁸

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Ol mehün āyīne-i ğüsnine cān ğöziyle baķ
Tā ki mir'āt-ı cemālinde ğörine Şun'ı Ğaķ
- [2] Mesken idindi ğayāl-i ķāmeti ğöñlüm ivin
Lā cerem olur yüce himmetlünün ğöñli aŐaķ
- [3] Ruğları vaşfin ki_oķur ğül defterinde 'andelīb
Boyanup ķanlı yaşından sürğ olur her bir varaķ
- [4] Ğağına yüz virdi o meh zülf ğağa itdün didi³²⁹
Dini ğerçi_ol kāfirün bāğıldur ammā sözi ğaķ
- [5] Ağladuğum ğördi baħr acıdı yüz urdı yire³³⁰
YaŐumuñ seyli ğağıldusına tütmiŐdur ķulaķ
- [6] Ol mehün mihri hevāsıyla yile vardı Őeğāb
ĀteŐ-i ruğsārı Őevķından oda yandı Őafaķ
- [7] Ğalbünği ķāl ile Őāf it ğill ü ğiŐdan iy Ğafī
Kim ide Őarrāf alayında miğek yüzünği aķ

••••••••••

³²⁸ Z 34^a, FR 99^a, SP 40^b.

³²⁹ virdi o meh: virdün ise Z.

³³⁰ urdı: urup SP.

[127]³³¹*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Ol mehüj mâhiyyetini nice idrâk ide halk
Kim Hâk anuñ nürdan itmiş durur cismini halk
- [2] Kışver-i hüsnî musahhar itmege geldi revân
Haṭṭı evrâk-ı cemâline raqamla kodı vefk
- [3] Bâda uyup sehv-ile ol mâh öñinden geçdiler
Gitdi ebr kendüden âb oldı hayâdan yire garık
- [4] Kend'özin qaddine nisbet eyledügi cürmi-çün³³²
Yire gömüp servi recm eyler şehâb u ra'd u berk
- [5] Haṭṭı kim la'lin lebi üzre raqam çekmiş durur
Geldi İbn-i Muḳle güyâ kim virür Yâḳûta meşık
- [6] Ol kemân-ebrü Hafî atduqça tır-i gamzesin
Bulsa cân sinem pür olurdu_olduğı-çün aña derk

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

[128]³³³*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] İy dil ârâm isteme 'âlemde kim ârâm yok
Dehr bir nâ-kâmdur kim hergiz anda kâm yok
- [2] İstedüm gendüm gezem cev cev cihânı murğ-veş
Bulmadum bir dâne kim altında anuñ dâm yok
- [3] Bu hevâ-yı nefis için haclet odına yanuban
Yüz şuyın toprağa dökenlerde neng ü nâm yok³³⁴
- [4] Hâne-i faqr içre yağdı üstüme bārân-ı gam³³⁵
Fâyide virmez der ü divâr çünkim bâm yok

●●●●●●●●

³³¹ Z 34^a, SP 40^b.³³² kend'özin: kendüsün Z/gömüp: girdi Z/recm eyler hışm itdi Z.³³³ Z 34^b, FR 99^a, SP 41^a.³³⁴ yanuban: yanayın SP/dökenlerde: şalanlarda Z.³³⁵ üstüme: başuma SP.

- [5] Ğıll u ğışdan kâni bir kâlbini pâk itmiş vücūd³³⁶
Kâni ya bir puhte kim içinde anuñ hām yok
- [6] Kimi Cemşīd-i zamānam dir her işde ‘aczi var
Kimi Cem-bezm-i cihānam dir elinde cām yok³³⁷
- [7] Hırka-i şabrı geyüp künc-i kanā‘atde otur
İy Hafī çünkim cihān hâlkında hīç in‘ām yok

[129]³³⁸

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

- [1] Kimün ki ğam-ı ‘ışkuñ ile derd-i seri yok
Bilgil ki derünında anuñ derd eşeri yok
- [2] Meh-rülara şol kimse ki iy cān nazar itmez
Yokdur gözi_ anuñ var-ısa nür-ı başarı yok
- [3] Toldı sitem ü cevri-ile etrāfi cihānuñ
Kahtı oldı bu dehr içre vefānuñ eşeri yok³³⁹
- [4] Ne dürlü belā varsa kâmu çekdüm ü gördüm³⁴⁰
‘Älemdede nigār ayrılığında beteri yok
- [5] İy hecr gicesinde umān şubh-ı vişālin
Bir gicedür ol gice kim anuñ seheri yok
- [6] Kaldı mı ciger ki_itmedi ğamzeñ anı mecrüh
Ya sīne mi var anda ki tūr-i seheri yok
- [7] Cāmına kimün ki_uğramadı āteş-i hecrün
Anuñ şanemā hāl-i Hafiden haberi yok

●●●●●●●●●●

³³⁶ kâlbini: kendüyi SP.

³³⁷ cihānam: zamānam Z.

³³⁸ Z 35^a, FR 99^b, SP 41^b.

³³⁹ kahtı: kahtı Z.

³⁴⁰ kâmu: hep SP.

[130]³⁴¹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Şikeste-dillerüz dildârumuz yok
Belâlu bülbülüz gülzârumuz yok
- [2] Şeb-i zülfeyni qâdrin bilirüz lik
Bu qadre irmege miqdârumuz yok
- [3] Gönül biñ cân virür bir bûsesine
Lebi dir qalb-ile bâzârumuz yok
- [4] Bizi şol resme mest itdi mey-i 'ışk
Ki aramızda bir hüşyârumuz yok
- [5] Pelâs-ı 'ışk-ıla olduk mülebbes
Egerçi cübbe vü destârumuz yok
- [6] Hafî 'âlemde yoklukdur çü varlık
İdelüm az eger çoq varumuz yok

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
[131]³⁴²
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Mül şöhetine bağ u gül ü gülsitân gerek
Sâkî müdâm elünjde mey-i ergavân gerek³⁴³
- [2] Qoma elünnden ayağı sen şun başa müdâm
Kim rûha kuvvet itmege kıt-ı revân gerek³⁴⁴
- [3] Ma'sûk öninde 'âşık isen cân-feşânlık it
Da'vîye ma'nî 'ışka bilürsin nişân gerek
- [4] Devrân idüp gedâ gibi küymü gündüzin
Gice_irteye dek itleri-le pâsbân gerek

●●●●●●●●

341 Z 33^b, FR 100^a, SP 41^b.342 Z 35^a, SP 42^a, CN 1312.

343 mül: mey Z/elünjde: elinde Z.

344 şun başa: şüfiyâ CN/kıt-ı: rûh-ı Z.

- [5] İyende kılma kend'özünjî halka âşikâr
İnsân gözinden ol ki perîdür nihân gerek
- [6] Görüp kaçuñ hilâli-le bedrini alnuñuñ
Her gice taña kıala meh-i âsmân gerek
- [7] Cânân gerekse cân u cihân terkin ur Hâfî
Cânâneler seven kişiler cân-feşân gerek

[132]³⁴⁵

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- [1] Nev-bahâr olduqda 'azm-i gülsitân itmek gerek
Serv-қadler birle seyr-i büstân itmek gerek³⁴⁶
- [2] Tiz geçer gül vaқti çün kim yâr-ıla mül şoñbetin
Fevt-i furşat itmeyüp pîr ü cüvân itmek gerek³⁴⁷
- [3] 'Ömr naқdi gitmedin elden ayağa harc idüp
Yâr-ıla 'ayş-ı müdâmı câvidân itmek gerek
- [4] İder iseñ dilberüñ müy-ı miyânın ârzü³⁴⁸
Ortaya koyup başuñu der-miyân itmek gerek
- [5] Âşikâr itmege қorқarsañ müdâmı 'âmdan
Şüfiyâne şavma'a içre nihân itmek gerek
- [6] Zülfi zünnârın қuşandıñsa bilünje 'ışk-ıla³⁴⁹
Büt-perest olduñ yirün deyr-i muğân itmek gerek
- [7] İy göñül çün ol hümâyün-тал'atı kılduñ şikâr
Şâh-bâz olduñ işigin âşiyân itmek gerek
- [8] Yüzünjî sürüp Hâfî ol serv-қaddün yolına
Akıdup gözünjî yaşın âb-ı revân itmek gerek³⁵⁰

●●●●●●●●

³⁴⁵ Z 35^b, SP 42^a, F 25^a, E 34^b, FR 100^a.

³⁴⁶ olduqda: oldı çü Z, FR, CN, SP/büstân: gülsitân Z, FR.

³⁴⁷ pîr ü: pîri SP.

³⁴⁸ ider iseñ: sen iderseñ Z.

³⁴⁹ 'ışk: şıdқ Z, FR.

³⁵⁰ gözünjî yaşın: göz yaşını Z.

[133]³⁵¹*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Keşf olursa pertev-i hüsnî niķābından anuñ
Yana ķurş-ı āfitāb ol demde tābından anuñ
- [2] Zerrin usturlāb açup ķarķuñ münecçimi seķer
İrîfâ' alur cemālî āftābından anuñ³⁵²
- [3] Dil lebün den derdine_em şordı cevāb it dilberā
Ėaste göñüller şîfā bulur cevābından anuñ
- [4] Mey kızar dur gerçi her şaķşuñ yüzini şüretā³⁵³
Mey kızarur 'aks-i reng-i la'l-i nābından anuñ
- [5] Var işigine şabā gibi yüzün sür her seķer
İy Ėafî Ėavf eyleme kūyı kilābından anuñ

[134]³⁵⁴*mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün*

- [1] Göñül āyinesi jengin şular kim itmemişdür pāk
Yüzün māhiyyetin iy meh olar nice ider idrāk
- [2] Seķer gülşende kim bülbül cemālün vaşını söyler
Virür gül yile evrāķın ider gonca yaķasın ķāk
- [3] Şeb-i zülfün sevādından şafaķ her gice ķan ağlar
Cemālün āfitābından olur nūr encüm-i eflāk
- [4] Şaķuñ Ėıne iletdukçe nesim-i şubķ büyünden
Yüregi ķan dolar müşgün 'abir ü 'anber olur Ėāk
- [5] Gözin saķķā yüzün cārū özin ferrāş ider her dem
Ėafî bād-ı şabā gibi esüp yollaruñ eyler pāk³⁵⁵

●●●●●●●●

³⁵¹ Z 40^a, SP 42^b.³⁵² alur: olur SP.³⁵³ gerçi her şaķşuñ: her kesün gerçi Z.³⁵⁴ Z 35^b, SP 42^b, FR 100^b.³⁵⁵ ider: idüp SP/gibi: bigi SP.

[135]³⁵⁶*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Başuma ağahdan cānā hevāsı zülfünüj
Olmışam cān u göñül den mübtelāsı zülfünüj
- [2] Hālını bilmez perişān-dillerüj bigānedür
Şol göñül kim olmamışdur āşināsı zülfünüj
- [3] Gözlerüj öldürdügi 'uşşāk içün mātem dutar
Ol sebebden qara olmuşdur libāsı zülfünüj
- [4] Leşker-i Hindi çeküp 'azm itdi Rūm üzre haṭuñ
Āyet-i *fethun karīb* oldu livāsı zülfünüj
- [5] Ger hümānuñ sāyesin şala zemīne āfitāb³⁵⁷
Āfitāb üzre düşer zıll-i hümāsı zülfünüj
- [6] Rüşen ider āteş-i Mūsıyle yüzüj 'ālemi
Şihre baş kaldırdıñca ejdehāsı zülfünüj
- [7] Şaçlaruñ zencīrini şalgıl Hafınüj boynına
Kim anı dīvāne kılmışdur hevāsı zülfünüj

[136]³⁵⁸*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Getürdi başuma sevdā hevā-yı zülfeynüj
Belāya şaldı bu ben mübtelāyı zülfeynüj
- [2] İşitdi 'āşıkı öldürdüğini ğamzelerüj
Geyüp qaraları itdi ğazāyı zülfeynüj
- [3] Ne vech-ile kişi yol bula genc-i hüsnuñe kim
Tıhsm-ıla kuşadur ejdehā-yı zülfeynüj

●●●●●●●●

³⁵⁶ Z 36^a, SP 43^a, CN 1232, FR 100^b.³⁵⁷ hümānuñ; hümā tek CN/zemīne āfitāb: zemin üzre_āfitāb SP.³⁵⁸ Z 36^a, SP 43^b.

- [4] Şabâ yili-y-ile gönderdi şemme bûyından
Mu'athtar eyledi Çîn ü Hıfâyı zülfeynüñ
- [5] Münevver itdi cihâni ziyâ-yı şem'-i ruhuñ
Mu'athtar eyledi bād-ı şabâyı zülfeynüñ
- [6] Hâfi ki cān-ıla iki cihāni bir kılna
Egerçi virdi degüldür behā-yı zülfeynüñ

[137]³⁵⁹

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Bu felekde kaldı alınmadı dādı göñlümün
Kim anuñ zulmiyle yııldı bilādı göñlümün
- [2] Āşiyān idineli vīrānesini büm-ı ğam
Gözlerinde_uçar hayāl-i murğ-ı şādı göñlümün³⁶⁰
- [3] Zehri dehrün şöyle telh itmiş durur kim 'ālemün
Şekkerini yirse gelmez ağzı dadı göñlümün
- [4] Çarh kıddümi büküp çenber idüp durur çü def
Dehr elinden yir tapançalar sevādı göñlümün
- [5] Bir niçe yıl bezm-i ğamda iñledüp bağrum deler
Şimdi bildüm neydügin benden murādı göñlümün³⁶¹
- [6] İki gün bir kimse-y-ile toğru yār olmaz Hâfi
Anuñ için kalb olup durur bir adı göñlümün

●●●●●●●●

³⁵⁹ Z 36^b, SP 44^b, FR 101^a.

³⁶⁰ gözlerinde: didede Z.

³⁶¹ Bir niçe yıl bezm-i ğamda: Bunca kim bezm-i ğamuñda Z/bildüm: bilmem Z.

[138]³⁶²*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Tırmadın her dem aqar yaşıyla qanı qeşmümün
Yummağa kirpüklerin fermānı qanı qeşmümün
- [2] Serv-қaddün qanda kim görse düşüp yüz üstine
Gider idi kendüden āb-ı revānı qeşmümün
- [3] Āb içinde şüretün naqşını taşvır itdügin
Görüp ol işine hayrān qaldı Mānī qeşmümün
- [4] Hāne-i dilde hayālin gördüğünce hālinün
İzzet idüp hoş görürler merdümānı qeşmümün
- [5] Gözlerüm segrür 'acebdür yarı görmezsem bugün
Kim qaçan deprense hayr olur nişānı qeşmümün
- [6] Hāk-i pāyine Hafı yüz sür gözünje sürme çek
Gerd-i rāhından pür olsun sürmedānı qeşmümün

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

[139]³⁶³

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

- [1] Gönülde olah mihmān hayāl-i hāli anuñ³⁶⁴
Gözümde olmadı bir dem hayāli hāli anuñ
- [2] Vişāline_irmege yārün niçe ki sa'y iderem
İrer bu yolunu bağlar qomaz hayāli anuñ³⁶⁵
- [3] Qalır dehānını gördükçe gonca dem-beste
Qılır hacil gül-i sürhi yarıağı alı anuñ³⁶⁶
- [4] Cemāli şem'ine cānum ki oldı pervāne
'Aceb midür oda yanarsa per ü bāli anuñ

●●●●●●●●

³⁶² Z 36^b, SP 45^a, CN 1254, PB 358^a.³⁶³ Z 37^a, SP 45^a.³⁶⁴ gönülde: gözümde Z.³⁶⁵ bu: ki Z.³⁶⁶ alı: hāli Z.

- [5] N'ola virür ise Hızra hayātu āb-ı hayāt
Virür hayāta hayātu leb-i zülālî anuḡ
- [6] Hāfînüḡ olmasa vaşluḡ ümīdi göḡlinde³⁶⁷
Mükedder olmış-ıdı hecrüḡ-ile ḡālî anuḡ

[140]³⁶⁸*fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün*

- [1] Göricek serv utanur ḡadd-i ḡurāmānın anuḡ³⁶⁹
Aḡıcaḡ ḡül kızarur ḡonca-i ḡandānın anuḡ
- [2] Sünbül-i miskīn-i sevdā-zedeyi virdi yile
Çözeli bād-ı şabā zülfi perīşānın anuḡ
- [3] Aḡuban ḡoḡḡa-i mercānı döker lü'lü'-i ter
Gözlerüm göreliden la'l-i dür-eşşānın anuḡ
- [4] Felegüḡ dāmeni altında ḡurüb eyledi mihr³⁷⁰
Gün yüzi maḡla' idineli ḡirībānın anuḡ

- [5] Olalı ḡübclaruḡ medḡ ü şenā-h'vānî Hāfi
Heves ider işiden görmeḡe dīvānın anuḡ

[141]³⁷¹*mefā'ilün/fe'ilätün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Eḡer gözüḡ ḡuş olaydı yüzine ol melegüḡ
Nişār iderdüḡ ayaḡı tozına mā-meleküḡ³⁷²

●●●●●●●●

³⁶⁷ ümīdi: ḡayālî Z.³⁶⁸ Z 37^a, FR 101^b, SP 45^b.³⁶⁹ utanur: utana SP/ḡadd-i serv-i Z.³⁷⁰ eyledi: itdi Z, SP.³⁷¹ Z 37^a, SP 45^b.³⁷² iderdüḡ: ideydüḡ SP.

- [2] İştidi gün yüzine ayı nisbet itdüğünü
Od urdı cānına bozdı sitâresin felegün
- [3] Kaşuñ hayâli sükûn itse ‘aynum içre çü nûn³⁷³
Ta‘accüb eyleme kim cāyı cūy olur semegün
- [4] Dilini depredüp ol şehd-leb ki nuṭka gelür
Şanasın içine şeker karışdurur nemegün
- [5] Eridi pûte-i ‘ışk içre kalbünj oldı çü şâf
Ḥafî kızarmaya yüzünj öñinde pes miḥegünj

[142]³⁷⁴

TÜBA

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

- [1] Gülde olmaz lāle ruḥsārınuñ âli Aḥmedünj
Nağme-i bülbülde bulunmaz maḳâli Aḥmedünj
- [2] Maḥv olur mihr-ile meh encüm bigi eflâke ger³⁷⁵
Toḳunursa pertev-i nûr-ı cemâli Aḥmedünj
- [3] Öldürürse gamze-i ḥûn-rîzi iy dil gam degül
Cân bağışlar mürdeye la‘l-i zülâli Aḥmedünj
- [4] ‘Ālem içre murğ-ı cān u dil mi var şayd olmadık
Dâne vü dām olalı zülf-ile ḥâli Aḥmedünj
- [5] Yār işiginden raḳîbi dūr ḳaldum eyle kim
Atdı Bū Cehli Ḥarem bâbında âli Aḥmedünj
- [6] Gerçi el irmez vişâline biḥamdillâh Ḥafî
Ḥâlî olmaz ḥâne-i dilden ḥayâli Aḥmedünj

••••••••••

³⁷³ kaşuñ: kaşı SP.

³⁷⁴ Z 37^b, SP 46^a.

³⁷⁵ bigi: gibi Z.

[143]³⁷⁶*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Âh elinden şol vefâsuz cevri çok dilberlerüñ
Şol yüzi gül yañağı lâle gözi 'abherlerüñ
- [2] Nice gönjül virmesün insân olanlar bunlara
Kim melekler bendesidür bu perî-peykerlerüñ
- [3] Gel temâşâ kıl kamer devrinde zülfi çenberin
Mîhr ü mehdür oynayan içinde ol çenberlerüñ
- [4] Cân mest oldukça gamzeñ kim çeker hañçerleri
Cân virür cân üstine düşmege ol hañçerlerüñ
- [5] Öldürürse ger raķibi gam degül 'aşıklarüñ
Mü'mine kanı helâl olmuş durur kâferlerüñ
- [6] Serverâ bir pâdişehsin sen ki her bir küşede
Bu Hıfî gibi hezârân biñ olur çâkerlerüñ³⁷⁷

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

[144]³⁷⁸

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- [1] Hıtâya iltse büyından şabâ bû zülf-i pür-çinüñ
Yüreği kan tola hacletden ol dem nâfe-i Çinüñ
- [2] Ölürsen âteş-i ruhsârî şevkından ger ol mâhuñ
Revânın şâd ola ol dem tola hem nür-ile sinüñ³⁷⁹
- [3] Şehâ biñ cân u dil murğın şalar bir dânele dâma³⁸⁰
Bu hâl-i 'anberinüñle senüñ bu zülf-i müşgînüñ
- [4] Ruğından zülf-i kâfir-kîşi kim her gün görür mu'ciz
Velî imâna gelmeklige yok meyli bu bî-dinüñ

●●●●●●●●

³⁷⁶ Z 37^b, SP 46^a, CN 1282.³⁷⁷ biñ: beg CN.³⁷⁸ Z 38^a, SP 46^b, PB 362^b.³⁷⁹ ol: her Z.³⁸⁰ PB: -.

- [5] Senüñ la'l-i şeker-bāruñ göreydi_ıy Hüsrev-i hübān
Cihān içre dañı Ferhād adın arımazdı Şirīnün
- [6] Tebessüm idüp ol meh-rū görindügince dendānı
Şanasın āb-ı şāf içre görünür 'ağsı rüyınuñ
- [7] Var ol māhuñ işiginde iti gibi Hafı sa'y it
Kim ola hākı her gıce döşegüñ senğı bālīnün

[145]³⁸¹

mefā'ilün/mefā'ilün/fe'ülün

- [1] Yitişdükçe şabā kūyına yāruñ³⁸²
Yüz ur hākine bundan ol diyāruñ
- [2] Yüregüm gönca-veş kan-ıla tıldı
Yüzün görmeyeli ol gül-izāruñ
- [3] İder her zāğ gülzārı temāşā
Deler bağrını hār-ı gam hezāruñ
- [4] Tārīk-i meskenetde hāk-i pā kıl
Yüzün kim tād-ı ser ola gubāruñ
- [5] Hafı ma'sūk işiginde_öl ki 'uşşāk
Ziyāretgāh idineler mezāruñ

[146]³⁸³

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Gelür pervāne nārına yağar cān-ile per şem'ün
Ki bilür her neyi yağarsa nārı nür ider şem'ün
- [2] Keser dirlerdi yaşını gözün key bu ne hikmetdür
Ki key itdükçe_ağar tırmaz gözünün yaş her şem'ün

●●●●●●●●

³⁸¹ Z 38^a, SP 46^b, CN 1263.

³⁸² kūyına: her gıce Z.

³⁸³ Z 38^b, SP 47^a.

- [3] İçinde ıışk odı olduğına rüşen delîli var
Ki gözi yaşludur beñzi şarudur mişl-i zer şem'ün
- [4] Cihānda ağlamağ gülmekle cem' olmaz diyen gelsün
Gözi ağlar iken görsün yüzi nice güler şem'ün
- [5] Meger kim meclis-i yāra gider germ oldı şevkından
Ne yire başduğın bilmez başında od yanar şem'ün³⁸⁴
- [6] Gelür bir kimsene başına zerrīn tāc urur her şeb
Gine ol tācı başından şunar alur seher şem'ün
- [7] Hāfi bigi meger içine fūrkat odı düşmişdür
Ki yandugınca düütünü depesinden çıkar şem'ün

[147]³⁸⁵

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

- [1] Görse Tübā utanur kıadd-i nihālin Hāsanuñ
Kevşer işitse erür la'l-i zülālin Hāsanuñ
- [2] Göñül āyīnesini eyle mücellā tā kim
Göresin cān gözi-le 'aqs-i cemālin Hāsanuñ
- [3] Ğonca-veş ağzını bülbül yuma dem-beste kıala
Gülsitān içre işidürse maķālin Hāsanuñ
- [4] Geldüğince gözüme kıaldıruban merdümini
Yirine kıondururam hāli hayālin Hāsanuñ
- [5] Dil ü cān şöyle enīs oldı hayāliyle Hāfi
Ki getürmezler idi zikre hayālin Hāsanuñ³⁸⁶

●●●●●●●●

³⁸⁴ Ne yire başduğın: Nice gitduğünü Z.

³⁸⁵ Z 38^b, SP 47^a.

³⁸⁶ zikre: fikre Z.

[148]³⁸⁷*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Bu çarh-ı dūnuḡ işi inķılāb imiş bildük
Şoḡı 'imāret-i dehrün ḡarāb imiş bildük
- [2] Çü cife didi bu dūnyāya Aḡmed-i Muḡtār
Pes aḡa ṡālib olanlar kilāb imiş bildük
- [3] Bu ḡülsitān-ı cihān kim ḡüli diken ḡörinür
İçinde bülbüli anuḡ ḡurāb imiş bildük
- [4] Bu bezm-i ḡam ki meyi ḡün-ı dil durur anuḡ
Odında niçe ciḡerler kebāb imiş bildük
- [5] ḡired ki ḡarķa varupdur bu baḡr-i ḡayretde
Felek o baḡr üzere bir ḡabāb imiş bildük
- [6] Şu diyü her yaḡa aķar şusuz gelür yine dil
Şu ḡörinen aḡa her sū serāb imiş bildük
- [7] ḡafi murāda irişmek gerekse ḡeç ķamudan
Ki ḡaķdan artuḡı ķamu ḡicāb imiş bildük

[149]³⁸⁸*mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün*

- [1] Şu kim cānını yolına nişār itmeye cānānuḡ
Teninden dilerem ayrıla tiz ḡünde o cān anuḡ
- [2] Elif ķaddiyle nūn ķaşında bir ān vardur o māhuḡ³⁸⁹
Kim idrāk idemez herḡiz ḡired māhiyyetin anuḡ
- [3] Yüzi nūrın ḡörüp imān ḡetürdi ḡerçi her ķāfir
ḡözi imānını yaḡmāya virdi her müselmānuḡ

●●●●●●●●

³⁸⁷ Z 39^a, SP 48^a, CN 1270.³⁸⁸ Z 40^a, SP 49^b, 2710, PB 337^b.³⁸⁹ māhuḡ: ānuḡ MN.

- [4] Gönül çâh-ı zenehdânında zülfin gözledüğü bu
Sebeb ister belâsından hâlâş olmağa zindânı³⁹⁰
- [5] Hâyâtına sebep Hızruñ egerçi âb-ı hayvândur
Hâyâtı ağzı yarındandur anuñ âb-ı hayvânı³⁹¹
- [6] Görüp kanlu yaşum tañ mı kızarsa merdüm-i çeşmüm
Ki kanda uğrasa sâyil yüzün kızdur insânı³⁹²
- [7] Ayak başmış ki el ura perîşân zülfine şâne
Hafî cem'iyetin hayfâ tağdıdsar dil ü cânı³⁹³

[150]³⁹²

TÜBA

mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Müyesser itmedi vaşlın çü baña Bārī anuñ
Beni firāk odına yakmasaydı nārı anuñ³⁹³
- [2] Eline kıl kalem aldı çü kâtib-i zülfi
Çıkar beyâza muhaqqak hañ-ı gubârı anuñ
- [3] Nihâl-i kaddini serve nicesi nisbet idem
Ki bir şecerde bulunmaz cihânda bārı anuñ
- [4] İerse nâfe-i Çînüñ yüregın eyleye kan
Hıtâya bûy-ı hañ u zülfi müşg-bārı anuñ
- [5] Hafî diler güle virdi dilin dile diye lik
Kıomaz dimege dilin bağlar ağzı yarı anuñ³⁹⁴

●●●●●●●●●●

³⁹⁰ gözledüğü bu: gördüğü bu kim Z/ sebeb: resen PB, MN.³⁹¹ yarından: bārından SP.³⁹² Z 39^a, SP 49^b.³⁹³ nārı: bārı Z.³⁹⁴ dimege: dehāna Z.

[151]³⁹⁵*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün**mef'ülü/fe'ülün*

- [1] İy gözleri nergis yüzi gül ruḥları lāle
Gīsūları sünbül
Umar ki leb-i la'lüñe yāḳūt ola lāle
Lü'lü' dişüñe ḳul
- [2] İy gönca-dehen gördi yüzüñi utanup gül
Ḳızardı ḥayādan
Yırtdı yaḳasın vecde gelüp eyledi nāle
Ol şevḳ-ıla bülbül
- [3] Çāk eyleyüben ḡam yaḳasın 'ayş u ṭarabdan
Şād oldı dil ü cān
Yār-ıla ider nüş-ı müdām elde piyāle
Hem kāse ṭolu mül
- [4] Gördi dil ü cān ḥaṭṭuñ-ıla ruḥlarıñ iy dost
Dirlerdi didiler
Cennet çemeni üzre düşüp dūr gibi jāle
Bitmiş semen ü gül
- [5] Fūrḳat odına yanar u ḥasret yaşına ḡarḳ
Cevr-ile cefāya
Bî-çāre Ḥafı bir gün irem diyü vişāle
Eylerdi taḥammül

[152]³⁹⁶*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Çeşme-i la'lüñ şuyından ḳüt-ı cān ister göñül
Hızr-veş 'ālemd e 'ömr-i cāvidān ister göñül

●●●●●●●●

³⁹⁵ İÜ 81^b, Z 40^b, SP 50^b, CN 1365, FR 102^a.³⁹⁶ Z 41^b, SP 51^a, F 27^b, E 37^a, CN 1445.

- [2] Hışm idüp çekdükçe ğamzeñ tũgini cān kaşdına
Yüz urup cellād-ı çeşmünden amān ister göñül
- [3] Bāda ışmarlar güzer kıldukça izüñ tozını
Rüşenā-yı çeşme kühl-i İřfahān ister göñül
- [4] Hāk-i pāyüñe řehā şanma behā cān virdügin³⁹⁷
Bir bahāneyle_anı senden rāygān ister göñül
- [5] Serv-ķaddüñüñ hayāline aķıdup serverā³⁹⁸
Gözlerümüñ yaşımı āb-ı revān ister göñül
- [6] Sākī-i gül-ruħ elinden řāfi nüş itmege mül
Sebze vü āb-ı revān u gülsitān ister göñül³⁹⁹
- [7] Nev-bahār oldu Hafi sebz oldu etraf-ı cemen
Serv-ķadler birle seyr-i büstān ister göñül⁴⁰⁰

[153]⁴⁰¹

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Ğunca varup ğonca-vār iy ğonca-leb güľşende güľ
Ki_açıla ol şevk-ıla handān ola güľşende güľ⁴⁰²
- [2] Ğağı güľşende ki senüñle mülākāt olmayam
Ol başa ma'nide Ğaristāndur güľşen degül
- [3] İziñüñ tozı cevāhirini keħhāl-i řabā
Çekmeyelden gözlerüme gözlerüm rüşen degül
- [4] 'Ömri geçsün Ğuşşada 'ālemde dil-řād olmasun
şol dil ü cān kim ğam-ı 'ıřķuñja ol mesken degül
- [5] İřigüñe varduğı için Hafi iy dōstum
Ğalmadı bir kimse küyuñda ařja dūřmen degül

••••••••••

³⁹⁷ pāyüñe: pāyına Z/řehā: dil ü Z/virürken: virdügin Z, E.

³⁹⁸ serverā: seyl-i revan Z.

³⁹⁹ gülsitān: büstān Z.

⁴⁰⁰ oldı: irdi F/ büstān: gülsitān SP, Z.

⁴⁰¹ Z 41^b, SP 51^b, CN 1468.

⁴⁰² açıla: açılır Z.

[154]⁴⁰³*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Dilberā dilden ğam-ı 'ıŝkuñ çü bir dem kem degül⁴⁰⁴
Gelmez ise ŝādlık göñlüme hergiz ğam degül
- [2] Gözüme gelse hayālünj kend'özümnden giderem
Bilürem āb üzredür bünyādını muħkem degül
- [3] 'Ālemi gerçi ihāta kıldı deryā-yı muħiṭ
Ol bu gözüm yaŝınuñ yanında nemdür yem degül⁴⁰⁵
- [4] Hālünjün çü karşı varmadı hayāline gözüm⁴⁰⁶
Gitsün ayruḡ gelmesün yüzüme gözüm nem degül
- [5] Hem-dem olmaḡ yār-ıla bir dem iki 'ālem deger
Dem o demdür andan artuḡ dem ne demdür dem degül
- [6] Mīm ü yile itmeyen cīm ü elif vü mīmi pür
Ol bu 'ālem içre hī vü yī vü cimdür Cem degül
- [7] Serve beñzetme Hāfi ḡaddin ki serv ancılayın⁴⁰⁷
Lāle-ḡadd ü la'l-leb gül yüzlü gonca-fem degül

[155]⁴⁰⁸*fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün*

- [1] Hiç ele māl-ı yetim ile mey almali degül
Ger birin al diseler saña mey al mālı degül⁴⁰⁹
- [2] Gerçi menhī durur ikisi daḡı līk meyünj
Cürmi tevbeyle gider kişide ḡalmalı degül

●●●●●●●●

403 Z 41^b, SP 51^b, CN 1456.

404 dilden ğam-ı 'ıŝkuñ çü bir dem: bir dem ğam-ı 'ıŝkuñ göñülden Z.

405 yanında: ḡatında CN.

406 varmadı: ṭırmadı CN.

407 ḡaddin: anı SP.

408 Z 42^a, SP 52^a, HHP 281^a, MN 291 I, CN 1471.

409 Ger: ki MN/ diseler saña mey: diselerdi meyi Z.

- [3] Sâkıyâ keşti-i ‘aql oldu yem-i meyde çü gark
Sen sağ ol anuñ-içün guşşaya ıalmalı degül
- [4] Kejdüm-i zülfi çün urdı dili cân virdi hemân
İledüp zülfi şalıncağına şalmalı degül⁴¹⁰
- [5] Muırbâ süz-ı Hafî meclisi germ itdi bugün
Sâzuñı yaıar anuñ sözi-le çalmalı degül

[156]⁴¹¹*fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilün*

- [1] Fitneden gerçi anuñ hâli daıı hâli degül
Lîk cân u dil alan gözleridür hâli degül
- [2] Göñlüñi hüblara virmemege sa’y idegör
Viricek anı bulardan yine almalı degül⁴¹²
- [3] Rindi şüfi süci içer diyü ta’n eyleme kim⁴¹³
Kendünün aıçasıdur kimsenenün mâli degül
- [4] Zâhidâ şanma seni zühdün ider cennetlik⁴¹⁴
Ol Haıun faılı durur kişinün a’mâli degül
- [5] Rüzgârın gâmnı yimemek için dün ü gün⁴¹⁵
Mey içüp mest oluban hergiz aylmalı degül
- [6] Lebüne beızedügi-çün meye meyl itdi göñül⁴¹⁶
Yoısa bu kan olacağı ele almalı degül
- [7] Döyimez cevrine kimse buların gerçi Hafî
Kişi ‘âlemde bularsuz daıı olmalı degül

●●●●●●●●

⁴¹⁰ iledüp: öldürüp CN.⁴¹¹ Z 42^a, SP 52^a, CN 1472, PB 371^b, MN 1290.⁴¹² yine: girü CN.⁴¹³ rindi: rinde SP, CN/süci: mey CN, PB.⁴¹⁴ şanma seni zühdün ider cennetlik: zühdün ile dime ki cennetlik olam CN/cennetlik: cennetlik MN.⁴¹⁵ SP-, MN -, PB-.⁴¹⁶ SP-, MN -, PB-.

[157]⁴¹⁷*mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] İy 'andelib oldu müyesser vişāl-i gül
Eyyām-ı şādi geldi çü def itdi melālī gül
- [2] Olmasa nağme meclis-i gülşende ger ne ğam⁴¹⁸
Bülbül terennümi-y-ile her yir maķāl-i gül
- [3] Söyler zebān-ı hāl-ile vaşf-ı zamāneden
Virür cevāb bülbüle eyler su'al gül
- [4] Çün esb-i şāha yine süvār oldu şāh-vār
Ezhār öñinde oldu yine pāymāl-i gül
- [5] Hıṭbe_okımağa gül şehi adına 'andelib
Şahn-ı çemende minber olupdur nihāl-i gül
- [6] Ğış ola kendüden gide Mūsā gibi hezār⁴¹⁹
Ṭūr-ı çemende kılsa tecellī cemāl-i gül
- [7] Gül mevsiminde gül gibi ḥandān u ḥurrem ol
Dilden Ḥafī müdām-ıla def it melālī gül

[158]⁴²⁰*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Bir gün seḥer iy ğonca-dehen gülşene gel gül
Ki_açıla anuñ şevķıla ḥandān ola her gül
- [2] Ger bir nazar ol ğonca-lebüñ görse cemālīn
Gülşende hezār olur-ısa ğış ola bülbül
- [3] Ṭağlara düşer ruḥlarınuñ şevķı-la lāle
Sevdāyī olur zülfi hevāsı-y-ıla sünbül

●●●●●●●●

417 Z 42^b, SP 52^b.

418 ne ğam: nağam SP/her yir: yiter SP.

419 Mūsā: bülbül Z.

420 Z 42^b, SP 52^b.

- [4] Gül-ruḥlar ile sâkî bugün mevsim-i güldür
Gel ‘ayş-ı müdâm eyleyelüm nûş idelüm mül
- [5] Bir gün ola kim âteş-i hicrân bizi yaqıp
Kül eyleye külden daḥı ne cüz‘ kıala ne kül
- [6] Gülşende Ḥafî yâr ile ḥaşr olmasa gülşen
Dûzaḥ görine gözine dikenler ola kül

[159]⁴²¹

mef‘ülü/mefâ‘ilü/mefâ‘ilü/fe‘ülün

- [1] Yar yüregümi baḡrumı ḥançer ile ger dil
Terk eylemez iy ḥüsrev-i ḥübân tapuḡı dil⁴²²
- [2] Düşmen görüben aḡladuḡum gülmesün iy dost
Merdümlük idüp gözlerümüḡ kanlu yaşın sil
- [3] Sırr ile lebinden şorar esrâr-ı dehânın
Remz ile ḥaber almaḡ için aḡzın arar dil
- [4] Yüzün güle beḡzetmeḡe anuḡ ola mı yüz
Aḡzına yaḡod ḡonca dimeḡe vara mı dil
- [5] Biḡ kerre Ḥafî zülfine varsa dil-i miskîn
Cân baḡlamaḡa ḥâlî bulunmaz-ıdı bir kıḡ

.....

⁴²¹ Z 43^a, SP 53^a, CN 1366.

⁴²² eylemez iy: eylemeye_ıy SP.

[160]⁴²³*fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün*

- [1] Gülşen içinde egerçi ki biter hārda gül
Gül durur bülbüli şūrīde kılan hār degül
- [2] Serve_anuñ qadd-i nihālin nice nisbet iderem
Ki nihāl-i qadi servi gibi bī-yār degül
- [3] Ruḥları şevkına yanam diyü üşenme gönül
Yürī ḥavf eyleme var nūr durur nār degül
- [4] Cevri terk eyle vefādārlığı pīşe_eyle
Bu cefākārlığı ko kim eyü kār degül
- [5] Tenden ayrıldığına cān melül olma Ḥafī
Ki niğār ayrılığında daḥı düşvār degül

[161]⁴²⁴*mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün*

- [1] Benefşe gök şarup başına geydi qaralar sünbül
Çemende yās ider izhār beñzer kalmamışdur gül
- [2] Yaşardı nergisün gözi şarardı beñzi ḥayretten
Görüp bu mātemi gülşende gitdi kendüden bülbül
- [3] Kül olup yandı fūrkat odına eczā-yı arziyye⁴²⁵
O külden daḥı 'ālemde ne cüz' qalırsar u ne kül
- [4] Bu yir yüzindeki sebzi çemen midür şanursın sen
Kimi anuñ ḥaṭ-ı müşgīn kimisi 'anberīn kākül
- [5] Buña yir didiler bu yir ne ki bulursa yirmiş yir
Ḥafī bir gün seni de yir gerek ağla gerekse gül

●●●●●●●●

⁴²³ Z 43^b, SP 53^a.⁴²⁴ Z 43^a, SP 53^b.⁴²⁵ olup yandı: olmuşdur yanup SP.

[162]⁴²⁶*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Vird-i derdün derdmendüje devâdur döstum
Zıkr-i la'lün haste-dillere şifâdur döstum
- [2] Her ne cân kim vaşluğa irdi vü kıadrin bilmedi⁴²⁷
Aña fūrkat her ne cevri itse sezâdur döstum
- [3] Nice nisbet eyleyem Tübāya ra'nā kıaddünjü⁴²⁸
Kim bağa ol sidreden de müntehâdur döstum
- [4] Şol kimesne kim ölüp yoluğda olmaz hāk-i pâ⁴²⁹
Rāh-ı 'ışkında anuğ sa'yi hebâdur döstum
- [5] Pâdişāh anlar degüldür kim cihāndār olalar
Pâdişāh oldur ki küyuğda gedâdur döstum
- [6] Başuma tâc-ı sa'âdetdür ayaguğ toprağı
Gözüme izüñ tozı kühl-i cilâdur döstum
- [7] Būse virdi la'lün almağa hicāb itdi Hāfî
Kişinüñ rızkıñı men' iden hayâdur döstum

www.tuba.gov.tr[163]⁴³⁰*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Nūr-ı dīdāruğla olur her dīde rüşen döstum
'Ağs-i ruhsāruğdan alur rengi gülşen döstum
- [2] Cennet-i Firdevse meyyāl olmaya yarın anuğ
Kim bugün işigünjü idindi mesken döstum

●●●●●●●●

⁴²⁶ Z 43^b, SP 53^b, CN 1524, FR 102^b.⁴²⁷ kıadrin: kıadrünjü Z.⁴²⁸ her ne cevri: ne ceza CN, nice: ben mi Z/eyleyem: ideyüm Z.⁴²⁹ yoluğda: yolında Z.⁴³⁰ Z 43^b, SP 54^a.

- [3] İtmişem durur Һarāmī gözünje Һanum Һelāl
Tutmuşamdur ğamzeñüñ tüĝine gerden dōstum
- [4] Raħm kıl merdümlik it sil gözlerümün yaşını
Ağladuĝum tā görüp gülmeye düşmen dōstum
- [5] Odlara yandı vü Һāk oldı yile vardı Һafı
Şu gibi gördüm ki_ağarsın her yaña sen dōstum

[164]⁴³¹

mefā'ilün/fe'ilätün/mefā'ilün/fe'ilün

- [1] Şehā dişün gibi lü'lü' 'Adende görmemişem
Ruħuñ gibi gül ü lāle çemende görmemişem
- [2] Yemende la'lüne beñzer 'aķık işitmemişem
Çemende Һaddüne beñzer semen de görmemişem
- [3] Be-Һakķ-ı Һaydar-ı kerrār u zāt-ı pāk-i Һüseyn
Bu Һüsn-i Һulķ ki senünj var Һasanda görmemişem
- [4] Senünj Һapuñda şehā bende_olalı cān u gönül
Ben anları daħı bir laħza bende görmemişem
- [5] Ne ĝuşsa ĝurbete düşdümse ben Һayālünj ile⁴³²
Bu ĝurbet içreki zevķı vañanda görmemişem
- [6] Egerçi ĝülşen-i vaşlı ĝülü gibi ĝül yok
Fırāķı Һārına beñzer diken de görmemişem
- [7] Yañaĝı rengi Һafı berg-i ĝülde bulna lik
Şaķı koķusını müşĝ-i Һutende görmemişem

●●●●●●●●

⁴³¹ Z 44^a, SP 54^a, E 40^a, FR 102^b.

⁴³² düşdümse ben Һayālünj ile: düşdümse_anuñ Һayālile ben Z.

[165]⁴³³*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Her seher kim şahñ-ı gülşende ider bülbül nağam
Ol nağam gönlinde 'uşşâkuñ ne kayğu qor ne gam
- [2] Kendü cān u dil diler 'uşşâkı virür lā dimez
Büse isterler lebinden gelmez ağzından ne'am
- [3] Müntehā qaddi hevāsından nice geçsün gönjül
Kim maqām-ı sidreden Cibrīl geçimez bir qadem
- [4] Nisbet itdügi-y-içün özin cemālünj dürcine
Nüşa-i Yāqūta anca harf urup durur qalem
- [5] Cān miyāmı hasretinden kıla dönmişdür Hıfı
Ten de bir gün olsar fikr-i dehānyla 'adem

[166]⁴³⁴*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Sākin-i meyhāne oldum yine şahīb-bādeyem
Sāķi mellāh u qadehler zevraq olsun bāde yem⁴³⁵
- [2] Hım dibin meyhāne küncinde maqām idinmişem
Bir dahı yirde yirüm yoqdur ğarīb üftādeyem
- [3] Mest olıcaq nisbet iderse beni ger muhtesib
Olmazam huşyār bir dem nitekim dünyādeyem
- [4] Pādişāh-ı 'ālemem 'ārī olaldan 'ārdan⁴³⁶
'İşka kul olahı ğamdan ğuşşadan āzādeyem
- [5] Baqa şūfı dem-be-dem zerq u riyāsın 'arz ider
Kendü gibi beni şanur kim çürük sevdādayam

●●●●●●●●

433 Z 46^b, SP 54^b, 57^a SP'de iki sefer yazılmış.434 Z 44^a, SP 54^b, FR 103^a.

435 qadehler: had ü hāl Z, qad ü ruhlar FR.

436 olaldan: olah Z, SP.

- [6] Acıdı gözden bıraꞑduğuma yaşum dir baꞑa
Ger yetim oldumsa ne var aꞑı merdüm-zādeyem⁴³⁷
- [7] Ey Hafi cehd it hevā-yı ‘ışka ulaşıdur gönjül
Mevc zāhir olmadı tā olmayınca bāde yem⁴³⁸

[167]⁴³⁹

mef’ülü/mefā’ilü/mefā’ilü/fe’ülün

- [1] ‘Aql-ıla anuꞑ kimse dehānını tefehhüm
İtmezdi eger itmese luṭf-ıla tekellüm
- [2] Gül gördi gülistānda yüzini gile düşdi
Kıldı deheni şevkı-y-ıla gönca tebessüm⁴⁴⁰
- [3] Geçdi çü gönjül tahtına şāhāne hayālün
Cān mülkine ger eyler ise n’ola taḥakküm
- [4] Mey-gün lebünün yādına iy sākī-i gül-ruḥ
Şun bāde müdām eyleyelüm ‘ayş u tena‘um
- [5] Pervāne bigi yandı gönjül şem‘-i ruḥundan⁴⁴¹
‘Aql u dil ü cān oldı şaçun fikri-y-ile güm
- [6] Şol deñlü ki āh eyler idüm derd-i ğamuñdan
Yummazdı gözün irteye dek her ğice encüm
- [7] Dil murğını şayd itmek için zülfin ider dām
Ol dāma şaçar ḥālını çün dāne vü gendüm
- [8] Bilişdi Hafi itleri-le çünki ğapunuꞑ
Ol ‘izzet ile buldı cihān içre ta‘azzum

●●●●●●●●

⁴³⁷ ne: ne’m SP.

⁴³⁸ olmayınca: ırmeyince SP, Z.

⁴³⁹ Z 44^b, SP 55^a, CN 1486.

⁴⁴⁰ deheni: dehenün Z/ şevkı-y-ıla: şevkıla bes CN.

⁴⁴¹ bigi: gibi Z, şıfat CN.

[168]⁴⁴²*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Dem-â-dem görürem yâri olur ağıyar-ıla hem-dem
Periştân oluban gönlüm gözüm hem yaş döker hem dem⁴⁴³
- [2] Ğam u fûrkat bu gönlümi idinelden berü mesken⁴⁴⁴
Ne dil şād oldu bir lahza ne bir dem oldu cān hurrem
- [3] Bu dehrüñ zehri bu çarhuñ cefā vü cevri qahrından
Ciger mecrūh u cān haste yürek pür-ḥūn u dil pür-ğam
- [4] Gözüm yaşıyla āhum odı içre bu ne hikmetdür⁴⁴⁵
Ki başumdan aşupdur şu tutuşuban yanaram hem
- [5] Çü kısmet olmadı vaşlı Hafî var künc-i fûrkatde
Ferāğat hırkası içre çeküp başuñ otur epsem⁴⁴⁶

[169]⁴⁴⁷*mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] 'Ağdinde zülfinüñ niçe tül-i emel kılam
İtdi bu müşkili velî itmedi ḥal qalem
- [2] Şol deñlü çekdi ḥaṭṭı hevāsında derd-i ser
Sevdā-y-ıla dimāğına irdi ḥalel qalem
- [3] Rāz-ı dehānuñ açmağa uzatdı çünkim el
Lā-büd başımı kesmege oldu maḥal qalem
- [4] Şafḥ-ı cemāli içre ḥaṭṭı sūre-i duḥān
Levḥ-i cebîni üzre qaşı *nūn ve'l-kalem*

●●●●●●●●

442 Z 44^b, SP 55^b, CN 1488, HE 272^a.

443 yâri: ol yâr SP/oluban: oldu bu CN.

444 idinelden: ideliden SP.

445 gözüm yaşıyla: gözümün yaşı Z.

446 vaşlı: vuşlat Z/firkatde: miñnetde Z/ferāğat: kanā'at CN.

447 Z 45^a, SP 55^b.

- [5] Olmaya hüsni şerhi anuñ haşre dek beyân
Yazsalar ellerine alup her milel kalem
- [6] Çeşmüm ki rüyum üzre revân itdi yaşını
Şan çekdi levh-i zerrine sîmîn hal kalem
- [7] Birdür Hâfî bu ‘âşık u ma‘şûk iki diyen
Gördüñ adını deftere yazdı havel kalem

[170]⁴⁴⁸

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün

- [1] Baña kısmet olmamışdur bu cihân içinde bir dem
Kim o demde yaş yirine bu gözüm ağıtmadı dem
- [2] Cigerümde dağ-ı hasret yüregümde nâr-ı fûrkat
Üzerümde bâr-ı miñnet nice kaddüm olmasun ham
- [3] Çün oñulmadı bu yaram dañı bedter anı yaram
Ne belâ gelürse çârem aña kaldı tutam arkam
- [4] Yine dide oldı pür-hün ne tañ eşküm ola Ceyhün
Kim ecel nehengi bir gün çekiser beni urup dem
- [5] İy Hâfî bu çarh-ı ğaddâr kime ne_itdiyse o mekkâr
Şaňa dañı âñir-i kâr anı idiser durur hem

[171]⁴⁴⁹

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- [1] Dilberüñ ‘ayn-ı vefâ-y-ımış cefâsın bilmedüm
Ol cefânuñ iy dirîğâ kim şafâsın bilmedüm⁴⁵⁰
- [2] Çekmeyince izi tozın göze keñhâl-i şabâ
Ben ne kühl imiş ğubâr-ı hâk-i pâsın bilmedüm

••••••••••
448 Z 45^a, SP 55^b.

449 Z 45^b, SP 56^a, CN 1544, FR 103^a.

450 şafâsın: vefâsın FR.

- [3] Fâriğ u âzâde seyr iderken ol servi görüp⁴⁵¹
 Kıadd-i bālāsına bende_ oldum belāsin bilmedüm
- [4] Ğamzesi kıatlüme kıaşd itdi şuçum bu sehv-ile
 Hıaıtına müşg-i Hııâ didüm hıaıtāsın bilmedüm
- [5] Gerçi mi'mār-ı ğamı yapıdı bu vīrān göñlümi
 Seng-i cevri-ile uracağın bināsın bilmedüm⁴⁵²
- [6] Hāne-i çeşmümün ocağına şu kıuydı yaşum
 Neydüğün merdümler-ile mācerāsın bilmedüm
- [7] Çeşm-i bīmārı beni bir derde bırağıdı Hıafı⁴⁵³
 Niçe kim fikr itdüm ol derdüñ devāsın bilmedüm

[172]⁴⁵⁴

fe'ülün/fe'ülün/fe'ülün/fe'ül

- [1] Yağalı yüregümi nār-ı nedem
 Ne yaş gelür oldı gözümden ne dem

- [2] İşiden kışi nāle vü zārımı
 Bilür beni bezm-i belāda neyem
- [3] Terağ hāne-i dilde şahib-serir
 Ferağ āsitānına başmaz kıadem
- [4] Yağup cismümi itdi kül nār-ı hecr
 Büküp kıaddümi kıldı ham bār-ı ğam
- [5] Döker kāğıduñ üstine kıanlı yaş
 Yazarken benüm mācerāmı kıalem
- [6] Hıafı hāste-dil nice şıhhat bula
 Kı oldı tabībün emi arja sem

●●●●●●●●

⁴⁵¹ servi: servün SP.

⁴⁵² uracağın: olacağın Z.

⁴⁵³ bir: çün SP.

⁴⁵⁴ Z 45^b, SP 56^b.

[173]⁴⁵⁵*mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] Derd-ile geçdi 'ömrüm ü dermāna irmedüm
Cānum lebe irişdi vü cānāna irmedüm
- [2] Zārılığ-ıla geçdi günüm 'andelib-vār
Sa'ý eyledüm hezār gülistāna irmedüm
- [3] Eylemege bu dīv-i zamāndan gile dirîğ
Ol 'adl ü dād idici Süleymāna irmedüm
- [4] Ya'nī ki faqr u kılet elinden ŝikāyete⁴⁵⁶
İhsān kāmı hāzret-i sulţāna irmedüm
- [5] Beyt-i hāzende hüzn-ile Ya'qūb-veŝ Hafī
Kaldum dirîğ Yūsuf-ı Ken'āna irmedüm

[174]⁴⁵⁷*fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün*

- [1] Gonçanuñ göñlını güşende inen teng ide gam
Kulağına mı girer bülbülün itdüğü nağam⁴⁵⁸
- [2] Dehr qahriyla ne tañ tākātümi eyleye tāk
Çarlı qaddini dü-tā itdi felek püştini ham
- [3] Dökmiş öñine yaşum incülerini dilümüz
Tığ-i elmās aluban eline hakkāk-ı müjem
- [4] Kişi bu fānī cihānuñ nesine meyl ide kim
Bağı bāğ durur anuñ bergi bilā-bār u elem
- [5] Kişi bu bezm-i belā içre ne 'ayş eyleye kim
Melekü'l-mevt ola sākisi anuñ hem meyi sem

●●●●●●●●

⁴⁵⁵ Z 46^a, SP 56^b, FR 102^a.⁴⁵⁶ kılet: zillet Z.⁴⁵⁷ Z 46^a, SP 57^a.⁴⁵⁸ kulağına mı girer: kıllığı mı görür SP.

- [6] Tırma bu demde Hâfî yaş-ıla gözden dem ağıt
Bir gün ola ki ne göz kıla ne yaş kıla ne dem

[175]⁴⁵⁹

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- [1] Ayuram ağıyarı Hâk yârî kılırsa yârdan
Furşat el vire yetem item düşürem yardan
- [2] Yidi deryâ telh iken şîrîn ola bir kaçre ger
Tamlaya la'l-i şeker-bârında olan yardan
- [3] Şâne dest uraydı müşgîn saçlarınınuñ tārına⁴⁶⁰
Nice yüz biñ cān u dil dökeydi her bir târdan
- [4] Hâk-i pâyından yüzüm götürmeyeydüm sâye-ves⁴⁶¹
Zerrece ger yüz bulaydum ol güneş ruhsârdan
- [5] Ol kadar cān bülbüli gülşende zârî kıldı kim⁴⁶²
Yağalar çāk itdi güller goncalar ol zârdan
- [6] Nâfe gibi yüzi kara olsun anuñ 'âlemde kim⁴⁶³
Müşg-i Çîni yeg görür ol zülfi 'anber-bârdan
- [7] Yolına işâr idem yüz biñ olursa cān u dil
Ger Hâfî bir kez işâret ola ol dildârdan

●●●●●●●●

⁴⁵⁹ Z 46^b, SP 57^b, MN 3559, PB 442^b, FR 105^b.

⁴⁶⁰ uraydı: urdı çü Z.

⁴⁶¹ götürmeyeydüm: kâldıra mıdum Z.

⁴⁶² PB -.

⁴⁶³ PB -.

[176]⁴⁶⁴*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] İy dirîğā kim yine dūr oldı dil dildārdan
Anı bu devrān cüdā düşürdi vaşl-ı yārdan
- [2] Nice döysün fūrkatün nārına cānā cān kim
Yidi tamu yana irse bir şerer ol nārdan
- [3] Dem-be-dem la'lün hayāliyle cigerden cūş idüp⁴⁶⁵
Kān aqar yaş yirine bu dīde-i hūn-bārdan
- [4] Bağrı yandı lāle-veş gül hasretinden bülbülün⁴⁶⁶
Gonca gibi yüregi kân tōldı zaḥm-ı hārdan
- [5] Rüstemāne uralı meydān-ı nazm içre kadem⁴⁶⁷
Kimse devrinde anuḡ dem urmadı eşārdan
- [6] İy Hafī deccāl-i dehrün niçe bir qāhrın çekem
Çıka bir gün Mehdi-i şāhib-kırānum gārdan

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

[177]⁴⁶⁸*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Her ne deñlü kim cefā vü cevri ola cānāndan
Hoş görür dil şanma kim yüz döndürür cān andan⁴⁶⁹
- [2] Merdüm-i çeşmüm cemālün görmek ider ārzū
Anı bilmez kim perī pinhān olur insāndan
- [3] Derde uğrayan göñül dermāna irmek istemez⁴⁷⁰
Kim gam-ı derdün aña yegdür kamu dermāndan

●●●●●●●●●●

⁴⁶⁴ Z 47^a, SP 58^a, FR 105^b.⁴⁶⁵ hayāliyle: hayāline SP.⁴⁶⁶ yandı: yanup Z.⁴⁶⁷ Rüstemāne: Rüstemī-vār SP, FR.⁴⁶⁸ Z 47^a, SP 58^b.⁴⁶⁹ döndürür: döndüre Z.⁴⁷⁰ derde uğrayan: derdüñe_uğrayan Z.

- [4] ‘Âşık işey zülfi çevgânına top it başuñı
Yolhsa merdânem diyü lâf urma çoğ meydândan⁴⁷¹
- [5] Hızra şordum lebleri yarın niğaruñ didi kim
Yeg durur bir kaçresi yüz çeşme-i hayvândan
- [6] Cismümi ger âteş-i hicrân Hafî hâk eyleye⁴⁷²
Gitmeye ol meh-ruhuñ mihri hevâsı cândan

[178]⁴⁷³

mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- [1] Tolaşdı murğ-ı dil zülfüñ ağma göz karasından
Nice kırtıla bu miskîn anuñ dâm-ı belâsından
- [2] Nişân olur sinem ol dem ider öz cânını kırbân⁴⁷⁴
Kaçan kim kirpügüñ okı kaşuñuñ çıka yâsından
- [3] Benefşe hañtuña öykündi irişüben şabâ ol dem⁴⁷⁵
Büküp kıddini dâl itdi dilin çekdi kıfâsından
- [4] Acıdum sâyil olduğma merdüm-zâde-i eşküñ
Gözüm yaş tolar anđuqça_ol yetimüñ mâcerâsından⁴⁷⁶
- [5] Gülistân içre kim bülbül cemâlüñ vaşfını söyler⁴⁷⁷
Yumar gönca_ ağzını ol dem gül âb olur hayâsından
- [6] Özin misk-i Hıñta hañtuña beñzetdi hañâ itdi
Bu miskîn gör ne yüz kıarası kıazandı hañâsından⁴⁷⁸

●●●●●●●●●●

⁴⁷¹ çok: kaç Z.

⁴⁷² cismümi: hüşümü Z/hâk: kül Z.

⁴⁷³ Z 47^b, SP 59^a, CN 1769, MN 3785, PB 452^a.

⁴⁷⁴ nişân olur sinem: olup sinem nişan MN/ider sinem nişan PB/nişân oldı sinem CN.

⁴⁷⁵ BP -.

⁴⁷⁶ ol: - CN/yetimüñ: yaşumuñ CN.

⁴⁷⁷ MN -, PB -.

⁴⁷⁸ kıazandı: kıazıtı MN.

- [7] Ölüp toprağ olursam ger ğubārum zerre-veş her dem
Bu ğün yüzlülerüñ şevķına rakş ura turasından
- [8] Ne dінде olsa ma'şūka Hafi 'aşıķ amı gözler⁴⁷⁹
Rızāsım gözedür yārüñ geçer kendü rızāsından

[179]⁴⁸⁰

fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

- [1] Niçeler hūblar cefāsından
Öldi_eşer bulmadı vefāsından
- [2] Bırağurlar kişiyi derde bular
El çekerler hemān devāsından⁴⁸¹
- [3] Kim yapışmak dilese_eteklerine⁴⁸²
Tutup anlar sürür yaķasından
- [4] Düşdi şahrāya oldı sevdāyī
Misk-i Çın zülfinüñ hevāsından⁴⁸³
- [5] Gördi yüzün kızardı hacletden
Derde ğarķ oldı ğül hayāsından
- [6] Hıl'at-i şādī geydirürse Hafi⁴⁸⁴
Çıķmaz anuñ ğamı pelāsından

•••••

⁴⁷⁹ ma'şūka: ma'şūķı MN, PB.

⁴⁸⁰ Z 47^a, SP 59^a.

⁴⁸¹ hemān: hemīn SP.

⁴⁸² yapışmak dilese_eteklerine: yaşamak dilerse anlar-ile Z.

⁴⁸³ misk-i: müşğ-i Z.

⁴⁸⁴ geydirürse: dirler-ise SP.

[180]⁴⁸⁵*fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün*

- [1] Seyr ide gelse çemen şahınna ol serv-i revân
Sāyesi gibi düşer ayağına servi revân
- [2] Ay kaçan beşzer anuñ alına ya yüzine gün
Kim ayuñ yüzi paşak çehresi günün yerekan⁴⁸⁶
- [3] Cān virüp dil anuñ ağızından almazdı cevāb⁴⁸⁷
Lebi bir buse virince gelür idi lebe cān
- [4] Tā şabādan haberin aldı şanavber saçmuñ
Ditrer endāmı koyup yüregi oldı hafakān
- [5] Cüst ü cūyla umar ol servi kenāre getüre
Oldı her yaña Hafinün gözi yaşı cereyān⁴⁸⁸

[181]⁴⁸⁹*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Kan oldu ciger gāznen oñ yaralarından
Yaşıyla aķar kirpügümüñ aralarından⁴⁹⁰
- [2] Bî-çārelere çare-y-imiş la'lünj şordum⁴⁹¹
Kısmet ola mı bize anuñ çārelerinden
- [3] Zülfünle ruñuñ şevkı baña iy kurat-i 'ayn
Yegdür gözümüñ ağı-y-ıla qaralarından
- [4] Yolında budur toğraduğum bağrumı her dem
İt gibi raķīb ürse atam pārelerinden

●●●●●●●●

485 Z 54^b, SP 59^b, FR 104^b.

486 paşak: behaķ SP/yara: ķara SP.

487 virüp dil anuñ: virür haste dil Z, virüp kimsene FR.

488 yaña: cāya Z.

489 Z 48^a, SP 60^a, CN 1759.

490 yaşıyla: kanlu yaş CN.

491 la'lünj: la'lini Z.

- [5] Geydi çü Hâfî mihrün ile şâlmı 'ışkuñ
'Älemden elin çekdi vü hem h'ârelerinden

[182]⁴⁹²

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- [1] Göz mi bu yâ nergis-i mestâne iy sîmîn-beden⁴⁹³
Yüz mi bu yâ lâle mi yâ gül mi yâ berg-i semen
- [2] Şoraram şol leb midür yâ la'l ü mercan yâ 'aķık
Bu görinen diş midür yoħsa 'aceb dürr-i 'Aden
- [3] Halka-i sevdâ mı yâ dâm-ı belâ yâ zülf-i dost
Şaç mı bu sünbül mi yâ 'anber mi yâ müşg-i Hutun
- [4] Kâd mi bu yâ serv ü Tübâ mı 'aceb 'ar'ar mı yâ
Haţ midur bu yoħsa reyħân mı benefşe yâ çemen
- [5] Gülşen-i ħüsünüñ temâşâ idici iy gönca-leb⁴⁹⁴
Çokdur ammâ biz raķibün gözine olduķ diken
- [6] İy Hâfî 'ays eyle gül vaķtinde mül nüş it müdâm
Kim geçer 'ömr ile fırsat bir daħı gelmez giden⁴⁹⁵

[183]⁴⁹⁶ www.tuba.gov.tr

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- [1] Yüzünî tâ ki gözüm görmedi iy gönca-dehen
Güli gülzâr-ı cihânun gözüme oldu diken⁴⁹⁷
- [2] İşidür nâle vü feryâdumı gülşende seħer
İñler ü nâle kıılır bülbül-i şürîde çü men⁴⁹⁸

●●●●●●●●

⁴⁹² Z 48^a, SP 60^b, MN 3313, PB 461^b.

⁴⁹³ mestâne iy: mestâne-yi Z/beden: zeķan CN, PB, MN.

⁴⁹⁴ PB: -.

⁴⁹⁵ mül: mey MN, PB, Z/ 'ömr ile fırsat: fırsat ile 'ömr Z/giden geçen PB.

⁴⁹⁶ Z 48^a, SP 60^b, TA 109^b, MN 3677, FR 106^a.

⁴⁹⁷ Görmedi: görelî Z/güli: gül ü MN.

⁴⁹⁸ nâle vü: nale-i SP/iñler ü: derd-ile MN.

- [3] Baña tiryāk-i vişālünji yitişdür şanemā⁴⁹⁹
Ki firākuñ ağısı cānuma kār itdi ijen
- [4] Zülf-i müşgīni hevāsı-y-ıla sevdāyī olup
Düşdi şahrāya yine nāfe-i āhū-yı Huten⁵⁰⁰
- [5] Ağzı yarından anuñ tamsadı bir kaçre yire⁵⁰¹
Şeker olurdu ser-ā-ser bu zemīn üzre biten
- [6] İy lebin goncaya teşbīh iden sözüñji bil
İy ruñın nisbet iden lāleye yüzünđen utan⁵⁰²
- [7] Vaşına sen Hāfi nice iresin görñlünj ile⁵⁰³
Kim enīs oldı hayāli nitekim cān ile ten

[184]⁵⁰⁴

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

- [1] İy gönül tañlama yār olduñın ağıyāra yañın
Ki bilürsin gül olur kanda ise hāra yañın⁵⁰⁵
- [2] Bunca yıldur ki şabā gibi yolında segirür⁵⁰⁶
Dil-i bī-çāre henüz olmadı dildāra yañın
- [3] Leb-i şirinünje zülfünj nice meyl eylesesün
Kim ezüp şekkeri şir ile kuduñ māra yañın⁵⁰⁷
- [4] Kānuñı döksün esirgemezem iy dil yiridür⁵⁰⁸
Saña kim didi var ol ğamze-i hūn-hvāra yañın

●●●●●●●●●●

⁴⁹⁹ yitişdür: irişdür FR.

⁵⁰⁰ düşdi: şaldı Z/nāfe-i: nāfeyi Z.

⁵⁰¹ yire: eger MN.

⁵⁰² yüzünđen: yüzinden SP.

⁵⁰³ Nice iresin: iresin eger MN.

⁵⁰⁴ Z 48^b, SP 61^a, CN 1963, MN 3764, PB 447^a.

⁵⁰⁵ tañlama: mülküme PB/ki: çü MN, PB.

⁵⁰⁶ bunca: nice MN, PB/segirür: sürinür CN, MN, PB.

⁵⁰⁷ kim ezüp: ki_unudup PB.

⁵⁰⁸ PB: -/Esirgemezem: esirgemez ise Z, CN.

- [5] Bülbülün bağırmı kan eyledi gayret dikeni
Gerçi sa'y etdi hezār olmadı gülzāra yakın
- [6] Çıkdı çün zülfine karşı haçı gūyā ki konup⁵⁰⁹
Leşker-i Hind oturur kişver-i küffāra yakın
- [7] Vāy ne yavuz od-ımuş āteş-i hicrānı Ḥafī⁵¹⁰
Kimsenüj cānını Ḥaḫ itmesün ol nāra yakın

[185]⁵¹¹

müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün

- [1] Cān gülşeninde_ol serv-ḳad varsun yürüsün bir zamān
Ol gül-izār u lāle-ḫad varsun yürüsün bir zamān
- [2] Çin eylesün sünbüllerin geh goncasın geh güllerin
Gūyā idüp bülbüllerin varsun yürüsün bir zamān
- [3] Cennet-mişāl oldı cihān sebz oldı bāğ u büstān
Ol ḳameti serv-i revān varsun yürüsün bir zamān
- [4] Ol ḫüsni vü ḫulḳı ḫasen ol saçları müşgīn-resen
Olsun hemīşe şağ esen varsun yürüsün bir zamān
- [5] Ol server-i şāh-ı cihān ol Ḥüsrev-i şīrīn-zebān⁵¹²
Ol pīr olası nev-cüvān varsun yürüsün bir zamān
- [6] Yüz biñ ola āvāresi āşüfte vü bī-çāresi
Şabr itmek imiş çāresi varsun yürüsün bir zamān
- [7] Gözden niçe bir yaş ine garḳ olduḡ uş göz yaşına
Benden niçe bir yaşına varsun yürüsün bir zamān
- [8] Ağyār ile yār oldı yār ḳaldı Ḥafī ḫayrān u zār
N'eyley görelüm rüzgār varsun yürüsün bir zamān

●●●●●●●●

⁵⁰⁹ PB: -.

⁵¹⁰ vāy: veh Z/od-ımuş: atlanmış SP/hicrānı: hicrān MN, hicrāna SP.

⁵¹¹ Z 49^a, SP 61^a, FR 106^b.

⁵¹² zebān: dehān SP.

[186]⁵¹³*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Çü kısmet olmadı vuşlat gidelüm bâri şehründen
Bizi öldürmedin fürkat gidelüm bâri şehründen
- [2] Seni yâdlar ile her dem görüben oluruz der-hem⁵¹⁴
Helâk itmezdin öñdin ğam gidelüm bâri şehründen
- [3] Olupdur sîne pür-yâre teraḥḥum itmedüñ yâre
Gülünç olmadın ağyâre gidelüm bâri şehründen
- [4] Gözüm yaşımı nehr itdüñ ser-â-ser yidi baḥr itdüñ
Çü var gid diyü emr itdüñ gidelüm bâri şehründen
- [5] Dimişsin çeşmüm âfetdür bu söz bize kifâyetdür
Daḥı ṭurmak sefâhetdür gidelüm bâri şehründen⁵¹⁵
- [6] Ṭapuñdan olalu ayru ne şağuz bellü ne şayru
Sürinü çıķup iy meh-rü gidelüm bâri şehründen
- [7] Büküp ḳaddümi çün nâme şalursın Rûma vü Şâma
Baş üzre nitekim ḥâme gidelüm bâri şehründen
- [8] Bizi gözden biraḳduñ çün olupdur ḥâlümüz düşkün⁵¹⁶
Başumuz alalum bir gün gidelüm bâri şehründen
- [9] Dimişsin iy yüzi gülşen irâğ olsun Ḥafî benden
Bu sözi duymadın düşmen gidelüm bâri şehründen⁵¹⁷

●●●●●●●●

⁵¹³ Z 49^a, SP 61^b, CN 1704.⁵¹⁴ yâdlar: bedler Z.⁵¹⁵ sefâhetdür: seḳâmetdür Z.⁵¹⁶ ḥâlümüz düşkün: sinemüz pür-ḥûn CN.⁵¹⁷ duymadın: işitmesün SP.

[187]⁵¹⁸*mefā'ilün/fe'ilâtün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Şeherde ruhları üzre şabā ki çözdü saçın
Kızardı lāle hayādan utandı nāfe-i Çin
- [2] Cihānda gerçi güzel çok velik kim gördü
Bu resme kāmēt ü kadd ü bu resme sünbül-i çin
- [3] Haṭuṇa sehv-ile müşg-i Hıṭā didi bu gönjül
Anuṇ ḥatāsını 'afv it şehā bağışla suçın
- [4] Cihān eger kamu düşmen olursa ğam yimezem
Maḥallesi iti-le çünki dost oldum için
- [5] Raḳıbi it gibi gördüm depelemiş 'uşşāk
Yaturdı cān çekişüben henüz şalardı kıçın
- [6] Eger yüregine vaşluṇ şuyı sepilmesedi
Fırākuṇ odı Ḥafinüṇ hemān yaḳardı için
- [7] Depeler idi gözi biṇ garibi bir demde
Kānna ğamzelerinüṇ degürmez idi ucın

www.tuba.gov.tr

[188]⁵¹⁹*mefā'ilün/fe'ilâtün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Tutamaduṇsa n'ola iy gönjül vişāl etegin
Kimesne almaz elün den hele hayāl etegin⁵²⁰
- [2] Müdām 'ayş it ü nüş eyle mevsim-i gülde
Libās-ı şādī al egnüṇe ḳo melāl etegin⁵²¹

.....

⁵¹⁸ Z 49^a, SP 62^a.

⁵¹⁹ Z 54^b, SP 62^a, CN 1883, FR 104^a.

⁵²⁰ tutamaduṇsa: tutamadumsa SP/1. Beyit CN'de: Ne cān ki tuta şeh-i kişver-i cemal etegin, Ölince anuṇ komaya elden budur kemal etegin.

⁵²¹ şādī al egnüṇe: şādīyi al egne FR.

- [3] adem başup yüzüm üzre güzer kılaydı nigr
Boyardı anlı yaşum ider idi al etegin⁵²²
- [4] Yziyle aşın o mhuŋ seşer görüp didi dil
Güneş ul' ide urur utup hill etegin⁵²³
- [5]  geydi hil'at-i hüsni aı 'aceb midr⁵²⁴
Elinden alur-isa hlinŋ ceml etegin
- [6] Düşüp ayağa srinr gŋl ne ğayret olur
Yaası frat elinde omaz vişl etegin⁵²⁵
- [7] Raıb yr etegin ıtdı ğayret ile Hfı
Bařuŋı vir oma znhr elinden al etegin

[189]⁵²⁶

mef'ilün/mef'ilün/fe'ln

- [1] Utanur lle anuŋ gl yzinden⁵²⁷

Hcl olur şeker şrn sözinden

- [2] Görüp b-ı 'izrn acletinden
Yre geer şu gider kend'zinden⁵²⁸

- [3] eh-i Bbilde Hrt ile Mrt
Anuŋ sihr ğrenr cd gözinden

- [4] Tammet 'ilm-i kl ma'lm olurdu
Kitb-ı hsninŋ yarım cz'inden

- [5] Nibn keşf iderse ol her ayuŋ⁵²⁹
Gicesin rşen ider gndzinden

••••••••••

⁵²² kılaydı: kılırsa CN/ Boyardı anlı yaşum ider idi: bu anlı göz yaşı bir demde eyler CN.

⁵²³ CN: -/hill: zevl Z.

⁵²⁴ CN: -.

⁵²⁵ elinde: elinden SP/vişl: ayl CN.

⁵²⁶ Z 54^a, SP 62^b, FR 104^a.

⁵²⁷ lle: la'li Z/gl: gün Z.

⁵²⁸ 'izrn: 'izruŋ Z, 'izrn FR/geer: gedi Z.

⁵²⁹ keşf iderse: gtre ol meh Z.

- [6] Hâfî gördükçe bir şâhib-cemâli
‘Aceb mi gitmese gözi yüzünden

[190]⁵³⁰

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- [1] Nisbet itdüğü için zülfine_özin nâfe-i Çîn
Bâd verhemler idüp kıan-ıla taldurdu için⁵³¹
- [2] Yüzini düzd-i nazardan gözi hıfz itmek için
Küşe-i kaşı ider tîr ü kemân ile kemîn
- [3] Devr-i hüsnünde gözüñ kimseye kîn eylesesün
Ki yaraşmaz şanemâ bir arada kîn ile dîn
- [4] Devr-i hüsnünde haıuñ zülfüne kim oldu karîn⁵³²
Gerçi mü‘min dinilür işleri var küfre yakın
- [5] Dilegüm Hâkdan odur küşe-i halvetde müdâm
Hâ vü fâ vü yâ-y-ıla haşr ola vâv u yâ vü sîn

[191]⁵³³

mütefâ‘ilün/fe‘ülün/mütefâ‘ilün/fe‘ülün

- [1] Seni yarın öldürürem didüğü başa nigârın
N’ola-y-ıdı yañulaydı bugünü şanaydı yarın
- [2] Cigerüm kıanımı hünî gözi kim içüp olur mest
Yine bağrumuñ diler kim kıanı-la yaza humârın
- [3] Çemene nihâl-i kıaddi haberin şabâ yili ger
İledürse birbirine ura serv ile çenârın⁵³⁴

●●●●●●●●●●

⁵³⁰ Z 53^b, SP 63^a.

⁵³¹ taldurdu: taldurur SP.

⁵³² karîn: karîb SP.

⁵³³ Z 53^b, SP 63^a, FR 103^b.

⁵³⁴ yeli ger: eger kim FR, bâdı_eger Z/iledürse: iledür ki FR/birbine: bû yirine SP.

- [4] Beni_esirgeyüp keremden geledi kenâre şâyed
Yaşumun o serv-ķâmet göre-y-idi cüybârın
- [5] İşigi iti Hâfîyi görüp ürmedügi budur
Ki kişi ri'âyet ider nerede_olsa hem-civârın⁵³⁵

[192]⁵³⁶

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- [1] Zülf-i dilber gibi iy dil bî-ķarâr olmak neden
Tağıdup kendüni böyle târmâr olmak neden
- [2] Çün kenâre gelmez ol serv-i revân bârî anuğ
Gözlerüm yaşı yolında cüybâr olmak neden
- [3] Merkez-i dâyre-i mihre ķadem urmaz o mâh⁵³⁷
Pes anuğ pergâr-ı cevrine medâr olmak neden
- [4] Gün gibi rüşen bilürken meh yüzün mâhiyyetin⁵³⁸
Yine_olup her gün muķâbil şermsâr olmak neden
- [5] İşigi içre iti taşında uşşâkı yatur
Pâdişâh ile gedâlar hem-civâr olmak neden
- [6] Yüregüm la'li şarâbı ĥasretinden ķan olup
Ėamze-i mesti için ķanum ĥumâr olmak neden⁵³⁹
- [7] Yayķara-y-ıla ķaşı uşşâkı öldürür Hâfî
Kirpügi oķına anuğ intizâr olmak neden

•••••

⁵³⁵ ider: eyler SP.

⁵³⁶ Z 53^a, SP 63^a, CN 1780, MN 3654, PB 446^a, FR 103^b.

⁵³⁷ MN: -/mâh: yâr SP

⁵³⁸ bilürken meh: görürken gün SP.

⁵³⁹ Ėamze-i mesti için: Ėamzesi meyi içüp SP.

[193]⁵⁴⁰*fā'ilātün /fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Hüb söyler haddüñe gül-berg-i handāndur diyen
Rāst eydür kaddüñe serv-i hırāmāndur diyen⁵⁴¹
- [2] Göreli iy meh-likā yüzüñ günini gözüme
Zerreden kem görünür hırşīd-i tābāndur diyen
- [3] Çeşme-i la'lüñ zülālī vaşfin işidüp revān⁵⁴²
Hacletinden yire geçdi āb-ı hayvāndur diyen
- [4] Görse-y-idi bülbül iy gönca-dehen hüsnüñ gülün
Gözine diken görünürdi gülistāndur diyen
- [5] Yüzinüñ nürün görüp imān getürmeyenlere
Kañğı kāfirdür 'aceb bilsem müselmāndur diyen
- [6] Dāmen-i vaşla Hıfı kişi bulunca dest-res
Çāk olsar fūrkat elinde girībāndur diyen

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TUBA ACADEMY OF SCIENCES

[194]⁵⁴³*fā'ilātün /fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Hırmeninde hüsnüñüñ mihr ile mehdür hışe-çīn
Koşusından zülfüñüñ şermende bñy-ı müşg-i Çīn⁵⁴⁴
- [2] Āb-ı kevşerdür leb-i la'lüñ zülālī iy şanem
Kāmetüñ Tübā yüzüñ cennetdür özüñ hūr-ı ın
- [3] Dür idüpdür bini küyından raķībüñ nitekim
Ādemi cennetden idüp dūr İblis-i la'ın⁵⁴⁵

●●●●●●●●

⁵⁴⁰ Z 49^b, SP 63^b.⁵⁴¹ aydur: söyler Z.⁵⁴² işidüp: işiden Z.⁵⁴³ Z 50^a, SP 64^a, CN 1955, MN 3470.⁵⁴⁴ koşusından: kıymetinde CN/şermende bñy-ı misk-i çīn: şermende misk-i 'acīn CN.⁵⁴⁵ CN: -/idüpdür: ider Z./idüp dūr: itdi dūr MN, idüp durur Z.

- [4] Kût idinür la'lüñüñ yâkût-ı ahmer zikrini⁵⁴⁶
Vird idinür dişlerüñ nazmını hem dürr-i semîn
- [5] Secde_ider Tübâ boyuñı serverâ serv-i sehî
Reşk ider hem lâle-ruhsâruñı berg-i yâsemîn
- [6] Zerreden kem görineydi âfitâb-ı âsmân
Ger cemâlınden götüreydi niķâb ol meh-cebîn
- [7] Kânlu yaşın ol ķadar aķıtdı la'lüñ-çün Hafî
Kim ser-â-ser lâlezâr olmuş durur rüy-i zemîn

[195]⁵⁴⁷

TÜBA

mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Ne yirde bād-ı şabâ görse hâk-i pân eşerin
Sürüp yüzün izüñe ķordı hâk-i pânı serin
- [2] Düşerdi lerezeye şahñ-ı çemende serv-i sehî
Nesim-i şubh iletdükçe ķâmetüñ haberin⁵⁴⁸
- [3] Kılurdi cânını ķurbân iderdi sine siper
Kâşuñ kemânı kime ki_atsa ğamzeñüñ şeherin
- [4] Cemâli pertevî anuñ cebini 'akşı-y-ile
Hacil ider felegüñ irse şems ile ķamerin
- [5] Hâyâli kim gözüme ğâh gelür ü göñlüme ğâh
Çeker müsâferet iden çü baħr ü ber seferin
- [6] Hafî diler işiginde giceler iti gibi
Ki yaşdana_işigi taşın döşene hâk-i derin⁵⁴⁹

●●●●●●●●

⁵⁴⁶ MN, SP: -.⁵⁴⁷ Z 50^a, SP 64^a.⁵⁴⁸ şubh iletdükçe: şubh-dem iletdi SP.⁵⁴⁹ yaşdana_işigi taşın: yaşdana işigini Z.

[196]⁵⁵⁰*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Oldı yüregüm gamzelerün zahmı-la pür-hün
Bu yir yüzini kanlu yaşum eyledi gül-gün⁵⁵¹
- [2] Ālemde 'aceb cān u gönül qaldı mı cānā
Kim cādū gözün şihri anı itmedi meftūn
- [3] Tolaşalı cān zülfüne bildi ne çekerdi
Leylī saçınuy silsilesinden dil-i mecnūn
- [4] Odlara düşüp 'ūd bigi inledi 'uşşāk⁵⁵²
Hem mezheb-i 'ışk içre budur resm ile kânūn
- [5] Āhum odını sâkin idemezler idüp cehd
Biri gözümün Nîl diger birisi Ceyhūn⁵⁵³
- [6] Yūsuf қоhusın pîreheninden dil-i Ya'kūb
Bulmazsa ebed Beyt-i Hazende qala maḥzūn
- [7] İrürmez ise bād-ı şabā bŷy-ı vişālün
Hecrūnle Ḥafinūn olısar ḥālî diger-gūn

[197]⁵⁵⁴*fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün*

- [1] Ğonca çāk itdi yaqasın gül-i ḥandānuḡ için
Geydi sünbül qaralar zülf-i perişānuḡ için
- [2] Gözlerüm baḡr idüben yaşımı zer üzre müdām⁵⁵⁵
Aqıdur lü'lü'-i ter la'l-i dŷr-efşānuḡ için

●●●●●●●●

⁵⁵⁰ Z 50^b, SP 64^b, CN 1940.⁵⁵¹ bu yir yüzini: boyadı yüzüm Z.⁵⁵² bigi: gibi Z.⁵⁵³ diger: döküp Z.⁵⁵⁴ Z 50^b, SP 64^b, E 38^a, CN 1895, PB 434^a, FR 104^b.⁵⁵⁵ zer: yir PB.

- [3] Teşnedür cân u gönül çeşme-i la'lün şuyına
Ol şudan bu şuşamışları şuar cānuḡ için⁵⁵⁶
- [4] İşde zülfün ruḡuḡ üzre kim ide ġāret-i dīn
Billāh ol kāfire yüz virmegil imānuḡ için
- [5] Dür diyārı 'Adeni la'l-i Bedaḡşānı koyup
'Azm idüp Rūma gelürler leb ü dendānuḡ için
- [6] Sen ki çevgān idesin zülfünġi 'ālemde gerek
Niçeler başını top eyleye çevgānuḡ için
- [7] Serverā gözlerinün yaşını yolunġda Ḥafî
Eyledi āb-ı revān serv-i ḡurāmānuḡ için

[198]⁵⁵⁷

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Cüş itdi baḡr-i dil yüregüm nice taşmasun
Mevci anuḡ ya nicesi başumdan aşmasun
- [2] Zencir-i zülfüne özini baġlu gördi dil⁵⁵⁸
Dīvāne oluban nicesi 'aklı şaşmasun
- [3] İy meh yüzünġi açma vü yaşın niķāb-ıla
Tā gün görüp cemālünġi gözi kamaşmasun⁵⁵⁹
- [4] Öldürmege beni çün el uzatduḡ iy şanem⁵⁶⁰
Şıġa bileklerinġ yeñünġe ķan bulaşmasun
- [5] Görse melek cemālünġi ḡayretde per yakar⁵⁶¹
İnşāndan ol perī nice yüzini yaşmasun

●●●●●●●●

⁵⁵⁶ şuşamışları şuar: şuşamışlara şü vir SP.

⁵⁵⁷ Z 51^a, SP 65^a.

⁵⁵⁸ dil: lik Z.

⁵⁵⁹ gün görüp: görse gün Z.

⁵⁶⁰ şanem: niġār Z.

⁵⁶¹ per yakar: ķalür SP.

- [6] Pend it şehā raķībünje varduķça ķapuņa⁵⁶²
‘Uşşāķuñ-ıla it gibi ħır ħır ıalaşmasun
- [7] Yārüñ yüzinde dāne-i ħālın görüp Ħafı
Dil murǵı zülfi dāmına şakın ıolaşmasun

[199]⁵⁶³

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

- [1] Dil yine diler ‘azm-i dil-ārām ide bir gün
Ki_ansuz dilemez cān u dil ārām ide bir gün
- [2] Biñ murǵ-ı dili şayd ide bir dāne-i ħālı
Şol zülfi perīşānımı ger dām ide bir gün
- [3] Eyleye niçe ‘āşık-ı bī-çāreyi bī-cān
Ķan dökmege ger ğamzesi ibrām ide bir gün
- [4] Tutduǵı budur şavm-i firāķın dil o māhuñ⁵⁶⁴
Kim ‘id-i vişāle ire bayram ide bir gün
- [5] Terk ide Ħafı cevri ü cefā göstere ol yār⁵⁶⁵
Raĥm eyleye Ħaķ ğoñline ilhām ide bir gün
- [6] İrişe şabā ol şeh-i sultānuma şāyed⁵⁶⁶
Ben bendesinüñ ħālını i‘lām ide bir gün

●●●●●●●●

⁵⁶² ķapuņa: kūyuņa Z/‘uşşāķuñ-ıla: ‘uşşāķ ile: SP.

⁵⁶³ Z 51^a, SP 65^b, CN 1931, FR 105^a.

⁵⁶⁴ vişāle ire: vişāline_ire: SP.

⁵⁶⁵ göstere ol yār: gösterür ol mäh: Z.

⁵⁶⁶ sultānuma: ħübānuma Z, CN.

[200]⁵⁶⁷*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Yine âyînelerin kıldı mücellâ dil ü cân
Ki_ideler 'aqs-i cemâlünjü temâsâ dil ü cân
- [2] İntizârıyla vişâlünjü ölürlerdi eger
Olmasa-y-ıdı hayâlünjle tesellî dil ü cân
- [3] Müntehâdur nazarı toğrusı iy serv-i revân⁵⁶⁸
Ki görür kıametünjü sidreden a'lâ dil ü cân
- [4] Sâkıyâ şun leb-i mey-gün[1] şafâsına müdâm
Tâ ki nüş eyleyeler câm-i muşaffâ dil ü cân
- [5] Kühl-i-çün gözlerine bād-ı şabâdan yüz urup
Gerd-i râhuş şanemâ kıldı temennâ dil ü cân
- [6] Rüz-ı maşşerde ki Firdevse gire ehl-i Na'ım
Küyüñü idiniser menzil ü me'vâ dil ü cân
- [7] İlerünjle biliselden berü küyünjda şehâ
Bu Hıfâfî bî-dilî yâd itmedi aşlâ dil ü cân

[201]⁵⁶⁹*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Leb mi bu yâkıüt-ı aħmer mi 'aceb yâ kıüt-ı cân
Kim utanur aña teşbih itmege yâkıütü cân
- [2] Reşk ider ayağünjü toprağına bāğ-ı behişt
Gözine izünj tozını kühl ider hür-ı cinân
- [3] Kıametünj rüz-ı kıyâmetden 'alâmet gösterür
Gözlerünj devr-i kıamerden fitne-i âħir-zamân

.....
⁵⁶⁷ Z 51^b, SP 65^b.

⁵⁶⁸ nazarı: nazarum Z.

⁵⁶⁹ Z 51^b, SP 66^a, AE 159^a, MN 3363.

- [4] Şaçlaruñ zulmet haţuñ Hızr u lebüñ āb-ı hayāt
Yitişen bulur vişālünje hayāt-ı cāvidān
- [5] Merdüm-i çeşmüm hayālünle enīs olmağ diler
Bilmez insānuñ gözinden kim perī olur nihān
- [6] Kāmetüñ servin kenāre getürem diyü Hıfı
Gözleri yaşımı ağıdup ider āb-ı revān⁵⁷⁰

[202]⁵⁷¹

mefā'ilün/mefā'ilün/fe'ülün

- [1] Ne haddüñ gibi gül gördi gülistān⁵⁷²
Ne kıddüñ gibi serve irdi büstān
- [2] Benefşe haţtuñı gördi çemende
Egüp boynını kıldı deng ü hayrān
- [3] Dehānuñdan olur dem-beste gönca
Ruħuñ şevkı idüpdür verdi handān
- [4] Sözüñden māt olur kıand-i mükerrer⁵⁷³
Utanur leblerüñden āb-ı hayvān
- [5] Hıfı var başuñı sen daħı top it
Çü müşgīn zülfini yār itdi çevgān

●●●●●●●●●●

⁵⁷⁰ gözleri: gözünüñ Z.

⁵⁷¹ Z 52^a, SP 66^a.

⁵⁷² haddüñ: rüyuñ Z/serve irdi: serv irürdi SP .

⁵⁷³ sözüñden: yüzüñden SP.

[203]⁵⁷⁴*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] İy ağzı şadef dişleri dür lebleri mercân
Dil haste durur şerbet-i la'lünden umar cân
- [2] Kirpüklerünün oğına sînem siper oldı⁵⁷⁵
Peyveste kaşuñ yāsına cānum dañı kurbān
- [3] Bitmedi dañı bitmeyiser gülşen içinde
Haddün gibi iy gönca-dehen bir gül-i hāndān
- [4] Reyhān hañuñı yazdı muhaqqak yed-i kudret
Evrāk-ı cemālünde idüp hālünjî efsān
- [5] Görseydi leb-i la'li zülālını udından
Yırlere geçüp mañv olur çeşme-i hayvān
- [6] Top eylediler cān ile başlarını 'uşşak
Çevgān ideli zülfini ol serv-i hırāmān
- [7] Halkı nice bir kıra bu yaykarala kaşuñ
Nā-hağ yire ya hūnî gözün niçe dōke kan
- [8] Oldı çü hayālünle gözüm her demi mūnis
Kim gördi enis olduğımı perr-ile insān
- [9] Kimün ki alalar gönlini gözden birağurlar
Güzeller arasında Hafî hem budur erkān

[204]⁵⁷⁶*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Şu kim yārîne va'd itdi bulup fırsat bugün yārın⁵⁷⁷
Peşimān olduğın anuñ işidesin bugün yarın

●●●●●●●●

⁵⁷⁴ Z 52^a, SP 66^b, E 38^a.⁵⁷⁵ oldı: olsun Z.⁵⁷⁶ Z 52^b, SP 67^a, CN 1968, FR 105^a.⁵⁷⁷ bulup: bilüp Z.

- [2] Yağasın gönca çäk idüp kıılır cān bülbülü nāle⁵⁷⁸
Yine ol lāle-ruhsāruñ görelî hüsni gülzārın
- [3] Görüp la'l-i şeker-bārın şevkından gelüp cūşa
Olup tūṭi-i dil gūyā yine arturdı güftārın
- [4] Gözüñ bīmārıdır göñlüm lebünden iy ṭabīb-i dil⁵⁷⁹
Şifā buyur ki şormuşam anuñ em didiler yarın
- [5] Bükilür kāmēti çengün delinür yüregi nāyuñ
İşitdükçe Ḥafinüñ her seḥergeh nāle vü āhın⁵⁸⁰

[205]⁵⁸¹

mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Hüs-n-i cemilünji ki idüpdür Ḥudā ḥasen
Reşk ider idi görse Ḥüseyn anı yā Ḥasen
- [2] Kevşer egerçi hoş durur āb-ı ḥayāt hüb
Ammā lebünj zülālî bigi kanı mā Ḥasen⁵⁸²
- [3] Hiç ırmaya-y-ıdum işiginden yüzümi ben
Eger türābı olmağa görse sezā Ḥasen
- [4] Yā Rab rakīb ile nice hem-dem ola ḥabīb⁵⁸³
Ki olmaz cihānda ḥāric-ile aşnā ḥasen
- [5] Şerḥ eylegil Ḥafî leb ü dendāmı vaşfım
Rengîn görine şî'rünj ü nazmuñ ola ḥasen

●●●●●●●●●●

⁵⁷⁸ gönca çäk idüp: çäk idüben FR.

⁵⁷⁹ gözüñ bīmārıdır: gözüm bīmārıdır Z.

⁵⁸⁰ nāle vü āhın: nale-i zarın Z.

⁵⁸¹ Z 52^b, SP 67^a, CN 1819, FR 103^b.

⁵⁸² bigi: gibi Z.

⁵⁸³ rakīb ile nice: nice rakīb ile Z.

[206]⁵⁸⁴*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] İltükçe şabâ ire anuñ hâk-i derinden
Dürler döker ü nem ider ol hâki derinden⁵⁸⁵
- [2] Ol gönca-lebüñ gül yañağı şevkına her dem
Odlara yanar lâle tutuşup cigerinden
- [3] Şahrâya şalar nâfeyi sevdâyî_olur âhû
İltükçe şabâ Çîne saçınuñ haberinden
- [4] Nergis gözi sevdası-la mest oldu çemende
Tâc-ı zerini düzd-i şabâ kapdı serinden
- [5] Dāvüdi zırhla bürüdi haddini haştı
Kim şaklaya halkuñ anı tîr-i nazarından
- [6] Rıdvân göre ger ravza-i cennetde_ide tercîh
Servî boyuñuñ bârını Tübâ şemerinden⁵⁸⁶
- [7] Göñlüme gözümdeñ gelür iy dost hayâlün
Deryâ seferinüñ hazer itmez haşarından
- [8] Bu bâm-ı felek üzre yanan meş'ale-i mihr
Bir zerredür anuñ ruñı şem'î şererinden
- [9] Ger öle Hafî hâk ola hâkin tozıda bād
Her zerrede bulna anuñ mihrî_eşerinden

[207]⁵⁸⁷*mef'ülü/fâ'ilâtün/mef'ülü/fâ'ilâtün*

- [1] İşyân defterinde dil gördi her günâhın
Arturdu kanlu yaşın arturdu her gün âhın

●●●●●●●●

⁵⁸⁴ Z 53^a, SP 67^b, CN 1768.⁵⁸⁵ Dürler döker ü nem ider ol hâki derinden: Dürler dökülür her yaña gözüm güherinden SP.⁵⁸⁶ tûbâ: cennet SP.⁵⁸⁷ Z 54^a.

- [2] Bir yaş ağıttı ki_anı cūş ide görse deryā
Bir āh ider ki_işitse anı eriye āhen
- [3] Anlar ki Hāḡ yolında kend'özin eyledi hāk
Sürme idin olaruḡ gözüñe gerd-i rāhın
- [4] Şüretde gerçi bunlar hālka gedā görünür
Ma'nide bir pula_almaz biḡ dünye pādīşāhın
- [5] Himmeleri hümāsı zılline bunlaruḡ ger
‘Uşfür irer ise şehbāz ola zāḡ u şāhın
- [6] Anıup Hāfi günāhuḡ aḡla ki ehl-i ‘iṣyān
Gözleri yaş-la boyayavirür günāhın

[208]⁵⁸⁸

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Cānuma cevri eyleyen bir fitne-dilberdür bugün
‘Aqlımı tārāc iden cām-ıla sāḡardur bugün
- [2] Bend-i zülfünden meger kim bir girih açmış şabā
Bāḡ u bostāmı dil ü cānuḡ mu'aḡtardur bugün
- [3] İy dirīḡā Hindü-yı hāliline anuḡ cāyḡāh
Berg-i güldür baḡa hār u hāra bisterdür bugün
- [4] Ehl-i dil ḡan aḡlasa ḡaḡ mı sürāhī-veş müdām
Bir gör āhır ‘ayş iden şāh-ıla kimlerdür bugün
- [5] İy Hāfi bu şi'r-i şūr-engiz[e] kim disün cevāb
Hāmuş ol kim rüzḡaruḡ ḡulaḡı kerdür bugün

.....

⁵⁸⁸ Bu gazel Dīvan nüshalarında bulunmamaktadır. Muhibbî Dīvanının neşrine göre Hāfi'ye ait olan bu gazeli Sultan Süleyman tahmis etmiştir (Yavuz 2016: 93). İhtiyat kaydı ile buraya alıyoruz.

[209]⁵⁸⁹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Gözüm pervîn dişüñ reşkiyle ki_iy meh-rû döker lü'lü'
Çıķup baħr-i 'Adenden Rûma gÿyâ kim aķar lü'lü'⁵⁹⁰
- [2] Bu âhum ra'd u berķından yine yüzüm zemîn üzre
Maķar yirine çeşmümün şehâbından yaķar lü'lü'
- [3] Gül iy ğonca-dehen gül-ruķ ğüher-dendân u la'lin-leb
Gel aķ ol dürc-i yâķütü ki pürdür inci ter lü'lü'⁵⁹¹
- [4] Kulaĝın bende-veş deldi vü taķdı ħalka-i zerrîn
Ki_ola lâlâ şehâ lü'lü'-i lâlâ ki umar lü'lü'
- [5] Ruķı devrinde ol ğonca-dehânuñ sırrı ne Yâ Rab
Ki zülfini koķuban lâle vü la'lin öper lü'lü'⁵⁹²
- [6] Görelî dişleri nazmın anuñ deryâ-yı 'aynumda
Udından baħr-i ħayretde varupdur ğarķa her lü'lü'⁵⁹³
- [7] Lebüñ vaşfın dişüñ nazmın Ħafiden ki_işidür cânâ⁵⁹⁴
Ħacâletden kızarur la' lü kendüden gider lü'lü'

[210]⁵⁹⁵*mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] Şâd oldı cân u dil yine cânân gelür diyü
Dil-teşnelere çeşme-i ħayvân gelür diyü
- [2] Şabr ider idi ħaste ğönül intizâr ile
Ya'nî umardı derdine dermân gelür diyü

●●●●●●●●

⁵⁸⁹ Z 55^a, SP 67^b.⁵⁹⁰ Rûma gÿyâ: ğÿyiyâ Rûma Z.⁵⁹¹ inci ter: içi pür⁵⁹² ki zülfini koķuban: aña zülfeyn koķusın SP.⁵⁹³ nazmın: 'aķsın SP/varupdur ğarķa her: virüpdür ğarķa bir Z.⁵⁹⁴ lebüñ vaşfın dişüñ nazmın: lebi vaşfını kim nazm-ı Z.⁵⁹⁵ Z 55^a, SP 68^a.

- [3] İşmarlamışdı bāda gözüm izi tozımı
Yol gözedürdi kühl-i Şifāhān gelür diyü
- [4] Kaddi hayāline yaşın āb-ı revān idüp⁵⁹⁶
Gözüm ağıttı serv-i hırāmān gelür diyü
- [5] Kirpüklerini yummadı varmadı uyhuya
Çeşmüm hayāl-i hālını mihmān gelür diyü
- [6] Kaçan rakībi görse Hafi karşıdan gelür
Meşgūl olurdu la'nete şeytān gelür diyü

[211]⁵⁹⁷

TÜBA

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Zülfüne ki_ire bād-ı şabā deprede bir mū⁵⁹⁸
Āfākı mu'attar kıla ol mūdān iren bū
- [2] Müşgīn saçunıy Çine kim ilte koļusın bād
Şahrāya şala nāfeyi sevdāyī_ola āhū
- [3] Dil gördi hadün üzre hatun geldüğünü dir
Yağmā idiser Rūmī irüp leşker-i Hindū
- [4] Hürşid-i felek zerre gibi çarha girüpdür⁵⁹⁹
Mīhr-i ruļunıy şevkına rakş urur a meh-rū
- [5] Cān hastesinün la'l-i lebündür çü tabībi
Em di ki cevābıdur anıy hasteye dārū
- [6] Göz yaşı boyunı servini_añup oldı revāne⁶⁰⁰
Yüz yire urup gıtdi anı isteyü her sū
- [7] Yolında Hafi bād-ı şabā gibi habībün
Ferrāş idüben özüñi kıl yüzünñi cārū

●●●●●●●●

⁵⁹⁶ yaşın: yaşum SP.

⁵⁹⁷ Z 55^a, CN 1982, SP 68^a.

⁵⁹⁸ zülfüne: zülfine Z.

⁵⁹⁹ PB, Z, SP: -.

⁶⁰⁰ boyunı: kadün CN.

[212]⁶⁰¹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Sürer dün gün izüñe mihr ü meh rü
Ğubâr-ı ħāk-i pāyuñ-çün a meh-rü
- [2] Tūlū' itdi cemālūñ āfītābı
Ki devr ide göñül göginde her sū⁶⁰²
- [3] Şaçuñ būym şabā iltürdi Çine
Kesād iderdi müşg-i nābı ol bū
- [4] 'Aceb bu ruĥ mıdur yā berg-i lāle
'Aceb şol diş midür yā nazm-ı lü'lü'
- [5] Bu reyĥān u semen yā serv ü sünbül⁶⁰³
Ya ĥaţţ u ĥadd ü ħad midür ya ģisū
- [6] Bu müşg ü 'anber ü 'abher mi yā ħavs⁶⁰⁴
'Aceb yā zūlf ü ħāl ü çeşm ü ebrū
- [7] Ĥafı sāyeñ gibi iy serv-ķamet
Dilemez ki_ola bir dem senden ayru

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

[213]⁶⁰⁵*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Cigerden kim gelüp yaşum gözümde hem ħılır busu
O busudan çıkup bir gün beni ħarħ idiser bu su
- [2] Ciger mecrūĥ olup sīne 'aceb midür delinürse
Ki tır-i ħamzeñe her dem hedefdür iy kemān-ebrū

●●●●●●●●

⁶⁰¹ Z 55^b, SP 68^b, CN 1981, MN 3948, PB 470^a.

⁶⁰² göginde gögine CN.

⁶⁰³ PB: -.

⁶⁰⁴ PB: -.

⁶⁰⁵ Z 55^b, SP 68^b.

- [3] Delinüp erre-i sevdāla bağı kara zülfünden
Neler çekmiş durur şāne girince eline bir mū
- [4] Şabā yili saçuñ būym diyār-ı Çīne kim ilte
Hemān-dem nāfe-i Çīnūñ yüregin kan ider ol bū
- [5] Hāfī ol ğamze-i hūn-rīzi kanuñya susadı çün
Ümīdūñ kes hayātūñdan kanuñdan var elüñi yu

[214]⁶⁰⁶

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Ditrer yüzüñi görse güneş şubḥ u seḥergāh
Her gice ruḥuñ mihri-y-ile tañya ḳalur māh
- [2] Vaşında beşer 'āciz ü hayretde melekler
Bu hūsn-ile bu luḫfī ki virmiş saña Allāh
- [3] Zencīr-i saçuñ eyledi 'āḳilleri mecnūn
Sihr-ile gözūñ itdi niçe zāhidi gümrāh
- [4] Derdūñ dil ü cān içre budur şaḳladığı kim
Bī-derd ide dirdüm beni dermān ide nā-gāh⁶⁰⁷
- [5] İy hūsn ilinūñ mīri 'aceb nicesi ḥansın⁶⁰⁸
Ḳapuñda yüzūñ görmek için bende olur şāh
- [6] Ger diler iseñ toñmaya āyīne-i hūsnūñ⁶⁰⁹
Aḡlatma şehā 'āşıḳuñı eylemesün āh
- [7] Yolında Hāfī anuñ için ḳıldı yüzün ḫāk
Kim başa mübārek ḳademin ide güzergāh

●●●●●●●●

⁶⁰⁶ Z 56^a, SP 69^a, F 7^b, CN 2033, PB 483^a.

⁶⁰⁷ dirdüm: direm SP, didüm CN.

⁶⁰⁸ PB:-/mīri: mihri Z

⁶⁰⁹ PB: -.

[215]⁶¹⁰*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] 'Aceb ben ne günâh itdüm ya bilsen n'eyledüm yâra
Ki sînem tîğ-i derdi-le diler bağrum diler yara⁶¹¹
- [2] Nice kıan tölmasun yürek ki her dem çeşm-i hûn-rîzi
Çeküpdür tîğini ister ura yâra_üstine yâra⁶¹²
- [3] Yüzini bir nazar yâr-ı vefâdârına göstermez
Yüzün âyîne-veş karşı tutup yüz virür ağıyâra⁶¹³
- [4] Ciger tığrandı ğayretten içümde pâre pâre_öldi
Aķuban kıanlı yaşumla gözümde çıķdı her pâre⁶¹⁴
- [5] Hârâmî gözlerine kim helâl itmiş durur bilsen
Ki kıanum şu gibi her dem içer ol iki hûn-hüvâre
- [6] Ğam-ı derdüñ ile bîmâr olupdur iy tábîb-i dil
Kâdem-rence kıalup tîmâr it ölmedin bu bîmâra
- [7] Dilerse sîneñi delseñ dilerse yüregüñ delseñ
Yararsa bağruñı yarsun Hafî ol yâre tek yara⁶¹⁵

[216]⁶¹⁶*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Çü gül vaķtı ire mülden pür ola sâķiyâ bâde
Hâcerdür hırmen-i 'aķlı bu demde virmeyen bâda⁶¹⁷
- [2] Tıutup kevşer mizâcın şu cihân cennet-mişâl oldu
Çemende reşķ ider Tübâ nihâl-i serv-i âzâda

●●●●●●●●●●

⁶¹⁰ Z 56^a, SP 69^a, CN 2109, KO 622.⁶¹¹ ya: - SP, ne Z, PB/ bağrum diler yara: bağrumı şad-pâre CN.⁶¹² hûn-rîzi: maķmûrî SP, Z/tîğini ister: tîğ u hâncerler CN.⁶¹³ tıutup: tıutar SP.⁶¹⁴ her: bir SP.⁶¹⁵ yâre tek: yârenüñ CN, yarañı SP.⁶¹⁶ Z 56^b, SP 69^b, FR 106^b.⁶¹⁷ ire: ola SP/bu: o Z.

- [3] Şol insān kim göñül virmeye cāndan bu perī-rūya⁶¹⁸
O dīv-i Ehrimendür bil degüldür ādemī-zāde
- [4] ‘Aceb bilsem kim ol gūne nazarlar var iken sedre
Niçün teşbīh eylerler kad-i bālāñı şimşāda⁶¹⁹
- [5] Hāfi ol Hüsrev-i hüsñüñ vefā görür cefāsını
Ki Şīrinden kamu şīrīn gelür ne gelse Ferhāda

[217]⁶²⁰

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

- [1] Gülp ol gönca-leb varduqça nāza⁶²¹
Göñül başlardı bülbül-veş niyāza
- [2] Kaçan zülfi nesīmi irse sünbül
Bulup neşv ü nemā olurdu tāze
- [3] Gözi sevdası-la mest oldu nergis
Bilinmez kim humārın neyle yaza
- [4] Lebinden şordı esrār-ı femin dil
Didi vāqıf degülem ben bu rāza
- [5] Kaşı yayı ki atar kirpük oqım
Dilemez cān anuñ birini yaza
- [6] Diler nālemle dem-sāz ola Zühre
Dürüşüp düzemez çengin bu sāza
- [7] Hāfi ‘ışk-ı haqīkīyi taleb kıl
İjende göñlüñi virme mecāza⁶²²

618 Şol insān kim göñül virmeye cāndan bu: Şular kim cān u dil virmez cihānda bir Z.

619 gūne: kütch FR/niçün: nice Z.

620 Z 56^b, SP 70^a, CN 2130, MN 4600, FR 106^b, PB 534^a.

621 varduqça: geldükçe SP.

622 göñlüñi verme: verme kendüñi FR.

[218]⁶²³*fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün*

- [1] Yine beşzer şuşadı hūnî gözi kanumuza
Ki kaşı yāsı-la_atar kirpük oğın cānumuza⁶²⁴
- [2] Niçe bir teşne ola la'lüñe dil bir gün ola
Hızr-veş irgüre Hâk çeşme-i hayvānumuza
- [3] Ger sizüñ şānuñuza geldi-y-ise cevri itmek
Gelmedi şabr dağı illa bizüm şānumuza
- [4] Delinüp yüregi derd ile figān eyledi nāy
Şabr idimedi bizüm nāle vü efgānumuza
- [5] N'ola biz mürçelerüñ nālesin iy bād-ı şabā⁶²⁵
Luṭf idüp irgüresin sem'-i Süleymānumuza
- [6] Yitüre 'aqlını 'āqıl delü dīvāne ola
Nazar iderse bizüm defter ü dīvānumuza
- [7] Dilberüñ la'line diş biledi dil yine Hâfi
'Acabā nesne toķına mı ki dendānumuza

www.tuba.gov.tr[219]⁶²⁶*mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün*

- [1] Hattıñ gibi bir nāfe mi var deşt-i Hutende
Kaddüñ gibi yā serv-i sehī şahn-ı çemende
- [2] La'lin-lebüñüñ reşki-le iy dişleri lü'lü'
Boyandı 'aķıküñ cigeri kana Yemende

●●●●●●●●

⁶²³ Z 57^a, SP 70^a, E 40^b, CN 2154, PB 484^a, FR 107^a.⁶²⁴ gözi: gözün FR, SP/kaşı: kaşun FR, SP.⁶²⁵ mürçelerün nālesin: mürçe nalesini Z.⁶²⁶ Z 57^a, SP 70^b.

- [3] Gül yañağuşa lāle diler kim ola lālā
 Țübā boyuşa serv diler kim ola bende⁶²⁷
- [4] Yüz virdük idi oldı özine_āyīne mağrūr
 Getürme anı karşıuşa yüz virme iñende
- [5] Gördükçe Țafī ruħlaruñ üstinde derüñdür
 Dir mi bu ‘aceb jāle mi yā berg-i semende

[220]⁶²⁸

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

- [1] Dişüñ tek var mı dür ‘ummān içinde
 Ya la‘lün gibi gevher kān içinde
- [2] Boyuş mānendi bir serv iy yüzi gül
 Ne bitdi ne biter bustān içinde
- [3] Kim itdi hālünji haddünjde eřşān
 Ya kim yazdı haşuñ eřşān içinde⁶²⁹
- [4] Beşer diyen saña bil iy ferişte⁶³⁰
 Yañuldı sözini insān içinde
- [5] Țafī şi‘rün bu eş‘ār arasında
 Nemek gibi düşüpdür nān içinde

●●●●●●●●●●

⁶²⁷ Țübā: toğn SP.

⁶²⁸ Z 57^b, SP 70^b.

⁶²⁹ haddünjde: haddünjden SP/eřşān içinde: insān içinde Z.

⁶³⁰ saña: seni Z/ferişte: peri-veş Z.

[221]⁶³¹*mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Göñül diler ki ruḥından vara şaçına gide
 Koya bu kişver-i Rûmı diyâr-ı Çine gide
- [2] Göz ucu-y-ıla ol âhû gözi kıya baқа ger
 Yacana şîr-i ner andan vara kaçına gide
- [3] Lebi zülâlini görse udından âb-ı hayât
 Yirüñ yüzine gelürken döne açına gide
- [4] Tağıt bu zülf-i perîşâmı şâne ur şanemâ
 Ki pîçi pîçine vara vü çini çine gide
- [5] Ne yaña kim göçer ise nigâr kâfilesi
 Hafî iti gibi anuñ uya göçine gide

[222]⁶³²*mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Bu kirpükler oқınuñ yâresine
 Nice қатlamıсарdur yâre sine
- [2] Ciger toğrandı pâre pâre oldı
 Ki biñ zaḥm urdı her bir pâresine
- [3] Tolaşdı zülfüne dil қurtulımaz
 Ne қılsun di bu miskîn çâresi ne
- [4] İçer şu gibi қанum gözi her dem
 Görüñ hey dir mi ol hûn-h'âresine
- [5] Ölüsem işiginden gitmeye cân
 Meger varursa bu ten vara sine

●●●●●●●●

⁶³¹ Z 57^b, SP 71^a, CN 2078.⁶³² Z 58^a, SP 71^a, FR 107^a.

- [6] Ruḥ u zülfün ḥayālin gice gündüz
Gözüm üns tutdı ağ u қarasına
- [7] Göñül zülfünle şöyle yār olupdur
Ki қıl şıǵmaz bularuñ arasına
- [8] Ḥafī la'lüñ meyinden mest olahı
Uyupdur 'ıřkıñuñ ḥammāresine

[223]⁶³³

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Dīvāne göñül düşdi saçuñ silsilesine
İltiser anı 'ākıbet ol silsile sine
- [2] Cān қıldı özin қаşlaruñuñ yāsına қurbān
Kırpüklerüñüñ oldı hedef oқına sine⁶³⁴
- [3] Қıldуқча nazar yüzine sen mäh-liқānuñ⁶³⁵
Şayқal urılır göñlümüzüñ āyinesine
- [4] Ma'şuқ-ıla 'ayş eyle vü nüş it mey-i şāfi
Kim varı cihānuñ bu durur dahı nesi ne
- [5] Bu sīne eger sine gire āteş-i mihrüñ⁶³⁶
Ayrılmaya andan vara anuñ bilesine
- [6] Şāhā bu Ḥafī қuluña күsmek ne revādur
'Ayb olur aḥı күsmek efendi kölesine

●●●●●●●●

⁶³³ Z 58^a, SP 71^b, MC 30^b, CN 2385.

⁶³⁴ kırpüklerüñüñ: kırpüklerüñe Z, kırpüklerinüñ CN.

⁶³⁵ sen: bir SP.

⁶³⁶ gire: vara Z.

[224]⁶³⁷*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Gözi kirpükleri oğın ki gezler kaşı yāsına
Ya cāndur gözledüğü bilürem her lahza ya sīne
- [2] Kaçan bir 'āşık öldürse nigāruñ çeşm-i hūn-rīzi
Kara tonın geyüp zülfi anuñ gelürdi yāsına⁶³⁸
- [3] Tabībā hālet-i nez'a düşüpdür dil 'ilācuñ қо
Dilüñ depret ki bismillāh demidür başla *yāsīne*⁶³⁹
- [4] Kaşuñ yāsın қurup halkı iñende bī-қarār itme⁶⁴⁰
Ki katıdur anuñ yāsı döyemez kimse yāsına
- [5] Hafīnüñ nām-ı maḥbūbın eger fehmi itmek isterseñ
Mey ü sākīyi kalb eyle қalem çek harf-i yāsına

[225]⁶⁴¹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Sünbülün kim sāye şalduqça gül-i ter üstine⁶⁴²
Dil şanur ebr oldı hāyil şems-i hāver üstine
- [2] Serv-қaddün 'aқsini āb-ı revān içre görüp
Mīhr iy meh-rū düşüp şu gibi ditrer üstine⁶⁴³
- [3] Hālünji gördi leb-i şīrīnün üzre cān u dil
Bir mekes қonmuş didi bu şehd ü şekker üstine
- [4] Halka-i zülfünje cān ğamzeñ görüp cān-bāz-veş
Kıldı çenberden özin pertāb hañcer üstine

●●●●●●●●

⁶³⁷ Z 58^b, SP 71^b, CN 2384.⁶³⁸ nigāruñ: ki nā-haқ CN/hūn-rīzi: maḥmūn SP/қara: 'azā CN.⁶³⁹ ki: di Z, CN/⁶⁴⁰ iñende: öñüñde Z.⁶⁴¹ Z 58^b, SP 72^a, MK 73^b, CN 2315.⁶⁴² sünbülün kim: sünbülünün SP.⁶⁴³ meh-rū düşüp: meh rüz u şeb CN, meh-rū görüp SP.

- [5] La'l-i dür-püşuñ hayâline gönül her dem Hâfî⁶⁴⁴
Gözlerinden lü'lü'-i ter ağıdur zer üstine

[226]⁶⁴⁵

fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- [1] Ta'n ider kıaddün ü haddün yine serv ü semene⁶⁴⁶
Sünbülün sâye şalur berg-i gül ü yâsemene
- [2] Hâsretinden boyanur kana 'akîküñ cigeri⁶⁴⁷
İreli la'l-i lebün vaşfi diyâr-ı Yemene
- [3] La'l-i cân-bağşuñ dil irse bahâneyle irer
Yoğsa 'âlemde behâ mı olur ol bî-şemene⁶⁴⁸
- [4] Servün endâmına lerze düşürüpdür kıadünün
Hâberin bād-ı şabâ ilteli serv ü çemene
- [5] Budur alduğı şabâ büyümü müşğîn saçınun
Ki armağân ilte anı Çîm ü Hıta vü Hutene
- [6] Ne durur sîm ile zer kim yoluña harc ideler
Kim utanur kışi cân virmege sen sîm-tene
- [7] Yoğ ola câm teninde meger ol bî-başarun
Ki gönül virmeye sen hulkı vü hüsni hasene
- [8] Dişleri nazmı ile leblerinün vaşfi Hâfî
Kıadr ü kıymet kıomadı la'l ile dürr-i 'Adene

●●●●●●●●●●

⁶⁴⁴ hayâline: hayâli-le Z/gönüle her dem Hâfî: Hâfî her şubh u şân CN, Hâfî her dem-be-dem SP.

⁶⁴⁵ Z 59^a, SP 72^a, MN 4368, CN 2374, PB 526^b.

⁶⁴⁶ ider: urur PB.

⁶⁴⁷ PB, MN: -.

⁶⁴⁸ dil: cân PB/olur: irer Z

[227]⁶⁴⁹*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Tîğ-i derdiyle yüregümi yararam kime ne
Ġamzesi okları peykânın ururam kime ne
- [2] Hâk bilür kim iderem halka melâmet özümü
Koyuban 'aqlı bugün 'ışka uyaram kime ne
- [3] Ger keserlerse başum kıomazam elden ayağı
Gâh mest oluram u gâh humâram kime ne
- [4] Bilürem 'ışk bir oddur ki neye düşse yaçar⁶⁵⁰
Göz göre cân atup odlara yanaram kime ne
- [5] Yandırıp âteş-i âhumla Hafî yir yüzini
Gökleri düd-i siyâh ile boyaram kime ne

[228]⁶⁵¹*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Hâşilum sevdâ-yı zülfünden çü bûdur çâre ne⁶⁵²
Yazılan rûz-ı ezel alnuma budur çâre ne
- [2] Bağludur dîvâne-veş gönlüm saçuñ zencirine
Bu perîşânlıkda gönlüm kayguludur çâre ne
- [3] Olmasa gözüm yaşı yanardum âhum odına
Kim biraz teskîn iden anı bu şudur çâre ne⁶⁵³
- [4] Hûblar cevrine şabr itgil göñül n'itmek gerek
'Âşıka cevr eylemek bunlara hûdur çâre ne⁶⁵⁴

●●●●●●●●

⁶⁴⁹ Z 59^b, SP 72^b.⁶⁵⁰ düşse: irse SP.⁶⁵¹ Z 59^b, SP 72^b, FR 107^b.⁶⁵² zülfünden: zülfinden Z.⁶⁵³ iden: ider SP.⁶⁵⁴ bunlara: anlara SP.

- [5] Ğamzeñüñ cellādına cānum diler gerden tuta⁶⁵⁵
‘Ömrümün peymānesin bildüm töludur çäre ne
- [6] İşıgünje ben ğarībünjen qarīb oldı raqīb⁶⁵⁶
N’eylem benden raqībün bahtludur çäre ne
- [7] Āsitānuñ yaşdanur her dem itüñ gibi Ğafı⁶⁵⁷
Feth-i bāb olan aña çün ol qapudur çäre ne

[229]⁶⁵⁸

mef’ülü/fā’ilätü/mefā’ilü/fā’ilün

- [1] Kimün ki ğamzeñ oñları zaħm ursa cānına
Qurbān iderdi cānını qaşuñ kemānına
- [2] Bir mü kadar bu gözüme nesne görünmedi
Diqqatle kim niçe nazār itdüm miyānına⁶⁵⁹
- [3] Yüz mi virür ki nisbet idem yüzünji güle
Dil mi varur ki ğonca diyem yā dehānına⁶⁶⁰
- [4] İçsün ki_olup durur şu gibi şübhesüz helāl
Kimün ğarāmī gözleri şuşarsa qanına
- [5] Nāyuñ delindi yüregi tākāt getürmedi
Bir dem Ğafinün iy şanem āh u fiğānına

●●●●●●●●

⁶⁵⁵ diler: gerek SP.

⁶⁵⁶ ben: biz SP.

⁶⁵⁷ yaşdanur: baqınur Z.

⁶⁵⁸ Z 59^b, SP 73^a, MN 4714, CN 2377.

⁶⁵⁹ diqqatle: vaqt ile Z.

⁶⁶⁰ varur: döyer SP.

[230]⁶⁶¹*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] İçsün şu gibi anımı gözün ana ana
Ol h n  'acebdür ki henüz anmadı ana
- [2] Murğ-ı dil   c n h rmen-i hüsnünde olur Şayd
Z lf n  nite kim d m ola h l n  aa d ne
- [3] Z lf n  Şikeni ire gönül beste yaturken
Debiledi misk ne gele dest ura Ő ne
- [4] Dil murğı aar b l   perin kim ide perv z
Perv ne gibi Şevk-ı ru un Şevkına yana
- [5] Y r ile H f  'ayş-ı m d m eyle bugün
Yarına ir rmedi nieleri zam ne

[231]⁶⁶²*mef 'ilün/mef 'ilün/mef 'ilün/mef 'ilün*

- [1] aan kim dest ura m Őg n Őauna iy per  Ő ne
N'ola ir rse bir Şemme Őab  b  ben per Őana⁶⁶³
- [2] Cem l n g rmegi maŐs d idinür merdüm-i eŐm m
Dil-i b - re bilmez kim per  g rinmez ins na⁶⁶⁴
- [3] Mu'ayyend r ki Ő r nd r tutağun  b-ı kevŐerden⁶⁶⁵
Anı teŐb h iden ins nı g r sen  b-ı hayv na
- [4] Cem l n Şevkına iy meh ne a ger c n vire ins n⁶⁶⁶
Ki anda Şem'a t Ő olsa yanar elbette perv ne

●●●●●●●●

⁶⁶¹ SP 73^a.⁶⁶² SP 73^b, CN 2299, MN 4509.⁶⁶³ Dest: dost CN/bu ben: b y n SP, Z, MN.⁶⁶⁴ dil-i: vel  MN.⁶⁶⁵ mu'ayyend r: muayyedd r CN.⁶⁶⁶ ins n: 'aŐı SP.

- [5] Hâfî dîvâne bir dîvân idüpdür zülfünjüñ vaşfın
Ki olur dîvâne her ‘âkîl nazar kılsa bu dîvâna

[232]⁶⁶⁷

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- [1] Çünkü ol serv-i revan seyr ide gülzâra gele
Gonca çâk ide yaķasını vü gül zâra gele
- [2] Hastedür ğamzeleri zaķmı-la bî-çâre göñjül
Leb-i la‘lünden umar derdine bir çâre gele
- [3] Lebleri ķandini zıkr eyledigüm dilde budur
Kim anı tûṭi-i dil işide güftâra gele
- [4] Ol ṭabîb-i dile billâh digil iy bād-ı şabâ
Kim ķadem-rence kılp bu dil-i bîmâra gele
- [5] Yādları kûyma varmaĝa ķomaz itleri ger⁶⁶⁸
Bir gün ola ki yaşum işigine vara gele
- [6] Kaķan aĝyâr Hâfî gide yûri yolına var
Yetesin nâ-geh anı evünje bir pâre gele⁶⁶⁹

www.tuba.gov.tr

[233]⁶⁷⁰

mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- [1] Açma yüzünjü iy perî yaşın niķâb-ile⁶⁷¹
Tâ kim görüp utanmaya meh âfitâb-ile
- [2] Geldi şıķâf-ı hüsñünje ḥattıñ raķam çeküp
Üstinde yazdı ḥâşiyeler müşg-i nâb-ile

••••••••••

⁶⁶⁷ SP 73^b, CN 2216.

⁶⁶⁸ itleri ger: anlar çok SP.

⁶⁶⁹ gide yûri yolına var: yâra gider yolına var SP/nâ-geh anı evünje: ola ki aņsız anı CN.

⁶⁷⁰ SP 74^a, AE 190^b.

⁶⁷¹ yaşın: yaşıl AE/tâ kim görüp: kim göreyin AE.

- [3] Ferrâş olup işigünje cārū çeker yüzüm⁶⁷²
Sakkā olup şular-ıdı gözlerüm āb-ile
- [4] Tîz itmiş idi gamzeleri tūğini gözi
Öldürmege gelürdi beni ol şitāb ile
- [5] Meclis odur ki anda Hıfı yār ile hemîn⁶⁷³
Sākî-i gönca-leb ola gül-gün şarāb-ile

[234]⁶⁷⁴

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Yā Rab ne kılam ol şanem-i dil-firîb ile
Kim yār kor muşāḥabet eyler rakîb ile⁶⁷⁵
- [2] Pür-hün olursa gönca gibi dil 'aceb mi kim
Gülşende zāğ hem-dem olur 'andelîb ile
- [3] Oı meh firākı-la işidüp āhumı felek⁶⁷⁶
İñler figān u nāle kılar ben ğarîb ile
- [4] La'lün ṭabîb-i dil durur iy cān çü luṭf kııl⁶⁷⁷
Bu ḥaste cāni hem-nefes eyle ṭabîb ile
- [5] Büy-ı saçunı olalı şabā yiline naşîb
Kanda varursa hoş geçer ol bu naşîb ile⁶⁷⁸
- [6] Müşgîn saçunıdan urdı şabā dem meger yine
Dehrün mu'aṭtar itdi dimāğımı ṭîb ile
- [7] *Naşrun minallāh* āyetini münşî-i ezel
Yazmış livā-yı kıddünje *fethun qarîb* ile

●●●●●●●●

⁶⁷² çeker yüzüm: çalar bu dem AE.

⁶⁷³ ile hemîn: olur enîs AE.

⁶⁷⁴ SP 74^a, CN 2201.

⁶⁷⁵ yār: yāri CN.

⁶⁷⁶ āhumı: nālemi SP.

⁶⁷⁷ dil durur: cān durur CN.

⁶⁷⁸ geçer: ola SP.

- [8] Mesken idindi züfi ruḥın kim görüp durur
Kâfir mücâvir-i ḥarem olmuş şalib ile⁶⁷⁹
- [9] Şeytân melekle cennete girmiş şanur Ḥafî
Küyında gördigünce rakîbi ḥabîb ile

[235]⁶⁸⁰

fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- [1] Râziyam ben ne kadar cevr ü cefâ kılsa bile
Ki sever cândan anı ümmet olanlar rusüle
- [2] Dil leb-i la'li zülâlini şavurt bulmuş iken
Âb-ı ḥayvâna neden meyl ide ḥayvân degül e
- [3] Lebini gonçaya beñzetmege varmadı dilüm
Nisbet itmege yüzüm döymedi yüzini güle
- [4] Âteş-i şevk-ı ruḥın kim göre çevremde rakîb
Ḥasedinden yanıp odlara döner beñzi küle
- [5] Ağlayu kaldı Ḥafî silmedün iy dost yaşın
Bir iş itme ki anı düşmen işidirse güle

[236]⁶⁸¹

fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- [1] Yüzini gül ki gördi lâle-y-ile
Düşdi gül ḥâke vardı lâle yile
- [2] İtdi zülfeyni müşg-i nâbı ḥacil
Şol iki 'anberîn gülâle-y-ile

●●●●●●●●●●

⁶⁷⁹ olmuş: olmak SP.

⁶⁸⁰ SP 74^b.

⁶⁸¹ SP 75^a.

- [3] İdelüm gülşen içre ‘ayş-ı müdām
Bir kaşı kara gözi ala-y-ile
- [4] Toyumuz yinse ğam degül sākī
Sen saĝ ol bāde vü piyāle-y-ile
- [5] Bu Hıafinüñ hevā-yı ‘ışķunĝa
Geçdi ney gibi ‘ömri nāle-y-ile

[237]⁶⁸²

müfte‘ilün/mefā‘ilün/müfte‘ilün/mefā‘ilün

- [1] Kanda ki zülfüñüñ şehā būyı irer şabā-y-ile
Çin olur ol diyāri şan ya Hıuten ol hevā-y-ile
- [2] Kişi yüzün ne vech-ile beñzede āfitāba kim
Şems-i duħāyı kimse hīç bir göre mi Sühā-y-ile
- [3] Zülfile ĥatt u ĥālını gördi ruħında dil didi
Şāh-ı Habeş çeri çeküp Rūma gelür livā-y-ile
- [4] Āyine-y-ile olmaĝıl karşı [vü] virme aña yüz
Ehl-i ĥayā revā degül yüzlese bī-ĥayā-y-ile
- [5] Ger öle ĥāk ola Hıafi kañĝı yaña gider ise
Ol yaña tozısar tozı kañĝı yaña şabā yile
- [6] Cān ile Muştafāyı sev göñlüñi virme ĝayre kim
Ĥaşr idicek Hıudā sini ĥaşr ide Muştafā-y-ile

[238]⁶⁸³

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

- [1] Her şehergeh kim cemālin ‘arz ider gül bülbüle
Gülsitān içre düşer ol dem fiĝān u ĝulgüle

.....

⁶⁸² SP 75^a.

⁶⁸³ SP 75^b, CN 2222, Manisa İl Halk ZE 202 38^b.

- [2] Ref idüp burқа‘ cemālün ‘arza kıl iy gonca-leb
Tā ki ol şevk ile gülşende açıla güle⁶⁸⁴
- [3] Hatt u hāli gül-şeker içre qarışdurmağ için
Lebleri devrinde karmış müşg uvağın fülfüle
- [4] Nār-ı ‘ışkuñ şem‘-veş yandurdı cāmı eyle kim⁶⁸⁵
Maḥv olup ecza-yı cismānī qarışdı kül küle
- [5] Sākī-i gül-ruḥ elinde eksük olmasun ayag
Bade meyden pür olup taşsun dökülsün mül müle⁶⁸⁶
- [6] Atı öñince_ola Kānber-tek piyāde bu Hāfī⁶⁸⁷
Her kaçan ki_ol şeh süvār ola ‘Alī-veş Düldüle

[239]⁶⁸⁸

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

- [1] Hümāyün zülfi gün üzre şalar her şubḥ-dem sāye
Atar Hindū şacı her şeb kemendi ḥalkasın aya
- [2] Yüzinde hatt u hālını görür dil dir ‘aceb gelmiş
Habeşden leşkeri Hindün Hītā mülkini yağmāya⁶⁸⁹
- [3] Yolında yüz urup her dem şabā esdüğü budur kim
Alup izi tozın kühl için ilte ‘ayn-ı ḥūrāya
- [4] Ola kim kāmēt-i servün kenāre getürem diyü
Gözümün yaşları aḳup revāne oldı her cāya⁶⁹⁰
- [5] Kaşı yayı bir oḳ urdı baña kirpüğü oḳından
Eger biñ cānum olursa virem ḳurbāna ol yaya⁶⁹¹

●●●●●●●●●●

⁶⁸⁴ ‘arza: ‘arz CN/tā ki: nā-geh SP/gülşende açıla: ḥandān ola_açıla CN.

⁶⁸⁵ cām: cānum SP.

⁶⁸⁶ elinde: elinden SP.

⁶⁸⁷ atı: anuñ CN.

⁶⁸⁸ **SP 76^a, CN 2400, MN 4528, PB 529^a.**

⁶⁸⁹ mülkini: iline SP.

⁶⁹⁰ aḳup: āb-ı Z, MN, her dem CN.

⁶⁹¹ PB: -/kirpüğü: kirpügün CN/ḳurbāna: ḳurbānī SP.

- [6] Yaşum geh berri baħr eyler geh āhum bahri ber eyler
Geh ol bahre varup ğarka düşerem geh bu şahrāya⁶⁹²
- [7] Sitārenđür Ĥafî ol meh işitmez nāleni bir gün
Felekden aşdı feryāduñ irişdi_āhuñ Süreyyāya⁶⁹³

[240]⁶⁹⁴

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Gösterdi ziyā şem'-i ruħuñ şems-i đuhāya
Ta'n itdi hilāli kaşuñuñ bedr-i dücāya⁶⁹⁵
- [2] Maħv oladı meh zerrece kalmayadı ĥurşid⁶⁹⁶
Alnuñuñ eger pertevi tokunsa semāya
- [3] Sa'y eylemese Ka'be-i ĥüsnüñe dil ü cān
Yitişmez idi Merve ĥaķıñ bu şafāya
- [4] 'Arz eyle yüzün gülşenin iy ğonca-dehen kim
Güyā ola dil bülbüli başlaya nevāya⁶⁹⁷
- [5] Sünbüleri kim şāye şalar berg-i gül üzre⁶⁹⁸
Şan ebr gelür ĥāyil olur bedr iken aya
- [6] Öldürdüğini gözleri 'uşşāķı işitdi
Zülfeyni qaralar geyüben vardı 'azāya⁶⁹⁹
- [7] Gözüñe Ĥafî kühl-i cilā içün urup yüz⁷⁰⁰
İşmarla izi tozın anuñ bād-ı şabāya

••••••••••

⁶⁹² PB: -/baħri ber eyler: ber ider baħri SP, MN.

⁶⁹³ nāleni bir gün: nāle vü āhuñ SP/irişdi: yitişdi.

⁶⁹⁴ SP 76^a, MN 4637, PB 535^b.

⁶⁹⁵ şems-i đuhāya: bād-ı şabāya SP/kaşuñuñ: şaçuñuñ SP.

⁶⁹⁶ PB: -.

⁶⁹⁷ dil: cān SP/başlaya: başladı PB, gülşende MN.

⁶⁹⁸ PB: -.

⁶⁹⁹ vardı: geldi SP/'azāya: ğazāya MN.

⁷⁰⁰ gözüñe: izüñe PB.

[241]⁷⁰¹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Diş iñen yüz virmesün āyineye cānāneye
 Āşinālık şüretin göstermesün bīgāneye⁷⁰²
- [2] Zülfine tolaşalı dil hālīne kılmaz nazar
 Pes kaçan kim dāma düşse murğ bakmaz dāneye
- [3] Tañ mı haşr olsa otağında raķīb ile habīb
 Kim 'azāzil kanda ise yol bulur büt-hāneye
- [4] Kūşelerde nice seccade-nişīn olanları⁷⁰³
 Çekdi mey-gün leblerinüñ cezbesi mey-hāneye
- [5] 'Ahd ü peymān itmişemdür sākīyā tevbe_itmeyem⁷⁰⁴
 Ger tołarsa 'ömrümün peymānesi peymāneye
- [6] Ka'be-i dilde şafāsını hayāl-i kaddünün
 Merve haķķı virmezem hānnāneye mennāneye
- [7] Āteş-i ruhsarı üzre hālidür anuñ Hafi
 Şem'a yanmaķlığı ta'lim eyleyen pervaneye

www.tuba.gov.tr

[242]⁷⁰⁵*fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün*

- [1] Öldürem dirdi gözün ben kılın öldürme diye
 Korkaram men' ide bir kimsene öldürme diye
- [2] Bu firāķ odı içüm yaķsa gözüm yaşı baņa
 Ben söyündürem anı dirdi söyündürme diye

●●●●●●●●

701 SP 76^b, MN 4221, PB 523^a.

702 virmesün: urmasun SP/bīgāneye: cānāneye SP.

703 PB: -.

704 PB: -.

705 SP 76^b, KO 621.

- [3] Gitdi yolına gözüm yaşı ki_ürüp bāda gerek⁷⁰⁶
Benden öñdin izi tozına yüzüñ sürme diye
- [4] Ürdi it gibi bugün başa maħallenñde raķīb⁷⁰⁷
Şunda bir kimse bulunmadı aña ürme diye
- [5] Yıgıd iken ki sever-idi güzelleri Hıfı
N'ola ķocaldı-y-ısa mezħebi degşürme diye⁷⁰⁸

[243]⁷⁰⁹

mütefā'ilün/fe'ülün/mütefā'ilün/fe'ülün

- [1] Şaçunıñ şikenlerinde niçe dil yatur şikeste
Yatur ola yüz biñi bir kılnıñ ucında beste
- [2] Yine zülfünñ hevāsın heves eyledi bu göñlüm
Bilürem ki 'āķıbet cān viriserdür ol heveste
- [3] Gözi zaħmını yiyelden berü ķaşı küşesinden⁷¹⁰
Dil ü cān düşüp yaturlar ikisi de bile ħaste
- [4] A yüzi güneş izünñ tozına yüzümü sürdüm
Zihı 'ızz ü baħt u devlet zihı 'ālī'-i ħuceste
- [5] Şanemā cemālünñ göre senünñ Hıfı-l-i Āzer⁷¹¹
Getürüp iñende imān ide ta'ne büt-pereste
- [6] Bu Hıfı ki mest olupdur leb-i la'lünñ meyinden
Yavu ķıla 'aķlını kim tış olur ise bu meste

●●●●●●●●●●

⁷⁰⁶ gitdi yolına: gitse yollara KO/ki: - KO/bāda gerek: bād diye KO.

⁷⁰⁷ ürdi it gibi: it gibi ürdi KO.

⁷⁰⁸ ķocaldı-y-ısa: pıriledi-y-ıse KO/degşürme: yetürme SP.

⁷⁰⁹ SP 77^a, CN 2043.

⁷¹⁰ zaħmını: yaşımı SP.

⁷¹¹ CN: -.

[244]⁷¹²*mefā'ilün/fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün*

- [1] Seher ki gülşen içinde açar dehen gönca
Güler şakāyık u sünbül virür semen gönca⁷¹³
- [2] Getürdi hoşka-i la'lin tolu zer-i hālîş
Virüben almağa gül Yūsufin semen gönca
- [3] Çemende hoş durur ezhār u sebz bülbüle lîk
Bu kamu dürlü çiçekden gelür hasen gönca
- [4] Hezār gülşen içinde hezār destām
Okuduğunca açılır tümen tümen gönca
- [5] İştidi kanlu yaşum içre ğarğa varduğımı
Çemende kana boyadı özin çü men gönca
- [6] Cemali şevkına gül yile virdi evrākın
Dehānı reşkine çāk itdi pîrehen gönca
- [7] Hafî cemālî gülün görmeseydi bülbül-i cān
Diken görünür idi gözine biten gönca

[245]⁷¹⁴*mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] Her kim ola gözünj ile tutaş kaşuğa
Taḥsîn ider gözünje vü sâbâş kaşuğa
- [2] 'Älemde niçe kim göz ü kaş geldi şürete
Bir göz gözünje beñzemedi kaş kaşuğa
- [3] Devr-i kâmerde fitneler oyarur uyḥudan
Fettān gözünj çü baş қоша қallāş kaşuğa

●●●●●●●●

712 SP 77^a, CN 2053.

713 güler: gelür SP/virür: varur SP.

714 SP 77^b.

- [4] Bir lahza hayra yeltemedi şûr u şerdedür
Gözün olalıdan berü yoldaş kaşuğa
- [5] Esrâr-ı 'ışkuñı niçe kim cānda şaklaram
Gamzenle gözün ider anı fāş kaşuğa
- [6] Kaş u gözi hayāline akıt yaşuñ Hafî
Tā kim gözününden ire akup yaş kaşuğa

[246]⁷¹⁵*mef'ülü/fā'ilâtü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] İrdi hevā-yı 'ışk eñeri cān dimāğına
'Aklıñ naşihati dañı girmez kulağına
- [2] Gördi ruñında dāne-i hālını ol mehün
Düşdi bu murğ-ı dil kara zülfinün ağına
- [3] Seyl itdi yine yaşını gözüm 'aceb midür⁷¹⁶
Su kuymaz ise gönüm evinün ocağına
- [4] Lerze düşüp vücūdına giderdi kendüden
Girse yaşum çağıldısı deryā kulağına
- [5] Tığ-i cefāya sīne niçe olsar hedef
Yürek ya niçe katlanisar hecr dağına
- [6] Künc-i belāda hırka-i şabrı geyüp Hafî
Geçdi oturdı şarup etegin ayağına

[247]⁷¹⁷*mef'ülü/fā'ilâtü/mefā'ilü/fā'ilün*

- [1] Kılsa nazar dehanı-la ruñları alına
Dem-beste kıla gonca gülün berzi alına

●●●●●●●●

⁷¹⁵ SP 77^b, CN 2365.⁷¹⁶ 'aceb midür: 'aceb durur CN.⁷¹⁷ SP 78^a, CN 2372.

- [2] Gün germ olup cemāl-i cemīli atında_anu
Kendü kemālin anar ise vāy zevāline
- [3] ış olur idi gl yzin grse umretin
Reşk ider idi lāle yananu alına
- [4] Yz yıl yazup bozar ise bezedimez felek⁷¹⁸
Ayını alnı bedrine aşı hilāline
- [5] Dilber şalalı āh-ı zenedānına dili
Bir gn diline gelmedi dimedi ālī ne
- [6] ıdı gzinden atlas  dībāsi ‘ālemn g
Ol dilbern afı gireli ‘ıı şālına⁷¹⁹

[248]⁷²⁰

fe‘ilātn/fe‘ilātn/fe‘ilātn/fe‘iln

- [1] Dşmişemdr dil ucından yine alkn diline
Tg-i derd-ile gerek kim bu yregm diline
- [2] anda bir b grp cān ile bulsaydı gnl
Viredi iki cihānı şamn bir ılına
- [3] Yine bir dilbere meyl itdi gnl kim dili_anu
Kiminn cānına aşd itdi kiminn diline
- [4] N’ola miqrāz-ı cefā ile dilindi ise dil
Szen-i mihr ile bir gn yine ola iline
- [5] Tg-i derd ile delp sīnei ıl derd ile āh
Neydign tā ki afı bezm-i belāda biline

●●●●●●●●●●

⁷¹⁸ bozar: dzer SP.

⁷¹⁹ gireli: greli CN.

⁷²⁰ SP 78^a, FR 107^b.

[249]⁷²¹*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Uğraduğınca şabâ bu zülf-i pür-çîn üstine
Müşg-i 'anber tozıdur âyîne-i Çîn üstine
- [2] Der midür yüzündeki yâ 'ıkd-ı pervîn mähda⁷²²
Yâ şeh şebnem mi düşdi berg-i nesrîn üstine
- [3] Hatt u hâlün dil görüp çâh-ı zenehdânunda dir
Mürdur dâne getürmiş güyiyâ in üstine
- [4] Mihr-i ruhsâr-ile varsa sînesine sen mehüj⁷²³
Nür indi diyeler görenler ol sîne_üstine
- [5] Şem' dinlenmedi âhumdan bu gice şubha dek⁷²⁴
Başum ucında turup yaş dökdi bālın üstine
- [6] Öliceğ ışkuğ ucından 'aşık-ı miskinüğüj⁷²⁵
Bir avuç toprağ atasın gelesin sini_üstine
- [7] Çün yüzüñ mecmû'asından bağladı defter Hafî
N'ola terciğ itse divânın devâvin üstine
- [8] Her feres ki_ol şeh süvâr ola saña_adıñ bildirür⁷²⁶
Kâlb idüp üç nokta ço altındağı sin üstine

www.tuba.gov.tr[250]⁷²⁷*mef'ülü/fâ'ilâtün/mef'ülü/fâ'ilâtün*

- [1] Yâ Rab bu der midür ya berg-i gül üzre jäle
Bu turra mı ya sünbül ya 'anberin küläle

●●●●●●●●

721 Z 58^b, SP 78^b, CN 2335, MN 4298, PB 486^b.

722 mähda: yâ mü SP.

723 sînesine: sinesinde SP.

724 PB: -.

725 PB: -/ucundan: elinden SP.

726 SP: -.

727 SP 79^a.

- [2] La'lin haṭṭ-ı sebzi almış araya gūyā
Bitmiş çemen içinde bir nā-şüküfte lāle
- [3] Bî-hāme bir risāle yazdı haṭı muḥakkak
Nesh idiser kitāb-ı hūsnini ol risāle
- [4] Ba'zı saçı ruḥı_üzre düşmüş vü ba'zı zahra
Kimi cemāle mazhar olmuş kimi celāle
- [5] Kānlar yudar şurāḥī reşkenden iy yüzi gül
Leb-ber-leb olduğu-çün la'lüñ ile piyāle
- [6] H'āni ğamuña cānā yitişdi devletünde
Yidi toynca göñlüm götürdi hem nevāle
- [7] Gören Ḥafī cemālin eydür ki Allāh Allāh
Levḥ-i ḥabībine Ḥaḳ yazmış diye celāle

[251]⁷²⁸

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Gelüpdür haṭı şol hūsn-i cemālinüñ kemālinde
Ki yaza sūre-i *Nūr* u *Duḥān* levḥ-i cemālinde
- [2] Kālup māh-ı felek taña hilāle döndi ḥavfindan
Anuñ ay alnı bedrini görüp zülfi leyālinde
- [3] Serinde iḥtimāli var dehānı ola dir göñlüm
Velī eydür ḥired nesne yoḳ anuñ iḥtimālinde
- [4] Umaram ğamzeñüñ faşşādı faşd itsün didüm dilber
Kaşı men' itdi_eyü olmaz didi faşdı melālinde
- [5] Benüm hūn oldı bağrum ğam yimekten künc-i fūrkatde
Rakibi toynur her dem varup ḥ'ān-ı vişālinde
- [6] İşidüp tütü güftārın şalupdur şekker ağzından
Kālupdur ğonca-veş dem-beste bülbüller maḳālinde
- [7] Cemāli muşḥafından kim Ḥafī itse tefe"ül dil
Gelen yā sūre-i *Nūr*dur vü yā *ve's-Şems*i fālinde

[252]⁷²⁹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Kaçan mey-gün lebün rengi ola cām-ı muravvağda
Ki 'aqsinden alur rengi anuñ cām-ı muravvağ da
- [2] Bu beñzüm şarusı gitmez yüzümden yüz yıl olursa
Kem olmaz rengi altunuñ ne deñlü yatsa toprağda
- [3] Kaçan dād isteyü varam lebinden gösterür bî-dād
Alan ben dādımı andan eger hağ var ise hağda
- [4] Senüñ nūr-ı hadünğden bir şererdür iy çerāğ-ı çeşm
Bu kändil-i mu'allāğ kim yanar tağ-ı mu'allāğda
- [5] Hafî yaşuñ işiginden raķib ırmağ diler bilmez
Niçeler ġarğa virmişdür bu yaşı andan ırmağda

[253]⁷³⁰*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Kim ruñuñda yüz göriser ol [durur] āyinede
Adamına göre şüret gösterür āyine de
- [2] Cāmî'-i mışr-ı melāhat minberinde huşbe_oğur
Dil hañibi sen şehün adına her āzinede
- [3] İy keman-ebrü nişān olalı ġamzeñ türine
Aradukça kanlu peykānlar bulur dil sinede
- [4] Geldi hañtı hil'at-i hüsnî ki elinden ala
Zülf-tek 'ömrin geçüre hırka-i müyinede
- [5] Dil hayāl-i la'line gencine dir ol dilberün
Cān u dil gibi Hafî o genc bu gencinede

●●●●●●●●●●

729 SP 79^b.730 SP 79^b.

[254]⁷³¹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Tutmadı her niçe kim pend itdüm ise ben dile
Yiridür dilberlerüñ zülfinde alsun bend ile
- [2] Şol ki Leylî 'ıŖkı mecnün eylemiş ola anı
Varur iy 'āıl ol uşlanur mı nāŖıh pendile
- [3] 'AŖıkuñ ma'şūa tır-i ğamzesiyle dem-be-dem
Sınesin mecrūh ider andan dökilür an dile
- [4] Acıdan tatlıyı fark itmez mezākı ağızınuñ
Ağızı yarı lezzetin kim bir görürse and ile
- [5] Şerha şerha yüregüñ dilber dilerse iy Hāfi
Dilde saqla cān gibi anı getürme dile

[255]⁷³²*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Gerd-i rāhuñla Ŗabā uğrar olursa ger dile
Dil bile gider Ŗabāya Ŗarmaşup ol gerd ile
- [2] Gelmeyem bir gün dile kim sāye itmeyem güle
Yüregümi tır-i ğamzeñ Ŗerha Ŗerha ger dile
- [3] Zülfi ucından dil ol deñlü cefālar kim eker
HāŖre dek olmaz beyān anı getürsem ger dile
- [4] Tūti-i dil lebleri Ŗehdin diler ol dilberüñ
Saña iy cān kim 'atā ide vire Ŗekker dile
- [5] Koyup ol hūrī-liānuñ küynı meyl itmeye
Cennet-i 'Adni Hāfi ger 'arz ideler bu dile

●●●●●●●●

731 SP 80^a, FR 108^a.732 SP 80^a.

[256]⁷³³*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] Düşdi yüzünün 'aksi göñül âyinesine
Şevkından anuñ nür-ıla tıldı yine sîne
- [2] Bir gün ola kim yüzini görem diyü hırşid
Gâh işigine varur u geh revzenesine
- [3] Kındurmuş-ıdı cünd-i hañın zülfi ruñ üzre
Dikmişdi 'alem meymene vü meyseresine
- [4] Gül-ruñlar-ıla 'ayş idüben nüş idelüm mül
Kim hâşılı dehrün bu durur dañı nesi ne
- [5] Kıl cāmı Hafî kaşlarının yāsına kurbān
Kırpüklerinün eyile ser-i pāsına sîne

[257]⁷³⁴*mütefâ'ilün/fe'ülün/mütefâ'ilün/fe'ülün*

- [1] Yine murğ-ı dil bir işigi idüpdür āşiyāne
Ki bu bām-ı nüh felekden yücedür ol āsitāne
- [2] Ol ışık Sinān Paşanuñ işigi durur kim anuñ
İşiden dir-idi rāyın budur Āşaf-ı zamāne
- [3] Niçe kim kemān-ı rāyı çeke rām ide aña Hıağ
Niçe ki ata tūr-i tedbiri üze felek nişāne
- [4] Dün ü gün bu çarñ-ı gerdün döne döne sa'y itdi
Henüz ol mehünñ nazirin getürimedi zamāne
- [5] Yine āteşin ruñunuñ üzerinde gördi hālın
Diledi ki vara 'anber oda gire düşe yata

●●●●●●●●

733 SP 80^b.734 SP 80^b.

- [6] Dün ü gün du‘āya meşğul olalum Hıfı cihānda
Kim anuñ vüçüdü kıyım ola ‘ömri bī-kerāne

[258]⁷³⁵

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

- [1] Geldi meh mihr-i ruhuñ şevkı-la tábende ola
Yüz urup işigünje tapuña tã bende ola⁷³⁶
- [2] Yaşumuñ cüyını her sūya revān itdi gözüm⁷³⁷
Tã ki bulmağa kıdün servini cüyende ola
- [3] Ğonca_ışitse dehenün vaşfını dem-beste ola
Görse gül ruhlarıñuñ rengini şermende ola⁷³⁸
- [4] Bende_olalı saña iy hüsrev-i hübān bu göñül
Dilemez kim gele bir laħza daħı bende ola
- [5] Bunca yıldur ki düzer çengini iy mäh-cebīn⁷³⁹
Zühre tã bezmünje bir dem gele sázende ola
- [6] Ger çemen şahnına kıddün haberin ilede bād
Ditrete serv-i çemen berg perākende ola
- [7] Şeyhī şı‘rı gibi sa‘y eyle Hıfı şı‘ründe
Ki selāset bulunup hüb u hoş-āyende ola

●●●●●●●●

⁷³⁵ SP 81^a, CN 2435.

⁷³⁶ tapuña: kapuñda SP.

⁷³⁷ sūya: rāha CN.

⁷³⁸ ışitse: işide CN/ola: kıla CN.

⁷³⁹ mäh-cebīn: mäh-ı felek CN.

[259]⁷⁴⁰*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] İy gül inen açılma gel ağıyār arasında
Dāmānuñı şakla yürime hār arasında
- [2] La'lüñle dehānuñ görünür söyledigünçe
Bir gonca iki dāne-i gülnār arasında
- [3] Dil almağa puşuda тұrur leşkere beñzer
Hatt-ı siyhüñ zülf ile ruhsār arasında
- [4] La'lüñe nice beñzedeyin şol güheri kim
İpin süriyüp yüriye bāzār arasında
- [5] Fūrkat gözümün acı yaşın ırmağ idüpdür
Şu sızmaz iken benüm ile yār arasında
- [6] Bir yaña cihān bir yaña cānāne ider cevri
Kaldum n'ideyin iki sitemkār arasında
- [7] Hāğdan budur aqşā-yı murādı ki Hāfinün⁷⁴¹
Ceng ola müdām yār ile ağıyār arasında

[260]⁷⁴² www.tuba.gov.tr*mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün*

- [1] Lü'lü' dişüñ leţāfeti hāk itdi gevheri
Şūrīn lebün hālāveti māt itdi şekkeri
- [2] İnsān degüldür iy peri anlar hācer durur
Kim nisbet itdi la'lüñe yāqūt-ı aḥmeri
- [3] Şām u seḥerde şem'-i ruḥuñ mihri şevḩına
Raḩş eyler idi çarḩa girüp şems-i hāverī

.....
⁷⁴⁰ PB 537^a.

⁷⁴¹ Vezne uymadığı için düzeltilen birinci mısra yazmada şu şekildedir: Hāğdan bu durur aqşā-yı murādum ki Hāfī.

⁷⁴² Z 60^a, SP 81^b, CN 2590, PB 572^b.

- [4] Gözyaşı içre ğarķa varur dil semek gibi⁷⁴³
İşķun odnuş olalıdan cān semenderi
- [5] Dil berg-i lāle üzre şanur düşdi jāleler
Dizildügince ruĥlarınış dür gibi deri⁷⁴⁴
- [6] Virmez Ĥafı vişālünĵi yüz ĥūr-ı Cennete
Almaz lebünĵ zülāline biĵ ĥavz-ı kevşeri

[261]⁷⁴⁵

mef'ülü/fā'ilätü/mefā'ilü/fā'ilün

- [1] Rüy-ı zemінде görelı sen mäh-peyki
Ditrer felekde zerre gibi şems-i ĥāveri
- [2] Zühre muġannı kıldı özin bezmüne şehā
Mäh oldu şevķ-ı mihrünĵe cān-ıla müşteri⁷⁴⁶
- [3] Bād-ı nesim-i şubĥ kädünden ĥaber virüp⁷⁴⁷
Şaĥn-ı çemende serv-ile ditretti 'ar'arı
- [4] 'Aşık rakıbi ĥapuna varduġım istemez
Mü'min řavāf-ı ĥacca ĥomaz zırā kāfiri
- [5] Alup musaĥĥar itmege ĥüsnün vilāyetin
Hindünĵ diyār-ı Rūma gelüp ĥondi leşkeri
- [6] Bir meh-liķāya oldu muķārin Ĥafı bugün
Burc-ı şerefde yine şulü' itdi aĥteri

•••••

⁷⁴³ içre: ile Z.

⁷⁴⁴ Berg-i reng-i Z/dizildügince: devr itdigünce CN

⁷⁴⁵ Z 60^b, SP 81^b, CN 2604, FR 108^a, PB 572^b.

⁷⁴⁶ şevķ-ı mihrünĵe: mihr-i şevķuna CN.

⁷⁴⁷ virüp: virür SP.

[262]⁷⁴⁸*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Anda kim gördi didi gözüm perî-veş dilberi
Olmadı bir dem dağı andan bu cān u dil beri⁷⁴⁹
- [2] Yitirüp 'aqlın düşer dīvāne-veş ins ü melek⁷⁵⁰
Her kaçan ref itse yüzünden niķābın ol perî
- [3] Taņa kalur her gice mihrünle iy meh-rū kamer
Āfitāb olur yüzün görmege her gün müşterî
- [4] Müntehādur sidreden ķaddün nihāli rāstı
Nisbet itmezem aña Tūbā vü serv ü 'ar'arı
- [5] Hıttıñıñ gördüm gelişin haddünge şandum şehā⁷⁵¹
Girdi yağmāya Hıttā milkini Hindün leşkeri
- [6] Göñlüñi yumşatmadı hergiz senün iy seng-dil⁷⁵²
Gözlerüm yaşı ki nerm eylerdi irse mermeri
- [7] İy Hafî gören bugün şol dilberün didārını
Cennet ü hūri n'ider yā Rab ya āb-ı kevseri⁷⁵³

www.tuba.gov.tr

[263]⁷⁵⁴*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Şem'-i ruhsārıñı 'uşşāķa 'iyān it a perî
Tā ki pervāne gibi yanduralar bāl ü peri⁷⁵⁵

●●●●●●●●

⁷⁴⁸ Z 60^b, SP 82^a, MN 4819, PB 619^a.

⁷⁴⁹ didi gözüm: bu gözüm ol MN/ bir dem dağı andan: andan dağı bir dem MN

⁷⁵⁰ düşer: düşüp Z.

⁷⁵¹ PB: -.

⁷⁵² PB: -.

⁷⁵³ yā rab: yarım MN.

⁷⁵⁴ Z 61^a, SP 82^a, MN 5130, PB 581^b.

⁷⁵⁵ II. Mısra PB'de: Şermsār ide felekde ruḡ-ı şems ü ķameri.

- [2] Sevinür kim aşuñuñ yāsına urbān ola cān
Kırpügüñ olarına sīnem ola hem siperi⁷⁵⁶
- [3] Eşküñüñ dökdi dūrin öñjine akkāk-i müjem
Ki delüp dize tenüm riştesine ol dūleri
- [4] İşidür kim lebüñi la‘lüne teşbīh iderem
Hasedinden boyanur ana ‘aıuñ cigeri
- [5] atuña gerçi benefşe didiler addüne gül
Müntehādur boyuña sidre diyenüñ nazarı
- [6] azer it itmeye hüsn āyīnesin şāh anu⁷⁵⁷
Gözleri yaşı ile ‘āşıuñ āh-ı seheri
- [7] Ölicecek beni nigāruñ yolu üstine oñuz⁷⁵⁸
Ki mezārum ola tā ol şanemüñ reh-güzeri
- [8] Öle āk ola afnünüşeri almaya hıç
ala gitmeye gubārından anuñ ‘ış eşeri

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
[264]⁷⁵⁹ TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

- [1] Kırpüklerinüñ sīnemi deldükde sinām⁷⁶⁰
Arturdu göñül mihrini cān sevdi Sīnāmı
- [2] Peykānları kim cāna geer amzelerinüñ
Sīnem ilede sine gerek bilesin anı
- [3] ‘Āşı ki şehīd ola yoluñda yuma anın
anıyla bile omaa sa‘y eyle sen anı
- [4] ‘Iřuñla bugün ben ne cefā çekdigüm iy dost
‘Āşı olıca sen de yarın bilesin anı

●●●●●●●●●●

⁷⁵⁶ olarına olarınıuñ PB.

⁷⁵⁷ anu: utu MN/PB: -.

⁷⁵⁸ PB: -.

⁷⁵⁹ Z 61^a, SP 82^b.

⁷⁶⁰ kirküplerinüñ: kirkükleri_oı Z.

- [5] Şakın şıma bu gönlümüzün şışesin iy cân
Kim yine bütün eyleyemez kimse şınanı
- [6] Kirpügi okı cāna geçer ğamzelerinin⁷⁶¹
İnanmaz iseñ sen de Hafî başa şına_anı

[265]⁷⁶²

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

- [1] Kirpükler okın kaçuñuñ atarsa kemāni⁷⁶³
Dil sīne siper eyleye kurbān ide cāni
- [2] Öñince piyāde olalum iy şāh-ı kâmer-ruñ
Destüñde durur devlet atıñuñ çü 'ināni⁷⁶⁴
- [3] Vaşluña bugün yitişen iy kâmet-i Tübā
Yarıñ n'ider ol cenneti yā hūr-ı cināni⁷⁶⁵
- [4] Hüzni-ile benem Beyt-i Hazen içre çü Ya'küb
Hem hüsn-ile sensin şanemā Yūsuf-ı şāni
- [5] Āhum odı yir yüzini yandurdu qarada⁷⁶⁶
Gökleri ser-ā-ser göge boyadı duñāni
- [6] Kem görse Hafî tañ mı rakībünji itüñden
Ki_andan yigirek bilür anuñ yidügi nām

●●●●●●●●

⁷⁶¹ kirpügi okı: kirpük okı kim Z.

⁷⁶² Z 61^b, SP 82^b.

⁷⁶³ kirpükler okın: kirpük okını Z/kaçuñuñ: kaçuñuñ Z.

⁷⁶⁴ destüñde: elüñde SP.

⁷⁶⁵ cenneti yā: cennet ü ol Z.

⁷⁶⁶ qarada: qarardı Z.

[266]⁷⁶⁷*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Cān u dil gördükçe zār ider yüzün gülzārını
Arturur iy gonca-leb pes bülbülün gül zārını
- [2] Tārmār olur varur yıllere biñ biñ cān u dil⁷⁶⁸
Şubḥ-dem çözdükçe müşgīn zülfüñün her tārını
- [3] Ruḥların mihriyle dil imāna gelmişdür velī
Çözmemiş durur henüz biden saçun zünnārını
- [4] Çeşme-i ḥayvān için düşmezler idi zülmete
Hızr u İskender görelerdil lebünün yarını⁷⁶⁹
- [5] Arturur güftārını gūyā olur tūṭī-i dil
Dilde yād itdükçe yārün la'l-i şekker-bārını
- [6] Gönlümün şehrin ḥarāb itdi ğamun iy şehriyār
'İşkıñun gönder 'imāret eylesün mi'mārını
- [7] Dil gözi bīmāridur bir şora la'linden Ḥaff⁷⁷⁰
Ol ṭabīb-i dil niçün açmadı bu bīmārını

www.tuba.gov.tr

[267]⁷⁷¹*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Tāḳatüm taḳ oldı çekmekden bu çarḥun ḳahrını
Yüregüm ḳan ṭoldı yutmaḳdan bu dehrün zehrini
- [2] Ḳalmadı bir ḥāne kim şādī gelürse ḳonduram
Leşker-i ğam gönlümün ol resme yaḳdı şehriñi

●●●●●●●●

⁷⁶⁷ Z 61^b, SP 83^a, MN 4907, FR 108^b.⁷⁶⁸ varur: virür SP/yellere: yolunḳa Z.⁷⁶⁹ Görelerdil: ki alaydı MN/yarını: barını SP.⁷⁷⁰ ḥaff: ḥaber Z.⁷⁷¹ Z 62^a, SP 83^b, CN 2778, FR 108^b.

- [3] Kātülŷ içün tolanur senüŷ felek her mäh u sāl
Sen anuŷ cān gibi ŷaqlarsın göŷülde mihrini
- [4] Erlik it bu pīre-zen dehre tālāk vir iy cüvān⁷⁷²
Var çıkar mihrini göŷlinden anuŷ vir mehrini
- [5] Ğāret itdi ‘ömrümŷ naqđini düzd-i rüzġār⁷⁷³
Ğāfil olduŷ kīsenüŷ bozdı o ħāyin mührini
- [6] Az kaldı kim beni ġarqa vireydi gözlerüm
Yaşumuŷ yüzümden ırmaġ itdigümçün nehrini
- [7] Pehlüvānlık da‘vāsın kim kıldı bu meydānda kim⁷⁷⁴
Küştġr-i dehr anuŷ urmadı yire zahrını
- [8] Sen degülsin iy Ĥafı ancak yaradılmıŷ tamām
Ĥahrını çarluŷ çeküp dehrün yudarlar zehrini

[268]⁷⁷⁵

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

- [1] Leblerüŷ ‘akıŷı boyar kına ‘akıŷ-i Yemeni
Dişlerüŷ luŷfi ħacil eyledi dürr-i ‘Adeni⁷⁷⁶
- [2] Şaçuŷuŷ Ğīne iledüp koşusın bād-ı şabā
Şermsār eyledi yüz kıarası müşġ-i Ĥuteni⁷⁷⁷
- [3] Güle yüzünġi ne vech ile kıŷi nisbet ide
Ya yaŷaġuŷa nice beŷzede berg-i semeni
- [4] Dilberā bu dil-i miskīni ŷikest olmuŷ iken
Ne idi yine ŷikest itdüġi zülfün reseni⁷⁷⁸

●●●●●●●●

⁷⁷² CN: -.

⁷⁷³ CN: -/kıldı: itdi SP/meydānda: meydāna SP.

⁷⁷⁴ CN: -.

⁷⁷⁵ Z 62^a, SP 83^b, CN 2800, MN 5178, PB 565^a.

⁷⁷⁶ leblerüŷ: lebleri SP/dişlerüŷ: dişleri SP.

⁷⁷⁷ iledüp koşusın: alup koşusını CN/eyledi yüz: itdi yüzü MN.

⁷⁷⁸ reseni: ŷikeni SP.

- [5] Koma kapuñda raķibi ki melek menzilidür
Ol kaçan olsa gerek dīv-i racīmün vatanı
- [6] Eger ölürse qarār itmeye sininde Hıfı
Yine kapuña gele boynına taķup kefeni

[269]⁷⁷⁹

müfte'ilün/mefā'ilün/müfte'ilün/mefā'ilün

- [1] Şahn-ı çemende ol mehüñ sâye şalalı kâmeti
Serv-i sehî dütä olup kalmadı istikâmeti⁷⁸⁰
- [2] Mu'cize görmek isteseñ gel nazār it cemâline
Gör nice ayı şaķ ider kaçlarınuñ işâreti
- [3] Kâtib-i vahydür meger zülfı ki kıl kalem alup
Muşhaf-ı hüsnine yazar nâzil olan her âyeti
- [4] Kıldı zülâli la'linüñ âb-ı hayâtı çün hacil
Kand ü nebâti mât ider sözlerinüñ hâlâveti
- [5] Geldi hayâli göñlümün tahtına geçdi hükmi ider
Oldı musahhar emrine cân u göñül vilâyeti
- [6] Yâr gerekse kendüñe cevri ü cefâ kıl ihtiyâr
Cevri ü cefâ-y-ıñ Hıfı hüblaruñ çü 'âdeti

[270]⁷⁸¹

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

- [1] Ol mehüñ tâ kim tülü' itdi_âfitâb-ı tal'atı
Zerrece kalmadı hırşidüñ felekde rağbeti

●●●●●●●●

⁷⁷⁹ Z 62^b, SP 84^a, CN 2465.

⁷⁸⁰ kalmadı: bulmadı CN, SP.

⁷⁸¹ Z 62^b, SP 84^a, AE 200^a, MN 4797, PB 618^a.

- [2] Çarhuñ almı bedrile kaşı hilâli reşkine
Bozuban düzmekden ayı tāk olupdur tākati⁷⁸²
- [3] Gül ki yüzün gördi hacletden kızardı lâ-cerem
Gıtmedi ol hacletün kaldı yüzinde humreti⁷⁸³
- [4] Çîn-i zülfinden çıkup bu bâda uyup gıtdüğü⁷⁸⁴
Bu ki ğurbetde olur müşğün ziyâde rağbeti
- [5] Kahrı yili irmedin luftı nesîmin umaram⁷⁸⁵
Kim bilürem rahmetün vardur ğazabdan sebķati
- [6] Şu gibi her sū aķam mihri hevâsı şevķına
Ger yaķuban beni hāk iderse nâr-ı fūrķati
- [7] Kadre yetişdük şeb-i zülfinde bilgil ķadrini
Dile vaşlın ol mehüñ fevt itme iy dil furşati
- [8] Ger ırağ oldu Hıfı yârün vişâlinden gönül
Hamdülillâh kim hayâliyle bulupdur ķurbeti

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

[271]⁷⁸⁶

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün

- [1] Hıacil itdi lebün āb-ı hayātu
Sözün māt eyledi ķand ü nebātu
- [2] Görüp ķaddünji sidre münteha dir
Ki_olur şaķşuñ sözi kendü şıfâtı
- [3] Yüzünji iy şanem görürse Āzer
Getürmez gözine Lāt u Menātu
- [4] İrerdi leblerünğden ben faķire
Ger olsa la'l ü yāķütunğ zekātu

●●●●●●●●●●

⁷⁸² ayı: anı AE.

⁷⁸³ kaldı yüzinde: yüzinde kaldı AE.

⁷⁸⁴ SP, Z: -.

⁷⁸⁵ umaram: isterem Z.

⁷⁸⁶ Z 63^a, SP 84^b, CN 2463.

- [5] Hâfî şalma öziñ deryâ-yı 'ışka
Ki bu bahre düşen bulmaz necâtı

[272]⁷⁸⁷

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- [1] Çü kısmet itmedi yârüñ vişâlin iy gönül Bârî
Hayâlin hâne-i dilden anuñ dūr itmese bārî
- [2] Anuñ bār-ı ğamından ham olursa tañ mıdur püştüm
Ki çarhuñ tākati olurdu tāk görürse ol yârî⁷⁸⁸
- [3] Tabîbe derdümi neyle diyem ben haste-dil yâ Rab
Dilüm depretmege komaz tıutupdur ağzımuñ yarı⁷⁸⁹
- [4] Cihânda her şecer gerçi virür bir dürlü bār iy dost
Senüñ yüz dürlü artuğdur draht-ı kaddüñüñ bārı
- [5] Egerçi cîm ü vāv u rî nigārâ sende bî-haddür
Bilesin andan artuğdur Hafide şad-ile bā rî

[273]⁷⁹⁰ www.tuba.gov.tr

mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün

- [1] Elinde_olsa kişinüñ ihtiyârı
Yanından bir dem ayırmazdı yârî⁷⁹¹
- [2] Bu gönülüm zülf ucından ğam çeker lîk
Yine gönülümün oldur ğam-güsârî⁷⁹²

●●●●●●●●●●

⁷⁸⁷ Z 63^a, SP 84^b.

⁷⁸⁸ tākati olurdu tāk: tāk olurdu tākati SP/görürse: görürse: götürse SP.

⁷⁸⁹ tıutupdur: tıonupdur z/yarı: bārı Z.

⁷⁹⁰ Z 63^a, SP 85^a, CN 2573.

⁷⁹¹ ayırmazdı: ırmaz-idi SP.

⁷⁹² ğam-güsârî: ihtiyarı SP.

- [3] Elüm çün vaşl etegine irişmez⁷⁹³
Yaşam fūrkat elinden qosa bāri
- [4] Gōnjül bir bahre ğarq oldu kim anuñ
Ne qa'rı bulunur ne ħod kenāri
- [5] İrişüp yāre baħtiyār olaydı
Ĥafinūñ ger kılaydı baħtı yāri⁷⁹⁴

[274]⁷⁹⁵

mefā'ilün/mefā'ilün/fe'ülün

- [1] Götürse yüzden ol meh-rū niqābı⁷⁹⁶
İderdi zerreden kem āftābı
- [2] Şaçı būyın şabā ilteydi Çme⁷⁹⁷
Kesād iderdi ol bū müşg-i nābı⁷⁹⁸
- [3] Şalaydı yire zülfi sāyesin ger
'Abir ü 'anber iderdi tūrābı
- [4] Leb-i la'li zülālın Ĥızra şordum
Didi bulur ħayāt ićen bu ābı
- [5] Ĥafî dersin tamām iderdi 'ışkuñ
Eline ħirsedi ħüsnüñ kitābı⁷⁹⁹

●●●●●●●●●●

⁷⁹³ çün vaşl etegine: vaşl etegine çün CN.

⁷⁹⁴ ger: kim CN.

⁷⁹⁵ Z 63^b, SP 85^a, CN 2446.

⁷⁹⁶ götürse yüzden ol meh-rū: yüzünden ref' ideydi_ol meh CN.

⁷⁹⁷ ilteydi: iletđi SP, Z.

⁷⁹⁸ kesād iderdi ol bū: kesāda virdi ol dem CN.

⁷⁹⁹ eline ħirsedi: anı müftü_eyledi CN.

[275]⁸⁰⁰*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Cemâli âfitâbınun ki her gün tokınur tâbı
Alur tâbından ol mâhuñ müselsel zülfinün şâbı⁸⁰¹
- [2] Komişdı muşhaf-ı hüsünde müşgîn noktalar hâli⁸⁰²
Henüz yazılmadın haţtı vü konulmadın i'râbı
- [3] Kitâb-ı hüsni şerhinde temâmet müftû-i 'âlem⁸⁰³
Eger ders ide yüz biñ yıl tamâm olmaya bir bâbı
- [4] Nice iner hayâli_iy cân leb ü dendân u beñün kim
Gözümde dürc-i yâkûta koyunca gevher-i nâbı
- [5] Ciger tağında mı ola 'aceb bınarınun başı
Bu çeşmüm çeşmesinün kim Hafî hünin aqar âbı⁸⁰⁴

[276]⁸⁰⁵*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün*

- [1] Gözlerün öldürdi beni pâre hayfuñ gelmedi⁸⁰⁶
Bunca qanum içdi ol hün-ñvâre hayfuñ gelmedi
- [2] Yara urdı yaralar üstine gamzeñ bağruma
Pâre pâre_oldı ciger bir pâre hayfuñ gelmedi
- [3] Akıdup gözlerümün yaşını tûfan eyledün
Garqa virdün 'âlemi deyyâre hayfuñ gelmedi
- [4] Zağm-ı peykândan delindi sine mecrûh oldu uş
Yüregümde hâdden aşdı yara hayfuñ gelmedi

●●●●●●●●

⁸⁰⁰ Z 63^b, SP 85^b.⁸⁰¹ cemâli: cemâlün Z/alur: olur Z/tabından: elbette Z.⁸⁰² hüsünde: hüsünüde Z/hâli: ammâ Z.⁸⁰³ müftî-i: ma'nî-i SP.⁸⁰⁴ âbı: yaş SP.⁸⁰⁵ Z 64^a, SP 85^b.⁸⁰⁶ bâre: yâre SP.

- [5] Bu Hâfî-i dil-hâstenüñ derdine tîmâr itmedüñ
İy şabîb-i dil niçün bîmâra hayfuñ gelmedi

[277]⁸⁰⁷

mef'ülü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- [1] Sehv-ile şol ki haţtuña müşg-i Hıta didi
Öldürsün anı ğamzelerüñ kim haţâ didi
- [2] Şahn-ı çemende serv-i sehî sidre kıaddüñe⁸⁰⁸
Tübâdan anı yüce görüp müntehâ didi
- [3] Dil dış bilerdi la'line tuş oldu gözleri
Hışm itdi şuşaduñ yine kanuña hâ didi
- [4] Öldürdüğine nicesi şâd olmayam gözün
La'l-i lebün çü büse virem kan-behâ didi⁸⁰⁹
- [5] Virdi nesîm-i şubha şaçuñ hoş koğuları
Tağıt mu'attar olsun anı bu hevâ didi
- [6] Zülfinde haste göñlüme hâlün nedür didüm
Dâm-i belâya olmışam uş mübtelâ didi
- [7] 'Uşşâk içinde sarja Hâfî bu nevâ yiter
Ki_añdı nigâr kâdadur ol bî-nevâ didi

[278]⁸¹⁰

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

- [1] N'olaydı gözüm bir kez o cânânı göreydi
Kâıurdu hemân ger dil ü cân anı göreydi⁸¹¹

●●●●●●●●

⁸⁰⁷ Z 64^a, SP 86^a, CN 2503.

⁸⁰⁸ kıaddüñe: kıaddüñi SP.

⁸⁰⁹ kan: hün CN.

⁸¹⁰ Z 64^b, SP 86^a, CN 2568.

⁸¹¹ ger dil ü: göñül çün SP, göñül ü cân CN.

- [2] Unudur idi sihriñi Hārūt ile Mārūt
Bu zülf ile ol çāh-ı zenehdānı göreydi
- [3] Tūfānı getürmeye-y-idi gözlerine Nūḥ
Gözümdeñden ağan yaş-ile bu kanı göreydi
- [4] Ol derd ki var bende anuñ şemmesin Eyyüb
Bir dem çekedi nāle vü efgānı göreydi
- [5] Cennetde şanaydı öziñi ehl-i cehennem
İçümde yanan āteş-i hicrānı göreydi
- [6] ‘Ākıl yitirüp ‘aqlmı dīvāne olurdu⁸¹²
Dīvānelerüñ tutduğı dīvānı göreydi
- [7] Her kim ki devā var dir ise derde inanma
Ger varsa cihān içre Ḥafī anı göreydi

[279]⁸¹³

mefā’ilün/mefā’ilün/fe’ülün

- [1] Eger ‘ālemde dildār olmayaydı⁸¹⁴
Dem olmazdı ki dil dar olmayaydı
- [2] ‘İmāret olmaz idi dil ḥarābı
Eger ‘ışk aña mi’mār olmayaydı
- [3] Gözi zaḥmıyyla cān ḳalmışdı bīmār
Lebinden aña tīmār olmayaydı
- [4] Raḳībe rahmet olaydı diyeydüm⁸¹⁵
Bu mel’ün ger dil-āzār olmayaydı
- [5] Ḥafī kendüye yār idindi yāri⁸¹⁶
Ara yirde ger ağyār olmayaydı

812 ‘aqlmı: kendüni Z/olurdu: olurdu SP, CN.

813 Z 64^b, SP 86^b, CN 2569.

814 eger: iki CN.

815 diyeydüm: didüğü CN.

816 yāri: bārī SP.

[280]⁸¹⁷*fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün*

- [1] Gözinüñ cāna idi ƙaşdı ƙaşınuñ diledi
İttifākī bir idüp ikisini de diledi⁸¹⁸
- [2] Biledi ğamzeleri tūġini tiz eyledi kim
Deledi sīnemi anuñ-ıla baġrum diledi
- [3] Dil leb-i la'line dış biledi tuş oldu gözi
O da derhāl anuñ ol dem ƙanına dış biledi⁸¹⁹
- [4] Cevr idüp cāna ġünāh itdi diyü ƙoma dili
Ne ġünāh itdise cān anuñ-ıla dil biledi
- [5] Bu göñül virmez idi fūrƙat eline yaƙasın
Eger odlara atup anı yaƙasın biledi
- [6] Cevr miƙrāşı-la deldi dili ħayyāt-ı felek
Yine_anı süzen-i mihr-ile n'olaydı iledi
- [7] Ağladuġını görüp gelmedin aġyār revān
Gözi yaşın n'oladı yār Ĥafinüñ siledi

[281]⁸²⁰*fā'ilâtün/fā'ilâtün/fā'ilâtün/fā'ilün*

- [1] Ĥün-ı dil gözden revān olmuşdur aƙar mā gibi
Cūřa geldi mevc urur ƙanlı yařum deryā gibi⁸²¹
- [2] Görse ger ehl-i cehennem hecr odına yandıġum
Gözine görine dūzaġ cennetü'l-me'vā gibi⁸²²

●●●●●●●●

⁸¹⁷ Z 65^a, SP 86^b.⁸¹⁸ ittifākī bir idüp: ittifāk bir idüben SP.⁸¹⁹ anuñ: ki_anuñ Z.⁸²⁰ SP 87^a, E 40^a, CN 2682, MN 5046, PB 602^b.⁸²¹ gibi: bigi SP, CN (bütün rediflerde).⁸²² hecr odına: nār-ı hecre/görse ger: görseler E, CN/gözine görine: görine gözine MN.

- [3] Tırine çarh-ı sitemkârıñ olup sînem siper
Dest-i hecr-ile felek kıddümi bükdi yâ gibi⁸²³
- [4] Gerçi her derd ehli Hâkdan derdine dermân diler
Ben temennâ kılmışam derdi Ebû Derdâ gibi
- [5] Açdı bâl ü per Hâfî pervâz idüp bu murğ-ı dil
Kaşdı bu kim ‘azm-i kûh-ı Kâf ide ‘Ankâ gibi

[282]⁸²⁴

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- [1] Yandı cân şem‘-i ruhı şevkına pervâne gibi
Düşdi dil silsile-i zülfine dîvâne gibi⁸²⁵
- [2] Çözdi müşgîn saçını şaldı ruhı üzre çü dâm
‘Anberîn hâlini saçdı içine dâne gibi
- [3] Her seher berg-i gül üzre dökilür müşg uvağı
Bâd sünbüllerine dest urıcağ şâne gibi
- [4] Āşinâ olahı anuñ seg-i küyıyla gönül
Beni görür çevirür yüzini bigâne gibi
- [5] Dile aldıkça anuñ dişleri nazmım Hâfî
Dökilür gözlerinüñ yaşları dür-dâne gibi

[283]⁸²⁶

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- [1] Ğonca-veş göñlümi teng itdi dehānuñ hevesi
Kemerüñ gibi bilüm bükdi miyānuñ hevesi

•••••

⁸²³ hecr: cevr SP, MN.

⁸²⁴ Z 65^a, SP 87^b, FR 109^a.

⁸²⁵ gibi: bigi SP (bütün rediflerde)

⁸²⁶ Z 65^b, SP 87^b.

- [2] Terk idüp bu ben-i bî-çâreyi bir gün gidiser
Görmege oldu çü cānāneyi cānuḡ hevesi
- [3] Ger ölem ḡāküm ola mihri hevâsiyla hebā
Bulna zerrelerinde yine anuḡ hevesi
- [4] Nice meyl itmeye dil tıflı ki ḡalḡ ideli Ḥaḡ
Görmegedür anı her pîr ü cüvānuḡ hevesi
- [5] Ger sinām dile kirpüklerinüḡ sīnem ölem⁸²⁷
Sine sīnemle bile vara sinānuḡ hevesi
- [6] Sen zamān ile Ḥafî kaçduḡ o vuşlat bulasın
Daḡı dūr itmegedür seni zamānuḡ hevesi

[284]⁸²⁸

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Kaçan ki_ol lāle-ruḡşāruḡ yanınca ola lālāsı
Görüp 'uşşāḡını la'līni tatar lü'lü'-i lālāsı
- [2] Şikest iderdi şimşādı sır-ıdı ḡadrini servüḡ
Çemende sāye şalduḡınca ra'nā ḡadd-i bālāsı
- [3] Lebinden bunca yıldur dil ki bir büse temennā_ider⁸²⁹
Ne'am gelmedi aḡzından dilinden gitmedi lāsı
- [4] Ne meyden mest olupdur kim nazar kılduḡça her laḡza
Çemende nergisi maḡmūr iderdi 'ayn-ı çeşm-i⁸³⁰
- [5] Kaçan ol ḡamze-i fettān görjül almaḡa meyl itse⁸³¹
Ḥafî sen aḡa cān virḡil ki cān virmekdür olası

827 dile: diler SP/sinem: sīne SP.

828 Z 65^b, SP 88^a, CN 2624, FR 109^b.

829 bunca: niçe Z.

830 'ayn-ı: çeşm-i Z.

831 meyl: kaçd CN/itse: eyler Z.

[285]⁸³²*fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün*

- [1] Yüregümde yâre hâdden aşdı ğamzenġ yâresi
Bilmezem anuġ bu ben bî-çâre nedür çâresi
- [2] Tıġ-i derd ile ciger toġrandı pâre pâredür
Kana ġarġ olup yatur içümde her bir pâresi⁸³³
- [3] Görmedüm bir dem gelüp benümle kılduġın ġarâr
Olahı göġlüm perîşân zülfinüġ âvâresi
- [4] Murġ-ı dil göz karasıyla düşdi zülfi aġına
Gör neye düşürdi o miskini bu göz ġarası
- [5] Bu Hâfî itüġ gibi işiġüġ idindi vaġan⁸³⁴
Andan özge pes anuġ ne yiri vardur varası

[286]⁸³⁵*müfte'ilün/mefâ'ilün/müfte'ilün/mefâ'ilün*

- [1] İnanımadı yaşumuġ dem idüġine hem-demi⁸³⁶
Geldi ġayâli gözüme görmege yaşı hem demi
- [2] Zülfi ki devr idüp ruġın yitişür aġzı yarına
Mâr tavâf-ı Ka'be_idüp şanki_içer âb-ı Zemzemi
- [3] Düzd-i nazâr yitişmesün diyü tılısm-ıla_ol mehüġ
Hıfz ider idi ġüsninüġ gencini zülf erġamı
- [4] Cevr ü cefâdan incinüp itmeyem ol nigârı terk
Seng-i belâ vü miġnete tutam ölince arġamı⁸³⁷

●●●●●●●●

832 Z 66^a, SP 88^b, CN 2636, FR 109^b.

833 olup: oldı Z.

834 gibi: bigi SP.

835 Z 66^a, SP 88^b.

836 yaşumuġ: başumuġ Z.

837 belâ vü miġnete tutam: melâmete dutam tâ ki Z.

- [5] Vaşlı gönülden iy Hâfî geçmedi gelmedi dile⁸³⁸
Tâ ki hayâli merdüm-i çeşmümünj ola hem-demi

[287]⁸³⁹

fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- [1] Yağmadın âteş-i fûrkat 'acabâ cānumuzı
Hâk müyesser ide mi vuşlat-ı cānānumuzı
- [2] Şu gibi kına kına_ıçsün ki helâl eylemişüz⁸⁴⁰
Şol iki hūnî harāmî gözünje kınumuzı
- [3] Kırpügi oğlarına sîne siper eylemişem⁸⁴¹
Kıaşları yāsına kırbān ideli cānumuzı
- [4] Gözümüz yaşını merdümlik idüp sil ki rakıb
Görüben gülmeye bu dīde-i giryānumuzı⁸⁴²
- [5] Delinür yüregi nâyunj özi göynür işler
Her kaçan kim işide nāle vü efğanumuzı
- [6] Dāmen-i vaşla el uzatmak ola-y-ıdı Hâfî⁸⁴³
Dest-i fûrkat kıosa bir lahza girībānumuzı

www.tuba.gov.tr

[288]⁸⁴⁴

fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- [1] Kıaşı mihrābına baş ursa göjül gāh gehi
N'ola çün kıblesidür her kışinünj secdegehi⁸⁴⁵

●●●●●●●●●●

⁸³⁸ gelmedi dile: fikre gelmedi Z.

⁸³⁹ Z 66^a, SP 88^b.

⁸⁴⁰ eylemişüz: eylemişem SP.

⁸⁴¹ kırpügi oğlarına sîne: kırpük oğlarına sīnemi Z.

⁸⁴² görüben: göricek Z.

⁸⁴³ vaşla el uzatmak ola-y-ıdı: vuşlata el uzadan olaydı Z.

⁸⁴⁴ Z 66^b, SP 89^a, CN 2828, MN 521 I, PB 594^a.

⁸⁴⁵ ursa: kese CN/kıblesidür: ka'besidür MN.

- [2] Yüz süverdüm elüm irse ayağı toprağına⁸⁴⁶
Ki gözüm kühl-i cilâsıdur anuñ gerd-i rehi
- [3] Müntehâ didüğini sidre yüce kâmetüñe
İşidüp kendüyi alçağda tutar serv-i sehî
- [4] Mest olup gözleri sevdası-la şalındıydı⁸⁴⁷
Nergisüñ düşdi başından yire zerrîn külehi
- [5] Gelişinden haıuñuñ haddüñe sizerdî göñül⁸⁴⁸
Ki_ide târâc Hıfâ mülkini Hindüñ sipahi
- [6] Ne melekdür bu ki Yâ Rab düşüben ayağına
Yüz sürer hâk-i rehine felegüñ mihr ü mehi⁸⁴⁹
- [7] Tolaşaldan saçuñ başuma gün toğmadı hiç
Bu kara göñlümün ağarmadı baht-ı siyehi
- [8] Öldürürdi nerede görse gözi bî-günehi⁸⁵⁰
Bu Hıfâ miskini öldürmedi neydi günehi

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
[289]⁸⁵¹
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- [1] N'iderem sâkı götür bâde-i peymâneleri⁸⁵²
Beni mest itdi anuñ nergis-i mestâneleri
- [2] Gözlerümde leb ü dendâni hayâli getirüp
Kodı bir hoşka-i mercân-ıla dürdâneleri
- [3] Dil ü cân boynına şal silsilesini saçıñuñ
İy perî bende çeküp bağla bu dîvâneleri

●●●●●●●●●●

⁸⁴⁶ ayağı: ayağın MN.

⁸⁴⁷ şalındıydı: şalınmâ didi CN.

⁸⁴⁸ PB: -/sizerdî: bilürdi MN/

⁸⁴⁹ hâk-i rehine: hadd ü ruñına MN.

⁸⁵⁰ nerede: qarada Z.

⁸⁵¹ Z 66^b, SP 89^b.

⁸⁵² götür: gider SP.

- [4] Āşinā olmağa sa'y it қаpusı itleri-le⁸⁵³
Ki қомаз işigine varmağa biğāneleri
- [5] Leb-i mey-gün şafāsına müdām içmek için
Bugün ister ki Hıfı geşt ide meyhāneleri

[290]⁸⁵⁴

fe'ılātün/fe'ılātün/fe'ılātün/fe'ilün

- [1] Yandı cān āteş-i hecrüñe belāsına dağı
Bularuñ yitmedi bir kimse belāsına dağı⁸⁵⁵
- [2] Ğamzeñüñ sinede peykānını pinhān ideli
Anı kimseye 'ayān eylemedi sīne dağı
- [3] Ölmedin dil ğam-ı 'ıñkuñı nice terk ide kim
Öliceğ olsa bile ilter idi sine dağı⁸⁵⁶
- [4] Kırpük oğlarına kim sīne siper eylemişem
Cānı kurbān ideyüm kaşları yāsına dağı⁸⁵⁷
- [5] Yār ile 'ayş-ı müdām eyle bugün yarını қо
Ki cihānuñ bu durur hāsılı yasına dağı⁸⁵⁸
- [6] Hālet-i nez'a Hıfı düşdüğini gördi nigār
Oқıdı besmeleyi başladı yāsına dağı

●●●●●●●●●●

⁸⁵³ қаpusı itlerile: deri itleri-y-ile Z.

⁸⁵⁴ Z 67^a, SP 89^b, CN 2502.

⁸⁵⁵ yitmedi: yanmadı SP.

⁸⁵⁶ dil: cān Z/olsa balsa CN.

⁸⁵⁷ ideyüm: idüben SP.

⁸⁵⁸ yasına: nesine Z, nāsına SP.

[291]⁸⁵⁹*mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün*

- [1] Ne yirde kim çözer meşşâta bu zülf-i dil-ārâyı
Virür 'uşşâk-ı bî-diller ol araya dilâ râyı
- [2] Şeb-i zulmetde gelmişdi şacı sevdası-la dil kim⁸⁶⁰
Yüzi şem'in delîl itdi anı gitdi dil arayı
- [3] Kaşından mu'ciz isterler meger ol meh-cebînüñ kim
İşâretle şeb-i zülfinde şak itmek diler ayı
- [4] İştüm gamzesi tîğini cân kaşına tîz itmiş
Ne tedbîr eylemek gerek nedür anuñ dilâ râyı
- [5] Hâfi ol dil-rübâ nāmını cāndan bilmek istersin⁸⁶¹
Recâ lafzını kalb eyle velî alma dile râyı

[292]⁸⁶²*fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Ağzı yarı-la zindedür her şey
Ve mine'l-mā'î küllü şey'in hayy
- [2] Gerçi her ādemi mey ider mest
La'li şevkandan anuñ esrür mey
- [3] İy güli nisbet eyleyen yüzine
Bu ne sözdür yüzüñden utan hey⁸⁶³
- [4] İzi tozı için düşüp yolına
Yiler idi şabâ yili der-pey⁸⁶⁴

●●●●●●●●

⁸⁵⁹ Z 67^a, SP 90^a.⁸⁶⁰ gelmişdi: ki_almışdı Z/dil: cān Z.⁸⁶¹ nāmını cāndan: cānuñ adını SP.⁸⁶² Z 67^b, SP 90^a, CN 2437, PB 575^b.⁸⁶³ yüzüñden: yüzinden Z.⁸⁶⁴ tozı için düşüp: tozına düşüben Z, tozı için koşup CN/yiler idi: gider idi SP, yeley-yidi CN.

- [5] Nâleje hem-dem olmayınca Hâfî
Neydigün bezm-i ğamda bilmedi ney

[293]⁸⁶⁵

fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- [1] Şuşadukça kıanuma ğamze-i hün-h'vâreleri
Tîĝ-i müjĝân urur yüregüme yâreleri
- [2] Düşdi seyyâre yaşî gibi gözinden felegün
Görelî rûy-ı zemîn üzre bu meh-pâreleri
- [3] Müşĝ ü 'anber haḫ u hâline anuñ nisbet ider
Kendüyi nirde tutar gör bu yüzi kıaraları
- [4] Beni_atup pârelere kendü rakîb ile gider⁸⁶⁶
Âh kim toĝradı baĝrumı anuñ pâreleri

- [5] Bu Hâfî miskîni unutma şehâ açîcaĝız
Zülf-i miskînüñ ucından ölen âvâreleri⁸⁶⁷

www.tuba.gov.tr

[294]⁸⁶⁸

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- [1] Şu kim 'ilme'l-yaķîn bildi gümânsız kibriyâsım⁸⁶⁹
Atup benlik oķın yabana yasdı kibr yâsım
- [2] Eger cân gözi-le cânân yüzini görmek isterseñ
Küdüretten göñül âyînesin pâk it yu pâsım

•••••

⁸⁶⁵ Z 67^b, SP 90^b.

⁸⁶⁶ gider: gezer SP.

⁸⁶⁷ şehâ açîcaĝız: açîcaķ şanemâ Z/ miskînüñ ucından ölen: müşĝînüñ ucında ola Z.

⁸⁶⁸ Z 67^b, SP 90^b.

⁸⁶⁹ 'ilme'l-yaķîn: 'ayne'l-yaķîn SP.

- [3] Kime qahr itse ihlâşın riyāya döndürür anuñ
Kime luṭf eylese ihlâşa döndürür riyāsını
- [4] Şu kim bīmār-ı ‘ışkı_oldı yüzi ma’sūḳınuñ zāhid
Oñarmayınca cān vırmez gerek biñ oḳı yāsini⁸⁷⁰
- [5] İşigi ḥākine şāhuñ şu kimse kim yüzün sürer
O ḥālîş idüben ḳalbin zer eyledi nüḥāsını⁸⁷¹
- [6] Eger biñ ḥil’at-i şādî gelürse sen Ḥafî zīnhār
Ḳoma egnünnden ol şāhuñ ḡam-ı ‘ışkı pelāsını⁸⁷²
- [7] Şular kim her işün ilk ü şoñın aḡladı vü bildi⁸⁷³
Cihānuñ bir görenlerdür düğünini vü yasını

[295]⁸⁷⁴

mefā’ilün/fe’ilātün/mefā’ilün/fe’ilün

- [1] Utana görse anuñ gül yüzi leṭāfetini
İştise māt ola şekker sözi ḥalāvetini
- [2] Çemende sāyesi gibi düşerdi ayaḡna⁸⁷⁵
Göreydi ḳāmetinüñ serv istikāmetini
- [3] Görür yatur ruḥı şevḳı-la lāle yüzi güler
Yüregine şu şaçup def’ ider ḥarāretini
- [4] Velî midür ḥaṭı ki_almadın ele ālet-i ḥarb
Gelüp velāyet ile aldı ḥüsn vilāyetini
- [5] Egerçi sidre Ḥafî müntehā durur dil anuñ
Hezār sidreye vırmez nihāl-i ḳāmetini

.....

⁸⁷⁰ oñarmayınca cān vırmez: o germeyince cān oḳın Z.

⁸⁷¹ ḳalbin zer eyledi: ḳalbini zer itdi Z.

⁸⁷² ḳoma egnünnden: elünnden ḳoma SP.

⁸⁷³ Z: -/İlk kelimesi metinde evvel şeklinde yazılmıştır. Bu haliyle vezne uymadığı için ilk kelimesi tercih edildi.

⁸⁷⁴ Z 68^a, SP 91^a.

⁸⁷⁵ gibi: bigi SP.

[296]⁸⁷⁶*fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün*

- [1] Cem' iderlerse cihānuñ bir yire naqqāşını⁸⁷⁷
Ne gözün resm ideler bu şivede ne qaşını
- [2] Kūt-ı cāndur lebleri yāqūta beñzetme anı
Gevher-i bī-mişle beñzetme o yaban qaşını⁸⁷⁸
- [3] Bād işığı taşına irdükçe qādrin bilmedi
Şimdi ister bunu kim taşlara döker qaşını⁸⁷⁹
- [4] Serv qāddinüñ hayāli geldi yolında anuñ⁸⁸⁰
Irmağ itmedüğine acıdı gözüm qaşını
- [5] İlti zülfinden meşāmmına şabā bir şemme bū
Kıldı sevdāyī Hafnünñ bu dil-i evbāşını

[297]⁸⁸¹*mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün*

- [1] Nesine girre olursın bu fanī dūnyenüñ bārī
Kim ol bāğ-ı harābuñ bil ne bergi var ne bārī
- [2] Dün ü gün bāṭıl işlere dūrişüp Ḥaqqı unuttuñ
Anuñ için mi halk itdi bu 'ālemde seni Bārī
- [3] Şaḡn dīni virüp dūnyā alayın dime iy tācir
Ki mağbūn oldu 'ālemde kim itdiyse bu bāzārī
- [4] 'Amel 'ilmle olur 'ālemde gerçi niçe 'ālimler⁸⁸²
Göresin 'ilmi var ammā 'amelden kendüsi 'ārī

●●●●●●●●

⁸⁷⁶ Z 68^a, SP 91^a.⁸⁷⁷ iderlerse: ider ise Z.⁸⁷⁸ lebleri: leblerün Z./beñzetme o: teşbih itme Z.⁸⁷⁹ irdükçe: irdiydi Z./döker qaşını: döger başını Z.⁸⁸⁰ qāddinüñ: ḥāddinüñ Z.⁸⁸¹ Z 68^b, SP 91^b, CN 2570.⁸⁸² 'ilmle olur: 'ilm iledür SP.

- [5] Bilünj kim 'ışk olan gönülde şevk odı daıı olur
Ki şem' olmaz ki_anuıj nürı ola vü olmaya nārı⁸⁸³
- [6] Tabībā 'ışk bīmārına tīmār eyleme sen kim
Ki tīmār istemez hergiz cihānda 'ışk bīmārı
- [7] Şular ki_itmezdi emrine içā'at şoıj ucı gördüm
Sürinü vardı_ışigine yüz ura çār nāçārı
- [8] Egerçi merhamet yokdur dil-āzāra veli anuıj
Olursa 'afv ide luşfına maışhar biıj dil-āzārı
- [9] Günehkāram egerçi kim umaram yarlıgaya Haıı
Ki kārıdur anuıj yarlıgamaıı her dem günehkārı
- [10] Haıı gerçi işüm düřvār olupdur lik ümüdüm var
Baııa luşfindan ol Kādir ide āsān bu düřvārı
- [11] İlāhı raıımetüıj bı-ııadd daıı ol raıımete yok sed
Varanı eylemezsin red kim ola varmaya bārı

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
[298]⁸⁸⁴
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

- [1] Ol bütüıj tā beni mest eyledi mey-gün lebi
Ağzuma almadum u aıımadum āb-ı 'ınebi
- [2] Hıřm idüp ğamze-i hūn-rızi ki gelse ğāzaba⁸⁸⁵
Sākin olmaz-ıdı şan eylemeyince ğāzabı
- [3] Baıır-i 'ışkuıj ne kenārı ne ho řa'rı bulunur
'Ākıbet ğarıı olırsarsın a gönül yüz şalabı
- [4] Düzd-i dil bir kııl uğurlamış-ıdı zülfinden
Āhır aşıılmasınuıj ol kııl olısar sebebi

.....

⁸⁸³ bilünj: begüm Z/ 'ışk olan: şevk odı CN, şevk olan SP/şevk: 'ışk SP, CN/ nürı ola vü olmaya nārı: hergiz ulu olmaya nārı Z, şevkı ola olmaya tārı SP.

⁸⁸⁴ Z 69^a, SP 91^b, CN 2448, MN 5113, PB 580^b.

⁸⁸⁵ ki gelse ğāzaba: kime kıılsa ğāzab CN.

- [5] Ruḥı vü zülfi ḥayâliyle enîs olaldan
Rûzı ʿid oldı Ḥafînün daḥı kıadr oldı ŧebi
- [6] İns ü cin emrine münkâd u muṭıʿ ola eger⁸⁸⁶
Ḥâtem-i laʿlini ʿarz ide Süleymân Çelebi

[299]⁸⁸⁷

fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilün

- [1] Resmini yâ Rab bu naḳşuñ ḳanḡı naḳḳâş eyledi
Kim görüp naḳḳâşlar aḥsent ü ŧâbâş eyledi
- [2] Bunca ḳaş göz kim getürdi ŧuretâ naḳḳâş-ı Çın
Daḥı bu veche ne göz resm itdi ne ḳaş eyledi
- [3] Verd-i ruḥsârına öykündi gül-i ḥaşḥâş anuñ
Başımı biçüp zamâne ḥurd-ı ḥaşḥâş eyledi⁸⁸⁸
- [4] Leblerine nisbet itdügi-y-içün laʿl özini
Ḥaḳ Teʿâlâ ḥıŧm idüp urdı anı ṭaş eyledi

- [5] Cüst ü cû kıılmağa her sū ḳâmeti servin Ḥafı⁸⁸⁹
Bağrumuñ ḳanın gözüüm yaşına yoldaş eyledi

[300]⁸⁹⁰

fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilün

- [1] Âsiyâb-ı çarḥ-ı gerdün altına_aldı kendümi⁸⁹¹
Kim zemîn ü âsmân sengidür âdem gendümi

●●●●●●●●

⁸⁸⁶ ola eger: oldı meger Z, oladı ger MN, oldı kim PB, ola aña CN

⁸⁸⁷ Z 69^b, SP 92^a.

⁸⁸⁸ verd-i: uydı Z/biçüp: ŧaçup SP.

⁸⁸⁹ her sū: her dem SP.

⁸⁹⁰ Z 70^a, SP 92^a.

⁸⁹¹ çarḥ-ı dün: çarḥ-ı gerdün SP.

- [2] Gördi remmāl ü münecim rüy-ı eşküm bilmedi
Sergüzeştüm aradı ol hâki vü bu encümi
- [3] Hâne-i çeşmüme geldügince yaşum sâyili
İşiginden kıru göndermezdi anuñ merdümi
- [4] Yüregi yarıla kim görse yüregüm yarasın
Derde boyana kime kim söyler isem derdümi
- [5] Kim ola mest olmaya hamrın içelden iy Hafı
Kim anuñ fās-ı felek cāmı durur ‘âlem hımı⁸⁹²

[301]⁸⁹³

TÜBA

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

- [1] Anı kim dil leb-i dilberde buldı
Dağı ne şehd ü ne şekkerde buldı
- [2] Şarâb-ı la‘linüñ keyfiyyetini
Gönül ne cām u ne sâğarda buldı
- [3] Leb ü dendāmı luṭfin cevheriler
Ne dürde gördi ne gevherde buldı⁸⁹⁴
- [4] Gönül kıya mı ‘İsinüñ etegin
Ki gökde istedügin yirde buldı
- [5] N’ola_olsa çeşm-i bīmārı ‘arağ-rîz
Ki haste şıḥhati ol derde buldı⁸⁹⁵
- [6] Haṭı devrinde dil ne yüz bulsar
Ki ḥüsn āyînesin mi‘cerde buldı
- [7] Hafı dil-ḥaste terk itmez қапуñ çün⁸⁹⁶
Devâsın derdinüñ bu derde buldı

●●●●●●●●

⁸⁹² içeliden: içildi Z/hımı: cemi SP.⁸⁹³ Z 70^a, SP 92^b.⁸⁹⁴ gördi: buldı SP.⁸⁹⁵ şıḥhati ol: şıḥhat ekser Z.⁸⁹⁶ қапуñ: қапуñ SP.

[302]⁸⁹⁷*fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün*

- [1] Serve kim nisbet itse kâmetini
Bildürür kendinüñ hamâkatini
- [2] Sidre ger müntehâsıdur anuñ
Geçe Cibrîl görse kâmetini
- [3] Biñ müfessir gelürse şerh idemez
Muşhaf-ı hüsninüñ her âyetini
- [4] Geldi Cibrîl-i haddinüñ hañtı
Aldı_elinden hüsn vilâyetini
- [5] Gözlerine Hâfi görünmez anuñ
Ėamzesinüñ bilür siyâsetini

[303]⁸⁹⁸*mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün*

- [1] Kırpük okını cânâ atarken dile düşdi
Cân u cigere hançer ü Ėayret dile düşdi
- [2] Şaklaymadı râzımı 'ıŖkuñ dile geldi⁸⁹⁹
'Uşşâk arasında dil-i miskîn dile düşdi
- [3] Gördi zeķanı çâhımı Hârût ile Mârût
Reşkinden anuñ vardı çeh-i Bâbile düşdi
- [4] Yaşum ki hayâlin göricek düşdi_ayağına
Geldi yaş-ıla merdüm-i çeşmüm bile düşdi
- [5] Cân kaşdına şalmışdı Hâfi kur'ayı dilber⁹⁰⁰
Sen tâlî'i gör kim yine kur'a dile düşdi

●●●●●●●●

⁸⁹⁷ SP 93^a.⁸⁹⁸ Z70^b, SP 93^b, CN 2512.⁸⁹⁹ râzımı 'ıŖkuñ: râz-ı dehanım SP.⁹⁰⁰ dilber: vaşlın CN.

- [6] Dil silsile-i zülfine kim düşse gülerdi⁹⁰¹
Anuñ da bugün boynına ol silsile düşdi
- [7] Gözden göñüle geldi hayāl-i kaşı güyā
Deryāda iken geldi semek sāhile düşdi

[304]⁹⁰²

mütefā'ilün/fe'ülün/mütefā'ilün/fe'ülün

- [1] Vara murğ-ı dil ne bāl ü per ile_ide 'ışkbāzī
Ki şikār ider o 'ankā gelür ise 'ışk bāzı
- [2] Ele almağıl bu 'ışkuñ kopuzın niçelerinüñ
Kıla döndi cism ü cānı çalamadı [hem] bu sāzı
- [3] Güzerinde 'aşıkımı görüp öldürürse ma'sūq
N'ola mezhebinde 'ışkuñ o şehid olur bu gāzī
- [4] Nazar itdügince şol kim göre şüret içre ma'nī
Bilesin haqīkī 'ışka kim iledür ol mecāzı
- [5] Kān-ıla vuzū' idüben şu namāz ki kıldı Manşūr
Bilesiz ki 'ışka uyup kılar idi ol namāzı
- [6] İy Hafī rumūz-ı 'ışkı dil ü cān içinde şakla
Ki başı gider dile kim getürür ise bu rāzı

[305]⁹⁰³

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

- [1] Kişi kim şāh ola bir gün tuta Şirāz u Kirmānı
Şuña degmez kim ölüben yarın yir sinde kirm anı
- [2] Bu 'ömrüñ çoķı vü azı bilürsin ān-ı vāhiddür
'Aceb budur ki biñ yılca görürsin yine ol ānı

●●●●●●●●●●

⁹⁰¹ gülerdi: gelürdi SP, Z.

⁹⁰² Z 69^b.

⁹⁰³ Z 65^a.

- [3] Çü zehr içinde_olur âb-ı hayât içen dağı ölür
Kişi bes nice fark ide ağudan âb-ı hayvâmı
- [4] Hayât-ı sermedî isterseñ ölmezdin öñürdi öl
Beķa bulmaķ dilersenñ kıl vücudunñ mülkini fânî
- [5] Bu yüz karası göz yaşından özge şöyle ağarmaz
Anunñ için döker dün gün Hafinunñ çeşm-i giryâmı

[306]⁹⁰⁴

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- [1] Ne vech-ile idem nisbet yüzüne mâh-ı tâbâmı
Ki kendüden gider her gün göricek mâhtâb anı
- [2] Senünñ zülfünñ sevâdından olupdur zulmet-i her şeb
Senünñ hüsünñ beyâzından olur her şubh nûrânî
- [3] Hâtuña 'anber-i sârânunñ öykündüğün işitdi
Ėazabdan nâfe-i Ėinünñ tamarıda kurıdı şanı
- [4] Olayın beyt-i hüzn içinde ben Ya'ķub-veş maħzûn
Sen olğıl Mışr-ı hüsn içre 'azîz iy Yûsuf-ı şânî
- [5] Hafî ger cân virür halk-ı cihân hür-ı cinân için
Virür hür-ı cinân görmeklige çün kūy-ı cânâmı

KİT'A

[1]⁹⁰⁵*fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün*

- [1] Sen Hâlîlün yüzini görelî imân getürüp
 Âzer-i dil düzüben tapduğı bütleri şıdı
- [2] Mey-fürûşa kaçıdı desti tehî geldügi-çün
 Muhtesib dest ile urdı hum-ı hammârı şıdı
- [3] Ger Hafî tevbe-i mül itmedi gül mevsimini
 Gördi katlanmadı tevbeyi nâ-çâr şıdı

TUYUĞLAR

I

fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

Cân heveslü şüretün zibâsına
 Teşnedür dil la'l-i rûh-efzâsına
 Bendedür dür lü'lü'-i lâlâsına
 Secde_ider Tübâ kad-i bâlâsına

II

fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

İy güneş yüzlü cemâlün ayına
 Yüz yüze olmağa döymez âyîne
 Kırpügün okı-la kaşun yayına
 Kim tuş olur ise 'aqlı yayına

III

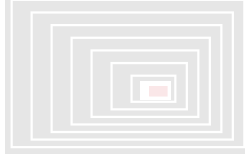
fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Çeşm-i hün-rizüj elinden el-amân
Kim döker her lahza nâ-ħaķ yire ķan
Kim ķamer devri durur âħir zamân
Fitneler baş ķaldırup oldu 'ayân

IV

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Gözlerüm yaşı cihâni itdi ğarķ
Şan ki tũfân oldu 'âlem ğarb u şarķ
Âhum odından yanardı ra'd u bark
Rüz-ı maħşerden o dem olmazdı fark

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

Dizin

Abdî, 32

‘Aden, 158, 187, 199, 210, 218, 229, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Adnî Mahmut Paşa, 29

Ahmed-i Muhtâr, 177

Âhî, 32

Ahmedî, 29, 32

Ahmet Paşa, 29, 54

Ali Emirî, 15, 59

Almanya, 14

Amrî, 32

Ânî, 32

Ârifi, 32

Âşık Çelebi, 32

Atâ, 32

Atatürk Kitaplığı, 15, 59

Atâyî, 29, 37, 59

‘Azâzil, 122, 239

Avnî, 29

Ayânî, 32

Āyās, 30, 100

Azizî, 32

Basirî, 32

Behiştî, 32

Bekâyî, 32

Beliği, 32

Bidârî, 19

Bihîştî, 32

Bilâl-i Hâbeşî, 125

Boris Dorn, 57

Ca’fer Çelebi (Tâcî-zâde), 32

Ca’ferî, 32

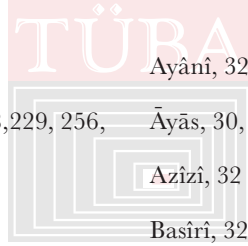
Câmî, 32

Câmî’î, 32

Câmî-i Emîn, 32

Câmiu’n-Nezâiyir, 29, 55

Cebrî, 32

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

- Celîlî, 32
 Cem Sultân, 32
 Cemâlî, 29, 32
 Cemîlî, 19
 Cenâbî, 32
 Ceyhûn, 45, 104, 191, 209
 Cezerî Kâsım Paşa, 37
 Cibrîl, 188, 278
 Cinânî, 32
 Çağatay, 49, 56, 59
 Çakşırca Şeyhî, 19
 Derdî, 32
 Derûnî, 32
 Dicle, 104
 Ebû Derdâ, 265
 Ecrî, 32
 Edirne, 17, 18, 29, 34, 53,61,62
Eğridirli Hacı Kemal, 15, 29, 54, 55,58,62
 Elâyî, 32
El-Kevkebü'd-Dürriyye fî Meclidi'l-Hayri'l-Berîyye, 62
 Emrî, 32
Enüsü'l-Müsâmirîn, 61
 Enverî, 19, 32
Eş'ârname-i Müstezâd, 55
Evlîya Çelebi Seyahatnamesi, 61
 Fâizî, 17, 18, 20,61
 Fakîrî, 32
 Fasîhî, 32
 Fatih Sultan Mehmet, 14, 17, 22, 53, 54, 61, 63,
 Fehmî, 32
 Fenarîzâde Muhyiddin Hafî, 29
 Fenâyî, 23, 121,
 Ferdî, 32
 Ferhâd, 85, 99, 175, 223
 Feridî, 32
 Fevrî, 32
 Figânî, 32
 Firdevsi, 101
 Fransa, 14, 15, 59
 Fütûhî, 32
 Gedâyî, 32
Gedizli Kabûlî, 49, 61, 62
 Gelibolulu Âlî, 18, 22
 Gubârî, 29
 Gülâbî, 32
 Gülistân, 196
 Hadîdî, 32
 Haffî, 18, 21
 Hafî, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 41, 42, 46, 47, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 70,71, 73, 77, 79, 80, 82, 83- 89, 91-281
 Hâkî, 32
 Halet Efendi, 15, 59
 Hamdî, 22

- Harîmî, 29, 32
 Harîmî (Sultân Korkud), 32
 Hârût, 96, 111, 204, 263, 278
 Hasan Çelebi, 17, 18, 19, 22, 32, 62
 Hasbî, 32
Hasîb, 54, 61
 Hâverî, 32
 Hayâlî, 32
 Hayretî, 32
 Hecrî, 32
 Helâkî, 32
 Hırvatistan, 16, 56
 Hızır, 75, 97, 126, 154, 172, 178, 179, 196,
 213, 224, 255, 260
 Hızrî Beg Çelebi, 32
 Hicrî, 32
 Hilâlî, 32
 Hudâyî, 32
 Huffî, 18
 Hufî, 18
 Hüseyin Ayyansarayî, 55, 58
 Hz. Muhammed, 19
 II. Bayezit, 21
 II. Murat, 22
 İbn-i Muğle, 164
 İklim-i Rûm, 161
 İlyâs, 160
 İngiltere, 14
 İshâk Çelebi, 32
 İstanbul Üniversitesi, 15, 58, 62
 İtalya, 14
 İvazpaşazade Atâyî, 37
 Ka'be, 90, 91, 93, 94, 104, 106, 113, 116,
 238, 239, 267, 268
 Kadı Burhaneddin, 49
 Kâdirî, 32
 Kafzade Fâizî, 20
 Kâmî, 32
 Kanuni Sultan Süleyman, 32
 Kâtibî, 32
 Katip Çelebi, 62
 Kemal, 15, 29, 54, 55, 58, 62
 Kemâl Paşa-zâde, 32
 Kemâl-i Zerd, 29, 32
Keşfü'z-zünûn 'an Esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn,
 62
 Kınalızade Hasan Çelebi, 18, 19, 22, 62
 Kıvâmî, 32
 Kıyâsî, 32
Kitâbu Mevlûdü'n-Nebî, 63
 Qur'an, 75
Künhü'l-Ahbâr, 62
 La'li-i Selef, 32
 Lâmi'î, 32
 Lât, 258
 Latîfî, 18, 19, 20, 22, 32, 62
 levh-i maḥfûz, 68

- Leylâ, 85
- Mahremî, 32
- Makâlî, 32
- Maksud*, 19
- Mârût, 96, 111, 204, 263, 278
- Mâtemî, 32
- Me'âlî, 32
- Mecma'u'n-Nezâ'ir*, 29, 32
- Mecmûatü'n-nezâir*, 16, 58
- Mecnûn, 85, 103, 115, 122, 128
- Mehammed Çelebi, 32
- Melihî, 54
- Menât, 258
- Merve, 94, 104, 106, 116, 238, 239
- Mesihî, 32
- Meşrebi, 19
- Mihri, 32, 59
- Mu'idi, 32
- Muallim Cevdet, 15, 59
- Mufassal*, 19
- Muhibbî*, 29, 32, 33, 63, 217
- Muhyî, 30, 31, 85, 107
- Müsâ, 107, 183
- Mutavel*, 19
- Münîr, 32
- Münirî, 32, 49
- Nasîbî, 54
- Nasûhî, 32
- Nazmî, 15, 29, 32, 58, 62
- Necâtî, 29, 32, 37
- Necmî, 32
- Nefisî, 32
- Nehârî, 32
- Nemrûd, 100
- Nesîmî, 29, 32, 49, 59
- Neşâtî, 32
- Nevâlî, 32
- Nihâlî, 32
- Nizâmî, 29, 32
- Ömer Bin Mezîd, 68
- Özri, 32
- Paris Milli Kütüphane, 15, 59
- Pervane Bey, 16, 29, 32, 54, 58, 61
- Rahikî, 32
- Rahmî, 32
- Râyî, 19, 32
- Refikî, 32
- Remzî, 32
- Remzî-i Âmidî, 32
- Resmî, 32
- Revânî, 32
- Rızâyî, 32
- Rûm, 202
- Rüstem, 23, 120, 195,
- Sabâyî, 32
- Sâbirî, 32

- Sâdık, 32
- Safî, 29
- Sâfî, 29, 37
- Saint Petersburg, 14, 16, 21, 56, 57, 59
- Sâlikî, 32
- Sayrafî, 19, 161
- Sebzî, 32
- Sehâbi, 32
- Sehî, 18, 21, 22, 32,
- Sehî Bey, 18,21,22, 32
- Selîkî, 32
- Selmân, 32
- Sevdâyî, 32
- Silkû'l-Leâli Âl-i Osmân*, 61
- Sinânî, 32
- Siyâbî, 19
- Subhî-i Kâdî, 32
- Sultân Mehemmed ibn-i Murâd, 17, 72
- Sun'î, 32
- Sun'î-i Gelibolî, 32
- Sun'î-i Pîr, 32
- şûre-i İhlâş, 76
- Sûzî, 32
- Sühâyî, 32
- Süleymân Çelebi, 276
- Süleymâniye Kütüphanesi, 15, 16, 58, 59
- Sürûrî, 32
- Sürûrî-i Müderris, 32
- Şâm, 161
- Şâh Maḥmûd, 30
- Şâh-ı Hâbeş, 236
- Şâhidî, 32
- Şâkirî, 32
- Şâmî, 32
- Şehdî, 32
- Şem'î, 32
- Şems, 89, 236
- Şeyhî, 23-29,45, 249
- Şikâyetname, 54
- Şîrîn, 85, 99, 175, 223
- Tâbi'î, 32
- Tâcizâde Cafer Çelebi, 29, 32
- Tal'atî, 32
- Tâlibî, 19
- Talîk, 57
- Tezkiretü's-Şuarâ*, 62
- Topkapı Sarayı Müzesi, 20
- Tunca, 18
- Usûlî, 32
- Ümidî, 32
- Vâlihî, 19
- Vasfî, 32
- Vechî, 32
- Vefâyî, 32
- Visâlî, 29, 32, 59,

Yakîni, 32

Yâkût, 19

Yâkût, 26, 51, 93, 96,104, 131,
132,137,144, 161,164, 188, 208,
212,250,258,261,274

Yûsuf, 162, 193, 209,241, 254, 280

Şâdû'l-Meâd, 19, 63

Zagreb, 14, 21, 56, 57, 62, 291

Zarîfî, 32

Zâtî, 32

Zekâyî, 32

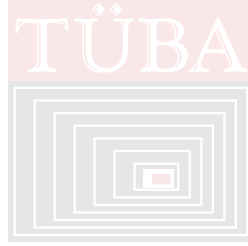
Zeyneb Hâtun, 32

Zihnî, 32

Şûbdetü'l-Eş'âr, 61

Zühdi Bey, 16, 58

Zühre, 89, 158, 223, 249, 251

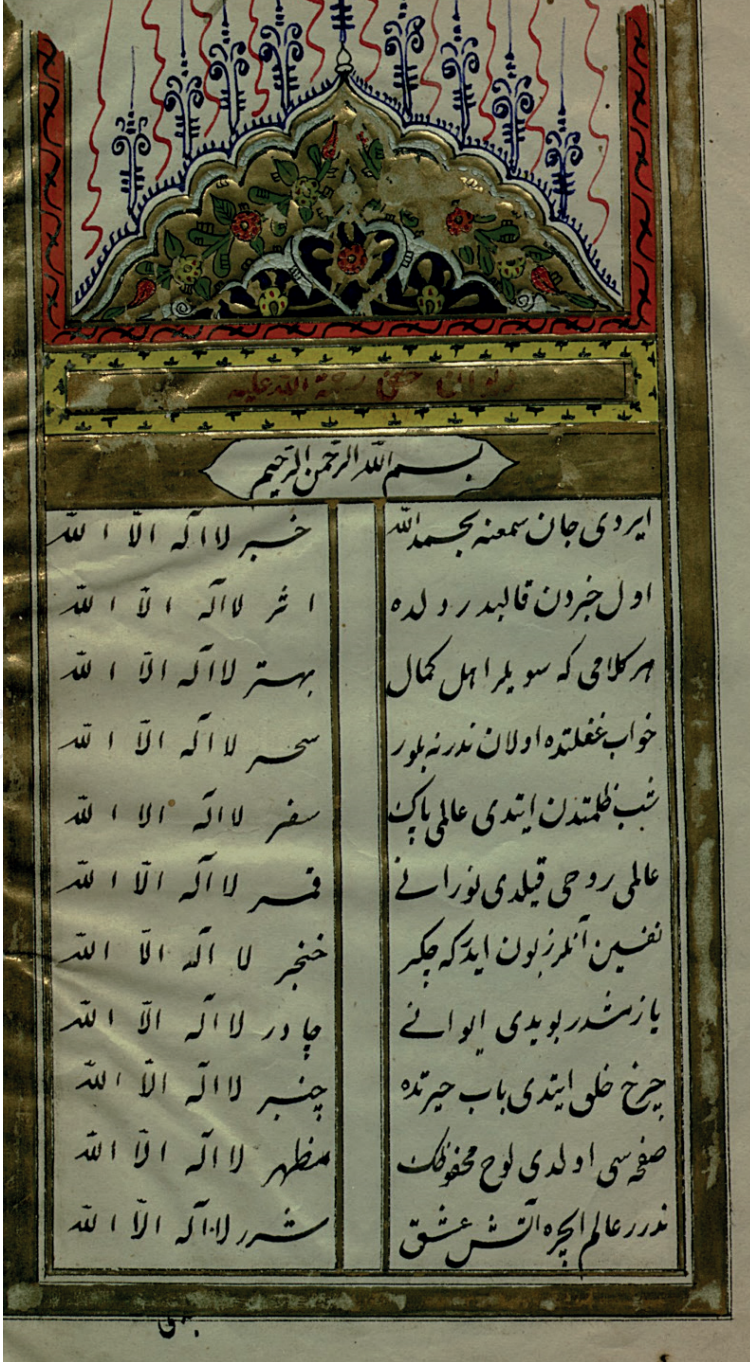

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

www.tuba.gov.tr

بسم الله الرحمن الرحيم

خبر لا اله الا الله	ایروی جان سمعنه بحمد الله
اشتر لا اله الا الله	اول خبرون قابله روده
بهتر لا اله الا الله	هر کلامی که سویه اهل کمال
سحر لا اله الا الله	خواب غفلته اولان ندر نه بلور
سفر لا اله الا الله	شب ظلمتدن ایتدی عالی پاک
فر لا اله الا الله	عالی روحی قیلدی نورانی
خنجر لا اله الا الله	نفسین آنکر زبون ایدک که چکر
چادر لا اله الا الله	باز مشدربویدی ایوانی
چنبر لا اله الا الله	بیخ خلقی ایتدی باب حیرته
مظهر لا اله الا الله	صفه سی اولدی لوح محفوظک
شهر لا اله الا الله	ندر عالم ایچره آتش عشق

Klasik Türk Edebiyatı ile ilgili yaygın ve yanlış kanaatlerden biri de bu edebiyatın sadece padişaha ve onun çevresinde bulunan yüksek eğitilmiş bir zümreye ait olduğu düşüncesidir. Son yıllarda yapılan araştırmalar neticesinde yukarıda bahsedilen kanaat değişmeye başlamıştır. Çünkü esnaf olup, iyi bir eğitim almamış hatta okuma yazma bilmeyen ancak şiir ortamlarında bulunmaları ve kabiliyetleri sayesinde klasik tarzda şiir söyleyen pek çok şairin varlığı gün yüzüne çıkmıştır.

Elinizdeki bu çalışmayla Klasik Türk Edebiyatının ilginç şahsiyetlerinden birisi olan Hafî'nin *Divan*'ı Klasik Türk Edebiyatı ile alakadar olanların ilgisine sunulmaktadır. XV. yüzyılda Edirne'de yaşayan Hafî, kaynakların ifadesiyle ümmîdir yani düzenli bir eğitim almamıştır. Ayakkabıcılıkla işğal eden şair, ilim ve şiir meclislerinde bulunarak kabiliyeti sayesinde bu alanlarda ilerlemiştir. Ümmî olmasına rağmen klasik tarzda şiir söylemesiyle Fatih Sultan Mehmet'in dikkatini çekmiş, onun huzurunda şiirlerini okumuş ve nihayetinde cömert padişahın pek çok ihsanına nail olmuştur. Şairin üslubunu belirleyen en önemli ölçütlerden biri de şiirlerinde cinas sanatına düşkün olmasıdır. Şairin bu özelliği ondan bahseden bütün biyografi kaynaklarında bilhassa dile getirilir.

Sade üslubu ve cinasla yazılan şiirleri ile ön plana çıkan Hafî'den kimi ansiklopedi maddeleri ve muhtelif çalışmalarda bahsedilir. Anılan çalışmalarda şairin *Divan*'ının günümüze ulaşmadığı kayıtlıdır. Yurt dışında bulunan iki el yazması nüshadan hareketle metnini tesis etmeye çalıştığımız Hafî *Divan*'ı ilk defa neşredilmektedir. Bunun yanında hem dil hem de edebiyat tarihimize ilgili çalışmalarda değerlendirilmesi gereken metinlerden biri olarak görülmelidir.

